

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

حسابداری تهیه و تنظیم صورت های مالی

رشته حسابداری

گروه بازرگانی و امور اداری

شاخه فنی و حرفه ای

پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب: حسابداری تهیه و تنظیم صورت‌های مالی - ۲۱۲۲۵۴

پدیدآورنده:

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:

حسن فرج‌زاده دهکردی، مهدی رضوی دهکردی، مهدی صابری، کبری نورشاهی، بهزاد پرویزی و

عبدالرضا کوه‌پیمائونی (اعضای شورای برنامه‌ریزی)

هیوا بلکامه، میلاد تمیزی، حسین خسروانی‌ملایری، حسین دهقانی، رحمت‌الله علی‌اکبری و

محمدیوسف محمدی (اعضای گروه تألیف)

مدیریت آماده‌سازی هنری:

اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

شناسه افزوده آماده‌سازی:

جواد صفری (مدیر هنری) - مریم کیوان (طراح جلد) - شهرزاد قنبری (صفحه‌آرا)

نشانی سازمان:

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب‌گاه: www.chap.sch.ir و www.irtextbook.ir

ناشر:

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱

(داروپخش) تلفن: ۵ - ۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۹ - ۳۷۵۱۵

چاپخانه:

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ:

چاپ دوم ۱۳۹۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

اگر یک ملتی نخواهد آسیب ببیند باید این ملت اولاً با هم متحد باشد و ثانیاً در هر کاری که اشتغال دارد آن را خوب انجام بدهد. امروز کشور محتاج به کار است. باید کار کنیم تا خودکفا باشیم، بلکه ان شاءالله صادرات هم داشته باشیم. شما برادرها الآن عبادتتان این است که کار نکنید. این عبادت است. امام خمینی (قُدَسِ سرُّه)

	سخنی با هنرجویان عزیز
	سخنی با هنرآموزان عزیز
۱	پودمان اول: تهیه تراز آزمایشی
۵۵	پودمان دوم: تهیه و تنظیم صورت سود و زیان
۱۰۱	پودمان سوم: تهیه و تنظیم ترازنامه
۱۴۹	پودمان چهارم: بستن حساب‌های مالی
۲۰۵	پودمان پنجم: مالیات بر عملکرد
۲۴۶	فهرست منابع

سخنی با هنرجویان عزیز

شرایط در حال تغییر دنیای کار در مشاغل گوناگون، توسعه فناوری‌ها و تحقق توسعه پایدار، ما را بر آن داشت تا برنامه‌های درسی و محتوای کتاب‌های درسی را در ادامه تغییرات پایه‌های قبلی براساس نیاز کشور و مطابق با رویکرد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران در نظام جدید آموزشی بازطراحی و تألیف کنیم. مهم‌ترین تغییر در کتاب‌ها، آموزش و ارزشیابی مبتنی بر شایستگی است. شایستگی، توانایی انجام کار واقعی به‌طور استاندارد و درست تعریف شده است. توانایی شامل دانش، مهارت و نگرش می‌شود. در رشته تحصیلی حرفه‌ای شما، چهار دسته شایستگی در نظر گرفته شده است:

- ۱ شایستگی‌های فنی برای جذب در بازار کار مانند توانایی تنظیم صورت‌های مالی
- ۲ شایستگی‌های غیر فنی برای پیشرفت و موفقیت در آینده مانند نظم و انضباط در کار و رازداری
- ۳ شایستگی‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات مانند کار با نرم افزارهای مالی
- ۴ شایستگی‌های مربوط به یادگیری مادام‌العمر مانند کسب اطلاعات از منابع دیگر

بر این اساس دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش مبتنی بر اسناد بالادستی و با مشارکت متخصصان برنامه‌ریزی درسی فنی و حرفه‌ای و خبرگان دنیای کار مجموعه اسناد برنامه درسی رشته‌های شاخه فنی و حرفه‌ای را تدوین نموده‌اند که مرجع اصلی و راهنمای تألیف کتاب‌های درسی هر رشته است.

این درس، ششمین درس شایستگی‌های فنی و کارگاهی است که ویژه رشته حسابداری در پایه دوازدهم تألیف شده است. کسب شایستگی‌های این کتاب برای موفقیت آینده شغلی و حرفه‌ای شما بسیار ضروری است. هنرجویان عزیز سعی نمایید؛ تمام شایستگی‌های آموزش داده شده در این کتاب را کسب و در فرایند ارزشیابی به اثبات رسانید.

کتاب درسی حسابداری تهیه و تنظیم صورت‌های مالی شامل پنج فصل است. هر فصل دارای یک یا چند واحد یادگیری است و هر واحد یادگیری از چند مرحله کاری تشکیل شده است. شما هنرجویان عزیز، پس از یادگیری هر فصل می‌توانید شایستگی‌های مربوط به آن را کسب نمایید. هنرآموز محترم شما برای هر فصل یک نمره در سامانه ثبت نمرات منظور می‌نماید و نمره قبولی در هر فصل حداقل ۱۲ می‌باشد. در صورت احراز نشدن شایستگی پس از ارزشیابی اول، فرصت جبران و ارزشیابی مجدد تا آخر سال تحصیلی وجود دارد. کارنامه شما در این درس شامل ۵ فصل و از دو بخش نمره مستمر و نمره شایستگی برای هر فصل خواهد بود و اگر در یکی از فصل‌ها نمره قبولی را کسب نکردید، تنها در همان فصل لازم است مورد ارزشیابی قرار گیرید و فصل‌های قبول شده در مرحله اول ارزشیابی مورد تأیید و لازم به ارزشیابی مجدد نمی‌باشد. همچنین این درس دارای ضریب ۸ است و در معدل کل شما بسیار تأثیرگذار است.

همچنین علاوه بر کتاب درسی، امکان استفاده از سایر اجزای بسته آموزشی که برای شما طراحی و تألیف شده است، وجود دارد. یکی از این اجزای بسته آموزشی کتاب همراه هنرجو می‌باشد که برای انجام فعالیت‌های موجود در کتاب درسی باید استفاده نمایید. کتاب همراه خود را می‌توانید هنگام آزمون و فرایند ارزشیابی نیز همراه داشته باشید. اجزای بسته آموزشی دیگری نیز برای شما در نظر گرفته شده است که با مراجعه به وبگاه رشته خود با نشانی www.tvoccd.medu.ir می‌توانید از عناوین آن مطلع شوید.

فعالیت‌های یادگیری در ارتباط با شایستگی‌های غیرفنی از جمله مدیریت منابع، اخلاق حرفه‌ای، حفاظت از محیط‌زیست و شایستگی‌های یادگیری مادام‌العمر و فناوری اطلاعات و ارتباطات همراه با شایستگی‌های فنی طراحی و در کتاب درسی و بسته آموزشی ارائه شده است. شما هنرجویان عزیز کوشش نمایید، این شایستگی‌ها را در کنار شایستگی‌های فنی آموزش ببینید، تجربه کنید و آنها را در انجام فعالیت‌های یادگیری به کار گیرید.

رعایت نکات ایمنی، بهداشتی و حفاظتی از اصول انجام کار است؛ لذا توصیه‌های هنرآموز محترمتان در خصوص رعایت مواردی که در کتاب آمده است، را در انجام کارها جدی بگیرید.

امیدواریم با تلاش و کوشش شما هنرجویان عزیز و هدایت هنرآموزان گرامی، گام‌های مؤثری در جهت سربلندی و استقلال کشور و پیشرفت اجتماعی و اقتصادی و تربیت مؤثری، شایسته جوانان برومند میهن اسلامی برداشته شود.

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

سخنی با هنرآموزان عزیز

در راستای تحقق اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران و نیازهای متغیر دنیای کار و مشاغل، برنامه درسی رشته حسابداری تهیه و تنظیم صورت‌های مالی و براساس آن محتوای آموزشی نیز تألیف گردید. کتاب حاضر از مجموعه کتاب‌های کارگاهی می‌باشد که برای سال دوازدهم تدوین و تألیف گردیده است. این کتاب دارای ۵ پودمان است و هر پودمان از یک یا چند واحد یادگیری تشکیل شده است. همچنین ارزشیابی مبتنی بر شایستگی از ویژگی‌های این کتاب می‌باشد که در پایان هر پودمان شیوه ارزشیابی آورده شده است. هنرآموزان گرامی می‌بایست برای هر پودمان یک نمره در سامانه ثبت نمرات برای هر هنرجو ثبت کنند. نمره قبولی در هر پودمان حداقل ۱۲ می‌باشد. نمره هر پودمان از دو بخش تشکیل می‌گردد که شامل ارزشیابی پایانی در هر پودمان و ارزشیابی مستمر برای هریک از پودمان‌ها است. از ویژگی‌های دیگر این کتاب طراحی فعالیت‌های یادگیری ساخت‌یافته در ارتباط با شایستگی‌های فنی و غیرفنی از جمله مدیریت منابع، اخلاق حرفه‌ای و مباحث زیست‌محیطی است. این کتاب جزئی از بسته آموزشی تدارک دیده شده برای هنرجویان است که لازم است از سایر اجزای بسته آموزشی مانند کتاب همراه هنرجو، نرم‌افزار و فیلم آموزشی در فرایند یادگیری استفاده شود. کتاب همراه هنرجو در هنگام یادگیری، ارزشیابی و انجام کار واقعی مورد استفاده قرار می‌گیرد. شما می‌توانید برای آشنایی بیشتر با اجزای بسته یادگیری، روش‌های تدریس کتاب، شیوه ارزشیابی مبتنی بر شایستگی، مشکلات رایج در یادگیری محتوای کتاب، بوجه‌بندی زمانی، نکات آموزشی شایستگی‌های غیرفنی،

آموزش ایمنی و بهداشت و دریافت راهنما و پاسخ فعالیت‌های یادگیری و تمرین‌ها به کتاب راهنمای هنرآموز این درس مراجعه کنید. لازم به یادآوری است، کارنامه صادرشده در سال تحصیلی قبل بر اساس نمره ۵ پودمان بوده است و در هنگام آموزش و سنجش و ارزشیابی پودمان‌ها و شایستگی‌ها، می‌بایست به استاندارد ارزشیابی پیشرفت تحصیلی منتشر شده توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی مراجعه گردد. رعایت ایمنی و بهداشت، شایستگی‌های غیرفنی و مراحل کلیدی بر اساس استاندارد از ملزومات کسب شایستگی می‌باشند. همچنین برای هنرجویان تبیین شود که این درس با ضریب ۸ در معدل کل محاسبه می‌شود و دارای تأثیر زیادی است.

کتاب حسابداری شامل پودمان‌های زیر است:

پودمان اول : تهیه تراز آزمایشی

پودمان دوم : تهیه و تنظیم صورت سود و زیان

پودمان سوم : تهیه و تنظیم ترازنامه

پودمان چهارم : بستن حساب‌های مالی

پودمان پنجم : مالیات بر عملکرد

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

پودمان ۱

تهیه تراز آزمایشی

تراز آزمایشی کل					از تاریخ ۱۳۹۶/۰۱/۰۱ تا تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۳۱	
کل	نام حساب	بدهکار	بستانکار	مانده بدهکار	مانده بستانکار	
۱۰	صندوق	۵۶,۲۴۰,۰۰۰	۴۲,۱۳۰,۰۰۰	۱۴,۱۱۰,۰۰۰		
۱۱	بانکها	۲۱۰,۶۰۰,۰۰۰	۱۳۷,۹۰۰,۰۰۰	۷۲,۷۰۰,۰۰۰		
۱۲	حسابهای دریافتی	۳۷۵,۴۳۰,۰۰۰	۲۸۰,۴۹۷,۵۰۰	۹۴,۹۳۲,۵۰۰		
۱۳	اسناد دریافتی	۶۲,۴۲۰,۰۰۰	۵۳,۸۷۰,۰۰۰	۸,۵۵۰,۰۰۰		
۲۱	حسابهای پرداختی	۹۳,۷۰۰,۰۰۰	۱۴۸,۴۶۰,۰۰۰		۵۴,۷۶۰,۰۰۰	
۲۲	اسناد پرداختی	۳۳,۰۰۰,۰۰۰	۵۶,۰۰۰,۰۰۰		۲۳,۰۰۰,۰۰۰	
۳۱	سرمایه		۴۸۰,۷۴۰,۵۰۰		۴۸۰,۷۴۰,۵۰۰	
۴۰	درآمدها		۴۸۵,۷۱۰,۰۰۰		۴۸۵,۷۱۰,۰۰۰	
۵۰	هزینهها	۲۰۲,۹۱۸,۰۰۰			۲۰۲,۹۱۸,۰۰۰	
جمع:		۱,۶۸۵,۳۰۸,۰۰۰	۱,۶۸۵,۳۰۸,۰۰۰	۱,۰۴۴,۲۱۰,۵۰۰	۱,۰۴۴,۲۱۰,۵۰۰	

اطلاعاتی که به سیستم حسابداری وارد می‌شوند، داده‌های اولیه‌ای هستند که از اسناد و مدارک مثبت گرفته می‌شوند، این اطلاعات مالی توسط سیستم حسابداری پردازش می‌شوند و در نهایت به شکل گزارش‌های حسابداری به عنوان خروجی سیستم در اختیار استفاده‌کنندگان درون سازمانی و برون سازمانی قرار می‌گیرد. گزارش‌های حسابداری مجموع اطلاعات مالی مربوط به یک واحد اقتصادی را به شکل خلاصه و طبقه‌بندی شده همراه با توضیحات و تفاسیر لازم به طور یکجا ارائه می‌کنند. برای تهیه گزارش‌های حسابداری به مجموعه‌ای کامل از تمام اقلام حساب‌ها نیاز است، این مجموعه «تراز آزمایشی اصلاح شده» نام دارد که مبنای تهیه و تنظیم این گزارش‌ها خواهد بود.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

ای مردم از آنچه در زمین است حلال و پاکیزه بخورید و از شیطان پیروی نکنید، که او برای شما دشمنی آشکار است.

(سوره بقره آیه ۱۶۸)

مقدمه

- آیا با دفتر کل آشنا هستید و می دانید از روی کدام دفتر نوشته می شود؟
- آیا می دانید تراز آزمایشی (اصلاح نشده) چیست و از روی کدام دفتر تهیه می شود؟
- منظور از اصلاح حساب ها چیست؟ و به نظر شما چه حساب هایی نیاز به اصلاح دارند؟
- تراز آزمایشی اصلاح شده چگونه و به چه منظوری تهیه می شود؟

استاندارد عملکرد

تهیه تراز آزمایشی اصلاح شده بر اساس مستندات و اسناد حسابداری

شایستگی های این پودمان

بخش اول

مانده گیری حساب های دفتر کل

بخش دوم

انتقال مانده حساب های دفتر کل به تراز آزمایشی

بخش سوم

اصلاح و تعدیل حساب ها و ثبت آنها در دفاتر قانونی

بخش چهارم

انتقال اقلام تراز آزمایشی اصلاح نشده به تراز اصلاح شده

چرخه حسابداری

سیستم حسابداری باید تمام اطلاعات مالی مربوط به یک واحد تجاری را شناسایی، اندازه‌گیری، ثبت، طبقه‌بندی و در قالب صورت‌های مالی خلاصه نماید تا اطلاعات مفیدی را برای استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری فراهم کند. برای فراهم کردن این اطلاعات در هر دوره مالی، عملیات حسابداری به طور مستمر و پیاپی اجرا می‌شود و در هر دوره مالی این عملیات به صورت منظم تکرار می‌گردد. به این عملیات پیاپی، «چرخه حسابداری» می‌گویند.

دوره مالی یا دوره حسابداری ممکن است به صورت سه ماهه، شش ماهه و یا یک ساله (دوازده ماهه) باشد که معمولاً این دوره یک ساله است. سال مالی می‌تواند با تقویم رسمی (اول فروردین تا پایان اسفند) منطبق باشد، البته این امر الزامی نیست و به اساسنامه واحد تجاری بستگی دارد. بهتر است پایان دوره مالی به نحوی انتخاب شود که شرکت‌ها کمترین حجم فعالیت را در آن زمان داشته باشند.

فعالیت

۱ آیا منظور از دوره مالی، همان دوره حسابداری است؟

.....

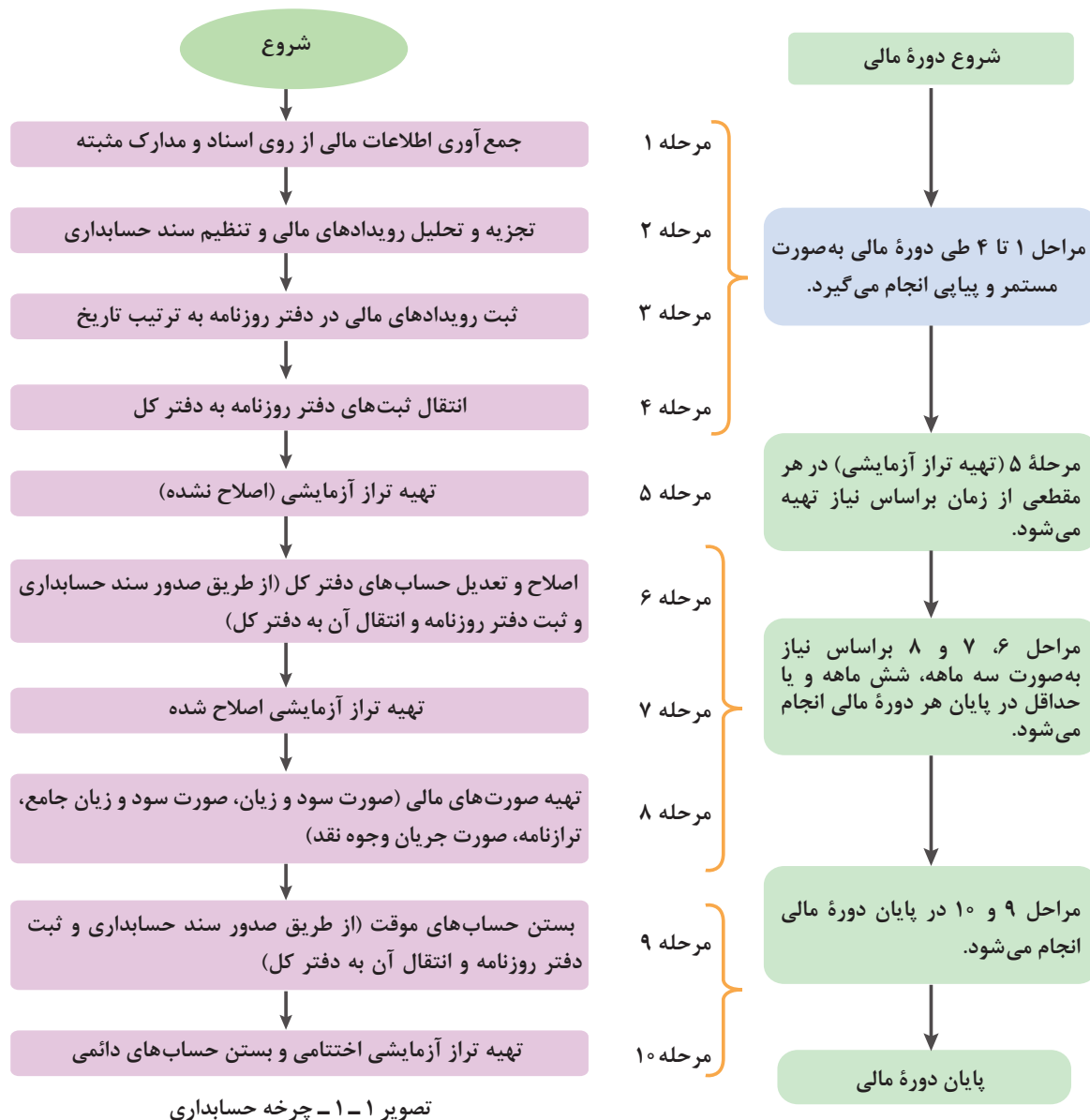
۲ آیا ممکن است در ایران سال مالی شرکت‌ها با سال تقویمی مغایر باشد؟

.....

۳ دوره مالی اشخاص حقیقی (مشاغل) از چه زمانی شروع و به چه زمانی ختم می‌شود؟

.....

چرخه حسابداری به ترتیب شامل مراحل زیر است:

فعالیت

۱. محاسباتی را که از چرخه حسابداری قبلاً فرا گرفته‌اید، به ترتیب فهرست کنید.

۲. دفاتر قانونی را نام ببرید و بگویید در چه محاسباتی از چرخه حسابداری تهیه می‌شوند؟

۳. در چرخه حسابداری، چند تراز آزمایشی تهیه می‌شود؟

۴. چرخه حسابداری با ..... شروع و با ..... پایان می‌یابد.

مانده گیری حساب های دفتر کل

پس از ثبت رویدادهای مالی در دفتر روزنامه، مبلغ درج شده در ستون بدهکار دفتر روزنامه، به طرف بدهکار حساب دفتر کل و مبلغ درج شده در ستون بستانکار دفتر روزنامه، به طرف بستانکار حساب دفتر کل دیگر انتقال می یابد و مانده حساب در آن تاریخ، در همان سطر نوشته می شود.

دفتر کل حساب های دریافتنی و حساب های پرداختنی فروشگاه «مازندران» را که به صورت زیر در اختیار است، مانده گیری نمایید.

فعالیت

دفتر کل				
حساب های دریافتنی				
تاریخ	شرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	باقیمانده ریال
	مکول از صفحه ۱۴	۳۹۸۴۲۳۰۰۰	۱۵۸۵۴۹۰۰۰	
۷۷۷۱۰	به شرح دفتر روزنامه	۶۸۲۰۰۰۰۰		
۷۷۷۱۰	به شرح دفتر روزنامه		۹۲۱۰۰۰۰۰	
۷۷۷۱۱	به شرح دفتر روزنامه		۳۵۴۵۰۰۰۰	
۸۱۱۱	به شرح دفتر روزنامه	۸۳۱۸۰۰۰۰		
۸۱۶۱۳	به شرح دفتر روزنامه	۳۰۶۰۰۰۰۰		
۹۲۰۱۴	به شرح دفتر روزنامه		۸۷۳۰۰۰۰۰	
۹۲۷۱۳	به شرح دفتر روزنامه	۳۵۶۶۰۰۰۰		
	مکول به صفحه ۱۶			

دفتر کل				
حساب های پرداختنی				
تاریخ	شرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	باقیمانده ریال
	مکول از صفحه ۸۵	۱۳۶۱۰۰۰۰۰	۳۹۷۰۵۰۰۰۰	
۷۷۳۱۰	به شرح دفتر روزنامه		۷۲۵۴۰۰۰۰۰	
۷۷۳۱۰	به شرح دفتر روزنامه		۵۳۰۶۰۰۰۰۰	
۷۷۳۱۰	به شرح دفتر روزنامه	۳۴۷۰۰۰۰۰۰		
۸۱۵۱۱	به شرح دفتر روزنامه	۶۲۳۰۰۰۰۰۰		
۸۱۰۱۱	به شرح دفتر روزنامه	۵۳۱۲۰۰۰۰۰		
۸۱۷۱۳	به شرح دفتر روزنامه		۷۰۳۶۰۰۰۰۰	
۹۳۱۳	به شرح دفتر روزنامه	۱۱۲۶۰۰۰۰۰		
	مکول به صفحه ۸۷			

کار عملی ۱

مؤسسه خدماتی «کرمان» در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۰۱ به منظور ارائه خدمات تبلیغاتی تأسیس شد. رویدادهای مالی این مؤسسه تا ۱۳۹۶/۰۶/۳۰ به شرح زیر در دفتر روزنامه ثبت شده است. شما به حسابدار این مؤسسه کمک کنید تا ثبت‌های دفتر روزنامه را به دفتر کل (به شکل T) منتقل نماید (ثبت مالیات بر ارزش افزوده نادیده گرفته شده است).

دفتر روزنامه		شماره	
۱			
پیشگاز	پسگاز	شرح	تاریخ
ریال	ریال		روز/ماه/سال
		متنوع از صفحه	
	۲۰۰۰۰۰۰۰	موجودی نقد	۱۶۲۱
۲۰۰۰۰۰۰۰		سرمایه	۶۶
		به شرح سند حسابداری	
	۱۱۲۰۰۰۰۰	ملک و املاک	۲۶۶۳
	۸۲۵۰۰۰۰۰	۵۵۱	۳۱
۲۰۰۰۰۰۰۰		موجودی نقد	۱
۵۵۷۰۰۰۰۰		سایر حسابهای پرداختی	۵۱
		به شرح سند حسابداری	
	۸۱۶۰۰۰۰۰	پیش پرداخت اجاره	۳۱۶۳
۸۱۶۰۰۰۰۰		موجودی نقد	۱
		به شرح سند حسابداری	
	۳۲۵۰۰۰۰	هزینه تبلیغات	۹۱۶۳
۳۲۵۰۰۰۰		موجودی نقد	۱
		به شرح سند حسابداری	
	۱۲۵۳۰۰۰۰۰	موجودی نقد	۱۶۶۵
۱۲۵۳۰۰۰۰۰		درآمد از خدمات	۷۱
		به شرح سند حسابداری	
	۱۲۰۰۰۰۰۰۰	۵۵۱	۳۱۶۹
۱۲۰۰۰۰۰۰۰		سایر حسابهای پرداختی	۵۱
		به شرح سند حسابداری	
	۸۷۳۰۰۰۰۰	حسابهای دریافتی	۱۰۶۱۰
۸۷۳۰۰۰۰۰		درآمد از خدمات	۷۱
		به شرح سند حسابداری	
	۱۷۰۰۰۰۰	هزینه پهن باند	۹۶۱۲
	۳۰۰۰۰۰۰	هزینه تلفات	۱۰۱
	۲۵۰۰۰۰۰	هزینه ایاب و ذهاب	۱۰۶
۷۱۳۳۵۰۰۰۰	۷۱۵۸۰۰۰۰۰	نقل به صفحه ۲	

دستور روزنامه		شماره		تاریخ		شرح	پس‌انداز	پیش‌انداز
روز	روز	روز	روز	روز	روز			
۷۱۳۳۵۰۰۰۰	۷۱۵۸۰۰۰۰۰	۱	۱	۱	۱	منقول از صفحه ۱		
۲۳۵۰۰۰۰						موجودی نقد		
						به شرح سند حسابداری		
	۳۵۰۰۰۰۰۰	۵۱	۶	۱۳	۹	سایر حسابهای پرداختی		
۳۵۰۰۰۰۰۰		۱				موجودی نقد		
						به شرح سند حسابداری		
	۱۸۷۰۰۰۰۰۰	۳۶	۶	۱۳	۱۰	وسایل نقلیه		
۱۸۷۰۰۰۰۰۰		۵۱				سایر حسابهای پرداختی		
						به شرح سند حسابداری		
	۳۷۸۰۰۰۰۰	۹۱	۶	۱۶	۱۱	خرید تجهیزات		
۳۷۸۰۰۰۰۰		۵۱				سایر حسابهای پرداختی		
						به شرح سند حسابداری		
	۱۳۷۰۰۰۰۰	۳۶	۶	۱۷	۱۲	نرم افزار حسابداری		
۱۳۷۰۰۰۰۰		۱				موجودی نقد		
						به شرح سند حسابداری		
	۹۳۳۰۰۰۰	۲۶	۶	۱۸	۱۳	ملزومات		
۹۳۳۰۰۰۰		۵۱				سایر حسابهای پرداختی		
						به شرح سند حسابداری		
	۲۰۸۰۰۰۰۰۰	۱	۶	۲۰	۱۴	موجودی نقد		
۱۲۰۸۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۱				استاد درانتی		
		۷۱				ورآمد از خدمات		
						به شرح سند حسابداری		
	۳۵۹۰۰۰۰	۹۶	۶	۲۱	۱۵	خرید پذیرایی		
	۸۲۳۰۰۰۰	۱۱۱				خرید سوخت		
	۷۱۰۰۰۰۰	۱۱۶				خرید تعمیرات		
۱۸۹۳۰۰۰۰		۱				موجودی نقد		
						به شرح سند حسابداری		
۱۰۷۷۶۸۶۰۰۰	۱۰۷۷۶۸۶۰۰۰	تراز به صفحه ۲						

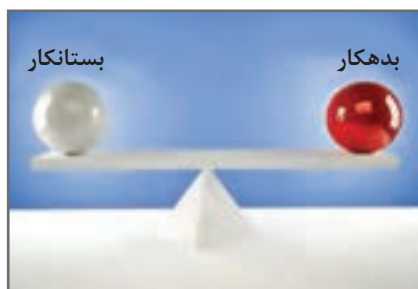

دفتر روزنامه

۳

تاریخ	شماره	شرح	پیشگاز	پستگاز
روز	روز	روز	روز	روز
۱۶	۶۲۲	موتودی نقد	۱۰۷۷۶۸۶۰۰۰	۱۰۷۷۶۸۶۰۰۰
۶۶		سرمایه	۵۵۰۰۰۰۰۰	۵۵۰۰۰۰۰۰
۱۷	۶۲۳	به شرح سته حسابداری	۲۰۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰
۱		سایر حسابهای پرداختنی		
۱۸	۶۲۵	موتودی نقد	۸۶۲۰۰۰	۸۶۲۰۰۰
۱۹	۶۲۶	به شرح سته حسابداری	۳۶۵۰۰۰۰۰	۳۶۵۰۰۰۰۰
۱۱		هزینه تلفن		
۲۰	۶۲۷	موتودی نقد	۶۰۰۰۰۰۰۰	۶۰۰۰۰۰۰۰
۶۱		حسابهای دریافتنی		
۲۱	۶۲۸	به شرح سته حسابداری	۵۰۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰۰
۱		پیش دریافت درآمد		
۲۲	۶۲۹	ملکوبات	۲۷۰۰۰۰۰۰	۲۷۰۰۰۰۰۰
۸۱		موتودی نقد	۳۶۰۰۰۰۰۰	۳۶۰۰۰۰۰۰
۱۲۶		به شرح سته حسابداری	۷۱۲۰۰۰	۷۱۲۰۰۰
۵		هزینه حقوق		
۱		هزینه اجاره		
۲۳	۶۳۰	هزینه برق	۸۳۷۱۲۰۰۰	۸۳۷۱۲۰۰۰
۱		موتودی نقد		
۲۳	۶۳۱	به شرح سته حسابداری	۳۷۲۰۰۰۰۰	۳۷۲۰۰۰۰۰
۱		موتودی نقد		
		به شرح سته حسابداری		
۱۳۷۶۱۶۰۰۰۰		نقل به صفحه ۴	۱۳۷۶۱۶۰۰۰۰	

تراز آزمایشی و انواع متداول آن

اگر معاملات به درستی از دفتر روزنامه به دفتر کل منتقل و حساب‌ها در دفتر کل به درستی مانده‌گیری شده باشند و در محاسبات اشتباهی رخ نداده باشد، باید جمع مانده‌های بدهکار با جمع مانده‌های بستانکار حساب‌ها مساوی باشد. حسابداران برای اطمینان یافتن از صحت و درستی ثبت انتقال عملیات از دفتر روزنامه به دفتر کل معمولاً هر چند وقت یک‌بار یا حداقل در پایان هر ماه، گزارشی به نام «تراز آزمایشی» تهیه می‌کنند.

تراز آزمایشی، گزارشی از فهرست نام و مانده حساب‌های دفتر کل است که در فواصل زمانی مناسب و بر حسب نیاز تهیه می‌شود. این گزارش جزء صورت‌های مالی محسوب نمی‌شود.

فعالیت

اهداف تهیه تراز آزمایشی چیست؟ توضیح دهید.

انواع متداول تراز آزمایشی

دوستونی

چهارستونی

انواع متداول تراز آزمایشی

۱ تراز آزمایشی دوستونی: در این تراز آزمایشی، مانده بدهکار هر حساب دفتر کل در ستون بدهکار و مانده بستانکار هر حساب دفتر کل در ستون بستانکار درج می‌شود. به عبارت دیگر، تراز آزمایشی دوستونی براساس مانده اقلام بدهکار و بستانکار حساب‌های دفتر کل نوشته می‌شود و شکل آن به صورت زیر است:

مؤسسه / فروشگاه... تراز آزمایشی به تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹			
مانده حساب‌ها		نام حساب	شماره حساب
بستانکار	بدهکار		

کار عملی ۲

با توجه به مانده حساب‌های دفترکل که در کار عملی ۱ تهیه نمودید، ترازآزمایشی دو ستونی را تهیه کنید.

۲ **ترازآزمایشی چهارستونی:** این تراز آزمایشی علاوه بر مانده حساب‌ها، گردش بدهکار و بستانکار حساب‌های دفترکل را ارائه می‌نماید. در ستون گردش حساب‌ها، جمع گردش اقلام بدهکار و بستانکار هریک از حساب‌های دفترکل نوشته می‌شود. شکل ترازآزمایشی چهارستونی به شرح زیر است:

مؤسسه / فروشگاه... ترازآزمایشی به تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹					
مانده حساب‌ها		گردش حساب‌ها		نام حساب	شماره حساب
بستانکار	بدهکار	بستانکار	بدهکار		

در تاریخ تهیه ترازآزمایشی، جمع ستون‌های بدهکار و بستانکار ستون گردش حساب‌های ترازآزمایشی باید با جمع گردش عملیات ستون بدهکار و بستانکار دفتر روزنامه برابر باشد.

نکته

۱ ستون‌های گردش حساب‌های ترازآزمایشی چهارستونی از روی کدام یک از ستون‌های دفترکل نوشته می‌شود؟

فعالیت

۲ آیا در ترازآزمایشی چهار ستونی، می‌توان ستون مانده حساب‌ها را از طریق اطلاعات ستون گردش حساب‌ها محاسبه کرد؟ توضیح دهید.

کار عملی ۳

با توجه به مانده حساب‌های دفتر کل که در کار عملی ۱ تهیه کردید، اولاً تراز آزمایشی چهار ستونی را تهیه کنید. ثانیاً جمع گردش حساب‌های تراز آزمایشی را با جمع گردش عملیات دفتر روزنامه در تاریخ تهیه تراز آزمایشی مقایسه کنید، چه نتیجه‌ای می‌گیرید؟ توضیح دهید.

کار عملی ۴

مانده حساب‌های زیر از مؤسسه حسابداری «ارومیه» در پایان شهریورماه سال ۱۳۹۶ (۱۳۹۶/۰۶/۳۱) در اختیار است:

ریال		ریال	
۲۰۸۳۰۰۰۰۰۰	درآمد خدمات حسابداری	۹۶۲۰۰۰۰۰۰	بانک
۷۴۱۰۰۰۰۰	ملزومات	۱۷۰۹۰۰۰۰۰۰	حساب‌های پرداختنی
۱۰۳۴۵۰۰۰۰	سود انباشته*	۴۰۷۵۰۰۰۰۰	صندوق
۷۴۶۸۰۰۰۰۰۰	حساب‌های دریافتنی	۱۲۰۰۰۰۰۰۰۰	هزینه اجاره
۷۴۸۰۰۰۰۰	هزینه برق	۵۳۰۰۰۰۰۰۰۰	سایر حساب‌های پرداختنی
۲۲۵۰۰۰۰۰۰۰	استهلاک انباشته اثاثه	۱۷۰۰۰۰۰۰۰۰۰	سرمایه
۱۲۳۰۰۰۰۰۰۰	اسناد دریافتنی	۸۰۹۵۰۰۰۰۰۰	سایر حساب‌های دریافتنی
۲۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	اثاثه	۴۳۰۶۷۰۰۰۰۰۰	هزینه حقوق و دستمزد
۱۰۱۲۰۰۰۰۰۰	هزینه تبلیغات	۹۰۵۰۰۰۰۰۰	هزینه تلفن
۱۱۲۰۰۰۰۰۰	سایر هزینه‌ها	۷۸۰۵۰۰۰۰۰۰۰	درآمد خدمات مشاوره

* مانده سود انباشته بستانکار است و در فصول بعدی با مفهوم آن آشنا خواهید شد.

مطلوب است:

تهیه تراز آزمایشی به تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۳۱ با توجه مانده‌های فوق.

کار عملی ۵

مؤسسه بازرگانی «آذرشهر» تراز آزمایشی صفحه بعد را در اختیار شما قرار می‌دهد. با استفاده از ستون گردش حساب‌ها، ستون مانده حساب‌ها را محاسبه کنید.

مؤسسه بازرگانی آذرشهر تراز آزمایشی به تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۳۱ (ارقام به هزار ریال)				
مانده حساب‌ها		گردش حساب‌ها		نام حساب
بستانکار	بدهکار	بستانکار	بدهکار	
		۷۴'۱۰۰	۱۱۹'۷۹۳	صندوق
		۱۱۲'۴۶۶	۲'۵۸۰'۷۰۰	بانک
		۳۶۴'۶۲۰	۱'۴۲۶'۵۴۸	حساب‌های دریافتنی
		۶۵'۸۴۲	۹۶'۲۵۰	سایر حساب‌های دریافتنی
		۳۶'۰۰۰	۱۰۵'۰۰۰	اسناد دریافتنی
			۸'۰۲۵'۰۰۰	موجودی کالا
		۳۲'۱۶۴	۸۵'۴۲۱	ملزومات
			۴۲'۶۰۰	پیش پرداخت اجاره
			۲۱'۲۰۰	پیش پرداخت بیمه
		۲۰'۰۰۰	۱۰۲'۰۰۰	اثاثه
		۲۰'۴۰۰		استهلاک انباشته اثاثه
			۳۶۰'۰۰۰	وسایل نقلیه
		۷۲'۰۰۰		استهلاک انباشته وسایل نقلیه
			۵'۰۰۰'۰۰۰	ساختمان
		۸۰۰'۰۰۰		استهلاک انباشته ساختمان
			۱۰۰'۰۰۰	زمین
۷۴۲'۶۴۰		۱۰۵۸'۶۰۰	۳۱۵'۹۶۰	حساب‌های پرداختنی
		۱۸۵'۶۴۸	۱۰۹'۵۴۷	سایر حساب‌های پرداختنی
		۲۵۰'۰۰۰	۷۵'۴۰۰	اسناد پرداختنی
		۵۶۹'۸۰۰	۶۹'۷۰۰	پیش دریافت درآمد
		۸۰۰'۰۰۰	۲۰۰'۰۰۰	وام پرداختنی بلند مدت
		۱۲'۰۰۰'۰۰۰		سرمایه
		۲۲۹'۴۲۱		سود انباشته
		۶'۵۳۶'۴۰۰		درآمد فروش کالا
			۶۵'۳۰۰	برگشت از فروش و تخفیفات
			۴'۲۳۶	تخفیفات نقدی فروش
			۲'۸۹۰'۰۰۰	خرید کالا
		۴۲۶'۵۳۰		برگشت از خرید و تخفیفات
		۷۲'۵۶۴		تخفیفات نقدی خرید
			۸۶۴'۰۰۰	هزینه حمل کالای خریداری شده
			۲۵'۶۴۷	هزینه تبلیغات
			۹۵۴'۰۰۰	هزینه حقوق
			۲۶'۱۰۰	هزینه تلفن
			۶۲'۱۵۳	سایر هزینه‌ها
		<u>۲۳'۷۲۶'۵۵۵</u>	<u>۲۳'۴۲۶'۵۵۵</u>	جمع

کار عملی ۶

مانده حساب‌های زیر در پایان تیرماه سال ۱۳۹۷ از دفاتر فروشگاه «پیرانشهر» استخراج شده است:

ریال		ریال	
۲۰۱'۹۰۰'۰۰۰	حساب‌های دریافتی	۴۱۵'۰۰۰'۰۰۰	درآمد فروش کالا
۲۹۸'۷۰۰'۰۰۰	خرید کالا	۶۳'۲۰۰'۰۰۰	استهلاک انباشته ائانه
۶'۲۰۰'۰۰۰	پیش‌پرداخت بیمه	۱۴'۸۰۲'۰۰۰	هزینه آب و برق
۲'۴۵۰'۰۰۰	سایر حساب‌های پرداختی	۸۱۶'۰۰۰'۰۰۰	موجودی کالا
۲۷'۴۰۰'۰۰۰	امتیاز خدمات عمومی	۱۴'۴۰۰'۰۰۰	صندوق
۱۲'۰۰۰'۰۰۰	نرم‌افزار حسابداری	۱۸'۲۰۰'۰۰۰	ملزومات
۳۵۰'۰۰۰'۰۰۰	ساختمان	۹'۶۰۰'۰۰۰	تخفیفات نقدی خرید
۳۴'۲۰۰'۰۰۰	برگشت از خرید و تخفیفات	۱۵۸'۰۰۰'۰۰۰	ائانه
۳۶'۰۰۰'۰۰۰	حساب‌های پرداختی	۱۰'۱۰۰'۰۰۰	سایر حساب‌های دریافتی
۱۵'۶۰۰'۰۰۰	پیش‌دریافت درآمد	۲۳'۷۰۰'۰۰۰	هزینه تعمیرات
۱۵۶'۹۶۲'۰۰۰	سود انباشته	۴۵'۰۰۰'۰۰۰	اسناد دریافتی
۸۷'۵۰۰'۰۰۰	استهلاک انباشته ساختمان	۱'۴۰۰'۰۰۰'۰۰۰	سرمایه
۹۵'۰۰۰'۰۰۰	بانک	۱۴'۲۷۰'۰۰۰	برگشت از فروش و تخفیفات
۵۸'۲۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق	۵۷'۰۰۰'۰۰۰	هزینه حمل کالای خریداری شده
۳'۶۴۰'۰۰۰	تخفیفات نقدی فروش	۴'۰۰۰'۰۰۰	استهلاک انباشته نرم‌افزار حسابداری

(منظور از امتیاز خدمات عمومی، امتیازات آب و برق و تلفن و گاز است)

مطلوب است:

تهیه تراز آزمایشی به تاریخ ۱۳۹۷/۰۴/۳۱ با توجه به مانده‌های فوق.

محدودیت‌های تراز آزمایشی

تساوی جمع اقلام بدهکار و بستانکار ستون گردش عملیات و مانده حساب‌ها در تراز آزمایشی، دلیلی بر نبود اشتباه در تهیه اسناد و دفاتر حسابداری نیست. زیرا برخی از اشتباهات تأثیری در توازن ستون‌های بدهکار و بستانکار تراز آزمایشی ندارد. برای مثال ممکن است به جای بدهکار کردن حساب ائانه در دفاتر، حساب

ملزومات بدهکار شده باشد؛ در این صورت باز هم ستون‌های تراز آزمایشی توازن خواهد داشت. برخی از اشتباهاتی که تأثیری در توازن ستون‌های تراز آزمایشی ندارد و با تهیه تراز آزمایشی کشف نمی‌شود، شامل موارد زیر است:

- ۱ تجزیه و تحلیل غلط یک معامله.
- ۲ عدم ثبت یک رویداد مالی به‌طور کامل در دفتر روزنامه.
- ۳ ثبت یک معامله به مبلغ کمتر یا بیشتر از مبلغ واقعی در دفتر روزنامه و نقل به دفتر کل.
- ۴ وجود ثبت‌های تکراری.

فعالیت

۱ در مؤسسه‌ای به جای بدهکار کردن حساب هزینه تعمیرات، اشتبهاً حساب هزینه نظافت بدهکار شده است. با فرض نبود اشتباهی دیگر، آیا تراز آزمایشی توازن خواهد داشت؟ توضیح دهید.

۲ مواردی از اشتباهات را نام ببرید که از طریق تراز آزمایشی آشکار نمی‌شوند؟

ردیف	اشتباهات	مثال
۱	تجزیه و تحلیل غلط یک رویداد	مثلاً هنگام خرید ائانه، به جای بدهکار کردن حساب ائانه، حساب وسایل نقلیه بدهکار شده باشد.
۲		
۳		
۴		

برخی از اشتباهاتی که باعث می‌شود تراز آزمایشی توازن نداشته باشد، شامل موارد زیر است:

- ۱ ثبت سند حسابداری به طوری که مبلغ بدهکار با بستانکار برابر نباشد (توازن نداشتن سند حسابداری)؛
- ۲ انتقال دادن یک طرف ثبت دفتر روزنامه به دفتر کل؛
- ۳ انتقال اشتباه اطلاعات ثبت دفتر روزنامه به دفتر کل؛
- ۴ اشتباه در مانده‌گیری هر یک از حساب‌های دفتر کل؛
- ۵ اشتباه در محاسبه جمع ستون‌های تراز آزمایشی.

وجود نرم افزارهای حسابداری باعث شده است، اشتباهات فوق به حداقل ممکن برسد.

معمولاً نرم افزارهای مالی، به گونه ای طراحی می شوند که اگر در ثبت رویدادها بین قلم بدهکار و بستانکار توازن برقرار نباشد، ثبت توسط نرم افزار پذیرفته نمی شود. چنانچه ثبت ها توسط نرم افزار پذیرفته شود ترازآزمایشی که نتیجه تجزیه و تحلیل این ثبت ها است، در هر مقطعی از زمان توازن خواهد داشت. اما در سیستم های دستی ممکن است اشتباهاتی رخ دهد که توازن ترازآزمایشی را به هم بزند. اگر ستون های ترازآزمایشی توازن نداشته باشد، معمولاً روش های زیر برای تصحیح آثار اشتباه به کار برده می شود:

- ۱ محاسبه مجدد ستون های ترازآزمایشی؛
- ۲ بررسی اینکه مانده حساب ها به طور صحیح از دفتر کل به ترازآزمایشی منتقل شده اند؛
- ۳ بررسی صحت انتقال اقلام از دفتر روزنامه به دفتر کل از طریق ردیابی مبالغ ثبت شده در حساب های دفتر کل به دفتر روزنامه؛
- ۴ بررسی مجدد اسناد حسابداری و تطبیق آن با ثبت های انجام شده.

کالایی به مبلغ ۱۲۰۷۵۲۰۰۰ ریال به صورت نقد خریداری شد. هر یک از حالت های اشتباه زیر را در نظر بگیرید و توضیح دهید که در کدام حالت، ترازآزمایشی توازن دارد و در کدام حالت خیر؟

ردیف	ثبت	ترازآزمایشی	
		توازن دارد	توازن ندارد
۱	خرید کالا ۱۲۰۷۲۰۵۰۰ موجودی نقد ۱۲۰۷۲۵۰۰۰		
۲	خرید کالا ۱۲۰۷۵۲۰۰۰۰ حساب های پرداختی ۱۲۰۷۵۲۰۰۰۰		
۳	خرید کالا ۱۲۰۷۵۲۰۰۰۰ موجودی نقد ۱۲۰۷۲۵۰۰۰۰		
۴	هزینه تعمیرات ۱۲۰۷۵۲۰۰۰۰ موجودی نقد ۱۲۰۷۵۲۰۰۰۰		
۵	ثبت نشدن در دفاتر		
۶	دوبار ثبت در دفاتر به همان مبلغ صحیح		

کار عملی ۷

گردش حساب‌های دفتر کل تعمیرگاه «آستانه» از تاریخ ۱۳۹۷/۰۱/۰۱ تا ۱۳۹۷/۰۲/۳۱ به شرح زیر است:

دفتر کل				
حساب موجودی نقد				
تاریخ	شرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	باقیمانده ریال
	منقول از صفحه			
۱۱/۱	به شرح دفتر روزنامه	۶۳۱۶۰۰۰۰		۶۳۱۶۰۰۰۰
۱۴/۱	به شرح دفتر روزنامه	۶۸۰۰۰۰۰۰		۶۹۹۶۰۰۰۰
۱۳/۲	به شرح دفتر روزنامه	۱۵۴۳۰۰۰۰۰		۸۵۳۹۰۰۰۰۰
۱۳/۲	به شرح دفتر روزنامه		۲۲۵۰۰۰۰۰۰	۸۳۱۴۰۰۰۰۰
۲۵/۲	به شرح دفتر روزنامه	۸۰۰۰۰۰۰۰۰		۹۱۱۴۰۰۰۰۰
۲۳/۲	به شرح دفتر روزنامه		۹۰۰۰۰۰۰۰۰	۹۰۵۴۰۰۰۰۰
۲۳/۲	به شرح دفتر روزنامه		۲۳۸۰۰۰۰۰۰۰	۸۸۱۶۰۰۰۰۰
۲۳/۳	به شرح دفتر روزنامه	۸۰۰۰۰۰۰۰۰		۸۷۳۶۰۰۰۰۰

دفتر کل				
حساب سایر حساب‌های پرداختنی				
تاریخ	شرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	باقیمانده ریال
	منقول از صفحه			
۱۱/۱	به شرح دفتر روزنامه		۳۵۱۰۰۰۰۰۰	۳۵۱۰۰۰۰۰۰
۲۹/۲	به شرح دفتر روزنامه		۷۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۲۱۰۰۰۰۰۰
۲۹/۲	به شرح دفتر روزنامه		۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۳۱۰۰۰۰۰۰

دفتر کل				
حساب هزینه تلفن				
تاریخ	شرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	باقیمانده ریال
	منقول از صفحه			
۱۳/۱	به شرح دفتر روزنامه	۱۲۵۰۰۰۰		۱۲۵۰۰۰۰

مانده سایر حساب‌های این تعمیرگاه به شرح زیر است:

ریال		ریال	
۲۹۰۰۰۰۰۰	استهلاک انباشته نرم‌افزار حسابداری	۵۱۰'۱۷۰'۰۰۰	حساب‌های دریافتنی
۶۵'۷۵۰'۰۰۰	استهلاک انباشته تجهیزات	۱۵'۹۶۰'۰۰۰	ملزومات
۴۸'۰۰۰'۰۰۰	استهلاک انباشته ساختمان	۸'۷۰۰'۰۰۰	نرم‌افزار حسابداری
۲۷۷'۳۰۰'۰۰۰	حساب‌های پرداختنی	۲۶۳'۰۰۰'۰۰۰	تجهیزات
۱۵'۰۰۰'۰۰۰	پیش دریافت درآمد	۱'۲۰۰'۰۰۰'۰۰۰	ساختمان
۳۲۰'۰۰۰'۰۰۰	وام پرداختنی	۲۰۱'۰۰۰	هزینه سوخت
۱'۷۰۰'۰۰۰'۰۰۰	سرمایه	۴۶'۳۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق
۸۲'۹۳۳'۰۰۰	سود انباشته	۷'۰۰۰'۰۰۰	هزینه تبلیغات
۳۸۸'۳۰۰'۰۰۰	درآمد ارائه خدمات	۲۰۰'۰۰۰	هزینه آبدارخانه

ترازآزمایشی مانده‌های فوق توازن ندارد و در بررسی مشخص شد که اشتباهات زیر در دفترکل انجام گرفته است:

- حساب موجودی نقد به صورت اشتباه مانده‌گیری شده است.
- در دفترکل سایر حساب‌های پرداختنی، مبلغ ۱'۰۰۰'۰۰۰ ریال به جای انتقال به طرف بدهکار، اشتباهاً به طرف بستانکار این حساب منتقل شده است.
- مبلغ صحیح هزینه تلفن، ۱۵۲'۰۰۰ ریال می‌باشد که در انتقال به دفترکل اشتباهاً ۱۲۵'۰۰۰ ریال درج شده است.

مطلوب است:

- تهیه ترازآزمایشی دوستونی مانده‌های دفترکل به تاریخ ۱۳۹۷/۰۲/۳۱ قبل از بررسی و رفع اشتباهات صورت گرفته و همچنین محاسبه اختلاف ستون بدهکار با ستون بستانکار ترازآزمایشی.
- تهیه ترازآزمایشی دوستونی مانده‌های دفترکل به تاریخ ۱۳۹۷/۰۲/۳۱ پس از بررسی و رفع اشتباهات صورت گرفته.
- مقایسه مبلغ اختلاف محاسبه شده در بند ۱ با مبلغ اشتباهات صورت گرفته.

ردیف	شاخص‌های مورد ارزیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث‌های گروهی و مسئولیت‌پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه‌گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف چرخه حسابداری				
۷	تعریف ترازآزمایشی				
۸	توانایی مانده‌گیری حساب‌های دفترکل				
۹	توانایی انتقال گردش حساب‌های کل و مانده‌های آن به ترازآزمایشی				
۱۰	توانایی تهیه ترازآزمایشی دوستونی و چهارستونی و کنترل موازنه بودن آن				

استرس کمتر

چگونه استرس خود را مدیریت می کنیم؟

مطالعه

تماشای فیلم یا تلویزیون

ورزش یا پیاده روی

با گوش کردن به آهنگ

ملاقات با یک متخصص سلامت روانی
برای کمک به مدیریت استرس کاملاً
سودمند است.

فقط بخندید
خندیدن شدت استرس را
کاهش می دهد.

دعا و عبادت کنید
دعا و عبادت ها نشان داده اند
که می توانند سطح استرس
روزانه را کاهش دهند.

منظور از «اصل تطابق» چیست؟ توضیح دهید.

یکی از دلایل اصلاح و تعدیل حساب‌های دفتر کل، پذیرش «فرض دوره مالی» و رعایت «اصل تطابق» است. مطابق فرض دوره مالی عمر یک واحد تجاری به دوره‌های زمانی مساوی تقسیم می‌شود تا بتوان درآمدها و هزینه‌های هر دوره حسابداری را برای تعیین سود یا زیان دوره اندازه‌گیری کرد. بنابراین به منظور اجرای اصل تطابق لازم است درآمدهای تحقق یافته و هزینه‌های واقع شده مربوط به یک دوره مالی را شناسایی و با هم مقابله نمود.

بعد از ثبت تمام رویدادها در دفاتر حسابداری، بعضی از حساب‌های دفتر کل به دلایل زیر مانده‌های صحیح را برای تهیه صورت‌های مالی ارائه نمی‌دهند:

■ برخی از رویدادها را به صورت روزانه در دفاتر ثبت نمی‌کنند، زیرا انجام چنین کاری مقرون به صرفه نیست؛ برای مثال، مصرف ملزومات.

■ برخی از هزینه‌ها را طی دوره حسابداری در دفاتر ثبت نمی‌کنند، زیرا این هزینه‌ها با گذشت زمان یا بر اثر استفاده و بهره‌برداری منقضی می‌شوند. برای مثال بهای تمام شده دارایی‌های ثابت (ساختمان، ماشین‌آلات، تجهیزات و...) که به تناسب استفاده از این دارایی‌ها با استفاده از روش‌های مناسب، مستهلک و به هزینه تبدیل می‌شوند و یا پیش‌پرداخت بیمه یا اجاره که با گذشت زمان هزینه می‌شود.

■ اقلامی که به دلیل نبود صورت حساب ثبت نمی‌شوند. برای مثال، قبض آب، برق، تلفن و گاز که ممکن است تا دوره بعد به دلیل تأخیر زمانی به دست مؤسسه نرسد.

■ رویدادهایی که بیانگر بدهی واحد تجاری برای انجام خدمات یا تحویل کالا در آینده است که به تناسب خدمات انجام شده و یا تحویل کالا به مشتریان باید حساب‌های مربوط اصلاح شوند. مانند پیش‌دریافت‌ها. بنابراین اصلاح و تعدیل حساب‌های دفتر کل صرفاً تصحیح و رفع اشتباهات نیست. حتی اگر تمام رویدادها به درستی در دفاتر ثبت شده باشند، حسابداری بر مبنای تعهدی ایجاب می‌کند که برای تطبیق حساب‌های ترازنامه و صورت سود و زیان با توجه به فرض دوره مالی و اصل تطابق هزینه‌ها با درآمدها مانده برخی از حساب‌های دفتر کل اصلاح شوند.

منظور از حسابداری بر مبنای تعهدی چیست؟ توضیح دهید.

.....

.....

.....

ثبت‌های اصلاحی

فرایند به روز کردن حساب‌ها در پایان دوره مالی بر مبنای تعهدی و رعایت اصل تطابق هزینه‌ها با درآمدها را «**ثبت‌های اصلاحی**» می‌گویند. عملیات اصلاح حساب‌ها بر اساس اسناد و مدارک لازم ابتدا با تنظیم سند حسابداری و ثبت در دفتر روزنامه و سپس انتقال به دفتر کل انجام می‌شود.

فعالیت

هدف از انجام ثبت‌های اصلاحی چیست؟ توضیح دهید.

بعضی از حساب‌هایی که معمولاً در پایان دوره مالی نیاز به اصلاح و تعدیل دارند، عبارت است از:

■ موجودی ملزومات	■ موجودی کالا
■ پیش‌پرداخت‌ها	■ پیش‌دریافت‌ها
■ درآمدهای ثبت نشده	■ هزینه‌های ثبت نشده
■ استهلاک دارایی‌ها	■ سایر حساب‌ها (تعدیلات مربوط به ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان و...)

از آنجایی که چرخه حسابداری مؤسسات بازرگانی و خدماتی مشابه است، فرایند اصلاح حساب‌ها در این مؤسسات نیز ماهیت یکسانی دارد با این تفاوت که در مؤسسات بازرگانی تعدیلات مرتبط با موجودی کالا نیاز است. در ادامه به نحوه اصلاح حساب‌های فوق پرداخته می‌شود و سپس مثال جامعی در این زمینه ارائه خواهد شد:

اصلاح حساب ملزومات

واحدهای تجاری انواع مختلف ملزومات را برای استفاده مستمر در فعالیت‌های خود خریداری می‌نمایند. در صورت با اهمیت بودن مبلغ آن، معمولاً در بدهکار حساب ملزومات به عنوان یک دارایی ثبت می‌شود. با توجه به اینکه ملزومات خریداری شده به تدریج در طول دوره مالی مصرف می‌شود و این مصرف تدریجی در دفاتر ثبت نمی‌شود، لازم است در پایان دوره مالی ملزومات موجود (باقی‌مانده یا مصرف نشده) در انبار شمارش شود تا بتوان مقدار ملزومات مصرف شده را شناسایی و ثبت نمود.

مثال

مانده حساب ملزومات فروشگاه «گچساران» در تاریخ ۱۳۹۶/۰۱/۰۱ مبلغ ۴,۱۵۰,۰۰۰ ریال است. در تاریخ ۱۳۹۶/۰۷/۰۵ مقداری ملزومات به مبلغ ۸,۲۰۰,۰۰۰ ریال به صورت نقد خریداری شد. در پایان دوره مالی (۱۳۹۶/۱۲/۲۹) ملزومات شمارش شده (مصرف نشده) مبلغ ۴,۷۱۰,۰۰۰ ریال ارزش گذاری شد.

مطلوب است:

- ۱ صدور سند حسابداری خرید ملزومات و ثبت آن در دفتر روزنامه
- ۲ در تراز آزمایشی اصلاح نشده مبلغ ملزومات چند ریال است؟
- ۳ اصلاح حساب ملزومات با توجه به میزان ملزومات مصرف شده
- ۴ نمایش حساب‌های دفتر کل مربوطه و تعیین اثر این ثبت اصلاحی

پاسخ:

۱

شماره سند:		فروشگاه گچساران		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳۹۶/۰۷/۰۵		سند حسابداری		تعداد ضامائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		ملزومات		۸'۲۰۰'۰۰۰	
		موجودی نقد			۸,۲۰۰,۰۰۰
		جمع: هشت میلیون و دویست هزار ریال		۸'۲۰۰'۰۰۰	۸,۲۰۰,۰۰۰
شرح سند: خرید ملزومات به صورت نقد.					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

رویداد فوق به صورت زیر در دفتر روزنامه ثبت می شود:

شماره روزنامه		تاریخ		دفتر روزنامه		شماره صفحه:
شماره روزنامه	روز	ماه	شماره دفتر کل	شرح	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
				منقول از صفحه		
	۵	۷		ملزومات	۸'۲۰۰'۰۰۰	
				موجودی نقد		۸'۲۰۰'۰۰۰
				به شرح سند حسابداری		

۲ در تراز آزمایشی اصلاح نشده، مانده ملزومات، قبل از اصلاحات لازم است. بنابراین مبلغ ملزومات قبل از اصلاحات برابر است با مبلغ ۱۲۳۵۰۰۰۰ (۸۲۰۰۰۰۰۰ + ۴۱۵۰۰۰۰۰).

حساب: ملزومات		دفتر کل		شماره صفحه: ۲۴	
شماره روزنامه	تاریخ		شرح	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
	روز	ماه			
			منقول از صفحه:		
	۱	۱	به شرح دفتر روزنامه	۴۱۵۰۰۰۰	بد
	۵	۷	به شرح دفتر روزنامه	۸۲۰۰۰۰۰۰	بد
			نقل به صفحه		

اگر بخواهیم از حساب T استفاده نماییم:

ملزومات	
مانده تاریخ ۱/۱	۴۱۵۰۰۰۰
خرید تاریخ ۷/۵	۸۲۰۰۰۰۰۰
مانده در ۱۲/۲۹ قبل اصلاحات	۱۲۳۵۰۰۰۰

۳

موجودی ملزومات ابتدای دوره	۴۱۵۰۰۰۰
اضافه می شود: ملزومات خریداری شده طی دوره	۸۲۰۰۰۰۰۰
ملزومات آماده برای مصرف	۱۲۳۵۰۰۰۰
کسر می شود: موجودی ملزومات پایان دوره (مصرف نشده)	(۴۷۱۰۰۰۰۰)
ملزومات مصرف شده	۷۶۴۰۰۰۰

مانده حساب ملزومات در تراز آزمایشی مبلغ ۱۲۳۵۰۰۰۰ ریال است، از این مبلغ معادل ۴۷۱۰۰۰۰۰ ریال آن مصرف نشده است؛ بنابراین ملزومات مصرف شده مبلغ ۷۶۴۰۰۰۰۰ ریال (۴۷۱۰۰۰۰۰ - ۱۲۳۵۰۰۰۰) است که باید از حساب ملزومات خارج شود. در پایان دوره مالی معادل این مبلغ، حساب هزینه ملزومات بدهکار و حساب ملزومات بستانکار شود. در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ سند حسابداری آن به صورت زیر می باشد:

شماره سند: ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ تاریخ سند:					
فروشگاه گچساران سند حسابداری			شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:		
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		هزینه ملزومات		۷۶۴۰۰۰۰۰	
		ملزومات			۷۶۴۰۰۰۰۰
جمع: هفت میلیون و ششصد و چهل هزار ریال					
شرح سند: بابت ملزومات مصرفی					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

دفتر روزنامه					
شماره صفحه:					
شماره روزنامه	تاریخ		شماره دفتر کل	شرح	بدهکار (ریال)
	روز	ماه			
				منقول از صفحه	
	۲۹	۱۲		هزینه ملزومات	۷۶۴۰۰۰۰۰
				ملزومات	۷۶۴۰۰۰۰۰
				به شرح سند حسابداری	

حساب: ملزومات		دفتر کل		شماره صفحه:	
شماره روزنامه	تاریخ	شرح	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)	تشخیص باقیمانده (ریال)
		منقول از صفحه:			
	۱	به شرح دفتر روزنامه	۴'۱۵۰'۰۰۰	بد	۴'۱۵۰'۰۰۰
	۵	به شرح دفتر روزنامه	۸'۲۰۰'۰۰۰	بد	۱۲'۳۵۰'۰۰۰
	۲۹	به شرح دفتر روزنامه		۷'۶۴۰'۰۰۰	۴'۷۱۰'۰۰۰
		نقل به صفحه	۱۲'۳۵۰'۰۰۰	۷'۶۴۰'۰۰۰	۴'۷۱۰'۰۰۰

۴

اثر این ثبت اصلاحی

بعد از ثبت اصلاحی فوق و نقل آن به دفتر کل، حساب ملزومات معادل ۷'۶۴۰'۰۰۰ ریال کاهش می‌یابد و مانده این حساب یعنی مبلغ ۴'۷۱۰'۰۰۰ ریال تحت عنوان دارایی در ترازنامه گزارش می‌شود. در مقابل مانده حساب هزینه ملزومات معادل ۷'۶۴۰'۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد. این هزینه یکی از اقلامی است که در صورت سود و زیان گزارش می‌شود.

تبدیل مبلغ ۷'۶۴۰'۰۰۰ ریال از ملزومات به هزینه ملزومات

هزینه ملزومات		ملزومات		
۷'۶۴۰'۰۰۰	مصرف شده ۱۲/۲۹	۷'۶۴۰'۰۰۰	۴'۱۵۰'۰۰۰	مانده تاریخ ۱/۱
			۸'۲۰۰'۰۰۰	خرید تاریخ ۷/۵
۷'۶۴۰'۰۰۰	مانده ۱۲/۲۹		۴'۷۱۰'۰۰۰	مانده ۱۲/۲۹ بعد از اصلاحات

۱ اثر ثبت نشدن ملزومات مصرف شده بر دارایی‌ها، بدهی و هزینه‌ها چیست؟ توضیح دهید.

۲ موجودی ملزومات مؤسسه «ساوه» در ابتدای سال ۱۳۹۶ مبلغ ۲'۱۶۰'۰۰۰ ریال است و ملزومات در طی سال در دو نوبت به ترتیب به مبالغ ۵'۴۰۰'۰۰۰ و ۲'۶۸۰'۰۰۰ ریال خریداری شده است. اگر در پایان سال ملزومات مصرف نشده، مبلغ ۳'۱۱۰'۰۰۰ ریال باشد، ملزومات مصرف شده را محاسبه کنید.

کار عملی ۸

مانده حساب ملزومات مؤسسه تبلیغاتی «تبریز» در تاریخ ۱۳۹۶/۰۱/۰۱ مبلغ ۱'۶۳۵'۰۰۰ ریال است. ملزومات خریداری شده در این سال در سه نوبت به شرح زیر است:

۳/۴: مبلغ ۳'۸۰۰'۰۰۰ ریال به صورت نقد.

۸/۱۲: مبلغ ۲'۱۰۰'۰۰۰ ریال به صورت نسیه.

۱۱/۲۸: به مبلغ ۵'۶۳۰'۰۰۰ ریال در قبال چک دو ماهه.

در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ مبلغ ملزومات باقی‌مانده ۳'۷۳۰'۰۰۰ ریال است.

مطلوب است:

۱ ثبت خرید ملزومات

۲ ثبت اصلاح حساب ملزومات با توجه به میزان ملزومات مصرف شده

۳ نمایش حساب‌های دفترکل مربوطه به شکل T

اصلاح حساب پیش پرداخت هزینه‌ها

وجوه پرداختی توسط واحدهای تجاری بابت کالاها و خدماتی که در آینده دریافت می‌کنند، اصطلاحاً «**پیش پرداخت**» می‌گویند. این نوع پرداخت‌ها که قبل از تحویل کالا یا تحمل هزینه صورت می‌گیرد در یک حساب دارایی به نام پیش پرداخت ثبت می‌شوند.

چند نمونه از پیش پرداخت‌ها را فهرست کنید.

۱ پیش پرداخت بیمه

۲

۳

۴

انقضای پیش پرداخت هزینه‌ها مستلزم ثبت روزانه در دفاتر حسابداری نیست. بلکه در زمان تهیه صورت‌های مالی ضرورت دارد معادل مبلغی که مدت زمان آن سپری شده است، به هزینه تبدیل شود. برای مثال پیش پرداخت بیمه و اجاره بر اثر گذشت زمان به ترتیب به هزینه بیمه و هزینه اجاره تبدیل می‌شود.

ثبت اصلاحی پیش پرداخت هزینه به شرح زیر است:

شماره سند: تاریخ سند: ۱۳۹۶/۱۲/۲۹		مؤسسه شاهرود سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		هزینه		xx	
		پیش پرداخت			xx
جمع:					
شرح سند: بابت اصلاح پیش پرداخت ...					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

ممکن است پیش پرداخت برای تحویل (خرید) کالا در آینده صورت گیرد که در این صورت در زمان تحویل کالا، حساب «خرید کالا یا موجودی کالا» بدهکار و حساب «پیش پرداخت خرید کالا» بستانکار می‌شود.

مثال

در تاریخ ۱۳۹۶/۰۸/۰۱ برای بیمه دارایی‌های ثابت مؤسسه «شاهرود» مبلغ ۱۰٬۲۰۰٬۰۰۰ ریال پرداخت شد. مطابق بیمه‌نامه دریافتی، مدت بیمه‌نامه یک سال (۱۲ ماه) است و شروع آن از تاریخ ۱۳۹۶/۰۸/۰۱ لغایت ۱۳۹۷/۰۷/۳۰ می‌باشد. پایان سال مالی مؤسسه ۱۲/۲۹ هر سال است.

مطلوب است:

۱ ثبت پیش پرداخت بیمه

۲ ثبت اصلاح پیش پرداخت بیمه در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹

پاسخ:

۱

شماره سند:		مؤسسه شاهرود		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳۹۶/۰۸/۰۱		سند حسابداری		تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		پیش پرداخت بیمه		۱۰'۲۰۰'۰۰۰	
		موجودی نقد			۱۰'۲۰۰'۰۰۰
جمع: ده میلیون و دویست هزار ریال					
شرح سند: بابت پیش پرداخت بیمه					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۲ مبلغ پیش پرداخت بیمه برای مدت یک سال (۱۲ ماه) از تاریخ ۱۳۹۶/۰۸/۰۱ تا ۱۳۹۷/۰۸/۰۱ است و برای اصلاح این حساب باید مدت زمان سپری شده را در نظر گرفت. چون تاریخ شروع بیمه ۸/۱ است تا پایان سال ۱۳۹۶ این مدت ۵ ماه (ماه‌های آبان، آذر، دی، بهمن و اسفند) است که به همین میزان هزینه می‌شود. در واقع $\frac{5}{12}$ پیش پرداخت بیمه به هزینه بیمه تبدیل می‌شود.

$$۱۰'۲۰۰'۰۰۰ \times \frac{5}{12} = ۴'۲۵۰'۰۰۰ \quad \text{هزینه بیمه سال ۱۳۹۶}$$

مانده حساب پیش پرداخت بیمه در تراز آزمایشی اصلاح نشده در پایان دوره مبلغ ۱۰'۲۰۰'۰۰۰ ریال است. از این مبلغ معادل ۴'۲۵۰'۰۰۰ ریال آن هزینه شده است که باید از حساب پیش پرداخت بیمه خارج شود و به حساب هزینه منظور شود. بنابراین در پایان دوره مالی معادل این مبلغ، حساب هزینه بیمه بدهکار و حساب پیش پرداخت بیمه بستانکار می‌شود. ثبت آن به صورت زیر است:

شماره سند:		مؤسسه شاهرود		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳۹۶/۱۲/۲۹		سند حسابداری		تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		هزینه بیمه		۴'۲۵۰'۰۰۰	
		پیش پرداخت بیمه			۴'۲۵۰'۰۰۰
جمع: چهار میلیون و دویست و پنجاه هزار ریال					
شرح سند: بابت اصلاح پیش پرداخت بیمه					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

اثر این ثبت اصلاحی

بعد از ثبت اصلاحی فوق، حساب پیش پرداخت بیمه معادل ۴۲۵۰۰۰۰ ریال کاهش می یابد و مانده این حساب یعنی مبلغ ۵۹۵۰۰۰۰ ریال تحت عنوان دارایی در ترازنامه گزارش می شود. در مقابل، مانده حساب هزینه بیمه معادل ۴۲۵۰۰۰۰ ریال افزایش می یابد. این هزینه یکی از اقلامی است که در صورت سود و زیان گزارش می شود.

تبدیل مبلغ ۴۲۵۰۰۰۰ ریال از پیش پرداخت بیمه به هزینه بیمه

هزینه بیمه		پیش پرداخت بیمه		تاریخ پرداخت ۸/۱
۴۲۵۰۰۰۰	← هزینه شده ۱۲/۲۹	۴۲۵۰۰۰۰	۱۰۲۰۰۰۰۰۰	
۴۲۵۰۰۰۰	مانده ۱۲/۲۹		۵۹۵۰۰۰۰۰	مانده ۱۲/۲۹ بعد از اصلاحات

مانده حساب سه نوع پیش پرداخت در فروشگاه «آستارا» در سال ۱۳۹۶، قبل انجام اصلاحات به شرح زیر است. پایان سال مالی این فروشگاه ۱۲/۲۹ هر سال است و مدت پیش پرداخت ها یک سال است. با توجه به اطلاعات داده شده، مبلغ هزینه و مانده پیش پرداخت را محاسبه نمایید.

فعالیت

نوع پیش پرداخت	مبلغ	تاریخ شروع	تاریخ اتمام	مبلغ هزینه	مانده پیش پرداخت
بیمه موجودی کالا	۲۲'۵۰۰'۰۰۰	۱۳۹۶/۰۳/۰۱	۱۳۹۷/۰۲/۳۱		
بیمه ساختمان	۱۸'۶۰۰'۰۰۰	۱۳۹۶/۰۶/۰۱	۱۳۹۷/۰۵/۳۱		
اجاره	۱۵۶'۰۰۰'۰۰۰	۱۳۹۶/۰۱/۰۱	۱۳۹۶/۱۲/۲۹		

کار عملی ۹

مانده بعضی از حساب های مؤسسه حسابرسی «یزد» در پایان سال ۱۳۹۵ به شرح زیر است:

عنوان حساب	قبل از اصلاحات	بعد از اصلاحات
ملزومات	۱'۸۰۰'۰۰۰	۱'۲۰۰'۰۰۰
پیش پرداخت بیمه	۵'۴۰۰'۰۰۰	۲'۲۰۰'۰۰۰
پیش پرداخت اجاره	۶'۸۰۰'۰۰۰	۰

مطلوب است: انجام ثبت های اصلاحی در دفتر روزنامه

کار عملی ۱۰

مانده حساب‌های زیر در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ قبل از اصلاحات از مؤسسه بازرگانی «دهدشت» در اختیار است:

ریال	
۲۷۲۶۰۰۰۰	ملزومات
۷۲۰۰۰۰۰۰	پیش‌پرداخت بیمه
۹۶۰۰۰۰۰۰	پیش‌پرداخت اجاره
۵۰۰۰۰۰۰۰	پیش‌پرداخت تبلیغات
۱۲۰۰۰۰۰۰۰	پیش‌پرداخت خرید کالا
۱۸۰۰۰۰۰۰۰	پیش‌پرداخت خدمات حسابداری

سایر اطلاعات به شرح زیر است:

- ۱ سال مالی مؤسسه با سال تقویمی منطبق است (از ۱/۱ تا ۱۲/۲۹)
- ۲ ارزش ملزومات موجود در انبار ۹۵۰۰۰۰۰ ریال است.
- ۳ قرارداد بیمه برای مدت یک‌سال می‌باشد که از اول مرداد ماه ۱۳۹۶ شروع شده است.
- ۴ پیش‌پرداخت اجاره از ابتدای اردیبهشت ماه ۱۳۹۶ برای مدت یک‌سال صورت گرفته است.
- ۵ پیش‌پرداخت تبلیغات مربوط به پخش ۱۰ نوبت تبلیغات که تا پایان سال فقط ۷ نوبت تبلیغات پخش شده است.
- ۶ پیش‌پرداخت خرید کالا در تاریخ ۲۶ بهمن ۱۳۹۶ صورت گرفته است که تا پایان اسفند کالای مربوط به آن تحویل شده است ولی در دفاتر ثبت نشده است. (مانده حساب خرید کالا قبل از اصلاحات مبلغ ۷۸۰۲۰۰۰۰۰ ریال است و سیستم ثبت و نگهداری موجودی کالا، ادواری است)
- ۷ تاریخ انعقاد قرارداد خدمات حسابداری ۱۳۹۶/۰۴/۰۱ به مدت یک‌سال بوده است و خدمات مربوط به آن در طول دوره به‌طور یکنواخت دریافت شده است.

مطلوب است:

- ۱ انجام ثبت‌های اصلاحی لازم در دفتر روزنامه و انتقال ثبت‌های روزنامه به دفتر کل
- ۲ تعیین کنید پس از اصلاح، هر یک از حساب‌های فوق به چه مبلغی در ترازنامه و به چه مبلغی در صورت سود و زیان منعکس می‌شوند.

اصلاح حساب پیش‌دریافت درآمد

منظور از «اصل تحقق درآمد» چیست؟ توضیح دهید.

فعالیت

وجوهی را که واحدهای تجاری قبل از ارائه خدمات یا تحویل (فروش) کالا دریافت می‌کنند، اصطلاحاً پیش‌دریافت نام دارد. پیش‌دریافت دلیلی بر تحقق معامله نیست بنابراین نمی‌توان این مبالغ را به عنوان درآمد ثبت کرد زیرا هنوز خدمات و یا کالایی تحویل نشده است. این موضوع به پیروی از «اصل تحقق درآمد» اشاره دارد. به همین خاطر پیش‌دریافت نوعی بدهی است که پس از ارائه خدمات یا تحویل کالا تسویه می‌شود و مانده آن بیانگر تعهدات انجام نشده است. در زمان پیش‌دریافت مربوط به ارائه خدمات در آینده باشد، حساب «پیش‌دریافت درآمد» بستانکار و اگر مربوط به تحویل کالا در آینده باشد، حساب «پیش‌دریافت فروش کالا» بستانکار می‌شود.

برای اصلاح حساب پیش‌دریافت درآمد براساس میزان خدمات انجام شده، از حساب «پیش‌دریافت درآمد» خارج (بدهکار) می‌شود و به حساب «درآمد ارائه خدمات» منظور (بستانکار) می‌گردد. درآمد ارائه خدمات در صورت سود و زیان و پیش‌دریافت درآمد در ترازنامه گزارش می‌شود. ثبت اصلاحی پیش‌دریافت درآمد، در دفتر روزنامه به شرح زیر است:

شماره سند: تاریخ سند:		مؤسسه/فروشگاه..... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضmann:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		پیش‌دریافت درآمد		xx	
		درآمد ارائه خدمات			xx
جمع:					
		شرح سند: بابت اصلاح پیش‌دریافت درآمد		xx	xx
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

اگر پیش‌دریافت مربوط به تحویل کالا در آینده باشد، در زمان تحویل (فروش) کالا، حساب «پیش‌دریافت فروش کالا» بدهکار و حساب «درآمد فروش کالا» بستانکار می‌شود.

مثال

در تراز آزمایشی ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ قبل از انجام اصلاحات، مانده حساب پیش‌دریافت درآمد ۴٬۸۰۰٬۰۰۰ ریال است. در پایان دوره پس از بررسی صورت‌حساب‌ها مشخص شد که معادل ۳٬۰۰۰٬۰۰۰ ریال از محل پیش‌دریافت‌ها خدمات انجام شده است.

مطلوب است:

ثبت اصلاح حساب پیش‌دریافت درآمد و مانده‌گیری آن.

شماره سند: ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ تاریخ سند: ۱۳۹۶/۱۲/۲۹		مؤسسه/فروشگاه..... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		پیش دریافت درآمد		۳'۰۰۰'۰۰۰	
		درآمد ارائه خدمات			۳'۰۰۰'۰۰۰
جمع: سه میلیون ریال					
شرح سند: بابت اصلاح پیش دریافت درآمد					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

پیش دریافت درآمد	
۳'۰۰۰'۰۰۰	۴'۸۰۰'۰۰۰
	مانده پس از اصلاحات ۱'۸۰۰'۰۰۰

کار عملی ۱۱

در تاریخ ۱۳۹۶/۰۴/۰۵ مبلغ ۱۲'۰۰۰'۰۰۰ ریال بابت ارائه خدمات در آینده، دریافت شد که تا پایان سال به میزان ۸'۵۰۰'۰۰۰ ریال خدمات مربوط به آن ارائه گردیده است.

مطلوب است:

۱ ثبت رویدادهای فوق در تاریخهای ۱۳۹۶/۴/۵ و ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ در دفتر روزنامه و دفتر کل (فرض کنید مانده حساب درآمد ارائه خدمات قبل از انجام اصلاحات، مبلغ ۴۲'۰۰۰'۰۰۰ ریال است)

۲ پس از اصلاح فوق، حساب پیش دریافت درآمد به چه مبلغی در ترازنامه و درآمد ارائه خدمات به چه مبلغی در سود و زیان گزارش می شود؟

ثبت درآمدها و هزینه های ثبت نشده

ممکن است در پایان دوره مالی بعضی از درآمدها تحقق یافته باشند ولی هنوز در دفاتر ثبت نشده اند. برای مثال یک مؤسسه حسابرسی بابت خدمات انجام شده، صورت حسابی را برای یک شرکت فرستاده است که هنوز دریافت و در دفاتر ثبت نشده است. در پایان دوره مالی این مؤسسه برای ثبت آن، حساب های دریافتی را بدهکار و درآمد ارائه خدمات را بستانکار می کند.

ممکن است در پایان دوره مالی بعضی از هزینه‌های متحمل شده باشند ولی هنوز در دفاتر ثبت نشده‌اند. برای مثال در مؤسسه‌ای هزینه حقوق کارکنان یا هزینه آب و برق پایان سال هنوز پرداخت و ثبت نشده باشد. برای شناسایی حقوق و دستمزد پرداخت و ثبت نشده، حساب هزینه حقوق بدهکار و سایر حساب‌های پرداختنی (حقوق پرداختنی) بستانکار می‌شود. همچنین برای شناسایی هزینه آب و برق پرداخت و ثبت نشده، حساب هزینه آب و برق بدهکار و سایر حساب‌های پرداختنی بستانکار می‌شود.

فعالیت

هزینه آب و برق مؤسسه‌ای به مبلغ ۲۶۷۳۰۰۰ ریال در تاریخ ۱۳۹۶/۱۱/۱۴ پرداخت شد ولی در دفاتر ثبت نشده است. ثبت این رویداد در پایان دوره مالی بر کدام حساب‌ها تأثیر دارد؟

مثال

در مؤسسه «هرمزگان» اطلاعات زیر در ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ در اختیار می‌باشد:

۱) بابت خدمات ارائه شده به مشتریان صورت‌حسابی به مبلغ ۳۲۰۰۰۰۰۰ ریال ارسال شد که هنوز دریافت و در دفتر ثبت نشده است.

۲) هزینه حقوق و دستمزد اسفندماه یکی از کارکنان به مبلغ ۱۰۷۵۰۰۰۰ ریال تا پایان دوره مالی هنوز پرداخت و در دفاتر ثبت نشده است.

مطلوب است:

ثبت رویدادهای فوق در ۱۳۹۶/۱۲/۲۹

شماره سند: تاریخ سند: ۱۳۹۶/۱۲/۲۹		مؤسسه هرمزگان سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		حساب‌های دریافتنی		۳۲۰۰۰۰۰۰	
		درآمد ارائه خدمات			۳۲۰۰۰۰۰۰
		هزینه حقوق و دستمزد		۱۰۷۵۰۰۰۰	
		سایر حساب‌های پرداختنی			۱۰۷۵۰۰۰۰
جمع: چهار میلیون و نهصد و پنجاه هزار ریال					
شرح سند: بابت ثبت درآمد تحقق یافته و حقوق و دستمزد اسفندماه					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

رویدادهای زیر تا پایان سال ۱۳۹۶ در فروشگاه «بوشهر» در دفاتر ثبت نشده است:

- ۱ صورت حسابی به مبلغ ۸۵۰۰۰۰۰۰ ریال در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۲۰ بابت خدمات ارائه شده به آقای امینی ارسال شد که تا پایان سال هنوز دریافت نشده است
- ۲ پرداخت نقدی هزینه تلفن به مبلغ ۱۶۲۴۰۰۰۰ ریال در تاریخ ۱۳۹۶/۱۱/۳۰.
- ۳ هزینه بهره (سود تضمین شده) به مبلغ ۴۳۰۰۰۰۰۰ ریال هنوز پرداخت نشده است.
- ۴ هزینه حقوق اسفند ماه کارکنان به مبلغ ۱۵۲۰۰۰۰۰۰ ریال هنوز پرداخت نشده است.

مطلوب است:

انجام ثبت‌های لازم در ارتباط با رویدادهای فوق در ۱۳۹۶/۱۲/۲۹

شناسایی و ثبت هزینه استهلاک دارایی‌های غیرجاری

در پایان دوره مالی، بخشی از بهای تمام شده دارایی‌هایی مانند اثاثه و منصوبات، ساختمان، ماشین‌آلات، نرم‌افزارهای حسابداری و... مطابق روش‌های مجاز و متداول محاسبه استهلاک، تحت عنوان هزینه شناسایی می‌شود. مبلغ استهلاک در هر دوره مالی به بدهکار حساب هزینه استهلاک و بستانکار استهلاک انباشته منظور می‌شود. هزینه استهلاک یکی از اقلام صورت سود و زیان است و استهلاک انباشته جزء حساب‌های کاهنده دارایی‌ها محسوب می‌شود و مانده آن از دارایی مربوطه کسر می‌شود و خالص آن (ارزش دفتری) در ترازنامه گزارش می‌گردد.

فعالیت

۱ در پایان یک دوره مالی بهای تمام شده ساختمان مؤسسه‌ای ۸۵۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال و مانده استهلاک انباشته آن ۱۴۴۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال است. ساختمان به چه مبلغی در ترازنامه گزارش می‌شود؟

۲ فروشگاه «اهر» در پایان آذرماه سال ۱۳۹۳ ماشین‌آلاتی به بهای تمام شده ۳۲۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال خریداری کرد. ارزش اسقاط این ماشین‌آلات پس از ۱۰ سال عمر مفید صفر است و روش استهلاک خط مستقیم است. هزینه استهلاک سال ۱۳۹۶ را محاسبه کنید و بگویید ماشین‌آلات در ترازنامه پایان سال ۱۳۹۶ به چه مبلغی گزارش می‌شود؟

کار عملی ۱۳

مؤسسه «البرز» اطلاعات برخی از دارایی‌های خود را در سال ۱۳۹۶ به شرح زیر در اختیار می‌گذارد:

عنوان دارایی	تاریخ خرید یا نصب	بهای تمام شده	روش استهلاک	ارزش اسقاط
دستگاه فتوکپی	۱۳۹۵/۰۴/۲۰	۱۳۴۰۰۰۰۰۰۰۰	خط مستقیم با ۵ سال عمر مفید	صفر
آسانسور	۱۳۹۵/۰۷/۱۱	۵۸۵۰۰۰۰۰۰۰۰	مانده نزولی با نرخ ۱۵٪	صفر
ساختمان	۱۳۹۴/۰۲/۱۶	۳۰۸۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰	خط مستقیم با ۲۵ سال عمر مفید	صفر

زمان شروع استفاده از دارایی‌های فوق، تاریخ‌های ذکر شده است.

مطلوب است:

- ۱ محاسبه هزینه استهلاک هر یک از دارایی‌های فوق در پایان سال ۱۳۹۶ و صدور سند حسابداری آن.
- ۲ در صورت سود و زیان سال ۱۳۹۶، مجموعاً هزینه استهلاک چند ریال گزارش می‌شود؟

تعدیل حساب موجودی کالا

همان‌طور که قبلاً گفته شد، فرایند اصلاح حساب‌ها در مؤسسات خدماتی و بازرگانی مشابه است. با این تفاوت که در مؤسسات بازرگانی نیاز به تعدیل حساب موجودی کالا می‌باشد. واحدهای تجاری برای ثبت و نگهداری موجودی‌ها یکی از دو سیستم زیر را به کار می‌گیرند:

- ۱ سیستم ادواری
- ۲ سیستم دائمی

۱ چگونه می‌توان تشخیص داد که سیستم ثبت و نگهداری موجودی کالا، ادواری است یا دائمی؟ توضیح دهید.

۲ حساب‌های مرتبط با خرید و فروش کالا را که در سیستم‌های ادواری و دائمی از آنها استفاده می‌شود، به صورت جداگانه فهرست کنید.

سیستم ادواری: .....
سیستم دائمی: .....

فعالیت

در ادامه به تشریح هر یک از این سیستم‌ها در فرایند اصلاح حساب‌ها پرداخته می‌شود.

۱ سیستم ادواری

در سیستم ادواری، حساب موجودی کالا به روز نیست و همچنان مانده ابتدای دوره را نشان می‌دهد. برای به‌روز کردن حساب موجودی کالا، مانده ابتدای دوره آن صفر می‌شود و سپس مانده پایان دوره که از شمارش موجودی انبار (انبارگردانی) به دست آمده است، جایگزین می‌شود.

بنابراین در سیستم ادواری در پایان دوره، ثبت‌های زیر برای تعدیل موجودی کالا نیاز است:

۱ ثبت صفر نمودن موجودی کالای ابتدای دوره

۲ ثبت جایگزین نمودن موجودی کالای پایان دوره

برای ثبت دو رویداد فوق از حسابی به نام «**خلاصه سود و زیان**» به صورت زیر استفاده می‌شود:

شماره سند: تاریخ سند: ۱۳/۲۹..		مؤسسه/فروشگاه..... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار(ریال)	بستانکار(ریال)
۱		خلاصه سود و زیان		xx	
		موجودی کالا ^۱			xx
۲		موجودی کالا ^۲		xx	
		خلاصه سود و زیان			xx
جمع:					
				xx	xx
شرح سند: بابت تعدیل موجودی کالای ابتدا و پایان دوره					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۱ منظور موجودی کالای ابتدای دوره می‌باشد.

۲ منظور موجودی کالای پایان دوره می‌باشد.

فعالیت

۱ منظور از اینکه در سیستم ادواری، حساب موجودی کالا گردش ندارد، چیست؟ توضیح دهید.

۲ در سیستم ادواری، برای تعدیل موجودی کالا از چه حسابی استفاده می‌شود؟ .....

۳ موجودی کالای ابتدای دوره بازرگانی «لرستان» ۶۸۰۰۰۰۰۰ ریال و خرید خالص ۲۱۲۰۰۰۰۰ ریال است. اگر بهای تمام شده کالای فروش رفته ۱۹۳۰۰۰۰۰ ریال باشد، حساب خلاصه سود و زیان در ثبت موجودی کالای پایان دوره به چه مبلغی بستانکار می‌شود؟ پس از انجام تعدیلات لازم برای موجودی کالا، مانده حساب خلاصه سود و زیان چند ریال است؟

کار علمی ۱۴

مؤسسه بازرگانی «خرّم دشت» از سیستم ادواری و روش میانگین موزون برای ثبت و قیمت گذاری کالاهای خود استفاده می کند. اطلاعات لازم برای تعدیل حساب موجودی کالا این مؤسسه به شرح زیر در اختیار است:

■ موجودی کالای ابتدای دوره ۷۲٬۶۰۰٬۰۰۰ ریال

■ خرید خالص ۲۸۳٬۰۰۰٬۰۰۰ ریال.

■ موجودی کالای پایان دوره ۹۴٬۳۵۰٬۰۰۰ ریال.

مطلوب است:

صدور سند حسابداری لازم در ارتباط با تعدیلات موجودی کالا در پایان دوره مالی.

۲ سیستم دائمی

در سیستم دائمی، حساب موجودی کالا گردش دارد و مانده آن در پایان دوره به روز است و بیانگر بهای تمام شده موجودی کالای پایان دوره می باشد. **بنابراین تعدیلاتی که در سیستم ادواری برای موجودی کالا ابتدا و پایان دوره مورد نیاز است، در این سیستم لازم نمی باشد.**

در سیستم دائمی، شمارش موجودی کالا تنها به منظور تأیید میزان موجودی های ثبت شده در اسناد و مدارک حسابداری صورت می گیرد. اگر شمارش موجودی کالا با آنچه که در دفاتر ثبت شده است، مغایر باشد، این اختلاف باید شناسایی شود و تعدیلات لازم در این رابطه در دفاتر ثبت گردد.

در این کتاب فرض شده است که موجودی کالا طبق دفاتر با موجودی کالای شمارش شده مطابق انبارگردانی برابر است؛ بنابراین کسری و اضافی کالا نخواهیم داشت.

توجه

۱ منظور از اینکه در سیستم دائمی، حساب موجودی کالا گردش دارد، چیست؟ توضیح دهید.

۲ آیا موجودی کالای ابتدا و پایان دوره در سیستم دائمی همانند سیستم ادواری تعدیل می شوند؟ توضیح دهید.

۳ آیا اصلاح حساب ها در مؤسسات بازرگانی با مؤسسات خدماتی متفاوت است؟ توضیح دهید.

فعالیت

تعدیل ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان

ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان براساس یک ماه آخرین حقوق ثابت برای هر سال خدمت آنان محاسبه می‌گردد و در حساب‌ها منظور می‌شود. نحوه محاسبه سنوات پایان خدمت کارکنان به این ترتیب است که ذخیره مزایای هر کارمند هر ساله بر اساس کل خدمت کارمند محاسبه می‌شود و از مبلغ محاسبه شده، مبلغ ثبت شده سال قبل را کسر می‌کنند و بقیه را به حساب هزینه منظور می‌نمایند تا به روز شود. هنگام محاسبه ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان حساب «هزینه حقوق و دستمزد - سنوات پایان خدمت کارکنان» بدهکار و «ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان» بستانکار می‌شود.

کار عملی ۱۵

در مؤسسه «ماهدشت» مانده ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان در ترازآزمایشی اصلاح نشده سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۴۲٬۷۰۰٬۰۰۰ ریال است. مبلغ سنوات پایان خدمت کارکنان و تعدیل مربوط به آن برای سال مالی ۱۳۹۶ معادل ۱۵٬۲۰۰٬۰۰۰ ریال محاسبه شده است.

مطلوب است:

- ۱ ثبت ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان در ۱۳۹۶/۱۲/۲۹
- ۲ محاسبه مانده جدید حساب ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان.

ترازآزمایشی اصلاح شده

ترازآزمایشی که پس از انجام ثبت‌های اصلاحی و تعدیلات لازم در دفتر روزنامه و دفترکل، تهیه می‌شود، «ترازآزمایشی اصلاح شده» نام دارد. این ترازآزمایشی فهرست جدیدی از مانده حساب‌های دفترکل را پس از انجام اصلاحات لازم نشان می‌دهد و مبنایی برای تهیه صورت‌های مالی است.

تنظیم صورت‌های مالی پس از تهیه ترازآزمایشی اصلاح شده، به سهولت امکان‌پذیر است.

۱ تفاوت ترازآزمایشی اصلاح نشده با ترازآزمایشی اصلاح شده چیست؟ توضیح دهید.

۲ هزینه حقوق و دستمزد مؤسسه‌ای قبل از انجام اصلاحات مبلغ ۶۴۰۳۰۰۰۰۰ ریال است که پس از انجام اصلاحات لازم این مبلغ ۷۸۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش یافت. مانده این حساب در ترازآزمایشی اصلاح شده چند ریال است؟

۳ مانده حساب پیش پرداخت اجاره در ترازآزمایشی اصلاح نشده مبلغ ۳۶۰۰۰۰۰۰۰ ریال است. در ثبت اصلاحی، این حساب ۲۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال بستانکار شده است. مانده این حساب در ترازآزمایشی اصلاح شده چند ریال است؟

۴ جمع ستون‌های ترازآزمایشی مؤسسه «همدان» قبل از انجام اصلاحات مبلغ ۱۷۴۲۸۶۰۰۰۰ ریال است. در این مؤسسه، پیش پرداخت بیمه یکساله که در تاریخ ۱۳۹۶/۰۵/۰۱ به مبلغ ۲۷۳۰۰۰۰۰۰ ریال پرداخت شده است، تنها حسابی می‌باشد که در ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ نیاز به اصلاح دارد. پس از اصلاح این حساب، جمع ستون‌های ترازآزمایشی اصلاح شده چند ریال می‌شود؟

تراز آزمایشی اصلاح نشده فروشگاه «مهاباد» که از سیستم ادواری استفاده می‌کند، برای ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ به شرح زیر است: (این فروشگاه مؤدی مالیات بر ارزش افزوده می‌باشد)

سایر اطلاعات برای اصلاح و تعدیل حساب‌ها در پایان دوره شامل موارد زیر است:

- ۱ سال مالی فروشگاه با سال تقویمی منطبق است.
- ۲ کالایی به مبلغ ۱۱'۴۴۵'۰۰۰ ریال (شامل ۹۴۵'۰۰۰ ریال مالیات بر ارزش افزوده) به صورت نسیه به فروش رسیده و در دفاتر ثبت نشده است.
- ۳ بهای ملزومات موجود ۲'۴۵۰'۰۰۰ ریال است.
- ۴ بهای تمام شده موجودی کالای پایان دوره فروشگاه به روش اولین صادره از اولین وارده (فایفو) مبلغ ۱۵۳'۷۰۰'۰۰۰ ریال ارزیابی شده است.

فروشگاه مهاباد تراز آزمایشی به تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ (ارقام به ریال)		
مانده حساب‌ها		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۳۳'۲۰۰'۰۰۰	صندوق
	۱۹۰'۳۸۰'۰۰۰	بانک
	۷۲۰'۴۷۰'۰۰۰	حساب‌های دریافتی
	۶۳'۵۱۰'۰۰۰	سایر حساب‌های دریافتی
	۱۴۳'۰۰۰'۰۰۰	ملزومات
	۱۹۲'۶۰۰'۰۰۰	موجودی کالا
	۹۱'۴۴۰'۰۰۰	پیش‌پرداخت بیمه
	۸۲۰'۰۰۰'۰۰۰	تجهیزات
۱۵۶'۱۲۸'۰۰۰		استهلاک انباشته تجهیزات
۲۱۸'۹۰۳'۰۰۰		حساب‌های پرداختی
۹۴'۲۴۰'۰۰۰		سایر حساب‌های پرداختی
۱'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰		سرمایه
۳۸۱'۷۵۷'۰۰۰		سود انباشته
۱'۴۱۳'۰۰۰'۰۰۰		درآمد فروش کالا
	۶۷'۱۶۰'۰۰۰	برگشت از فروش و تخفیفات
	۹۴۷'۰۰۰'۰۰۰	خرید کالا
۷'۳۳۰'۰۰۰		تخفیفات نقدی خرید
	۵۷'۰۰۰'۰۰۰	هزینه حمل کالای خریداری شده
	۵۸'۲۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق
	۴'۴۵۸'۰۰۰	هزینه برق
	۱۱'۶۴۰'۰۰۰	سایر هزینه‌ها
۳'۲۷۱'۳۵۸'۰۰۰	۳'۲۷۱'۳۵۸'۰۰۰	جمع

۵ مانده پیش پرداخت بیمه مربوط به بیمه یک ساله موجودی کالا است که تاریخ شروع آن از اول مردادماه ۱۳۹۶ می‌باشد.

۶ تجهیزات با نرخ نزولی ۱۲٪ مستهلک می‌شود.

۷ قبض تلفن اسفندماه فروشگاه به مبلغ ۱'۳۰۸'۰۰۰ ریال (شامل ۱۰۸'۰۰۰ ریال مالیات بر ارزش افزوده) هنوز پرداخت و ثبت نشده است.

مطلوب است:

- ۱ ثبت اصلاحات و تعدیلات لازم در دفتر روزنامه و انتقال به دفتر کل به شکل T
- ۲ تهیه تراز آزمایشی اصلاح شده به تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹

پاسخ:

ثبتهای اصلاحی براساس اطلاعات داده شده به صورت زیر است:

شماره صفحه:		دفتر روزنامه		تاریخ		شماره روزنامه
بستانکار (ریال)	بدهکار (ریال)	شرح	شماره دفتر کل	روز	ماه	
		منقول از صفحه				
	۱۱'۴۴۵'۰۰۰	حسابهای دریافتی		۲۹	۱۲	
۱۰'۵۰۰'۰۰۰		درآمد فروش کالا				
۹۴۵'۰۰۰		سایر حسابهای پرداختی - مالیات بر ارزش افزوده				
		بابت فروش کالای ثبت نشده				
	۱۱'۸۵۰'۰۰۰	هزینه ملزومات ^(۱)		۲۹	۱۲	
۱۱'۸۵۰'۰۰۰		ملزومات				
		بابت ملزومات مصرف شده				
	۱۹۲'۶۰۰'۰۰۰	خلاصه سود و زیان		۲۹	۱۲	
۱۹۲'۶۰۰'۰۰۰		موجودی کالا				
		بابت صفر نمودن حساب موجودی کالای ابتدای دوره				
	۱۵۳'۷۰۰'۰۰۰	موجودی کالا		۲۹	۱۲	
۱۵۳'۷۰۰'۰۰۰		خلاصه سود و زیان				
		بابت ثبت حساب موجودی کالای پایان دوره				
	۶۰'۹۶۰'۰۰۰	هزینه بیمه ^(۲)		۲۹	۱۲	
۶۰'۹۶۰'۰۰۰		پیش پرداخت بیمه				
		بابت هزینه بیمه تحقق یافته				
	۷۹'۶۶۴'۶۴۰	هزینه استهلاک تجهیزات ^(۳)		۲۹	۱۲	
۷۹'۶۶۴'۶۴۰		استهلاک انباشته تجهیزات				
		بابت شناسایی هزینه استهلاک تجهیزات				
	۱'۳۰۰'۰۰۰	هزینه تلفن		۲۹	۱۲	
	۱۰۸'۰۰۰	سایر حسابهای دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده				
۱'۳۰۸'۰۰۰		سایر حسابهای پرداختی				
		بابت ثبت هزینه تلفن مصرفی				
		نقل به صفحه.....				

$$(۱) ۱۴'۳۰۰'۰۰۰ - ۲'۴۵۰'۰۰۰ = ۱۱'۸۵۰'۰۰۰$$

هزینه ملزومات

$$(۲) ۹۱'۴۴۰'۰۰۰ \times \frac{۸}{۱۲} = ۶۰'۹۶۰'۰۰۰$$

هزینه بیمه

$$(۳) (۸۲۰'۰۰۰'۰۰۰ - ۱۵۶'۱۲۸'۰۰۰) \times ۱۲\% = ۷۹'۶۶۴'۶۴۰$$

هزینه استهلاک

با انجام اصلاحات لازم، مانده بعضی از حساب‌ها به صورت زیر تغییر می‌یابد:

خلاصه سود و زیان		موجودی کالا		هزینه ملزومات	
۱۹۲'۶۰۰'۰۰۰	۱۵۳'۷۰۰'۰۰۰	۱۹۲'۶۰۰'۰۰۰ (۱/۱)	۱۹۲'۶۰۰'۰۰۰ (۱۲/۲۹)	۱۱'۸۵۰'۰۰۰	
		۱۵۳'۷۰۰'۰۰۰			
۳۸'۹۰۰'۰۰۰		۳۴۶'۳۰۰'۰۰۰	۱۹۲'۶۰۰'۰۰۰	۱۱'۸۵۰'۰۰۰	
		۱۵۳'۷۰۰'۰۰۰			
ملزومات		هزینه بیمه		پیش پرداخت بیمه	
۱۴'۳۰۰'۰۰۰	۱۱'۸۵۰'۰۰۰	۶۰'۹۶۰'۰۰۰		۹۱'۴۴۰'۰۰۰	۶۰'۹۶۰'۰۰۰
۲'۴۵۰'۰۰۰		۶۰'۹۶۰'۰۰۰		۳۰'۴۸۰'۰۰۰	
هزینه تلفن		استهلاک انباشته تجهیزات		هزینه استهلاک تجهیزات	
۱'۲۰۰'۰۰۰		۱۵۶'۱۲۸'۰۰۰		۷۹'۶۶۴'۶۴۰	
		۷۹'۶۶۴'۶۴۰			
۱'۲۰۰'۰۰۰		۲۳۵'۷۹۲'۶۴۰		۷۹'۶۶۴'۶۴۰	
حساب‌های دریافتنی		سایر حساب‌های دریافتنی		درآمد فروش کالا	
۷۲۰'۴۷۰'۰۰۰		۶۳'۵۱۰'۰۰۰		۱'۴۱۳'۰۰۰'۰۰۰	
۱۱'۴۴۵'۰۰۰		۱۰۸'۰۰۰		۱۰'۵۰۰'۰۰۰	
۷۳۱'۹۱۵'۰۰۰		۶۳'۶۱۸'۰۰۰		۱'۴۲۳'۵۰۰'۰۰۰	
سایر حساب‌های پرداختنی					
		۹۴'۲۴۰'۰۰۰			
		۱'۳۰۸'۰۰۰			
		۹۴۵'۰۰۰			
		۹۶'۴۹۳'۰۰۰			

پس از مانده‌گیری حساب‌های فوق، تراز آزمایشی اصلاح شده تهیه می‌گردد:

فروشگاه مهاباد تراز آزمایشی به تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ (ارقام به ریال)		
مانده حساب‌ها		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۳۳'۲۰۰'۰۰۰	صندوق
	۱۹۰'۳۸۰'۰۰۰	بانک
	۷۳۱'۹۱۵'۰۰۰	حساب‌های دریافتی
	۶۳'۶۱۸'۰۰۰	سایر حساب‌های دریافتی
	۲'۴۵۰'۰۰۰	ملزومات
	۱۵۳'۷۰۰'۰۰۰	موجودی کالا
	۳۰'۴۸۰'۰۰۰	پیش پرداخت بیمه
	۸۲۰'۰۰۰'۰۰۰	تجهیزات
۲۳۵'۷۹۲'۶۴۰		استهلاک انباشته تجهیزات
۲۱۸'۹۰۳'۰۰۰		حساب‌های پرداختی
۹۶'۴۹۳'۰۰۰		سایر حساب‌های پرداختی
۱'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰		سرمایه
۳۸۱'۷۵۷'۰۰۰		سود انباشته
	۳۸'۹۰۰'۰۰۰	خلاصه سود و زیان
۱'۴۲۳'۵۰۰'۰۰۰		درآمد فروش کالا
	۶۷'۱۶۰'۰۰۰	برگشت از فروش و تخفیفات
	۹۴۷'۰۰۰'۰۰۰	خرید کالا
۷'۳۳۰'۰۰۰		تخفیفات نقدی خرید
	۵۷'۰۰۰'۰۰۰	هزینه حمل کالای خریداری شده
	۵۸'۲۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق
	۴'۴۵۸'۰۰۰	هزینه برق
	۱۱'۸۵۰'۰۰۰	هزینه ملزومات
	۶۰'۹۶۰'۰۰۰	هزینه بیمه
	۷۹'۶۶۴'۶۴۰	هزینه استهلاک تجهیزات
	۱'۲۰۰'۰۰۰	هزینه تلفن
	۱۱'۶۴۰'۰۰۰	سایر هزینه‌ها
۳'۳۶۳'۷۷۵'۶۴۰	۳'۳۶۳'۷۷۵'۶۴۰	جمع

۱ در سیستم ادواری، موجودی کالا در تراز آزمایشی اصلاح نشده و تراز آزمایشی اصلاح شده به ترتیب بیانگر چیست؟ توضیح دهید.

۲ با توجه به مثال صفحه قبل (تراز آزمایشی فروشگاه مهاباد)، موجودی کالا به چه مبلغی در ترازنامه گزارش می شود؟

کار عملی ۱۶

مانده حساب های مؤسسه «اهواز» در ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ قبل از انجام اصلاحات به شرح زیر است:

ریال		ریال	
۳۰۴۷۰۰۰۰۰	استهلاک انباشته اثاثه	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	سرمایه
۹۳۶۰۰۰۰۰۰۰	سود انباشته	۵۳۷۹۰۰۰۰۰۰	بانک
۷۱۳۰۰۰۰۰۰۰	درآمد ارائه خدمات	۱۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰	پیش پرداخت اجاره
۳۸۲۰۰۰۰۰۰۰	حساب های دریافتنی	۲۴۶۰۰۰۰۰۰۰۰	حساب های پرداختنی
۶۱۸۰۰۰۰۰۰۰	هزینه آب و برق	۱۶۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰	اثاثه
۱۲۴۰۰۰۰۰۰۰۰	ملزومات	۱۱۷۲۰۰۰۰۰۰۰۰	هزینه حقوق
۲۱۸۰۰۰۰۰۰۰	صندوق	۱۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	پیش پرداخت آگهی

اطلاعات مربوط به اصلاحات به شرح زیر در دست است:

- ۱ سال مالی مؤسسه با سال تقویمی منطبق است.
- ۲ معادل ۳۰۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال برای یکی از مشتریان خدمات ارائه شده است که تا پایان سال وجه آن دریافت نشده و در دفاتر نیز ثبت نگردیده است.
- ۳ مبلغ ملزومات مصرف شده معادل ۸۶۰۰۰۰۰۰۰ ریال است.
- ۴ پیش پرداخت اجاره برای مدت یک سال بوده و در اول مردادماه ۱۳۹۶ پرداخت شده است.
- ۵ پیش پرداخت آگهی مربوط به بخش ۵ نوبت آگهی می باشد که تا پایان دوره فقط ۲ نوبت آگهی پخش شده است.
- ۶ حقوق پرداخت نشده اسفندماه کارکنان معادل ۲۷۰۰۰۰۰۰۰ ریال در دفاتر ثبت نشده است.
- ۷ اثاثه با نرخ نزولی ۱۰٪ مستهلک می شود.

مطلوب است:

- ۱ انجام ثبت های اصلاحی در دفتر روزنامه و انتقال به دفتر کل
- ۲ تهیه تراز آزمایشی اصلاح شده به تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹

کار عملی ۱۷

تراز آزمایشی فروشگاه «قشم» در
۱۳۹۶/۱۲/۲۹ به شرح زیر است:
(این فروشگاه مؤدی مالیات بر
ارزش افزوده می باشد)

فروشگاه قشم تراز آزمایشی به تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ (ارقام به ریال)		
مانده حساب‌ها		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۲۰۳'۶۰۰'۰۰۰	صندوق
	۴۲'۲۳۱'۰۰۰	بانک
	۳۷۹'۲۴۰'۰۰۰	حساب‌های دریافتی
	۸۶'۲۲۰'۰۰۰	سایر حساب‌های دریافتی
	۶۶'۰۰۰'۰۰۰	پیش پرداخت بیمه
	۳۰'۰۰۰'۰۰۰	پیش پرداخت خدمات حسابرسی
	۳۷'۲۰۰'۰۰۰	ملزومات
	۲۸۹'۶۰۶'۰۰۰	موجودی کالا
	۳۵۷'۰۰۰'۰۰۰	اثاثه
	۴۶۰'۰۰۰'۰۰۰	ساختمان
۶۷'۸۳۰'۰۰۰		استهلاک انباشته اثاثه
۴۶'۰۰۰'۰۰۰		استهلاک انباشته ساختمان
۳۶۴'۲۳۰'۰۰۰		حساب‌های پرداختی
۱۱۰'۰۲۷'۰۰۰		سایر حساب‌های پرداختی
۲۴۰'۰۰۰'۰۰۰		وام پرداختی کوتاه مدت
۹۶'۴۲۲'۰۰۰		ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان
۸۰۰'۰۰۰'۰۰۰		سرمایه
۴۱'۸۱۶'۰۰۰		سود انباشته
۹۹۶'۵۰۰'۰۰۰		درآمد فروش کالا
	۳۶'۷۰۰'۰۰۰	برگشت از فروش و تخفیفات
	۱۵'۸۰۰'۰۰۰	تخفیفات نقدی فروش
	۵۱۲'۴۷۸'۰۰۰	بهای تمام شده کالای فروش رفته
	۱۸۳'۷۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق و دستمزد
	۴۳'۲۵۰'۰۰۰	هزینه آب و برق
	۱۹'۸۰۰'۰۰۰	سایر هزینه‌ها
۲'۷۶۲'۸۲۵'۰۰۰	۲'۷۶۲'۸۲۵'۰۰۰	جمع

سایر اطلاعات در پایان دوره برای اصلاح حساب‌ها به شرح زیر است: (موارد مربوط به عملیات غیرتجاری حسب مورد در سایر حساب‌های دریافتنی و سایر حساب‌های پرداختنی ثبت شوند).

- ۱ سال مالی فروشگاه با سال تقویمی منطبق است.
- ۲ مطابق بررسی‌های صورت گرفته مشخص شد، فاکتور خرید کالایی به مبلغ ۱۵٬۵۸۷٬۰۰۰ ریال (شامل ۱٬۲۸۷٬۰۰۰ ریال مالیات بر ارزش افزوده) که در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۱۰ به صورت نسیه بوده است هنوز در دفاتر ثبت نشده است.
- ۳ ارزش موجودی ملزومات مصرف نشده مبلغ ۱۵٬۶۰۰٬۰۰۰ ریال است.
- ۴ قرارداد بیمه موجودی کالا برای مدت یک سال، در تاریخ ۱۳۹۶/۰۳/۰۱ منعقد شده است.
- ۵ هزینه خدمات حسابرسی از محل پیش پرداخت‌ها تا پایان سال به طور کامل تحقق پیدا کرد که تا پایان سال ثبت نشده است.
- ۶ حقوق اسفندماه حسابدار مؤسسه به مبلغ ۲٬۲۰۰٬۰۰۰ ریال هنوز پرداخت و ثبت نشده است.
- ۷ قبض تلفن اسفندماه به مبلغ ۴۴۶٬۹۰۰ ریال (شامل ۳۶۰٬۹۰۰ ریال مالیات بر ارزش افزوده) هنوز پرداخت و ثبت نشده است.
- ۸ اثاثه با نرخ نزولی ۱۰٪ مستهلک می‌شود.
- ۹ عمر مفید ساختمان ۲۰ سال و با خط مستقیم مستهلک می‌شود.
- ۱۰ ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان برای سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۵٬۴۰۰٬۰۰۰ ریال محاسبه شده است.

مطلوب است:

- ۱ انجام ثبت‌های اصلاحی در دفتر روزنامه و انتقال به دفتر کل
- ۲ تهیه تراز آزمایشی اصلاح شده به تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹

تراز آزمایشی مؤسسه خدماتی «شیراز» به تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۳۰ قبل از انجام اصلاحات به شرح زیر است:

مؤسسه خدماتی شیراز تراز آزمایشی به تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۳۰ (ارقام به ریال)				
مانده حسابها		گردش حسابها		نام حساب
بستانکار	بدهکار	بستانکار	بدهکار	
	۱۶'۰۰۰'۰۰۰	۳۶'۱۰۰'۰۰۰	۵۲'۱۰۰'۰۰۰	صندوق
	۱۵۵'۳۰۰'۰۰۰	۱۹۲'۵۰۰'۰۰۰	۳۴۷'۸۰۰'۰۰۰	بانک
	۱۷۸'۶۰۰'۰۰۰	۲۲۳'۰۰۰'۰۰۰	۴۰۱'۶۰۰'۰۰۰	حسابهای دریافتی
	۳۷'۱۳۲'۰۰۰	۱۷'۳۱۸'۰۰۰	۵۴'۴۵۰'۰۰۰	سایر حسابهای دریافتی
	۵۴'۰۰۰'۰۰۰	۲۱'۰۰۰'۰۰۰	۷۴'۰۰۰'۰۰۰	اسناد دریافتی
	۳۹'۳۰۰'۰۰۰		۳۹'۳۰۰'۰۰۰	ملزومات
	۵۴'۰۰۰'۰۰۰		۵۴'۰۰۰'۰۰۰	پیش پرداخت بیمه
	۲۶'۴۰۰'۰۰۰		۲۶'۴۰۰'۰۰۰	نرم افزار حسابداری
	۳۸۲'۰۰۰'۰۰۰		۳۸۲'۰۰۰'۰۰۰	تجهیزات
	۹۸۰'۰۰۰'۰۰۰		۹۸۰'۰۰۰'۰۰۰	ساختمان
۸'۸۰۰'۰۰۰		۸'۸۰۰'۰۰۰		استهلاک انباشته نرم افزار
۷۲'۵۸۰'۰۰۰		۷۲'۵۸۰'۰۰۰		استهلاک انباشته تجهیزات
۹۸'۰۰۰'۰۰۰		۹۸'۰۰۰'۰۰۰		استهلاک انباشته ساختمان
۱۱۳'۳۲۰'۰۰۰		۲۴۸'۱۲۰'۰۰۰	۱۳۴'۸۰۰'۰۰۰	حسابهای پرداختی
۶۴'۱۰۰'۰۰۰		۸۹'۵۰۰'۰۰۰	۲۵'۴۰۰'۰۰۰	سایر حسابهای پرداختی
۲۵'۱۰۰'۰۰۰		۳۶'۴۰۰'۰۰۰	۱۱'۳۰۰'۰۰۰	پیش دریافت درآمد
۱۵۰'۰۰۰'۰۰۰		۱۵۰'۰۰۰'۰۰۰		وام پرداختی بلند مدت
۸۰۰'۰۰۰'۰۰۰		۸۰۰'۰۰۰'۰۰۰		سرمایه
۹۰'۲۴۳'۰۰۰		۹۰'۲۴۳'۰۰۰		سود انباشته
۶۶۲'۳۰۰'۰۰۰		۶۶۲'۳۰۰'۰۰۰		درآمد ارائه خدمات
	۱۲۴'۶۰۰'۰۰۰		۱۲۴'۶۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق و دستمزد
	۱۱'۸۵۰'۰۰۰		۱۱'۸۵۰'۰۰۰	هزینه آب و برق
	۷'۲۵۶'۰۰۰		۷'۲۵۶'۰۰۰	هزینه تعمیر و نگهداری
	۱۱'۷۳۸'۰۰۰		۱۱'۷۳۸'۰۰۰	هزینه حسابرسی
	۷'۲۶۷'۰۰۰		۷'۲۶۷'۰۰۰	سایر هزینه ها
۲'۰۸۴'۴۴۳'۰۰۰	۲'۰۸۴'۴۴۳'۰۰۰	۲'۷۴۵'۸۶۱'۰۰۰	۲'۷۴۵'۸۶۱'۰۰۰	جمع

اطلاعات لازم برای اصلاح حساب‌ها به شرح زیر است: (موارد مربوط به عملیات غیرتجاری حسب مورد در سایر حساب‌های دریافتنی و سایر حساب‌های پرداختنی ثبت شوند).

- ۱ سال مالی مؤسسه با سال تقویمی منطبق است.
- ۲ بیمه ساختمان مؤسسه در تاریخ ۱۳۹۵/۰۹/۰۱ برای مدت یک سال منعقد شده است.
- ۳ مبلغ ملزومات مصرف شده ۲۲'۵۰۰'۰۰۰ ریال است.
- ۴ درآمد تحقق یافته از محل پیش دریافت‌ها به مبلغ ۱۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال در دفاتر ثبت نشده است.
- ۵ درآمد تحقق یافته به مبلغ ۴'۶۰۰'۰۰۰ ریال هنوز دریافت و در دفاتر ثبت نشده است.
- ۶ قبوض آب و برق برای دوره‌های بهمن و اسفند به مبلغ ۱'۳۶۴'۰۰۰ ریال هنوز پرداخت و در دفاتر ثبت نشده است.
- ۷ هزینه حقوق اسفند ماه به مبلغ ۱۰'۳۰۰'۰۰۰ ریال هنوز پرداخت و در دفاتر ثبت نشده است.
- ۸ هزینه استهلاک دارایی‌ها به شرح زیر محاسبه و منظور شود:

روش و نرخ استهلاک		دارایی‌ها
مستقیم	نزولی	
۳ سال	-	نرم افزار حسابداری
-	۱۰٪	تجهیزات
۲۰ سال	-	ساختمان

۹ هزینه بهره (سود تضمین شده) تحقق یافته وام بلند مدت که در تاریخ ۱۳۹۵/۱۰/۰۱ دریافت شده بود، برای سه ماهه منتهی به ۱۳۹۵/۱۲/۳۰ مبلغ ۴'۵۰۰'۰۰۰ ریال می‌باشد که هنوز پرداخت و ثبت نشده است.

مطلوب است:

- ۱ ثبت اصلاحات و تعدیلات لازم در دفتر روزنامه و انتقال به دفتر کل.
- ۲ تهیه تراز آزمایشی اصلاح شده به تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۳۰

تراز آزمایشی اصلاح نشده فروشگاه
«کردستان» به تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹
به شرح زیر است: (این فروشگاه مؤدی
مالیات برارزش افزوده می باشد)

فروشگاه کردستان تراز آزمایشی ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ (ارقام به ریال)		
مانده حساب		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۳۶۳'۵۲۵'۰۰۰	موجودی نقد
	۵۴۲'۳۷۸'۰۰۰	حساب های دریافتنی
	۱۱۶'۲۳۰'۰۰۰	سایر حساب های دریافتنی
	۴۲'۶۰۰'۰۰۰	پیش پرداخت تبلیغات
	۷۲'۰۰۰'۰۰۰	پیش پرداخت اجاره
	۸۸'۱۶۵'۰۰۰	ملزومات
	۲۰۲'۱۰۰'۰۰۰	موجودی کالا
	۴۸'۶۰۰'۰۰۰	حق استفاده از خدمات عمومی
	۳۰'۰۰۰'۰۰۰	نرم افزار حسابداری
	۲۷'۰۰۰'۰۰۰	اثاثه
	۴۵۰'۰۰۰'۰۰۰	وسایل نقلیه
	۲'۴۰۰'۰۰۰'۰۰۰	ساختمان
۶۰'۹۱۲'۰۰۰		استهلاک انباشته اثاثه
۸۵'۵۰۰'۰۰۰		استهلاک انباشته وسایل نقلیه
۱۹۲'۰۰۰'۰۰۰		استهلاک انباشته ساختمان
۴۷۸'۸۷۰'۰۰۰		حساب های پرداختنی
۱۸۳'۲۰۰'۰۰۰		سایر حساب های پرداختنی
۲۷'۴۰۰'۰۰۰		ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان
۲'۵۰۰'۰۰۰'۰۰۰		سرمایه
۶۰۳'۱۷۶'۰۰۰		سود انباشته
۱'۵۶۹'۱۰۰'۰۰۰		درآمد فروش کالا
	۳۱'۸۰۰'۰۰۰	تخفیفات نقدی فروش
	۶۶'۵۰۰'۰۰۰	برگشت از فروش و تخفیفات
	۷۱۴'۲۴۰'۰۰۰	خرید کالا
۲۴'۳۰۰'۰۰۰		تخفیفات نقدی خرید
۵۶'۷۱۰'۰۰۰		برگشت از خرید و تخفیفات
	۱۸۴'۰۵۰'۰۰۰	هزینه حمل کالای خریداری شده
	۱۲۰'۶۳۰'۰۰۰	هزینه حقوق و دستمزد
	۲۲'۸۹۰'۰۰۰	هزینه آب و برق و گاز
	۸'۷۱۰'۰۰۰	هزینه تعمیرات
	۷'۷۵۰'۰۰۰	سایر هزینه ها
۵'۷۸۱'۱۶۸'۰۰۰	۵'۷۸۱'۱۶۸'۰۰۰	جمع

اطلاعات زیر برای اصلاح و تعدیل حساب‌ها در اختیار می‌باشد:

- ۱ سال مالی فروشگاه منطبق با سال تقویمی است.
- ۲ با بررسی اسناد و مدارک مشخص شد صورت حسابی به مبلغ ۲۲۰۸۹۰۰۰۰ ریال (شامل ۱۸۹۰۰۰۰ ریال مالیات بر ارزش افزوده) مربوط به فروش نقدی کالا که تاریخ آن ۱۳۹۶/۱۱/۲۷ بوده است هنوز در دفاتر ثبت نشده است.
- ۳ پیش پرداخت تبلیغات در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۰۹ برای پخش ۱۰ نوبت آگهی در تلویزیون انجام شده است که تا پایان سال فقط ۶ نوبت آگهی پخش شده است.
- ۴ مبلغ پیش پرداخت اجاره مربوط به اجاره یک انبار برای نگهداری کالاهای می‌باشد که در اول تیرماه سال ۱۳۹۶ برای مدت یک سال پرداخت شده است.
- ۵ بهای مقدار ملزومات موجود، مبلغ ۱۷۰۱۵۰۰۰۰ ریال است.
- ۶ کالاهای شمارش شده در انبار به روش میانگین موزون، مبلغ ۱۹۹۰۳۴۰۰۰۰ ریال ارزیابی شدند.
- ۷ قبوض آب، برق و گاز برای دو دوره بهمن و اسفند جمعاً به مبلغ ۲۳۹۸۰۰۰۰ ریال (شامل ۱۹۸۰۰۰۰ ریال مالیات بر ارزش افزوده) هنوز پرداخت و در دفاتر ثبت نشده است.
- ۸ هزینه استهلاک دارایی‌ها به شرح زیر محاسبه و منظور شود:

روش و نرخ استهلاک		دارایی‌ها
مستقیم	نزولی	
۳ سال	-	نرم افزار حسابداری*
-	۱۰٪	اثاثه
-	۱۲٪	وسایل نقلیه
۲۵ سال	-	ساختمان

*تاریخ خرید و استفاده از نرم افزار حسابداری اول فرودین ماه ۱۳۹۶ می‌باشد.

- ۹ هزینه سنوات پایان خدمت کارکنان در پایان سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۴۰۶۸۹۰۰۰۰ ریال محاسبه شد.
- ۱۰ فروشگاه «کردستان» برای اولین بار در سال ۱۳۹۶ کالاهای خود را با ۱۲ ماه ضمانت به فروش رساند و برای این منظور نسبت به فروش خالص ۲٪ تضمین محاسبه و در حساب‌ها ثبت می‌نماید.

مطلوب است:

- ۱ ثبت اصلاحات و تعدیلات لازم در دفتر روزنامه و انتقال به دفتر کل
- ۲ تهیه تراز آزمایشی اصلاح شده به تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹

<h2>حفاظت از سیاره‌ی زمین از ما شروع می‌شود</h2> 		
<p>کمتر رانندگی</p> <p>بیشتر دوچرخه‌سواری</p> 	 <p>در مصرف آب صرفه جویی کنید</p>	<p>کمک داوطلبانه</p> <p>داوطلب شوید که محیط زندگی خود را از آلودگی‌ها و زباله‌ها پاک کنید. سری به رودخانه‌ها، کوه‌ها و ساحل‌ها و... بزنید، هم فال است و هم تماشا</p>
<p>وقتی سطح دانش خود را بالا ببرید می‌توانید به دیگران هم کمک کنید تا اهمیت حفاظت از محیط‌زیست و سیاره‌ی زمین را درک کنند.</p> <p>آموزش</p> 	<p>علاوه بر مشکلات و کم‌آبی و خشکسالی هرچه آب کمتری مصرف کنید فاضلاب‌هایی که نهایتاً به دریاها و سفره‌های زیرزمینی می‌ریزند، کمتر می‌شود.</p>	<p>یک درخت بکارید</p> <p>درختان اکسیژن و غذا تولید می‌کنند آنها همچنین به ذخیره انرژی، تصفیه هوا، تعدیل آب و هوا و کند کردن روند گرمایش زمین کمک می‌کنند.</p>

استفاده از لامپ کم مصرف یک ایده درخشان

کاهش مصرف برق نقش به‌سزایی در کم کردن تولید گازهای گلخانه‌ای دارد. ضمن اینکه از لامپ‌های معمولی با دوام‌تر است و هم هزینه کمتری روی دستتان می‌گذارد. ضمناً وقتی از اتاقی بیرون می‌روید چراغ‌ها را خاموش کنید.

ردیف	شاخص های مورد ارزیابی	خودارزیابی هنجار		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث های گروهی و مسئولیت پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف اصلاح حساب ها				
۷	تعریف تراز آزمایشی اصلاح شده				
۸	توانایی ثبت اصلاحات در سند حسابداری و دفتر روزنامه				
۹	توانایی انتقال ثبت های اصلاحی به دفتر کل				
۱۰	توانایی تهیه تراز آزمایشی اصلاح شده				

ارزشیابی شایستگی تهیه تراز آزمایشی

شرح کار:

- ۱ انتقال مانده اول دوره به ستون‌های بدهکار و بستانکار ستون مانده ابتدای دوره (حساب‌های کل)
- ۲ کنترل جمع بدهکار و بستانکار ستون مانده ابتدای دوره و تعیین جمع بدهکار و بستانکار
- ۳ انتقال گردش حساب‌های کل به ستون بدهکار و بستانکار گردش طی دوره
- ۴ کنترل تعیین جمع بدهکار و بستانکار گردش طی دوره
- ۵ تعیین جمع مانده اول دوره و گردش طی دوره برای حساب‌های کل
- ۶ تعیین و کنترل جمع ستون جمع گردش طی دوره و مانده اول دوره
- ۷ تعیین مانده حساب‌های کل (بدهکار/ بستانکار)
- ۸ تعیین و کنترل جمع مانده حساب‌های کل
- ۹ کنترل موازنه بودن تراز آزمایشی

استاندارد عملکرد: تهیه تراز آزمایشی براساس مدارک و اسناد حسابداری

شاخص‌ها:

- ۱ مانده‌گیری حساب‌های دفتر کل
- ۲ انتقال مانده حساب‌های دفتر کل به تراز آزمایشی
- ۳ انجام محاسبات (جمع) ستون‌ها و سطرهای تراز آزمایشی

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط: اتاق کار، میز و صندلی، کامپیوتر، فرم تراز آزمایشی ۸ ستونی، ملزومات اداری، نرم‌افزار، ماشین حساب، دفتر کل ۱ فقره، تراز آزمایشی شامل حداقل ۲۵ سر فصل حساب طی مدت زمان ۲۵ دقیقه

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنجاری
۱	مانده‌گیری حساب‌های دفتر کل	۱	
۲	انتقال مانده حساب‌های دفتر کل به تراز آزمایشی	۱	
۳	انجام محاسبات (جمع) ستون‌ها و سطرهای تراز آزمایشی	۲	
۴			
۵			
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنجاری برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

پودمان ۲

تهیه و تنظیم صورت سود و زیان

گروه‌های زیادی از اطلاعات مالی استفاده می‌کنند و آنها به معیاری نیاز دارند که در مورد میزان ارتباط خود با مؤسسه تصمیم‌گیری نمایند و عقیده دارند که یکی از وظایف حسابدار، تنظیم صورت‌های مالی یک واحد اقتصادی است. در این فصل به نحوه تنظیم صورت سود و زیان به عنوان ابزاری برای سنجش میزان موفقیت مؤسسه در استفاده از امکانات و منابع مالی تحت تملک خود می‌پردازیم.

تو غافل در اندیشه سود مال   که سرمایه عمر شد پایمال

« سعدی »

مقدمه

- آیا می‌دانید نتیجه عملکرد مالی مؤسسه چگونه محاسبه می‌شود؟
- تفاوت درآمدهای عملیاتی و غیرعملیاتی براساس چه شرایطی تعیین می‌گردد؟
- هزینه‌های یک مؤسسه برای درج در صورت سود و زیان چگونه طبقه‌بندی می‌شوند؟
- برای تنظیم صورت سود و زیان در یک مؤسسه چه مراحل را باید انجام گیرد؟
- مراحل تقسیم سود و زیان در یک مؤسسه چگونه انجام می‌شود؟

استاندارد عملکرد

تهیه صورت سود و زیان براساس استانداردهای حسابداری و ارائه صورت سود و زیان نمونه

۱ در چرخه حسابداری بعد از تهیه تراز آزمایشی اصلاح شده،.....تنظیم می‌شود.

۲ تهیه صورت‌های مالی با توجه به کدام یک از وظایف حسابداران صورت می‌گیرد؟

گزارش‌هایی که توسط دایره حسابداری تنظیم می‌گردد، مدیران را به اداره کارآمد و اثربخش واحد اقتصادی قادر می‌سازد و تهیه گزارش‌های مالی عمدتاً براساس نیازهای اطلاعاتی اشخاص ذی‌نفع است. هدف اصلی تنظیم این گزارش‌ها، بیان وضعیت مالی و نتایج عملکرد واحد تجاری و همچنین میزان کارآمدی و اثربخشی واحد اقتصادی در طی دوره مالی است. بنابراین **تهیه و تنظیم صورت‌های مالی، محصول نهایی فرایند حسابداری است و نتیجه عملیات مالی واحد تجاری به شکل صورت‌های مالی ارائه می‌گردد.**

صورت‌های مالی اساسی شامل موارد زیر است:

۱ صورت سود و زیان

۲ صورت سود و زیان جامع

۳ ترازنامه

۴ صورت جریان وجوه نقد

در کتاب حاضر تهیه صورت‌های مالی صورت سود و زیان و ترازنامه تشریح شده است و هنرجویان با دو صورت مالی دیگر در مقاطع بالاتر آشنا خواهند شد.

هدف‌های تنظیم گزارش‌های مالی عبارت است از:

۱ فراهم آوردن اطلاعات لازم برای ارزیابی وضعیت مالی، عملکرد و توان اقتصادی مؤسسه

۲ ارائه اطلاعات مکمل برای درک بهتر اطلاعات مالی ارائه شده و پیش‌بینی وضعیت آتی مؤسسه

۳ ارزیابی نحوه ایفای مسئولیت اداره مؤسسه و انجام تکالیف قانونی توسط مدیران

طبقه‌بندی گزارش‌های حسابداری

الف) درون‌سازمانی

گزارش‌های درون‌سازمانی به‌طور مستمر و در فواصل زمانی کوتاه و در برخی موارد به‌صورت روزانه تنظیم می‌گردد. هدف از تنظیم این گزارش‌ها، رفع نیازهای اطلاعاتی مدیران داخلی واحد اقتصادی در برنامه‌ریزی و کنترل است. مانند گزارش ساعات کارکرد کارکنان، گزارش مصرف مواد، گزارش تولید و ...

ب) برون‌سازمانی

گزارش‌های برون‌سازمانی معمولاً در پایان سال مالی تنظیم می‌گردد و عمدتاً این گزارش‌ها مورد استفاده اشخاص حقیقی و حقوقی خارج واحد اقتصادی قرار می‌گیرد. مانند: گزارش سود و زیان، ترازنامه، تقسیم سود و...

فعالیت

چهار مورد از اشخاص حقیقی و حقوقی که می‌توانند از گزارش سود و زیان استفاده کنند را نام ببرید.

صورت سود و زیان

صورت سود و زیان گزارشی است که نتیجه فعالیت‌های مالی واحد اقتصادی را طی یک دوره زمانی معین نشان می‌دهد. این گزارش که خلاصه‌ای از درآمدها و هزینه‌هاست، یکی از ابزارهای اصلی انتقال اطلاعات به استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی، است.

مسئولیت صورت سود و زیان

مسئولیت تهیه و ارائه صورت‌های مالی با مدیریت یا هیئت مدیره واحد تجاری است.

شکل صورت سود و زیان

در استانداردهای حسابداری، اطلاعاتی در مورد نحوه ارائه صورت‌های مالی مطرح شده است. صورت سود و زیان باید به‌گونه‌ای تنظیم گردد که درآمدها و هزینه‌های یک واحد تجاری را به نحو مناسب نشان دهد.

صورت حساب سود و زیان در یک نگاه کلی به شکل زیر است:

نمونه‌ای از صورت سود و زیان (ارائه شده توسط سازمان حسابرسی) به شرح جدول صفحه بعد است:

صورت سود و زیان	
xxxx	درآمد عملیاتی
(xxx)	بهای تمام شده درآمدهای عملیاتی
xxxx	سود ناخالص
(xxx)	هزینه‌های فروش، عمومی و اداری
xxx	سایر اقلام عملیاتی
xxx	سود (زیان) عملیاتی
(xxx)	هزینه‌های مالی
xxx	سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی
xxx	سود خالص قبل از مالیات
(xxx)	مالیات بر درآمد
xxx	سود خالص

در این کتاب از برخی مباحث صورت سود و زیان از جمله «سود و زیان ناشی از عملیات متوقف شده» و «اقلام استثنایی» صرف نظر شده است.

کار عملی ۱

اطلاعات زیر از دفاتر مؤسسه «شیراز» استخراج شده است:

درآمدهای عملیاتی ۹۳۰۰۰۰۰ ریال، درآمدهای غیرعملیاتی ۲۱۵۰۰۰۰ ریال، هزینه‌های غیرعملیاتی ۳۲۰۰۰۰۰ ریال، هزینه‌های عملیاتی ۵۰۳۰۰۰۰۰ ریال و مالیات بر درآمد ۱۵۲۵۰۰۰۰ ریال.

مطلوب است: محاسبه سود (زیان) خالص.

صورت سود و زیان دارای بخش‌های مختلفی است که هریک از اجزای آن باید به وضوح مشخص گردد. این بخش‌ها شامل عنوان، درآمدها، هزینه‌ها، مالیات بر درآمد و سود (زیان) خالص است.

اطلاعات زیر باید در بخش عنوان به طور دقیق ارائه گردد:

(الف) نام واحد گزارشگر و شکل حقوقی آن

(ب) نام صورت مالی (صورت سود و زیان)

(ج) تاریخ و دوره زمانی گزارشگری

(د) واحد پول گزارشگری

(ه) سطح گرد کردن (رند کردن) مبالغ مندرج در صورت‌های مالی.

- ۱ با توجه به اینکه صورت سود و زیان نتیجه فعالیت‌های یک مؤسسه برای یک دوره مالی است، بنابراین عبارت «برای دوره مالی منتهی به...» به عنوان تاریخ گزارش نوشته می‌شود.
- ۲ ارقام صورت‌های مالی را می‌توان به صورت «هزار ریال» یا «میلیون ریال» تنظیم کرد. این عمل، قابلیت درک صورت‌های مالی را افزایش می‌دهد.
- ۳ اقلام صورت‌های مالی الزاماً به صورت مقایسه‌ای برای دو دوره مالی متوالی ارائه می‌گردد.

- ۱ آیا حسابدار می‌تواند صورت سود و زیان مؤسسه را برحسب «هزار ریال» و ترازنامه را برحسب «ریال» ارائه نماید؟ دلیل آن را بیان کنید.
- ۲ در یک مؤسسه که صورت‌های مالی خود را برحسب هزار ریال تنظیم کرده است، آیا حسابدار مؤسسه می‌تواند دفاتر خود را نیز بر این مبنا ثبت کند؟ دلیل آن را بیان کنید.

در ادامه این فصل با سایر بخش‌های صورت سود و زیان به‌طور مفصل آشنا می‌شویم.

درآمدها و هزینه‌ها

صدور فاکتور بابت تعمیر، تعویض فیلتر و بالانس کردن چرخ‌ها در تعمیرگاه خودرو، به چه عنوانی در حساب‌های یک تعمیرگاه ثبت می‌شود؟

فعالیت‌های عادی مرتبط با درآمدها و هزینه‌های یک واحد اقتصادی، به فعالیت‌هایی گفته می‌شود که به صورت معمولی، مکرر یا منظم صورت می‌گیرد و انتظار وقوع آنها در طی یک دوره مالی وجود خواهد داشت.

درآمد

درآمد یکی از عوامل استمرار بقا و گسترش یک واحد اقتصادی است. معمولاً واحدهای اقتصادی برای هر کدام از منابع درآمد خود یک حساب جداگانه، افتتاح می‌کنند.

تعریف درآمد

درآمد عبارت است از افزایش در حقوق صاحبان سرمایه به‌جز مواردی که به آورده صاحبان سرمایه مربوط می‌شود. مانند: فروش، حق الزحمه، سود سپرده‌های بانکی، درآمد حق الامتیاز، قراردادهای بیمه، قراردادهای اجاره و ...

جدول زیر را تکمیل نمایید.

ردیف	شرح رویداد	درآمد شناسایی می‌شود	درآمد شناسایی نمی‌شود
۱	دریافت نقدی بابت فروش سیب درختی در میوه‌فروشی	✓	
۲	دریافت وجه مالیات بر ارزش افزوده مربوط به فروش کالا		
۳	آورده نقدی صاحب مؤسسه در طی دوره مالی		
۴	ارسال صورت حساب جابه‌جایی مسافر توسط آژانس مسافرتی		
۵	دریافت بابت فروش کالا که قرار شد یک ماه دیگر اجناس تحویل گردد.		
۶	دریافت مطالبات حاصل از فروش کالا در فروشگاه لوازم خانگی		
۷	مبادله کالا با کالای دیگر که از لحاظ ماهیت و ارزش، مشابه هستند.		
۸	.....		✓
۹	.....	✓	

درآمدهای یک واحد اقتصادی با توجه به نوع فعالیت آن به دو دسته زیر قابل تقسیم است:

الف) درآمدهای عملیاتی

ب) درآمدهای غیرعملیاتی

درآمدهای عملیاتی

درآمدهای عملیاتی:

مجموعه درآمدهایی هستند که از فعالیت‌های اصلی و مستمر واحد تجاری حاصل می‌گردند و مؤسسه برای دستیابی به این نوع درآمدها ایجاد شده است. با توجه به انواع فعالیت‌های موجود، بخشی از درآمدهای عملیاتی به شکل روبه‌رو است.

اندازه‌گیری درآمد عملیاتی: درآمد عملیاتی معمولاً براساس توافق طرفین معامله تعیین می‌شود. این درآمد به ارزش منصفانه ما به‌ازای دریافتی یا دریافتنی پس از کسر تخفیفات تجاری و توافقی، اندازه‌گیری و ثبت می‌شود.

۱ فروشگاه فارس اجناسی به ارزش ۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال به آقای احمدی فروخت. این فروشگاه به مشتریانی که بیش از ۴۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال کالا خریداری نمایند، معادل ۶ درصد تخفیف اعطا می‌کند. درآمد عملیاتی این فروشگاه چه مبلغی در دفاتر ثبت می‌شود؟

۲ صدور فاکتور فروش کالا توسط بازرگانی کرمان به ارزش ۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال که معادل ۳۰٪ وجه آن را دریافت نموده است. خریدار به دلیل نداشتن انبار، از بازرگانی کرمان درخواست می‌کند که کالای مورد معامله را دو ماه دیگر تحویل دهد. آیا بازرگانی کرمان، می‌تواند درآمد در دفاتر خود شناسایی کند؟ مبلغ آن را تعیین کنید.

درآمدهای غیرعملیاتی:

درآمدی است که ارتباط با فعالیت‌های اصلی مؤسسه ندارد و به‌عنوان درآمد فرعی شناخته می‌شود. برای تشخیص درآمدهای غیرعملیاتی از عملیاتی باید حوزه فعالیت اصلی مؤسسه را ملاک قرار داد.

۱ در جدول زیر درآمدهای عملیاتی و غیرعملیاتی را مشخص نمایید.

ردیف	شرح رویداد	درآمد عملیاتی	درآمد غیرعملیاتی
۱	فروش تلویزیون در فروشگاه لوازم خانگی	✓	
۲	کسب سود از فروش ائانه اداری در فروشگاه لوازم بهداشتی		
۳	دریافت سود سپرده‌های بانکی در مؤسسه تولیدی فرش		
۴	درآمد حاصل از فروش ضایعات در یک مؤسسه تولیدی		
۵	دریافت کمیسیون اجاره مسکن در بنگاه معاملات مسکن		

۲ فروشگاه لوازم خانگی مشهد برچسب قیمت یک دستگاه تلویزیون خود را ۴۸۰۰۰۰۰۰۰ ریال اعلام نموده است. این جنس را به یکی از مشتریان خود با دریافت چک ۴ ماهه به ارزش ۴۹۰۲۰۰۰۰۰۰ ریال به فروش رساند. مقدار درآمد عملیاتی و غیرعملیاتی رویداد فوق را محاسبه نمایید.

درآمد عملیاتی با توجه به نوع فعالیت‌های یک واحد تجاری:

۱ فروش کالا

فروش کالا در پاسخ به سفارش رسیده از طرف خریدار صورت می‌گیرد و شامل مجموعه فعالیت‌هایی است که منجر به تحویل کالا به مشتری می‌گردد. **فروش کالا مهم‌ترین عامل کسب درآمد در مؤسسات بازرگانی است.**

ملاک ثبت درآمد در زمان فروش کالا:

درآمد عملیاتی حاصل از فروش کالا زمانی شناسایی می‌شود که واحد تجاری خطرات و مزایای عمده مالکیت کالای مورد معامله را به خریدار منتقل کرده باشد و بتواند مبلغ درآمد عملیاتی و مخارج مرتبط با بهای تمام شده کالای فروش رفته را به گونه‌ای اتکاپذیر اندازه‌گیری نماید.

فعالیت

- ۱) بازرگانی سمنان کالای خود را براساس قرارداد به فروش می‌رساند. اگر مخارج نصب به عهده فروشنده بوده و بخش عمده‌ای از قرارداد، مربوط به این مخارج باشد، آیا فروشگاه سمنان می‌تواند در زمان تحویل کالا، حساب فروش کالا را در دفاتر خود ثبت نماید؟ بحث کنید.
- ۲) مؤسسه خراسان کالایی برای مؤسسه اصفهان ارسال نموده تا کالا توسط مؤسسه اصفهان به فروش برسد. آیا مؤسسه خراسان می‌تواند در زمان ارسال کالا، درآمد را شناسایی نماید؟ دلیل آن را بیان کنید.

نکته

چنانچه فروش کالا به شرط نصب باشد، درآمد فروش پس از نصب کالا شناسایی می‌شود.

محاسبه فروش خالص

در طی دوره مالی، عواملی وجود دارند که حساب فروش کالا را تحت تأثیر خود قرار می‌دهند، برخی از این عوامل در محاسبه فروش خالص تأثیر داشته و برخی دیگر هیچ تأثیری در محاسبه فروش خالص ندارند.

فعالیت

ارتباط رویدادهای زیر در محاسبه فروش خالص را مشخص کنید.

ردیف	شرح رویداد	ارتباط دارد	ارتباط ندارد
۱	برگشت کالای فروش رفته		
۲	مالیات بر ارزش افزوده		
۳	هزینه حمل کالای فروش رفته		
۴	تخفیف بابت معیوب بودن کالای فروخته شده		
۵	تخفیفات نقدی فروش کالا		

۲ درآمد خدمات

وجوهی را که مؤسسه‌های خدماتی در ازای ارائه خدمات به مشتریان خود دریافت می‌کنند و یا در آینده نزدیک دریافت خواهند کرد را درآمد خدمات می‌گویند. این خدمات در ارتباط با فعالیت اصلی این مؤسسه‌ها است. دریافت حق الزحمه (مزد کار) بابت تعمیر خودرو، خدمات آموزشی، بیمه و حمل و نقل نمونه‌هایی از درآمدهای خدماتی است.

فعالیت

در جدول زیر نوع فعالیت مؤسسه‌ها را مشخص نموده و یک فعالیت مرتبط با درآمدها بیان کنید.

ردیف	نام واحد تجاری	خدماتی	بازرگانی	تولیدی	درآمد عملیاتی	درآمد غیر عملیاتی
۱	شرکت تعاونی مصرف فرهنگیان		✓		فروش کالا	سود سپرده بانکی
۲	باشگاه سوارکاری					
۳	گالری نقاشی					
۴	دفتر برنامه‌نویسی رایانه‌ای					
۵	کارگاه گلیم‌بافی					
۶	پرورش ماهی‌های تزئینی					
۷	موزه آثار تاریخی					

تأثیر درآمد خدمات بر معادله حسابداری

درآمد خدمات (نقد یا نسبه) باعث افزایش دارایی‌ها و سرمایه یک مؤسسه می‌شود. با توجه به اینکه مبلغ درآمد خدمات برای واحد اقتصادی از اهمیت بالایی برخوردار است، بنابراین یک حساب به نام «درآمد خدمات» در دفتر کل اختصاص می‌یابد.

۳ استفاده دیگران از دارایی‌های مؤسسه

درآمد ناشی از استفاده دیگران از دارایی‌های واحد تجاری تنها زمانی درآمد عملیاتی تلقی می‌شود که ناشی از فعالیت‌های اصلی و مستمر واحد تجاری باشد. مانند:

الف) درآمد حق امتیاز

ب) سود تضمین شده

ج) سود سهام

شایستگی غیرفنی

در زمان رکود بازار، درآمدهای واحد اقتصادی کاهش می‌یابد و برخی مؤسسه‌ها برای کاهش هزینه‌های خود، اقدام به تعدیل نیرو کرده و برخی از کارمندان خود را اخراج می‌کنند. این کار باعث می‌شود امنیت شغلی برای کارکنان در برخی مؤسسه‌ها وجود نداشته باشد و در نتیجه فضای بی‌اعتمادی در میان نیروی انسانی واحدهای اقتصادی ایجاد شود. قبل از اخراج کارکنان می‌توان هزینه‌های مؤسسه را از طریق راه‌های زیر کاهش داد:

- ۱ افزایش مهارت کارکنان و چند مهارتی کردن آنها؛
- ۲ استفاده از یک دفتر کار کوچک‌تر و اجاره دادن فضای مازاد؛
- ۳ تبدیل تعدادی از کارکنان به پرسنل دورکار؛
- ۴ استفاده از کارآموز؛
- ۵ مدیریت انرژی‌ها و صرفه‌جویی در مصرف آنها.

هزینه

هزینه عبارت است از بهای اشیا یا خدماتی که برای اداره امور مؤسسه و کسب درآمد پرداخت، تعهد شده یا به مصرف می‌رسند. **هزینه باعث کاهش سرمایه می‌گردد.**

هزینه‌های مؤسسه به دو قسمت زیر قابل تقسیم است:

- ۱ هزینه‌های عملیاتی
- ۲ هزینه‌های غیرعملیاتی

هزینه‌های عملیاتی: هزینه‌های عملیاتی عبارت است از هزینه‌هایی که مرتبط با فعالیت‌های اصلی و مستمر واحد تجاری است.

هزینه‌های غیرعملیاتی: هزینه‌های غیرعملیاتی، مخارج غیرجاری هستند که با فعالیت‌های مستمر و جاری مؤسسه ارتباط ندارند.

در واقع کلیه هزینه‌هایی که به صورت مستقیم و دائم در ارائه خدمات، فروش کالا یا تولید نقش دارند، جزء هزینه‌های عملیاتی هستند و مابقی به عنوان هزینه‌های غیرعملیاتی محسوب می‌شوند.

کدام یک از رویدادهای زیر به عنوان هزینه تلقی می‌شود.

ردیف	شرح رویداد	هزینه شناسایی می‌شود	هزینه شناسایی نمی‌شود
۱	پرداخت حقوق به کارکنان مؤسسه	✓	
۲	پرداخت مالیات بر ارزش افزوده در زمان خرید ائانه		
۳	پرداخت اجاره بهای یکساله ساختمان قبل از استفاده		
۴	پرداخت بابت تعمیرات اساسی ماشین‌آلات مؤسسه		
۵	پرداخت بابت کارمزد بهای دسته چک		
۶	پرداخت سهم بیمه کارکنان به سازمان تأمین اجتماعی		
۷	پرداخت مالیات بر عملکرد مؤسسه به اداره دارایی		
۸	ثبت استهلاك دارایی‌های ثابت مؤسسه		
۹	زیان حاصل از فروش دارایی‌های ثابت		
۱۰	کسری صندوق در صورتی که کسر و اضافه به عهده صندوق دار است		

طبقه‌بندی هزینه‌های عملیاتی

هزینه‌های عملیاتی بر مبنای کارکرد هزینه‌ها، به سه دسته زیر طبقه‌بندی می‌شوند:

بهای تمام شده کالای فروش رفته: مجموعه مخارج مرتبط با تحصیل یا تولید کالاهایی که یک واحد اقتصادی به فروش می‌رساند را بهای تمام شده کالای فروش رفته می‌گویند.

بهای تمام شده خدمات ارائه شده: مجموعه مخارجی که مؤسسه‌های خدماتی در ارتباط مستقیم با درآمد عملیاتی خود متحمل می‌شوند.

هزینه‌های توزیع و فروش: هزینه‌هایی که مؤسسه در ارتباط با توزیع، فروش و تحویل کالا به مشتری، متحمل می‌شود.

هزینه‌های عمومی و اداری: هزینه‌هایی که مؤسسه در ارتباط با اداره امور خود و انجام فعالیت‌های اداری متحمل شده و ارتباط مستقیمی با کسب درآمد ندارند.

با توجه به تعاریف هزینه‌های عملیاتی، هزینه‌های زیر را تفکیک نمایید.

ردیف	نام هزینه	بهای تمام شده کالای فروش رفته	هزینه توزیع و فروش	هزینه عمومی و اداری
۱	هزینه حقوق پرسنل بخش حسابداری مالی			
۲	هزینه آگهی برای استخدام فروشنده			
۳	هزینه استهلاک ساختمان اداری			
۴	هزینه بیمه ساختمان انبار کالاها			
۵	هزینه بیمه حمل کالای خریداری شده			

سایر اقلام عملیاتی (سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی)

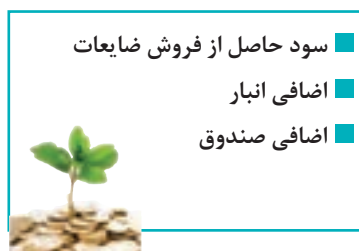
در مؤسسات، علاوه بر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی که ارتباط مستقیم با فعالیت‌های مؤسسه دارد و بخش عمده درآمد و هزینه‌های مؤسسه را شامل می‌شود، امکان دارد درآمدها و هزینه‌های عملیاتی دیگری نیز وجود داشته باشند که مؤسسه آنها را به عنوان «سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی» در صورت سود و زیان ارائه می‌نماید.

نمونه‌هایی از سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی عبارت است از:

سایر هزینه‌های عملیاتی

سایر درآمدهای عملیاتی

سود (زیان) ناخالص

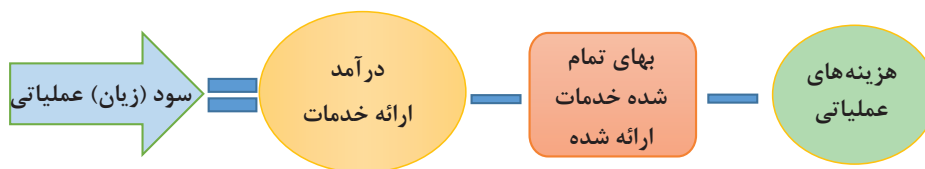
اختلاف درآمد فروش یا درآمد حاصل از ارائه خدمات با بهای تمام شده کالای فروش رفته یا خدمات ارائه شده را سود (زیان) ناخالص می‌گویند.

ردیف	شاخص های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث های گروهی و مسئولیت پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف درآمد و شناخت انواع درآمدهای یک مؤسسه				
۷	تعریف هزینه و طبقه بندی آنها				
۸	تعریف بهای تمام شده کالای فروش رفته / خدمات ارائه شده				
۹	شناسایی سایر درآمدها و هزینه های عملیاتی یک واحد تجاری				
۱۰	تعریف سود ناخالص				

مؤسسه		
صورت سود و زیان		
برای سال مالی منتهی به ۲۹ اسفند ماه ۱۳۰۲		
سال ۱۳۰۱	سال ۱۳۰۲	یادداشت
.....	.....	فروش خالص و درآمد حاصل از ارائه خدمات
(.....)	(.....)	بهای تمام شده کالای فروش رفته و خدمات ارائه شده
.....	.....	سود(زیان) ناخالص
(.....)	(.....)	هزینه‌های فروش، عمومی و اداری
.....	.....	خالص سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی
(.....)	(.....)	
.....	.....	سود (زیان) عملیاتی

محاسبه سود(زیان) عملیاتی در مؤسسه‌های خدماتی:

ارائه خدمات از عمده‌ترین منبع کسب درآمد در مؤسسه‌های خدماتی است. برای محاسبه سود(زیان) عملیاتی در این مؤسسه‌ها، از رابطه زیر می‌توان استفاده نمود.

محاسبه سود(زیان) عملیاتی به صورت گزارشی در مؤسسه‌های خدماتی به صورت زیر است:

مؤسسه	
صورت سود و زیان	
برای سال مالی منتهی به ۲۹/۱۲/۱۳۰۰	
ریال	
xxxxx	درآمد خدمات
(xxxx)	بهای تمام شده خدمات ارائه شده
xxx	سود ناخالص
	هزینه‌های عملیاتی:
	هزینه استهلاک ائانه
	هزینه آب و برق
	هزینه حقوق حسابدار
(xxxx)	جمع هزینه‌های عملیاتی
xxxx	سود(زیان) عملیاتی

اطلاعات زیر از دفاتر «تعمیرگاه خودرو کارون» در پایان سال ۱۳۹۶ استخراج شده است:

- حق الزحمه تعمیر خودرو ۱۸'۰۰۰'۰۰۰ ریال ■ هزینه حقوق تعمیرکاران ۷'۴۰۰'۰۰۰ ریال
  - هزینه نظافت بخش اداری ۶۵۰'۰۰۰ ریال ■ هزینه قبض آب و برق تعمیرگاه ۳'۱۵۰'۰۰۰ ریال
  - حق الزحمه تعویض روغن ۳'۵۰۰'۰۰۰ ریال ■ هزینه حقوق حسابدار ۱'۳۰۰'۰۰۰ ریال.
- مطلوب است:**

محاسبه سود (زیان) عملیاتی این تعمیرگاه برای سال مالی ۱۳۹۶

تعمیرگاه خودرو کارون	
صورت سود و زیان	
برای سال مالی منتهی به ۱۳۹۶/۱۲/۲۹	
ریال	ریال
۲۱'۵۰۰'۰۰۰	درآمد خدمات
(۱۰'۵۵۰'۰۰۰)	بهای تمام شده خدمات ارائه شده
۱۰'۹۵۰'۰۰۰	سود ناخالص
	هزینه‌های عملیاتی:
۱'۳۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق حسابدار
۶۵۰'۰۰۰	هزینه نظافت بخش اداری
(۱'۹۵۰'۰۰۰)	جمع هزینه‌های عملیاتی
۹'۰۰۰'۰۰۰	سود عملیاتی

کار عملی ۲

مانده حساب‌های زیر از دفاتر مالی «مؤسسه آموزشی اراک» در پایان سال ۱۳۹۶ استخراج شده است:

- هزینه حقوق مدرسان ۲'۴۵۰'۰۰۰ ریال
- هزینه آب و برق بخش اداری ۳۶۰'۵۰۰ ریال
- هزینه آگهی ۵۳۴'۰۰۰ ریال
- درآمد ارائه خدمات ۶'۹۸۰'۰۰۰ ریال
- هزینه ملزومات بخش اداری ۶۸۰'۰۰۰ ریال
- هزینه استهلاک ساختمان اداری ۱'۴۲۰'۰۰۰ ریال
- پیش دریافت درآمد ۲'۶۰۰'۰۰۰ ریال
- هزینه ملزومات بخش آموزشی ۱۴۰'۰۰۰ ریال
- هزینه حقوق کارکنان اداری ۱'۱۲۰'۰۰۰ ریال

مطلوب است:

تنظیم گزارش سود و زیان برای سال مالی ۱۳۹۶.

زیان عملیاتی مؤسسه خدماتی «فجر» در پایان سال مالی ۱۳۹۵ معادل ۲۰۹۰۰۰۰۰۰ ریال است. اگر هزینه‌های عملیاتی این مؤسسه در سال مالی مذکور ۲۰۶۰۰۰۰۰۰ ریال و بهای تمام شده خدمات ارائه شده ۱۰۴۰۰۰۰۰۰ ریال باشد.

مطلوب است:

درآمد عملیاتی این مؤسسه در سال مالی ۱۳۹۵

محاسبه سود (زیان) عملیاتی در مؤسسه‌های بازرگانی

مراحل محاسبه سود (زیان) عملیاتی در مؤسسه‌های بازرگانی به شرح زیر است:

۱ فروش خالص یا درآمد حاصل از فروش

۲ بهای تمام شده کالای فروش رفته

۳ سود (زیان) ناخالص

۴ هزینه‌های عملیاتی

۵ سود (زیان) خالص عملیاتی

۱ **فروش خالص:** برای محاسبه فروش خالص باید مانده حساب‌های کاهنده فروش (حساب برگشت از فروش و تخفیفات و حساب تخفیفات نقدی فروش) را از حساب فروش کالا کسر نمود.

(تخفیفات نقدی فروش + برگشت از فروش و تخفیفات) - فروش کالا = فروش خالص

۱ جمع فروش کالا در بازرگانی «شهرضا» ۱۶۸۴۰۰۰۰۰ ریال و مانده حساب برگشت از فروش و تخفیفات ۱۰۳۰۰۰۰۰۰ ریال و مانده حساب تخفیفات نقدی فروش ۲۰۶۵۰۰۰۰۰ ریال است. فروش خالص را محاسبه کنید.

۲ تعداد ۸ واحد کالا به بهای هر واحد ۱۵۰۰۰۰۰ ریال با تخفیف تجاری ۵٪ به فروش رسید. اگر ۲ واحد از اجناس برگشت داده شود و کالا مشمول مالیات با نرخ سال جاری باشد. محاسبه فروش خالص برای درج در صورت سود و زیان.

۲ **بهای تمام شده کالای فروش رفته:** با توجه به سیستم‌های موجود برای ثبت رویدادهای مالی مربوط به کالا در مؤسسه‌های بازرگانی، در سیستم دائمی، حساب «بهای تمام شده کالای فروش رفته» در دفتر کل مؤسسه وجود داشته و در هر زمان مبلغ این حساب در دسترس است. ولی این حساب در سیستم ادواری وجود ندارد و مبلغ بهای تمام شده کالای فروش رفته از تقابل حساب‌های زیر محاسبه می‌شود:

الف) خرید کالا

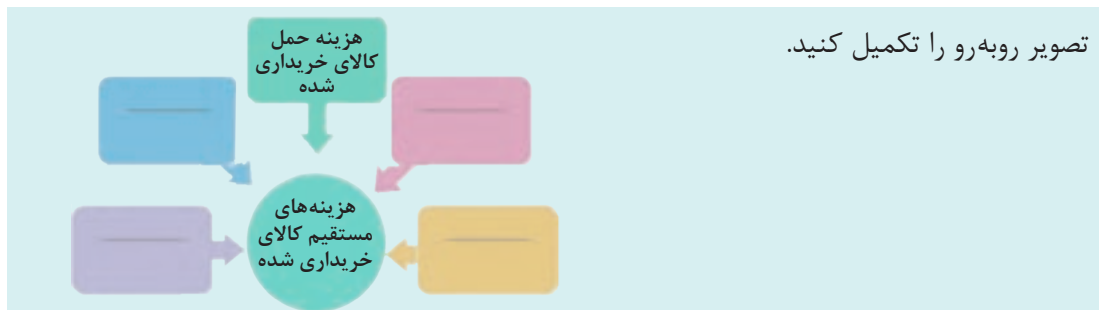
ب) برگشت از خرید و تخفیفات

ج) تخفیفات نقدی خرید

د) موجودی کالا

ه) هزینه‌های مستقیم کالای خریداری شده

تصویر روبه‌رو را تکمیل کنید.

بهای تمام شده کالای فروش رفته در سیستم ادواری طی مراحل زیر محاسبه می‌شود:
مرحله اول: محاسبه خرید خالص

(تخفیفات نقدی خرید + برگشت از خرید و تخفیفات) - خرید کالا = خرید خالص

مرحله دوم: محاسبه بهای تمام شده کالای خریداری شده

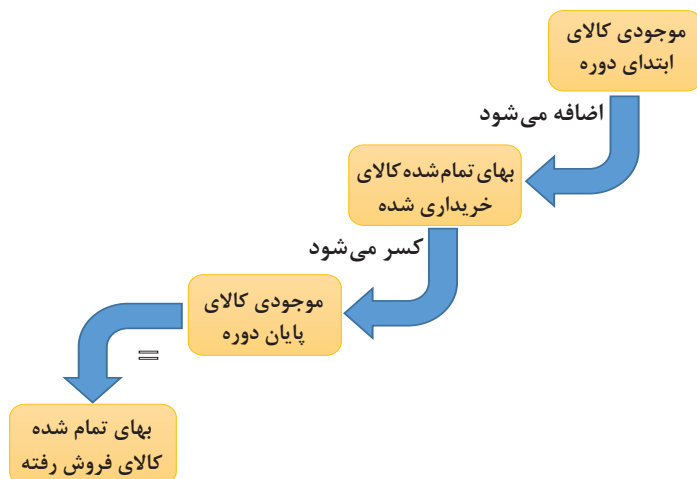
هزینه مستقیم کالای خریداری شده + خرید خالص = بهای تمام شده کالای خریداری شده

اطلاعات زیر از دفاتر مؤسسه بازرگانی «خرمشهر» استخراج شده است:

- خرید کالا ۴۶۰۰۰۰۰۰ ریال
- هزینه حمل کالای خریداری شده ۱۴۰۰۰۰۰ ریال
- برگشت از خرید و تخفیفات ۳۱۰۰۰۰۰ ریال
- هزینه بیمه حمل کالای خریداری شده ۹۰۰۰۰۰۰ ریال
- تخفیفات نقدی خرید ۱۱۰۰۰۰۰ ریال

مطلوب است:

محاسبه بهای تمام شده کالای خریداری شده

مرحله سوم: محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته

محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته شامل بهای تمام شده کالای موجودی کالای ابتدا و پایان دوره است و بدون در نظر گرفتن این مبلغ، محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته غیرممکن است. بنابراین برای محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته از رابطه روبه‌رو استفاده می‌شود:

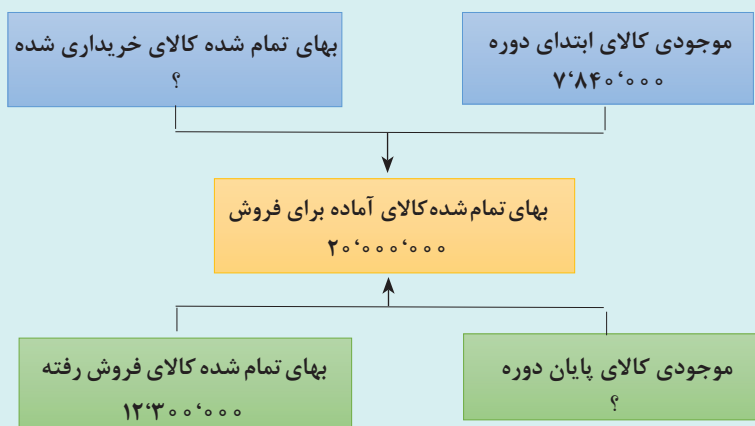
اطلاعات زیر از دفاتر مؤسسه بازرگانی «نطنز» استخراج شده است:

- هزینه حمل کالای خریداری شده ۲۲۰'۰۰۰ ریال
- خرید خالص ۱'۱۵۰'۰۰۰ ریال
- بهای تمام شده کالای فروش رفته ۹۵۰'۰۰۰ ریال
- تخفیفات نقدی خرید ۱۰۰'۰۰۰ ریال
- موجودی کالای پایان دوره ۸۴۰'۰۰۰ ریال.

مطلوب است:

محاسبه موجودی کالای ابتدای دوره.

با توجه به رابطه‌های زیر، اعداد مجهول را محاسبه نمایید.

۳ محاسبه سود (زیان) ناخالص: مؤسسه‌های بازرگانی می‌توانند نتیجه عملکرد خود را بابت رویدادهای مربوط به درآمدهای اصلی را قبل از کسر هزینه‌های عملیاتی از طریق رابطه زیر محاسبه نمایند:

$$\text{سود ناخالص (زیان)} = \text{بهای تمام شده کالای فروش رفته} - \text{فروش خالص}$$

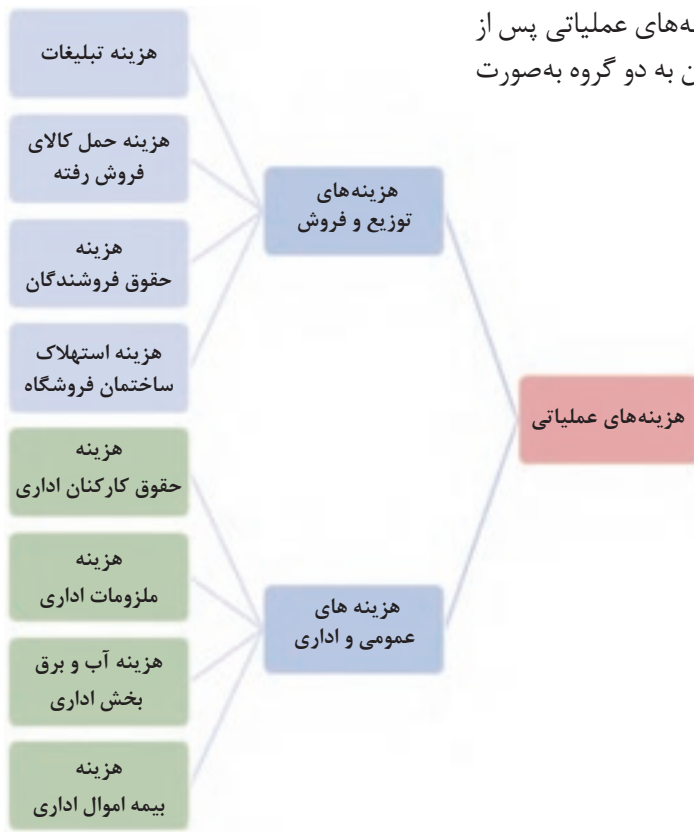
۱ متن‌های زیر را با کلمات «مستقیم» و «معکوس» تکمیل نمایید.

در یک سال مالی، موجودی کالای ابتدای دوره با سود ناخالص رابطه ..... و موجودی کالای پایان دوره با سود ناخالص رابطه ..... و بهای تمام شده کالای فروش رفته با سود ناخالص رابطه ..... دارد.

موجودی کالای پایان دوره با بهای تمام شده کالای فروش رفته رابطه ..... و موجودی کالای ابتدای دوره با بهای تمام شده کالای فروش رفته رابطه ..... دارد.

۲ سود ناخالص مؤسسه ای ۲۵٪ فروش خالص است. اگر بهای تمام شده کالای فروش رفته ۶'۳۷۵'۰۰۰ ریال باشد، سود ناخالص مؤسسه چند ریال است؟

۴ هزینه‌های عملیاتی: هزینه‌های عملیاتی پس از محاسبه سود ناخالص را می‌توان به دو گروه به صورت مقابل تقسیم نمود:

تذکره: در زمان تنظیم صورت حساب سود و زیان، کلیه هزینه‌های فوق را می‌توان تحت سرفصل «هزینه‌های فروش، عمومی و اداری» ارائه نمود.

۵ سود(زیان)عملیاتی: نتیجه خالص فعالیت‌های اصلی و مستمر مؤسسه که ناشی از تأثیر هزینه‌های عملیاتی و سایر اقلام عملیاتی بر سود ناخالص است.

$$\text{سود عملیاتی} = \text{سود ناخالص} \pm \text{هزینه‌های عملیاتی}$$

فعالیت

چنانچه مؤسسه‌ای دارای زیان ناخالص باشد، برای محاسبه زیان عملیاتی از رابطه زیر استفاده می‌شود:

$$\text{هزینه‌های عملیاتی} + \text{زیان ناخالص} = \text{زیان عملیاتی}$$

۱ به جای عبارت مناسب را بنویسید.

۱ = تخفیفات نقدی فروش + برگشت از فروش و تخفیفات + فروش خالص

۲ بهای تمام شده کالای خریداری شده + = بهای تمام شده کالای آماده برای فروش

۳ + سود عملیاتی = سود ناخالص

۴ موجودی کالای پایان دوره + = بهای تمام شده کالای آماده برای فروش

۲ اگر زیان عملیاتی در مؤسسه بازرگانی «اصفهان» ۳۰۲۰۰۰۰۰۰ ریال و هزینه‌های عملیاتی آن ۱۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال باشد، مؤسسه دارای سود ناخالص یا زیان ناخالص است؟ مبلغ آن را محاسبه کنید.

کار عملی ۳

مانده‌های زیر از دفاتر مؤسسه بازرگانی «خوزستان» در پایان سال مالی ۱۳۹۶ استخراج شده است:

نام حساب	مبلغ (ریال)	نام حساب	مبلغ (ریال)
فروش کالا	۴۸'۴۲۰'۷۰۰	هزینه ملزومات اداری	۱۷۰'۰۰۰
خرید کالا	۳۶'۴۰۰'۵۰۰	هزینه حمل کالای فروش رفته	۲۵۰'۰۰۰
برگشت از فروش و تخفیفات	۲'۱۶۰'۰۰۰	هزینه آب و برق بخش اداری	۵۱۰'۰۰۰
برگشت از خرید و تخفیفات	۱'۶۰۰'۳۰۰	هزینه بازاریابی	۷۶۵'۰۰۰
تخفیفات نقدی فروش	۹۷۰'۸۵۰	هزینه استهلاک ساختمان اداری	۸۲۵'۰۰۰
تخفیفات نقدی خرید	۴۴۰'۶۰۰	هزینه بیمه کارکنان اداری	۶۴۸'۲۴۰
موجودی کالای ابتدای دوره	۱۴'۹۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق فروشندگان	۲'۴۵۰'۰۰۰
موجودی کالای پایان دوره	۱۷'۴۵۰'۰۰۰	درآمد اجاره فروشگاه	۶'۴۰۰'۰۰۰
هزینه حمل کالای خریداری شده	۳۴۰'۰۰۰	هزینه آب و برق فروشگاه	۲۸۰'۰۰۰

مطلوب است:

محاسبه سود (زیان) عملیاتی مؤسسه بازرگانی خوزستان

محاسبه سود(زیان) عملیاتی براساس گزارش های تفکیکی

برای محاسبه سود(زیان) عملیاتی در مؤسسه های بازرگانی می توان به ترتیب زیر عمل نمود:
۱ محاسبه بهای تمام شده کالای خریداری شده

بهای تمام شده کالای خریداری شده

ریال	ریال	
xxxxx		خرید کالا
	xxx	برگشت از خرید و تخفیفات
(xxx)	xxx	تخفیفات نقدی خرید
xxxx		خرید خالص
xxxx		هزینه حمل کالای خریداری شده
xxxx		بهای تمام شده کالای خریداری شده

۲ محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته

بهای تمام شده کالای فروش رفته

ریال	
xxx	موجودی کالای ابتدای دوره
xxx	بهای تمام شده کالای خریداری شده
xxx	بهای تمام شده کالای آماده برای فروش
(xxx)	موجودی کالای پایان دوره
xxx	بهای تمام شده کالای فروش رفته

۲ محاسبه سود (زیان) عملیاتی

سود و زیان	
ریال	ریال
xxxx	فروش کالا
	برگشت از فروش و تخفیفات
(xxx)	تخفیفات نقدی فروش
xxxx	فروش خالص
(xxx)	بهای تمام شده کالای فروش رفته
xxxx	سود (زیان) ناخالص
	هزینه‌های فروش، عمومی و اداری :
	هزینه حقوق فروشندگان
	هزینه آگهی
	هزینه حمل کالای فروش رفته
	هزینه ملزومات اداری
	هزینه آب و برق ساختمان اداری
	هزینه استهلاک اثاثه اداری
(xxx)	جمع هزینه‌های عملیاتی
xxx	خالص سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی
xxx	سود(زیان) عملیاتی

کار عملی ۴

مانده‌های زیر مربوط به مؤسسه بازرگانی «سبزوار» در پایان سال مالی ۱۳۹۵ است:

نام حساب	مبلغ (ریال)	نام حساب	مبلغ (ریال)
فروش کالا	۸۴'۸۰۰'۰۰۰	هزینه حمل کالای خریداری شده	۳۵۰'۰۰۰
خرید کالا	۷۹'۴۰۰'۰۰۰	هزینه حمل کالای فروش رفته	۳۰۰'۰۰۰
برگشت از فروش و تخفیفات	۲'۱۵۰'۰۰۰	هزینه آگهی	۴۴۰'۰۰۰
برگشت از خرید و تخفیفات	۷۲۰'۰۰۰	هزینه پذیرایی و آبدارخانه اداری	۲۱۰'۰۰۰
تخفیفات نقدی فروش	۶۵۰'۰۰۰	هزینه حقوق فروشندگان	۶۳۰'۰۰۰
موجودی کالای ابتدای دوره	۹'۳۰۰'۰۰۰	هزینه متفرقه اداری	۲۸۵'۰۰۰
موجودی کالای پایان دوره	۷'۴۵۰'۰۰۰	هزینه ایاب و ذهاب بخش فروشگاه	۱۶۰'۰۰۰

مطلوب است:

محاسبه سود(زیان) عملیاتی مؤسسه بازرگانی سبزوار با استفاده از گزارش‌های تفکیکی برای سال مالی ۱۳۹۵.

صورت سود و زیان در مؤسسه‌های بازرگانی به صورت زیر تهیه می‌گردد:

مؤسسه ..... صورت سود و زیان برای دوره مالی منتهی به ۱۳xx/۱۲/۲۹				
xxxx	xxx			فروش کالا
(xxx)	xxx			برگشت از فروش و تخفیفات
xxxx				تخفیفات نقدی فروش
	xxxx			فروش خالص
		xxxx		بهای تمام شده کالای فروش رفته:
			xxx	موجودی کالای اول دوره
			xxx	خرید کالا
		(xxxx)	xxx	برگشت از خرید و تخفیفات
		xxxx		تخفیفات نقدی خرید
		xxx		خرید خالص
	xxxx			هزینه حمل کالای خریداری شده
	xxxx			بهای تمام شده کالای خریداری شده
	(xxx)			بهای تمام شده کالای آماده برای فروش
(xxxx)				موجودی کالای پایان دوره
xxxx				بهای تمام شده کالای فروش رفته
				سود (زیان) ناخالص
				هزینه‌های عملیاتی:
			xxx	هزینه‌های فروش، عمومی و اداری
			xxx	هزینه حقوق فروشندگان
			xxx	هزینه آگهی
			xxx	هزینه آب و برق بخش اداری
			xxx	هزینه استهلاک اثاثه اداری
			xxx	هزینه بیمه کارکنان اداری
	(xxx)			جمع هزینه‌های عملیاتی
(xxx)	(xxx)			خالص سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی
xxx				سود (زیان) عملیاتی

در این کتاب به دلیل تهیه و تنظیم نشدن یادداشت‌های توضیحی، صورت سود و زیان به شکل فوق ارائه شده است.

نکته

مانده‌های زیر مربوط به مؤسسه بازرگانی «قزوين» در پایان سال مالی ۱۳۹۶ است:

نام حساب	مبلغ (ریال)	نام حساب	مبلغ (ریال)
فروش کالا	۱۰۴'۲۰۰'۰۰۰	هزینه حمل کالای خریداری شده	۷۶۰'۰۰۰
خرید کالا	۸۷'۳۵۰'۰۰۰	هزینه حمل کالای فروش رفته	۴۴۰'۰۰۰
برگشت از فروش و تخفیفات	۲'۶۰۰'۰۰۰	هزینه بازاریابی	۷۰۰'۰۰۰
تخفیفات نقدی فروش	۶۰۰'۰۰۰	هزینه ایاب و ذهاب اداری	۴۳۸'۰۰۰
تخفیفات نقدی خرید	۸۴۰'۰۰۰	هزینه استهلاک ساختمان اداری	۱'۷۵۰'۰۰۰
برگشت از خرید و تخفیفات	۳'۱۱۰'۰۰۰	هزینه آب و برق فروشگاه	۵۶۳'۰۰۰
موجودی کالای ابتدای دوره	۲۳'۸۰۰'۰۰۰	هزینه تعمیرات فروشگاه	۱'۲۴۰'۰۰۰
موجودی کالای پایان دوره	۱۹'۸۰۰'۰۰۰	هزینه کاهش ارزش موجودی کالا	۳۰۰'۰۰۰
اضافی انبار	۳'۹۰۰'۰۰۰	هزینه ملزومات فروشگاه	۷۳۰'۰۰۰
هزینه حقوق کارکنان اداری	۳'۷۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق کارکنان فروشگاه	۲'۱۳۰'۰۰۰

مطلوب است:

تنظیم صورت سود و زیان طبقه‌بندی شده برای سال مالی ۱۳۹۶ و محاسبه سود (زیان) عملیاتی.

مؤسسه بازرگانی قزوین					
گزارش سود و زیان					
برای دوره مالی منتهی به ۱۳۹۶/۱۲/۲۹					
					فروش کالا
					برگشت از فروش و تخفیفات
					تخفیفات نقدی فروش
					فروش خالص
					بهای تمام شده کالای فروخته:
					موجودی کالای ابتدای دوره
					خرید کالا
					برگشت از خرید و تخفیفات
					تخفیفات نقدی خرید
					خرید خالص
					هزینه حمل کالای خریداری شده
					بهای تمام شده کالای خریداری شده
					بهای تمام شده کالای آماده برای فروش
					موجودی کالای پایان دوره
					بهای تمام شده کالای فروخته
					سود ناخالص
					هزینه‌های عملیاتی:
					هزینه‌های فروش، عمومی و اداری
					هزینه حقوق فروشندگان
					هزینه بازاریابی
					هزینه حمل کالای فروخته
					هزینه آب و برق فروشگاه
					هزینه ملزومات فروشگاه
					هزینه حقوق کارکنان اداری
					هزینه ایاب و ذهاب اداری
					هزینه استهلاك ساختمان اداری
					هزینه تعمیرات فروشگاه
					جمع هزینه‌های عملیاتی
					سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی
					اضافی انبار
					هزینه کاهش ارزش موجودی کالا
					خالص سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی
					سود عملیاتی

کار عملی ۵

مانده‌های زیر مربوط به واحد تجاری «گلستان» است که فعالیت اصلی آن، فروش و تعمیر انواع گوشی‌های تلفن همراه است:

نام حساب	مبلغ (ریال)	نام حساب	مبلغ (ریال)
فروش تلفن همراه	۱۴۵۳۰۰۰۰۰۰	هزینه حقوق حسابدار	۳۶۰۰۰۰۰۰
ارائه خدمات (تعمیرات و نصب برنامه)	۳۷,۲۰۰,۰۰۰	هزینه استهلاک ساختمان فروشگاه	۴۳۰۰۰۰۰۰
خرید کالا	۱۱۵۷۰۰۰۰۰۰	هزینه پذیرایی و آبدارخانه فروشگاه	۷۰۰۰۰۰۰
برگشت از فروش و تخفیفات	۲۱۶۰۰۰۰۰۰	هزینه تلفن و مخابرات فروشگاه	۴۹۰۰۰۰۰۰
برگشت از خرید و تخفیفات	۳۳۰۰۰۰۰۰۰	هزینه ملزومات اداری	۱۵۰۰۰۰۰۰
موجودی کالای ابتدای دوره	۵۹۱۰۰۰۰۰۰۰	هزینه آب و برق فروشگاه	۴۲۰۰۰۰۰۰
موجودی کالای پایان دوره	۷۱۶۰۰۰۰۰۰۰	هزینه بیمه سهم کارفرما	۶۸۴۰۰۰۰۰
هزینه حمل کالای خریداری شده	۴۳۰۰۰۰۰۰۰	هزینه استهلاک نرم‌افزار حسابداری	۳۷۵۰۰۰۰۰
هزینه نگهداری دارایی‌های ثابت	۲۴۰۰۰۰۰۰۰	درآمد اجاره	۱۳۵۰۰۰۰۰۰
هزینه چاپ و تکثیر فاکتور	۱۳۸۰۰۰۰۰۰	کسری انبار	۶۴۰۰۰۰۰۰

مطلوب است:

تنظیم صورت سود و زیان در پایان سال ۱۳۹۶

کار عملی ۶

در هر ستون به جای علامت؟ مبلغ صحیح را بنویسید.

شرح	مؤسسه نیاسر	مؤسسه قمصر	مؤسسه ابیانه
فروش خالص	۵'۸۵۰'۰۰۰	۱۲'۶۳۰'۰۰۰	؟
موجودی کالای اول دوره	۹۴۰'۰۰۰	۴۳۰۰۰'۰۰۰	۱'۴۵۰'۰۰۰
خرید کالا	۳'۲۰۰'۰۰۰	؟	۲'۷۴۰'۰۰۰
برگشت از خرید و تخفیفات	۱۶۰'۰۰۰	۳۶۰'۰۰۰	؟
هزینه حمل کالای خریداری شده	۹۵'۰۰۰	۱۴۰'۰۰۰	۵۰'۰۰۰
بهای تمام شده کالای آماده برای فروش	؟	۱۴'۹۹۰'۰۰۰	۴'۱۰۰'۰۰۰
موجودی کالای پایان دوره	۸۷۵'۰۰۰	؟	۱'۶۰۰'۰۰۰
بهای تمام شده کالای فروش رفته	؟	۱۲'۸۹۰'۰۰۰	؟
سود (زیان) ناخالص	؟	؟	۲'۸۲۰'۰۰۰

اطلاعات زیر مربوط به مؤسسه «سقز» در سال‌های مالی ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ است. به جای علامت؟ مبلغ صحیح را درج نمایید.

شرح	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴
فروش کالا	؟	؟	۷٬۰۰۰٬۰۰۰
برگشت از فروش و تخفیفات	۴۱۰٬۰۰۰	۲۷۰٬۰۰۰	۱۴۰٬۰۰۰
تخفیفات نقدی فروش	۱۷۵٬۰۰۰	۱۰۰٬۰۰۰	۱۱۰٬۰۰۰
فروش خالص	۹٬۴۹۵٬۰۰۰	؟	؟
موجودی کالای اول دوره	۳٬۱۸۰٬۰۰۰	؟	۲٬۰۶۰٬۰۰۰
خرید کالا	۶٬۴۰۰٬۰۰۰	؟	۳٬۶۵۰٬۰۰۰
برگشت از خرید و تخفیفات	۳۱۰٬۰۰۰	۳۶۰٬۰۰۰	؟
تخفیفات نقدی خرید	؟	۷۰٬۰۰۰	۸۰٬۰۰۰
خرید خالص	۶٬۰۲۵٬۰۰۰	۵٬۳۰۰٬۰۰۰	۳٬۲۵۰٬۰۰۰
هزینه حمل کالای خریداری شده	؟	۱۵۰٬۰۰۰	۱۴۰٬۰۰۰
بهای تمام شده کالای خریداری شده طی دوره	؟	؟	؟
بهای تمام شده کالای آماده برای فروش	۹٬۲۵۰٬۰۰۰	؟	؟
موجودی کالای پایان دوره	؟	؟	۱٬۷۸۰٬۰۰۰
بهای تمام شده کالای فروش رفته	۶٬۹۱۰٬۰۰۰	۴٬۰۵۰٬۰۰۰	؟
سود ناخالص	؟	؟	؟
هزینه‌های عملیاتی	۱٬۹۶۰٬۰۰۰	۱٬۴۱۰٬۰۰۰	۹۸۰٬۰۰۰
خالص سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی	؟	۸۴۰٬۰۰۰	؟
سود(زیان) عملیاتی	(۱۰۵٬۰۰۰)	۳٬۵۵۰٬۰۰۰	۲٬۵۰۰٬۰۰۰

ردیف	شاخص های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنجار جو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث های گروهی و مسئولیت پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف هزینه های فروش، عمومی و اداری				
۷	شناخت سایر درآمدهای عملیاتی یک مؤسسه				
۸	شناسایی سایر هزینه های عملیاتی یک واحد تجاری				
۹	تعریف سود (زیان) عملیاتی				
۱۰	محاسبه سود (زیان) عملیاتی طبق صورت های مالی نمونه				

مؤسسه.....		
صورت سود و زیان		
برای سال مالی منتهی به ۲۹ اسفند ماه ۱۳۸۲		
سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۲	یادداشت
.....	.....	سود (زیان) عملیاتی
(.....)	(.....)	هزینه های مالی
.....	.....	سایر درآمدها و هزینه های غیر عملیاتی
.....	.....	
.....	.....	سود (زیان) خالص قبل از کسر مالیات
(.....)	(.....)	مالیات بر درآمد
.....	.....	
.....	.....	سود خالص

درآمدها و هزینه های غیر عملیاتی

درآمدها و هزینه های غیر عملیاتی نتیجه فعالیت های عادی مؤسسه است ولی در حوزه فعالیت های اصلی مؤسسه قرار نمی گیرد.

درآمدهای غیر عملیاتی	هزینه های غیر عملیاتی
سود حاصل از فروش دارایی های ثابت، سود سپرده های بانکی، سود سپرده های سرمایه گذاری، سود حاصل از معاوضه دارایی های ثابت و...	زیان حاصل از فروش دارایی های ثابت، هزینه مالی، زیان حاصل از معاوضه دارایی های ثابت، زیان حاصل از اسقاط دارایی های ثابت و...

برای تشخیص اقلام غیر عملیاتی از عملیاتی، باید مجموعه فعالیت های اصلی مؤسسه را ملاک قرار داد. برای مثال در یک بنگاه معاملات خودرو، کمیسیون حاصل از معاملات خودرو به دلیل قرار گرفتن در حوزه فعالیت اصلی، جزء درآمدهای عملیاتی محسوب می شود. ولی در یک فروشگاه لوازم خانگی، سود (زیان) حاصل از فروش خودرو جزء اقلام غیر عملیاتی محسوب می شود.

بر اساس استانداردهای حسابداری، درآمدها و هزینه های غیر عملیاتی به صورت خالص ارائه می گردد. نتایج این گونه معاملات را می توان از طریق اختلاف درآمدها و هزینه های مربوط به آن بیان کرد. برای مثال درآمدها و هزینه های غیر عملیاتی حاصل از فروش دارایی های غیر جاری (مانند دارایی های ثابت مشهود)، به مبلغ درآمد حاصل از فروش دارایی پس از کسر مبلغ دفتری و هزینه های فروش آن گزارش می شود.

نکته

تاریخ ۱۳۹۷/۹/۵ فروشگاه لوازم بهداشتی «هشتگرد» اقدام به فروش وسایط نقلیه خود به بهای ۶۴۰۰۰۰۰۰۰ ریال نمود و چکی به همین تاریخ دریافت کرد. اگر بهای تمام شده این دارایی ۱۲۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال، مانده استهلاک انباشته دارایی در تاریخ فروش ۵۸۰۱۲۰۰۰۰۰ ریال باشد و مؤسسه بابت مخارج آگهی فروش ۶۴۰۰۰۰۰ ریال و حق کمیسیون فروش ۱۰۱۱۰۰۰۰۰ ریال و هزینه‌های نقل و انتقال سند ۷۸۰۰۰۰۰ ریال پرداخت نموده باشد، سود (زیان) غیرعملیاتی شناسایی شده در صورت سود و زیان این فروشگاه بابت این رویداد چند ریال است؟

در بخش هزینه‌ها و درآمدهای غیرعملیاتی، حساب هزینه‌های مالی به صورت جداگانه ارائه می‌گردد و سایر هزینه‌ها و درآمدهای غیرعملیاتی نیز به صورت یکجا نشان داده می‌شود. البته اطلاعات جزئی‌تر در مورد هزینه‌های مالی و سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی در یادداشت پیوست صورت حساب سود و زیان ارائه می‌گردد.

هزینه‌های مالی

این حساب شامل هزینه کارمزد وام‌های دریافتی، هزینه تمبر و سفته، هزینه جرائم دیرکرد وام‌های اخذ شده و هزینه‌های متفرقه مالی است. در واقع هزینه‌ای است که مؤسسه به منظور تأمین وجوه نقد لازم، متحمل می‌گردد.

در تاریخ ۱۳۹۶/۸/۱ مؤسسه «سیستان و بلوچستان» برای انجام فعالیت‌های عادی خود، وامی به ارزش ۲۸۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال از بانک ملی دریافت نمود. سررسید وام در ۱۳۹۹/۸/۱ و نرخ سود وام ۱۵٪ است. سود وام هر سه ماه یکبار قابل پرداخت است. مبلغ درج شده در صورت سود و زیان سال ۱۳۹۶ بابت مخارج تأمین مالی چند ریال است؟

سود یا زیان خالص قبل از کسر مالیات: نتیجه فعالیت‌های عادی و مستمر واحد تجاری که از بخش درآمدها و هزینه‌های عملیاتی و غیرعملیاتی تشکیل شده است به عنوان سود یا زیان خالص قبل از کسر مالیات به عنوان یک رقم مشخص در صورت سود و زیان گزارش می‌شود. این مبلغ از طریق رابطه زیر محاسبه می‌شود:

خالص سایر درآمدها و هزینه‌های غیر عملیاتی $\pm$ هزینه‌های مالی - سود عملیاتی = سود (زیان) خالص قبل از کسر مالیات

اطلاعات زیر از دفاتر مالی مؤسسه «همدان» استخراج شده است:

سود عملیاتی ۷۸۰۰۰۰۰ ریال، کل هزینه‌های غیرعملیاتی ۲,۶۵۰,۰۰۰ ریال که ۱۲٪ آن مربوط به هزینه‌های مالی است. اگر مازاد سایر درآمدهای غیرعملیاتی به سایر هزینه‌های غیرعملیاتی ۴۶۰,۰۰۰ ریال باشد.

مطلوب است:

محاسبه سود (زیان) خالص قبل از کسر مالیات.

مجموعه حساب‌های زیر از دفاتر نمایندگی خودرو ملی (تعمیرگاه و فروشگاه) استخراج شده است. جایگاه حساب‌های زیر را در صورت سود و زیان تشخیص دهید.

ردیف	نام حساب	درآمدهای عملیاتی	بهای تمام شده کالای فروش رفته	هزینه فروش، عمومی و اداری	سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی	سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی
۱	هزینه حمل کالای فروش رفته			✓		
۲	فروش خودرو ملی					
۳	برگشت از فروش و تخفیفات					
۴	خرید خودرو ملی					
۵	سود حاصل از فروش ائانه اداری					
۶	هزینه ملزومات فروشگاه					
۷	ارائه خدمات تعمیر خودرو					
۸	هزینه حقوق کارکنان اداری					
۹	کسری صندوق					
۱۰	هزینه کاهش ارزش موجودی کالا					
۱۱	هزینه اهدای دارایی ثابت					

کار عملی ۸

اطلاعات زیر از دفاتر مؤسسه بازرگانی «گلپایگان» در پایان سال مالی ۱۳۹۶ استخراج شده است.

نام حساب	مبلغ (ریال)	نام حساب	مبلغ (ریال)
فروش خالص	۱۲۸'۳۰۰'۰۰۰	بهای تمام شده کالای فروش رفته	۸۳'۴۰۰'۰۰۰
هزینه‌های عمومی و اداری	۱۸'۴۱۰'۰۰۰	هزینه‌های توزیع و فروش	۲۰'۹۰۰'۰۰۰
درآمدهای غیر عملیاتی	۴'۷۲۰'۰۰۰	هزینه‌های غیر عملیاتی	۳'۸۶۰'۰۰۰
هزینه‌های مالی	۴۴۰'۰۰۰	درآمد اجاره	۵'۳۰۰'۰۰۰
سایر هزینه‌های عملیاتی	۴'۸۵۰'۰۰۰	سایر درآمدهای عملیاتی	۳'۱۴۰'۰۰۰

مطلوب است:

تنظیم گزارش سود (زیان) در سال ۱۳۹۶.

مالیات بر درآمد

دولت‌ها برای تحقق اهداف مالی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی قوانین مالیاتی تدوین می‌کنند. اگر این قوانین به‌طور صحیح اجرا گردد، از یک طرف می‌تواند موجب عدالت اقتصادی در جامعه شده و از طرف دیگر باعث افزایش سطح اشتغال می‌گردد. نظام مالیاتی کارآمد، نظامی است که دارای بیشترین آثار اقتصادی و اجتماعی مطلوب باشد. به‌طور کلی مالیات وجهی است که مردم یک کشور برای حمایت خود به دولت می‌پردازند. دولت برای رسیدن به اهداف فوق، بخشی از درآمدهای اشخاص حقیقی و حقوقی را تحت عنوان «مالیات بر درآمد» دریافت می‌کند. بنابراین اشخاص باید درصدی از درآمدهای خود را پس از کسر هزینه‌ها به‌عنوان مالیات بر درآمد به دولت پرداخت نمایند.

xxx

(xx)

xxx

سود خالص قبل از مالیات

مالیات بر درآمد

سود خالص

سود خالص

سود خالص که به عنوان نتیجه نهایی گزارش سود و زیان شناخته می شود حاصل کسر کلیه هزینه های مؤسسه از درآمدهای آن پس از کسر مالیات بر درآمد است. این مبلغ می تواند به عنوان معیار سنجش عملکرد مؤسسه در یک دوره مالی باشد.

کار عملی ۹

اطلاعات زیر از دفاتر مؤسسه خدماتی - بازرگانی «شاهرود» در پایان سال مالی ۱۳۹۶ استخراج شده است.

نام حساب	مبلغ (ریال)	نام حساب	مبلغ (ریال)
درآمدهای عملیاتی	۴۳'۰۰۰'۰۰۰	سایر درآمدهای عملیاتی	۲'۱۰۰'۰۰۰
هزینه های فروش، عمومی و اداری	۴'۳۰۰'۰۰۰	بهای تمام شده درآمدهای عملیاتی	۳۱'۲۰۰'۰۰۰
درآمدهای غیر عملیاتی	۳'۲۰۰'۰۰۰	هزینه های غیر عملیاتی	۲'۶۰۰'۰۰۰
هزینه های مالی	۷۰۰'۰۰۰	مالیات بر درآمد	۲'۳۷۵'۰۰۰

مطلوب است:

تنظیم گزارش سود و زیان برای سال ۱۳۹۶ به صورت طبقه بندی شده.

کار عملی ۱۰

فعالیت های مالی مؤسسه تجاری «چابهار» در ارتباط با فروش و تعمیرات موتورسیکلت است. مانده های زیر از دفاتر این مؤسسه در پایان سال ۱۳۹۵ استخراج شده است:

الف) درآمدهای عملیاتی:

- فروش موتورسیکلت ۱۹۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال
- تعمیرات موتورسیکلت ۴۱'۵۰۰'۰۰۰ ریال
- برگشت از فروش و تخفیفات ۶'۱۴۰'۰۰۰ ریال
- تخفیفات نقدی فروش ۸۹۰'۰۰۰ ریال.

ب) سایر درآمدهای عملیاتی:

- درآمد اجاره ۲۱'۰۰۰'۰۰۰ ریال
- اضافی انبار ۶'۲۰۰'۰۰۰ ریال

ج) درآمدهای غیر عملیاتی:

- سود سپرده بانکی ۱۲'۵۵۰'۶۰۰ ریال
- سود حاصل از فروش تجهیزات ۳'۹۰۰'۰۰۰ ریال
- سود حاصل از معاوضه اثاثه فروشگاه ۲۴۰'۰۰۰ ریال

د) بهای تمام شده کالای فروش رفته و خدمات ارائه شده:

- خرید موتورسیکلت ۱۲۴'۰۰۰'۰۰۰ ریال
- هزینه حمل کالای خریداری شده ۲'۳۰۰'۰۰۰ ریال
- تخفیفات نقدی خرید ۳۵۰'۰۰۰ ریال
- برگشت از خرید و تخفیفات ۳'۴۰۰'۰۰۰ ریال
- هزینه تخلیه موتورسیکلت ۲۵۰'۰۰۰ ریال
- هزینه حقوق تعمیرکاران ۴'۱۸۰'۰۰۰ ریال
- هزینه آب و برق بخش تعمیرگاه ۴۱۰'۰۰۰ ریال
- هزینه استهلاک تجهیزات تعمیرگاه ۴۶۰'۰۰۰ ریال
- موجودی کالای ابتدای دوره ۵۳'۰۰۰'۰۰۰ ریال
- موجودی کالای پایان دوره ۶۱۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال.

ه) هزینه‌های فروش، عمومی و اداری:

- هزینه حمل کالای فروش رفته ۲۹۰'۰۰۰ ریال
- هزینه آگهی ۴۳۰'۰۰۰ ریال
- هزینه ملزومات اداری ۳۶۰'۰۰۰ ریال
- هزینه پذیرایی بخش اداری ۱۷۵'۰۰۰ ریال
- هزینه بیمه ساختمان اداری ۹۳۰'۰۰۰ ریال
- هزینه حقوق حسابدار ۱'۳۰۰'۰۰۰ ریال
- هزینه استهلاک اثاثه فروشگاه ۴۳۵'۰۰۰ ریال
- هزینه حقوق فروشندگان ۱۰۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال

و) سایر هزینه‌های عملیاتی:

- هزینه کاهش ارزش موجودی کالا ۶۲۵'۰۰۰ ریال
- کسری صندوق ۱۶۳'۰۰۰ ریال

ز) هزینه‌های غیر عملیاتی:

- زیان معاوضه اثاثه فروشگاه ۱۶۴'۰۰۰ ریال
- هزینه‌های مالی ۲۸۰'۰۰۰ ریال

ح) مالیات بر درآمد:

مالیات عملکرد سال جاری ۲۵'۶۵۲'۰۰۰ ریال

مطلوب است: تنظیم گزارش سود و زیان و محاسبه سود خالص در سال ۱۳۹۵ به صورت طبقه بندی شده.

ردیف	شاخص های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث های گروهی و مسئولیت پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف هزینه های مالی				
۷	شناسایی هزینه ها و درآمدهای غیر عملیاتی				
۸	تعریف خالص سایر درآمدها و هزینه های غیر عملیاتی				
۹	تعریف مالیات بر درآمد				
۱۰	تعریف سود (زیان) خالص و محاسبه آن				

سود (زیان) انباشته

برخی از واحدهای تجاری به دلایلی از قبیل محدودیت‌های قانونی، توسعه مؤسسه در سال‌های آتی و یا جبران زیان‌های احتمالی، بخشی از سود خالص دوره جاری را بین صاحبان سرمایه تقسیم نمی‌کنند و سود خالص را پس از احتساب موارد قانونی و احتمالی، به حساب سود و زیان انباشته منتقل می‌نمایند.

اگر نتیجه فعالیت‌های مالی مؤسسه منجر به زیان خالص شود، این مبلغ به حساب سود و زیان انباشته منتقل می‌گردد. حساب سود و زیان انباشته در بخش حقوق صاحبان سرمایه گزارش می‌شود.

بخش عمده‌ای از تغییرات سرمایه در صورت سود (زیان) انباشته و بلافاصله در زیر صورت سود و زیان نمایش داده می‌شود. گزارش گردش حساب سود (زیان) انباشته به شکل زیر است:

گردش حساب سود (زیان) انباشته	
×××	سود انباشته ابتدای دوره
×××	تعدیلات سنواتی
×××	سود انباشته ابتدای سال - تعدیل شده
×××	سود خالص سال جاری
×××	سود قابل تخصیص
(×××)	تخصیص سود
×××	سود انباشته پایان سال

مثال

گردش حساب سود (زیان) انباشته	
۶۴۰۰۰۰۰۰	سود انباشته ابتدای دوره
(۷۵۰۰۰۰۰)	تعدیلات سنواتی
۵۶۵۰۰۰۰۰	سود انباشته ابتدای سال - تعدیل شده
۳۵۴۰۰۰۰۰۰	سود خالص
۴۱۰۵۰۰۰۰۰	سود قابل تخصیص
(۳۰۰۰۰۰۰۰۰)	تخصیص سود
۱۱۰۵۰۰۰۰۰	سود انباشته پایان سال

اطلاعات زیر از دفاتر مؤسسه آموزشی ایرانشهر در پایان سال ۱۳۹۶ استخراج شده است:

- سود انباشته ابتدای دوره ۶۴۰۰۰۰۰۰ ریال
- تعدیلات سنواتی ۷۵۰۰۰۰۰ ریال (بدهکار)
- سود خالص ۳۵۴۰۰۰۰۰۰ ریال
- سود تخصیص یافته معادل ۳۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال.

مطلوب است:

تنظیم گزارش حساب سود (زیان) انباشته.

قابلیت مقایسه یکی از ویژگی‌های اطلاعات مالی است. حسابداران با ارائه صورت‌های مالی سال جاری و سال قبل به صورت مقایسه‌ای، به اشخاص ذی‌نفع برای قضاوت و تصمیم‌گیری بهتر کمک می‌کنند. حسابداران موظف‌اند برای حفظ این ویژگی و ارائه اطلاعات مالی و رویدادهای مشابه، از روش یکسان براساس «ثبات رویه»، استفاده نمایند. به عنوان مثال: یک واحد تجاری برای ارزیابی موجودی کالاهای خود از بین روش‌های موجود، همه ساله از روش اولین صادره از اولین وارده برای ارزیابی موجودی کالاهای خود استفاده می‌کند. گاهی اوقات تهیه‌کنندگان صورت‌های مالی به دلیل تغییر در قوانین و استانداردهای حسابداری و یا با توجه به پیشرفت‌هایی در علوم، روش‌های جدید را جایگزین روش‌های قبلی نموده و از این طریق صورت‌های مالی مطلوب‌تری ارائه می‌نمایند. به طور کلی این تغییرات شامل موارد زیر است:

الف) تغییر در برآورد

برخی از اقلام صورت‌های مالی با دقت قابل اندازه‌گیری نیستند و باید آنها را برآورد نمود. مانند: تعیین عمر مفید دارایی‌های استهلاک‌پذیر
اگر مؤسسه در یک دوره مالی، تغییری در برآوردها ایجاد کند، این تغییر در صورت با اهمیت بودن، بر صورت‌های مالی دوره تغییر و دوره‌های آتی اثر می‌گذارد و **صورت‌های مالی دوره‌های قبل نیازی به ارائه مجدد ندارند.**

ب) تغییر در رویه

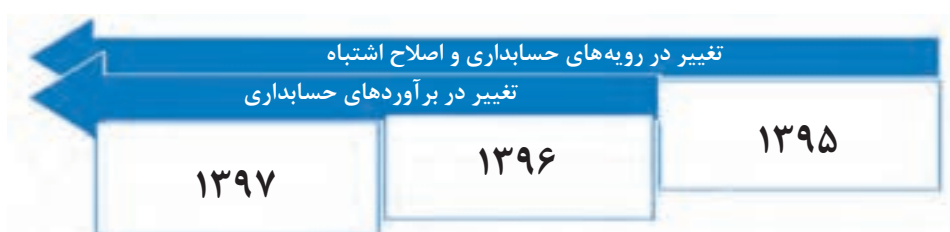
رویه‌های حسابداری عبارت است از اصول، مبانی، میثاق‌ها، قواعد و روش‌های مشخصی که توسط واحد تجاری در تهیه و تنظیم صورت‌های مالی به کار گرفته می‌شود. مانند: روش ارزیابی موجودی کالا

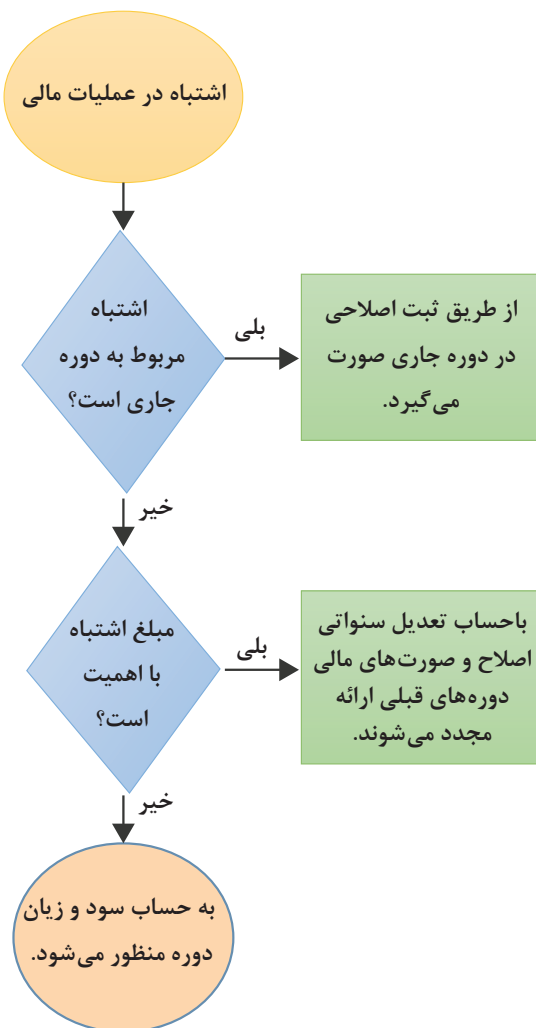
طبق استانداردهای حسابداری، تغییر در رویه حسابداری در صورتی امکان پذیر است که آن تغییر طبق یک استاندارد حسابداری، الزامی باشد و این تغییر به ارائه اطلاعات مطلوب تر منجر شود.

اگر در رویه های حسابداری تغییری صورت گیرد، منجر به اقدامات زیر می گردد:

برای مثال چنانچه مؤسسه ای در ابتدای سال ۱۳۹۵ تأسیس شده باشد و در سال ۱۳۹۶ تغییراتی در زمینه برآوردها و رویه های حسابداری صورت داده باشد، دامنه اعمال این تغییرات از لحاظ زمانی به صورت زیر است:

ج) اصلاح اشتباه

امکان دارد حسابدار مؤسسه‌ای در زمان انجام فعالیت‌های مالی طی چرخه حسابداری دچار اشتباه شود. این اشتباهات می‌تواند در ارتباط با شناخت، اندازه‌گیری، ارائه یا افشای عناصر صورت‌های مالی، ایجاد گردد. نحوه برخورد با اشتباهات به صورت روبه‌رو است:

تعدیلات سنواتی شامل تأثیرات مالی با اهمیت است که موجب تعدیل مانده ابتدای دوره سود انباشته و تجدیدنظر اقلام مقایسه‌ای صورت‌های مالی یک مؤسسه می‌شود. تعدیلات سنواتی شامل موارد روبه‌رو است:

اشتباهات دوره‌های گذشته ناشی از موارد روبه‌رو است:

اشتباهات ریاضی

معمولاً اشتباهات ریاضی به دلیل بی‌دقتی حسابداران صورت می‌گیرد و این موارد از زمانی که حسابداران برای ثبت رویدادهای مالی خود به استفاده از نرم‌افزارهای مالی روی آورده‌اند، خیلی کمتر شده است و اکثر اشتباهات محاسباتی قبل از ثبت اسناد مالی در این نرم‌افزارها، کشف می‌شود. اگر حسابدار مؤسسه در زمان محاسبه برخی فرمول‌های ریاضی دچار اشتباه با اهمیت شود، باید مانده سود انباشته اول دوره اصلاح شود و ارقام صورت‌های مالی سال‌های قبل در صورت امکان، ارائه مجدد گردند.

مثال

در ابتدای سال ۱۳۹۴ مؤسسه بیرجند ساختمانی به ارزش ۴٬۵۰۰٬۰۰۰٬۰۰۰ ریال خریداری نمود. عمر مفید این دارایی ۱۵ سال و ارزش اسقاط آن صفر برآورد شده است. حسابدار مؤسسه در طی سال ۱۳۹۶ متوجه می‌شود که هزینه استهلاک این دارایی را هر سال ۳۰٬۰۰۰٬۰۰۰ ریال ثبت کرده است. **مطلوب است: ثبت تعدیلات سنواتی در سال ۱۳۹۶.**

$$\frac{۴٬۵۰۰٬۰۰۰٬۰۰۰}{۱۵} = ۳۰۰٬۰۰۰٬۰۰۰$$

- هزینه استهلاک صحیح در هریک از سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵

$$۳۰۰٬۰۰۰٬۰۰۰ \times ۲ = ۶۰۰٬۰۰۰٬۰۰۰$$

- مانده صحیح حساب استهلاک انباشته تا ابتدای سال ۱۳۹۶

$$۳۰۰٬۰۰۰٬۰۰۰ \times ۲ = ۶۰۰٬۰۰۰٬۰۰۰$$

- مانده استهلاک انباشته ابتدای سال ۱۳۹۶ طبق دفاتر مؤسسه

$$۶۰۰٬۰۰۰٬۰۰۰ - ۶۰٬۰۰۰٬۰۰۰ = ۵۴۰٬۰۰۰٬۰۰۰$$

- تفاضل مبلغ صحیح از دفاتر مؤسسه برای اصلاح حساب سود (زیان) انباشته

ثبت اصلاح این اشتباه در پایان سال ۱۳۹۶ به شرح زیر است:

شماره سند:		مؤسسه بیرجند		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳۹۶ / ۱۲ / ۲۹		سند حسابداری		تعداد ضامائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		سود و زیان انباشته - تعدیل سنواتی		۵۴۰'۰۰۰'۰۰۰	
		استهلاک انباشته			۵۴۰'۰۰۰'۰۰۰
جمع: پانصد و چهل میلیون ریال					
شرح سند: اصلاح اشتباه شناسایی استهلاک سنوات قبل					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

کار عملی ۱۱

مانده سود انباشته مؤسسه کرج در ابتدای سال ۱۳۹۶ معادل ۶'۹۵۰'۰۰۰ ریال است. سود خالص و سود تخصیص یافته در سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۳'۱۵۰'۰۰۰ ریال و ۳'۰۰۰'۰۰۰ ریال می باشد. این مؤسسه در پایان خردادماه ۱۳۹۴ تجهیزاتی با بهای تمام شده ۱۶'۰۰۰'۰۰۰ ریال خریداری نمود و در سال ۱۳۹۶ متوجه شد که استهلاک آن را هنوز محاسبه نکرده است. اگر این دارایی فاقد ارزش اسقاط باشد و عمر مفید آن ۵ سال برآورد گردد.

مطلوب است:

ثبت اصلاح این اشتباه در سال ۱۳۹۶ و تنظیم گردش حساب سود (زیان) انباشته برای سال ۱۳۹۶.

ردیف	شاخص‌های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث‌های گروهی و مسئولیت‌پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه‌گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف سود (زیان) انباشته اول دوره				
۷	تعریف تعدیلات سنواتی				
۸	تعریف سود قابل تخصیص				
۹	تعریف سود انباشته تعدیل شده				
۱۰	توانایی محاسبه سود قابل تخصیص پس از محاسبه تعدیلات سنواتی				

اطلاعات زیر از دفاتر مؤسسه «خلیج فارس» در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۴ استخراج شده است.

شرح	۱۳۹۵ (ریال)	۱۳۹۴ (ریال)
درآمدهای عملیاتی	۴۲٬۸۰۰٬۰۰۰	۳۹٬۶۰۰٬۰۰۰
سایر اقلام عملیاتی	۹۳۰٬۰۰۰	(۴۶۰٬۰۰۰)
هزینه‌های فروش، عمومی و اداری	۴۰۱۲۰٬۰۰۰	۳۰۹۴۰٬۰۰۰
سود انباشته ابتدای دوره	۱۲٬۶۶۰٬۰۰۰	۸٬۷۱۰٬۰۰۰
سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی	(۱٬۳۸۰٬۰۰۰)	۹۴۰٬۰۰۰
نرخ مالیات بر درآمد	٪۲۵	٪۲۵
بهای تمام شده درآمدهای عملیاتی	۳۰٬۴۰۰٬۰۰۰	۲۸٬۶۴۰٬۰۰۰
هزینه‌های مالی	۱۴۰٬۰۰۰	۱۶۵٬۰۰۰
تخصیص سود از سود قابل تخصیص	٪۶۰	٪۷۵

مطلوب است:

تنظیم صورت سود و زیان و گزارش سود (زیان) انباشته برای سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۴ به صورت مقایسه‌ای
«اعداد بر مبنای هزار ریال درج شود»

شایستگی غیر فنی

در سوره اسراء آمده است «و بگو بارالها مرا از دروازه صدق و شرافت به هر کار داخل گردان و به قدم صدق و راستی از هر کار بیرون آور و از جانب خویش مرا بصیرت و حجتی روشن عطا فرما».

در دنیای پویا و پرمخاطره امروزی برای اینکه یک مؤسسه بتواند بقای خویش را تحکیم بخشد، باید مدیران و کارکنان خود را به رعایت اصول اخلاقی ملزم کند. اخلاق امری فطری و ذاتی برای انسان است.

درستکاری میوه درخت ایمان است و پیامبر اسلام ﷺ هدف از رسالت خود را به کمال رساندن مکارم اخلاقی معرفی کرده است. قضاوت افراد در مورد درستی یا نادرستی کارها، کمیت و کیفیت عملکرد آنها و به تبع آن، عملکرد مؤسسه را تحت تأثیر قرار می دهد.

حسابداران با در نظر گرفتن وجدان کاری، باید نسبت به وظایف و رفتار شغلی خود مخصوصاً تنظیم صورت های مالی به بهترین شکل و بدون وجود عامل کنترل خارجی، حساس باشند.

ارزشیابی شایستگی تهیه و تنظیم صورت سود و زیان

شرح کار:

- ۱ کنترل مستندات مربوط به درآمدها (خدمات - فروش)
- ۲ کنترل مستندات بهای تمام شده
- ۳ محاسبه سود/ زیان ناخالص
- ۴ کنترل مستندات مربوط به هزینه‌ها (عملیاتی، عمومی، اداری، توزیع و فروش و غیرعملیاتی)
- ۵ تنظیم صورت سود و زیان براساس قواعد و به صورت طبقه‌بندی شده
- ۶ محاسبه سود خالص مؤسسه قبل از کسر مالیات (صورت سود و زیان)
- ۷ کنترل محاسبات مربوط به مالیات عملکرد مؤسسه
- ۸ محاسبه سود خالص پس از کسر مالیات
- ۹ محاسبه سود و زیان انباشته پایان دوره با توجه به تعدیلات سنواتی

استاندارد عملکرد: تهیه و تنظیم صورت سود و زیان براساس استانداردهای حسابداری (صورت‌های مالی نمونه)

شاخص‌ها:

- ۱ محاسبه سود (زیان) ناخالص
- ۲ محاسبه سود (زیان) عملیاتی
- ۳ محاسبه سود (زیان) خالص
- ۴ محاسبه سود قابل تخصیص
- ۵ محاسبه سود (زیان) انباشته پایان دوره

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط: میز و صندلی اداری - ملزومات اداری

ابزار و تجهیزات: رایانه - پرینتر - نرم‌افزار مالی - اتاق کار - ماشین حساب - نرم‌افزار اکسل - فرم صورت‌های مالی نمونه - مجموعه قانون مالیات‌های مستقیم - مجموعه استانداردهای حسابداری

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	محاسبه سود(زیان) ناخالص	۱	
۲	محاسبه سود(زیان) عملیاتی	۱	
۳	محاسبه سود(زیان) خالص	۲	
۴	محاسبه سود قابل تخصیص	۱	
۵	محاسبه سود(زیان) انباشته پایان دوره	۱	
شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش		۲	
میانگین نمرات			*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

پودمان ۳

تهیه و تنظیم تراز نامه

«ترازنامه» یا «صورت وضعیت مالی» یکی از اجزای صورت‌های مالی است که اطلاعات مفیدی ارائه می‌نماید. برخی صورت سود و زیان را اطلاعات تکمیلی اقلام ترازنامه می‌دانند. اساس تهیه ترازنامه، معادله اساسی حسابداری می‌باشد که اجزای دارایی‌ها، بدهی‌ها و سرمایه به تفکیک در دو طرف آن گزارش شده است.

يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ «۶» فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ «۷» وَ مَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ «۸»

در آن روز مردم به‌طور پراکنده بیرون آیند تا کارهایشان به آنان نشان داده شود. پس هرکس به مقدار ذره‌ای کار نیک کرده باشد، همان را ببیند. و هرکس به قدر ذره‌ای کار بد کرده باشد آن را ببیند.
(سوره زلزال – آیات ۶ تا ۸)

مقدمه

- آیا توانایی تهیه و تنظیم بخش دارایی‌های ترازنامه را دارید؟
- آیا توانایی تهیه و تنظیم بخش بدهی‌های ترازنامه را دارید؟
- آیا توانایی تهیه و تنظیم بخش حقوق صاحبان سرمایه ترازنامه را دارید؟
- آیا توانایی تهیه و تنظیم بخش حساب‌های انتظامی را دارید؟

استاندارد عملکرد

تهیه و تنظیم ترازنامه برطبق استانداردهای حسابداری و صورت‌های مالی نمونه براساس مستندات و مدارک مثبت

فعالیت

در مورد «ترازنامه» چه می‌دانید؟

.....

«ترازنامه» یکی از صورت‌های مالی اساسی است که به همراه یادداشت‌های توضیحی مربوط، اطلاعاتی در مورد وضعیت مالی واحد تجاری شامل دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه ارائه می‌کند از آنجایی که ترازنامه معرف وضعیت مالی واحد تجاری در یک مقطع زمانی معین است، آن را «صورت وضعیت مالی» نیز می‌نامند.

محتوای ترازنامه

فعالیت

۱ به نظر شما مانده چه حساب‌هایی باید در ترازنامه واحد تجاری گزارش شود؟

.....

۲ نام‌های دیگر ترازنامه را جستجو کنید.

.....

به‌طور کلی می‌توان گفت که ترازنامه دو روی یک سکه را نشان می‌دهد. یک روی آن دارایی‌ها است که حاکی از سیاست‌های عملیاتی و سرمایه‌گذاری واحد تجاری است و روی دیگر آن بدهی‌ها و حقوق مالکان (سرمایه) است که بیانگر سیاست‌های تأمین مالی واحد تجاری می‌باشد.

تاریخ ترازنامه

فعالیت

آیا نحوه بیان تاریخ گزارش، برای «ترازنامه» و «صورت سود و زیان» یکسان می‌باشد؟ در صورت اختلاف، در مورد دلیل آن در کلاس گفتگو کنید.

.....

.....

.....

تاریخ «ترازنامه» به عنوان صورتی که معرف وضعیت مالی واحد تجاری است، بیانگر یک مقطع زمانی مشخص مانند ۲۹ اسفند ۱۳۹۶ می باشد. درحالی که «صورت سود و زیان» به گونه ای است که یک دوره زمانی مشخص، مانند سال مالی منتهی به ۲۹ اسفند ۱۳۹۶ را شامل می شود. تاریخ ترازنامه معرف پایان دوره گزارشگری مالی است.

برخی معتقدند که ترازنامه به مثابه عکسی از وضعیت مالی مؤسسه در یک تاریخ مشخص می باشد و صورت سود و زیان به مثابه فیلمی از عملکرد مالی مؤسسه در طی یک دوره زمانی معین است. همان طور که در فصول قبل اشاره شد، کلیه صورت های مالی و از جمله «ترازنامه» دارای عنوان می باشند. که در آن نام مؤسسه، نام صورت مالی، تاریخ گزارش و واحد پولی بیان می شود.

اهمیت و کاربرد ترازنامه

فعالیت

در مورد کاربردهای ترازنامه چه می دانید؟

.....
.....

می توان گفت ترازنامه محصول نهایی و اساسی صورت های مالی محسوب می شود. از این صورت مالی برای تجزیه و تحلیل وضعیت مالی مؤسسات استفاده می گردد. استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری با توجه به محتوای ترازنامه برای آن اهمیت خاصی قائل بوده و علاقه دارند تا بسیاری از تصمیمات خود را براساس اطلاعات مندرج در ترازنامه مؤسسات، اتخاذ نمایند.

عناصر ترازنامه

اقدام ترازنامه همان عناصر معادله اساسی حسابداری هستند که در دو طرف ترازنامه به تفکیک گزارش می شوند.

۱ معادله اساسی حسابداری را بیان کنید:

..... + ... = ...

۲ شما از اصطلاح «دارایی» چه برداشتی دارید؟

.....

۳ فکر می‌کنید واژه «بدهی» اشاره به چه مفاهیمی دارد؟

.....

۴ از اصطلاح «سرمایه» چه معانی در ذهن شما تداعی می‌شود؟

.....

سه عنصر ترازنامه به ترتیب زیر تعریف می‌شوند:

■ «دارایی عبارت است از منابع اقتصادی متعلق به یک واحد تجاری، ناشی از رویدادهای گذشته که انتظار می‌رود دارای منافع آتی باشند.»

بنابراین یک منبع اقتصادی برای اینکه «دارایی» محسوب شود، باید به‌طور همزمان دارای دو شرط باشد:

۱ متعلق به واحد تجاری باشد.

۲ دارای منافع آتی باشد.

■ «بدهی»، عبارت است از حقوق مالی اشخاصی غیر از مالک یا مالکان نسبت به دارایی‌های واحد تجاری.

■ «سرمایه» عبارت است از حقوق مالی مالک یا مالکان نسبت به دارایی‌های واحد تجاری.

جدول زیر را تکمیل کنید. (ارقام به هزار ریال)

ردیف	شرح	دارایی‌ها	بدهی‌ها	سرمایه
۱	بدهی $\frac{1}{3}$ سرمایه	۶۰۰'۰۰۰	.....	.....
۲	دارایی ۶ برابر بدهی	.....	.....	۳۵۰'۰۰۰
۳	بدهی $\frac{1}{4}$ سرمایه	۴'۶۵۰'۰۰۰	.....	.....
۴	دارایی ۸۰٪ بیشتر از بدهی	.....	.....	۱۵۰'۰۰۰

کار عملی ۱

با بررسی جمع دارایی‌ها، بدهی‌ها و سرمایه «مؤسسه بروجن» در پایان سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶ میزان تغییرات این حساب‌ها نسبت به سال قبل، به ترتیب زیر می‌باشد. موارد مجهول را مشخص کنید. (ارقام به هزار ریال، ° : بدون تغییر، + : افزایش، - : کاهش)

سال	دارایی‌ها	بدهی‌ها	سرمایه
۱۳۹۳	+۱'۵۰۰'۰۰۰	+۱'۱۲۰'۰۰۰	.....
۱۳۹۴	.....	-۲'۲۱۰'۰۰۰	+۶۱۰'۰۰۰
۱۳۹۵	.....	-۱'۹۵۰'۰۰۰	+۹۱۲'۰۰۰
۱۳۹۶	+۴۲۵'۰۰۰	.....	+۸۲'۵۰۰

طبقه‌بندی ترازنامه

به نظر شما دلیل طبقه‌بندی اقلام ترازنامه چیست؟

.....

.....

.....

فعالیت

طبقه‌بندی در تمام علوم از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. حسابداری نیز از این قاعده کلی مستثنی نیست. براین اساس، واحد تجاری باید دارایی‌ها و بدهی‌های خود را طبقه‌بندی کرده و از این طریق به استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی در اتخاذ تصمیمات اقتصادی کمک نماید.

واحدهای تجاری براساس استانداردهای حسابداری، باید دارایی‌ها و بدهی‌های خود را به جاری و غیرجاری طبقه‌بندی کنند.

نکته

در ترازنامه دارایی‌ها به ترتیب کاهش قدرت نقدینگی و بدهی‌ها به ترتیب زمان سررسید پرداخت و سرمایه براساس کاهش بقاء طبقه‌بندی می‌شود.

در طبقه‌بندی اجزاء سرمایه، منظور از «کاهش بقاء» چیست؟

.....

فعالیت

ترازنامه‌ای که در آن دارایی‌ها و بدهی‌ها به جاری و غیرجاری تقسیم‌بندی می‌گردد، «ترازنامه طبقه‌بندی شده» نامیده می‌شود. در ترازنامه طبقه‌بندی نشده، دارایی‌ها و بدهی‌ها بدون تفکیک به جاری و غیرجاری منعکس می‌گردد.

اطلاعات مربوط به دارایی‌ها، بدهی‌ها و سرمایه (حقوق صاحبان سرمایه) باید در متن ترازنامه یا برحسب تشخیص مدیریت، در یادداشت‌های توضیحی ارائه شود.

نکته

به یاد داشته باشید که یادداشت‌های توضیحی جزء لاینفک صورت‌های مالی هر مؤسسه می‌باشد. این مبحث در مقاطع تحصیلی بالاتر تشریح خواهد شد.

فعالیت

در مورد «یادداشت‌های توضیحی» صورت‌های مالی تحقیق نموده و نتیجه آن را در چند سطر در کلاس ارائه دهید.

.....

.....

.....

شکل ترازنامه

ترازنامه را می‌توان به اشکال گوناگون تهیه و ارائه نمود. در اینجا دو شکل مرسوم و متداول ترازنامه یعنی: «شکل متوازن» و «شکل گزارشی» تشریح می‌شود:

۱ شکل متوازن (شکل T)

شکل متوازن، شکل سنتی برای ارائه ترازنامه است. ویژگی متمایز این شکل آن است که کلیه دارایی‌ها در سمت راست، فهرست‌بندی می‌شود و کلیه بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه که جمع آنها معادل جمع دارایی‌ها است، در سمت چپ آن گزارش می‌گردد.

نمونه‌ای از ترازنامه به شکل متوازن در زیر ارائه شده است :

مؤسسه .....

ترازنامه

در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۶

دارایی‌ها	یادداشت	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰	بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه	یادداشت	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰
ریال		ریال	ریال			ریال	ریال
دارایی‌های جاری:				بدهی‌های جاری:			
موجودی نقد		xxxx	xxxx	پرداختی‌های تجاری و غیرتجاری		xxxx	xxxx
سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت		xxxx	xxxx	مالیات پرداختنی		xxxx	xxxx
دریافتی‌های تجاری و غیرتجاری		xxxx	xxxx	تسهیلات مالی		xxxx	xxxx
موجودی مواد و کالا		xxxx	xxxx	ذخایر		xxxx	xxxx
پیش‌پرداخت‌ها		xxxx	xxxx	پیش‌دریافت‌ها		xxxx	xxxx
دارایی‌های نگهداری شده برای فروش		xxxx	xxxx	بدهی‌های مرتبط با دارایی‌های نگهداری شده برای فروش		xxxx	xxxx
جمع دارایی‌های جاری		xxxx	xxxx	جمع بدهی‌های جاری		xxxx	xxxx
دارایی‌های غیرجاری:				بدهی‌های غیرجاری:			
دریافتی‌های بلندمدت		xxxx	xxxx	پرداختی‌های بلندمدت		xxxx	xxxx
سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت		xxxx	xxxx	تسهیلات مالی بلندمدت		xxxx	xxxx
سرمایه‌گذاری در املاک		xxxx	xxxx	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان		xxxx	xxxx
دارایی‌های نامشهود		xxxx	xxxx	جمع بدهی‌های غیرجاری		xxxx	xxxx
دارایی‌های ثابت مشهود		xxxx	xxxx	جمع بدهی‌ها		xxxx	xxxx
سایر دارایی‌ها		xxxx	xxxx	حقوق صاحبان سرمایه:		xxxx	xxxx
جمع دارایی‌های غیرجاری		xxxx	xxxx	سرمایه		xxxx	xxxx
				سود انباشته		xxxx	xxxx
				جمع حقوق صاحبان سرمایه		xxxx	xxxx
جمع دارایی‌ها		xxxx	xxxx	جمع بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه		xxxx	xxxx

به نظر شما ارائه صورت‌های مالی به صورت مقایسه‌ای (ارائه مبالغ برای دو سال متوالی) چه فوایدی برای استفاده‌کنندگان آن دارد؟ در مورد آن توضیح دهید.

.....

.....

فعالیت

مؤسسه .....
ترازنامه
در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۶

۲ شکل گزارشی

نحوه طبقه‌بندی و گزارش اقلام در شکل گزارشی مشابه شکل متوازن ترازنامه است. تنها با این تفاوت که در شکل گزارشی، بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه به جای ارائه در سمت چپ دارایی‌ها، در زیر دارایی‌ها، گزارش می‌شوند. نمونه‌ای از ترازنامه به شکل گزارشی، در زیر ارائه شده است:

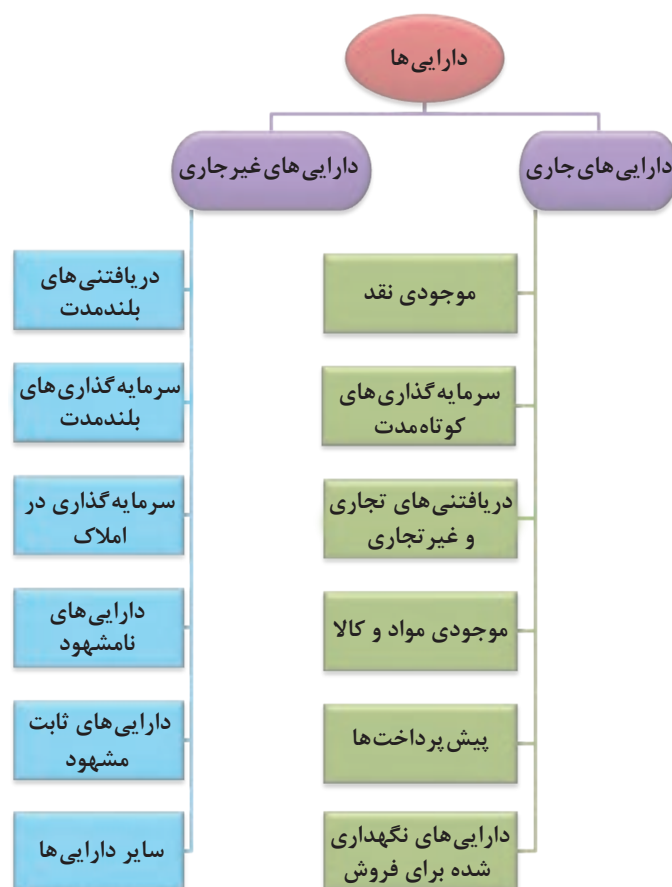
۱۳۹۵/۱۲/۳۰	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	یادداشت
ریال	ریال	
xxxx	xxxx	دارایی‌های جاری:
xxxx	xxxx	موجودی نقد
xxxx	xxxx	سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت
xxxx	xxxx	دریافتنی‌های تجاری و غیرتجاری
xxxx	xxxx	موجودی مواد و کالا
xxxx	xxxx	پیش‌پرداخت‌ها
xxxx	xxxx	دارایی‌های نگهداری شده برای فروش
xxxx	xxxx	جمع دارایی‌های جاری
		دارایی‌های غیرجاری:
xxxx	xxxx	دریافتنی‌های بلندمدت
xxxx	xxxx	سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت
xxxx	xxxx	سرمایه‌گذاری در املاک
xxxx	xxxx	دارایی‌های نامشهود
xxxx	xxxx	دارایی‌های ثابت مشهود
xxxx	xxxx	سایر دارایی‌ها
xxxx	xxxx	جمع دارایی‌های غیرجاری
xxxx	xxxx	جمع دارایی‌ها
		بدهی‌های جاری:
xxxx	xxxx	پرداختنی‌های تجاری و غیرتجاری
xxxx	xxxx	مالیات پرداختنی
xxxx	xxxx	تسهیلات مالی
xxxx	xxxx	ذخایر
xxxx	xxxx	پیش‌دریافت‌ها
xxxx	xxxx	بدهی‌های مرتبط با دارایی‌های نگهداری شده برای فروش
xxxx	xxxx	جمع بدهی‌های جاری
		بدهی‌های غیرجاری:
xxxx	xxxx	پرداختنی‌های بلندمدت
xxxx	xxxx	تسهیلات مالی بلندمدت
xxxx	xxxx	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان
xxxx	xxxx	جمع بدهی‌های غیرتجاری
xxxx	xxxx	جمع بدهی‌ها
		حقوق صاحبان سرمایه:
xxxx	xxxx	سرمایه
xxxx	xxxx	سود انباشته
xxxx	xxxx	جمع حقوق صاحبان سرمایه
xxxx	xxxx	جمع بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه

با کمک هنرآموز خود موارد زیر را پاسخ دهید.
۱ چند نمونه دارایی نام ببرید.

۲ آیا همه دارایی‌ها موجودیت فیزیکی دارند؟ توضیح دهید.

۳ آیا همه دارایی‌ها مدت زمان یکسانی در واحد تجاری باقی می‌مانند؟ توضیح دهید.

طبقه‌بندی دارایی‌ها

دارایی‌های جاری

یک دارایی زمانی به عنوان «دارایی جاری» طبقه‌بندی می‌شود که یکی از شرایط زیر را دارا باشد :
 انتظار رود واحد تجاری در چرخه عملیات عادی خود یا طی ۱۲ ماه از دوره گزارشگری (هرکدام طولانی‌تر است)، دارایی را به نقد تبدیل کند یا قصد فروش یا مصرف آن را داشته باشد.
 دارایی، اساساً با هدف مبادله نگهداری شود.
 دارایی به صورت موجودی نقد بوده و استفاده از آن، با محدودیت مواجه نباشد.

بنابراین، دارایی جاری شامل موجودی نقد و سایر دارایی‌هایی است که انتظار می‌رود به نقد تبدیل شوند، یا در چرخه عملیات عادی واحد تجاری، فروخته یا مصرف شوند.
 یکی از واژگان کلیدی در تعریف دارایی جاری، چرخه عملیات عادی واحد تجاری است. «چرخه عملیات عادی واحد تجاری»، به فاصله زمانی بین تحصیل دارایی‌ها به منظور پردازش تا تبدیل آنها به موجودی نقد، گفته می‌شود. همچنین منظور از «دوره گزارشگری»، زمان تنظیم صورت‌های مالی (معمولاً پایان سال) است.

در صورتی که یک قلم دارایی در تعریف دارایی جاری قرار نگیرد، نباید به عنوان دارایی جاری طبقه‌بندی شود. به عنوان مثال «وجوه نقد مسدود شده» باید از دارایی‌های جاری خارج شوند.

نکته

در رابطه با دارایی‌های جاری، اقلامی که باید در متن ترازنامه ارائه شود، به شرح زیر می‌باشد:

- موجودی نقد
- سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت
- دریافتنی تجاری و غیرتجاری
- موجودی مواد و کالا
- پیش پرداخت‌ها
- دارایی‌های نگهداری شده برای فروش

اکنون به تشریح هر یک از دارایی‌ها می‌پردازیم :

موجودی نقد

مؤسسه‌ای اقدام به خرید ارز جهت تأمین تجهیزات موردنیاز خود نموده است. مؤسسه ارز مذکور را تحت چه سرفصلی طبقه‌بندی می‌کند؟

فعالیت

.....

.....

موجودی نقد یکی از با اهمیت‌ترین دارایی‌های واحد تجاری به‌شمار می‌رود. از جمله معیارهای شناسایی موجودی نقد می‌توان به موارد زیر اشاره کرد :

۱ وسیله انجام معامله باشد.

۲ بتوان بلادرنگ در بازپرداخت بدهی‌ها از آن استفاده نمود.

۳ محدودیتی در استفاده از آن وجود نداشته باشد.

«وجه نقد» عبارت است از موجودی نقد و سپرده‌های دیداری نزد بانک‌ها و مؤسسات مالی اعم از ریالی و ارزی (شامل سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه مدت بدون سررسید). چنانچه بخشی از وجه نقد برای پرداخت بدهی‌های غیرجاری یا اهداف دیگر محدود شده باشد، جزء دارایی‌های جاری گزارش نمی‌شود.

اجزای موجودی نقد معمولاً شامل اقلام زیر است :

■ موجودی صندوق

■ موجودی نزد بانک‌ها

■ تنخواه گردان‌ها

■ وجوه در راه

به نظر شما منظور از «وجه در راه» چیست؟

فعالیت

کار عملی ۲

با توجه به اطلاعات زیر مانده «موجودی نقد» مؤسسه را مشخص کنید. (ارقام به ریال)

چک رم‌ذار (بین‌بانکی) ۶۱'۰۰۰'۰۰۰ ، سپرده ۶ ماهه نزد بانک ۶۰'۰۰۰'۰۰۰ ، سکه و اسکناس ۱۰'۰۰۰'۰۰۰
موجودی حساب جاری نزد بانک ۲۰'۰۰۰'۰۰۰ ، سپرده بانکی ۲ ساله ۴۰'۰۰۰'۰۰۰ ، تنخواه گردان ۱۰'۰۰۰'۰۰۰
وجه پیش‌پرداخت شده به‌منظور خرید اموال ۳۵'۰۰۰'۰۰۰

سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت

به نظر شما «حساب سرمایه‌گذاری» بیانگر چیست؟

فعالیت

سرمایه‌گذاری کوتاه مدت، سرمایه‌گذاری است که طی یک سال از تاریخ ترازنامه فروخته شود، یا مدیریت با قصد فروش کوتاه مدت، آن را نگهداری کند. این مدت کوتاه، طبق تعریف دارایی جاری، یک سال مالی است.

برای سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت مثالی ذکر کنید.

فعالیت

دریافتنی‌های تجاری و غیر تجاری

اصطلاح تجاری برای حساب‌ها و اسناد دریافتنی به کار می‌رود که در قبال فروش کالا یا ارائه خدمات ایجاد شده باشد.

حساب‌ها و اسناد دریافتنی که در قبال رویدادهایی به جز فروش کالا یا ارائه خدمات، ایجاد شده است جزء «دریافتنی‌های غیر تجاری» طبقه‌بندی خواهند شد.

چند نمونه از دریافتنی‌های تجاری و غیر تجاری را نام ببرید.

فعالیت

جدول زیر بیانگر نحوه انعکاس «دریافتنی‌های تجاری و غیر تجاری» طبق استانداردهای حسابداری می‌باشد:

شرح	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰
دریافتنی‌های تجاری و غیر تجاری:		
دریافتنی‌های تجاری :		
اسناد دریافتنی تجاری	xx	xx
حساب‌های دریافتنی تجاری	xx	xx
دریافتنی‌های غیر تجاری :		
اسناد دریافتنی غیر تجاری	xx	xx
سایر حساب‌های دریافتنی	xx	xx
جمع	xx	xx

موجودی مواد و کالا

چند نمونه موجودی مواد و کالا نام ببرید.

فعالیت

موجودی مواد و کالا به دارایی‌هایی گفته می‌شود که یکی از شرایط زیر را داشته باشد :

الف) برای فروش در روال عادی عملیات واحد تجاری نگهداری شود. مانند یخچال در فروشگاه لوازم خانگی.

ب) به منظور ساخت محصول یا ارائه خدمات در فرایند تولید قرار داشته باشد. مانند کالای نیمه ساخته (کالای در جریان ساخت).

ج) به منظور ساخت محصول یا ارائه خدمات، خریداری شده و نگهداری شود. مانند نخ در تولیدی فرش ماشینی.

د) ماهیت مصرفی داشته باشد و به طور غیرمستقیم در فعالیت‌های واحد تجاری مصرف شود. مانند کارتن برای بسته‌بندی در شرکت کاشی و سرامیک، موجودی ملزومات اداری.

موجودی مواد و کالا در یک شرکت تولیدی شامل کالای ساخته شده، کالای در جریان ساخت، مواد اولیه و بسته‌بندی، قطعات و لوازم یدکی است. چنانچه مواد و کالای سفارش داده شده در راه باشد و مزایا و مخاطرات مربوط به مالکیت، به مؤسسه منتقل شده باشد، تحت عنوان «مواد یا کالای در راه» در سر فصل «موجودی‌های مواد و کالا» منعکس می‌گردد. همچنین موجودی‌های مؤسسه که به صورت امانی نزد دیگران نگهداری می‌شود جزء موجودی مواد و کالا طبقه‌بندی می‌گردد. نمونه‌ای از جزئیات موجودی‌های مواد و کالا به شرح زیر است:

۱۳×۱		۱۳×۲		
خالص	خالص	ذخیره کاهش ارزش	بهای تمام شده	
میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال	
.....	.....	(.....)	.....	کالای ساخته شده
.....	.....	-	.....	کالای در جریان ساخت
.....	.....	(.....)	.....	مواد اولیه و بسته‌بندی
.....	.....	(.....)	.....	قطعات و لوازم یدکی
.....	.....	(.....)	.....	سایر موجودی‌ها
.....	.....	(.....)	.....	
.....	.....	-	.....	کالای در راه
.....	.....	(.....)	.....	جمع

فعالیت

۱ آیا موجودی مواد و کالای امانی دیگر مؤسسات، که نزد واحد تجاری نگهداری می‌شود، جزء موجودی مواد و کالای واحد تجاری طبقه‌بندی خواهد شد؟

.....

۲ برای «سایر موجودی‌ها» در یک واحد تجاری، مثال ذکر کنید.

.....

۳ در مورد ذخیره کاهش ارزش موجودی‌ها چه می‌دانید؟

.....

کار عملی ۳

با توجه به اطلاعات زیر، مبلغ «موجودی مواد و کالا» را مشخص کنید. (ارقام به ریال)

موجودی مواد اولیه ۳۰۰۰۰۰۰۰۰ ، کالای امانی دیگران نزد ما ۷۰۰۰۰۰۰۰۰ ، پیش پرداخت خرید کالا ۶۰۰۰۰۰۰۰۰
کالای در جریان ساخت ۲۵۰۰۰۰۰۰۰۰ ، کالای در راه ۶۰۵۰۰۰۰۰۰۰ ، کالای امانی نزد دیگران ۱۱۰۰۰۰۰۰۰۰
موجودی کالای ساخته شده ۷۰۰۰۰۰۰۰۰۰

پیش پرداخت‌ها

پیش پرداخت‌هایی که طی یک سال یا چرخه عملیاتی، منقضی خواهند شد به عنوان دارایی جاری طبقه‌بندی می‌شوند؛ مانند پیش پرداخت بیمه، پیش پرداخت اجاره.

فعالیت

«پیش پرداخت مربوط به خرید دارایی‌های ثابت» آیا در طبقه دارایی‌های جاری قرار می‌گیرد؟

دارایی‌های نگهداری شده برای فروش

آن دسته از دارایی‌های غیرجاری که در مؤسسه مورد استفاده قرار گرفته است، اما به دلایلی استفاده از آن متوقف و جهت فروش کنار گذاشته شده است (کنارگذاری)، شده است، به عنوان «دارایی‌های نگهداری شده برای فروش» طبقه‌بندی می‌شود. به عنوان مثال اگر یک مؤسسه بخشی از تجهیزات خود را به منظور فروش، کنارگذاری نموده و استفاده از آن را متوقف کند، این تجهیزات تحت عنوان «دارایی‌های نگهداری شده برای فروش» طبقه‌بندی می‌شود.

کار عملی ۴

با توجه به مانده‌های زیر جمع «دارایی‌های جاری» را مشخص کنید. (ارقام به ریال)

موجودی نقد نزد بانک‌ها ۳۵۰۲۰۰۰۰۰۰۰ ، پیش پرداخت خرید وسایل نقلیه ۳۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰
مساعده کارکنان ۳۸۰۳۰۰۰۰۰۰۰ ، موجودی نزد تنخواه گردان ۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰
بدهی بابت مالیات بر ارزش افزوده ۶۰۹۵۰۰۰۰۰۰۰ ، کالای در راه ۳۲۰۲۰۰۰۰۰۰۰
کالای امانی دیگران در مؤسسه ۱۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ، دارایی نگهداری شده برای فروش ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

دارایی‌های غیر جاری

یک دارایی زمانی به عنوان «دارایی غیر جاری» طبقه‌بندی می‌شود که از شرایط لازم برای انعکاس در سر فصل دارایی‌های جاری برخوردار نباشد.

فعالیت

در کتب حسابداری جستجو نموده و تعریف دیگری از «دارایی‌های غیر جاری» ارائه نمایید.

اقدام زیر تحت عنوان دارایی‌های غیر جاری (در ترازنامه طبقه بندی شده) گزارش می‌شود:

- دریافتنی‌های بلند مدت
- سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت
- سرمایه‌گذاری در املاک
- دارایی‌های نامشهود
- دارایی‌های ثابت مشهود
- سایر دارایی‌ها

دریافتنی‌های بلند مدت

کلیه دریافتنی‌هایی که تاریخ وصول آنها بعد از سال مالی آتی باشد تحت عنوان «دریافتنی‌های بلند مدت» طبقه‌بندی می‌شوند.

فعالیت

نمونه‌ای از «دریافتنی‌های بلند مدت» را بیان کنید.

سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت

سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت به طبقه‌ای از سرمایه‌گذاری‌ها گفته می‌شود که به قصد استفاده در فعالیت‌های تجاری برای مدت طولانی نگهداری می‌گردد و یا واگذاری آن مشمول محدودیت‌هایی است.

فعالیت

۱ منظور از محدودیت در واگذاری سرمایه‌گذاری‌ها چیست؟

۲ دو نمونه سرمایه‌گذاری بلندمدت نام ببرید.

سرمایه‌گذاری در املاک

عبارت است از سرمایه‌گذاری در زمین یا ساختمانی که عملیات ساخت و توسعه آن به اتمام رسیده و نگهداری از آن صرفاً به جهت ارزشی است که از نظر سرمایه‌گذاری دارد. همچنین زمین یا ساختمانی که از ابتدا با هدف سرمایه‌گذاری تحصیل شده است در این طبقه‌بندی قرار می‌گیرد.

دارایی‌های نامشهود

«دارایی نامشهود»، دارایی غیر پولی است که موجودیت فیزیکی و عینی ندارد.

فعالیت

۱- نمونه‌هایی از دارایی‌های نامشهود :

۱ حق اختراع ۲ حق تألیف

۲- منظور از دارایی غیر پولی چیست؟

.....

دارایی ثابت مشهود

«دارایی ثابت مشهود» به دارایی مشهودی اطلاق می‌شود که دو شرط زیر را دارا باشند:

الف) به منظور استفاده در تولید، عرضه کالا یا ارائه خدمات، اجاره به دیگران و یا برای مقاصد اداری، توسط واحد تجاری نگهداری شود.

ب) انتظار می‌رود بیش از یک دوره مالی مورد استفاده قرار گیرد.

فعالیت

چند نمونه از «دارایی‌های ثابت مشهود» را نام ببرید.

.....
.....

نکته

سفارشات و پیش‌پرداخت‌های مربوط به خرید دارایی‌های ثابت مشهود نیز در سرفصل دارایی‌های ثابت مشهود منعکس می‌شود.

سایر دارایی‌ها

دارایی‌هایی که طبقه‌بندی آنها در یکی از سرفصل‌های قبل مناسب نیست، در سرفصل «سایر دارایی‌ها» گزارش می‌گردد. یا اینکه در صورت اهمیت، به طور مجزا در متن ترازنامه نشان داده می‌شود. «وجه نقد مسدود شده» و «سپرده نزد صندوق دادگستری» نمونه‌هایی از سایر دارایی‌ها است.

مشخص کنید که هر دارایی در کدام طبقه گزارش می‌شود.

ردیف	نام دارایی	دارایی جاری	دارایی غیر جاری
۱	پیش پرداخت بیمه	✓	
۲	اثاثه و منصوبات		
۳	وسایل نقلیه		
۴	تنخواه گردان		
۵	موجودی کالا		
۶	سرقفلی محل کسب		
۷	حق انشعاب گاز		
۸	ساختمان اداری		
۹	نرم افزار حسابداری		
۱۰	کالای در جریان ساخت		
۱۱	وجه نقد مسدود شده		
۱۲	ماشین آلات تولیدی		
۱۳	ملزومات		
۱۴	پیش پرداخت خرید وسایل نقلیه		
۱۵	تجهیزات		
۱۶	.....		
۱۷	.....		✓
۱۸	.....	✓	

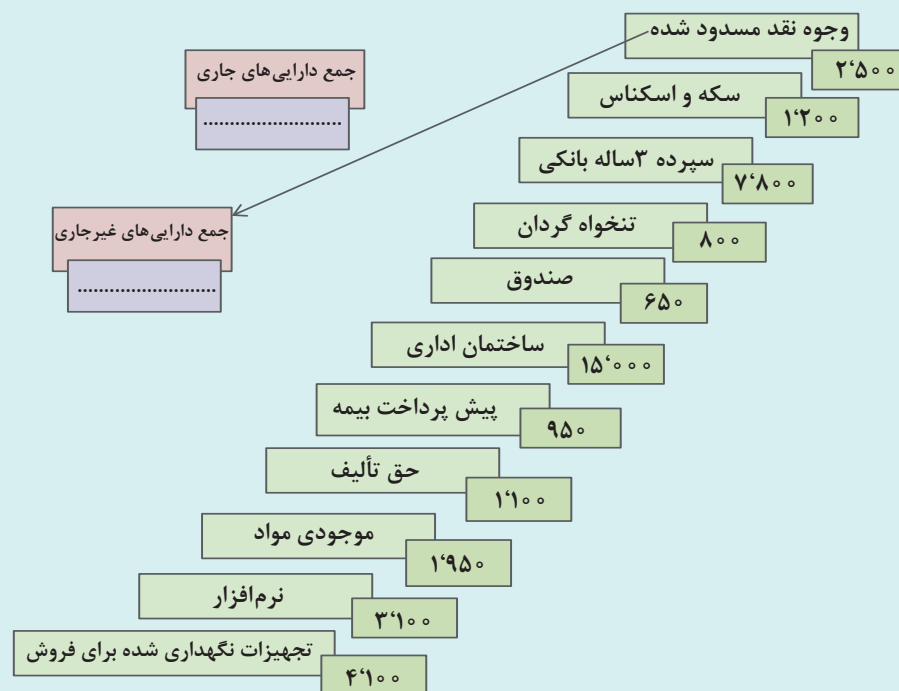
کار عملی ۵

جدول زیر مانده بخشی از حساب‌های دفتر کل «مؤسسه سبزوار» در پایان سال ۱۳۹۶ می‌باشد. جمع دارایی‌های جاری و غیرجاری را مشخص نمایید. (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	نام حساب	مانده	ردیف	نام حساب	مانده
۱	سپرده نزد صندوق دادگستری	۲۰۰	۸	دارایی‌های نامشهود	۲۵۰
۲	دارایی‌های نگهداری شده برای فروش	۱'۵۵۰	۹	موجودی نقد	۱۰۷۰
۳	سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت	۱'۹۳۰	۱۰	دریافتی‌های تجاری و غیرتجاری	۴'۱۲۰
۴	سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت	۲'۰۰۰	۱۱	دریافتی‌های بلند مدت	۱'۸۲۰
۵	پیش پرداخت‌ها	۱۷۰	۱۲	دارایی‌های ثابت مشهود	۱۴'۲۰۰
۶	موجودی مواد و کالا	۱'۱۹۰	۱۳	سرمایه‌گذاری در املاک	۶۰۰
۷	وجه نقد مسدود شده	۱'۱۰۰	۱۴	سپرده ۵ ساله نزد بانک	۷۸۰

در جدول زیر طبق نمونه، طبقه هر حساب را مشخص کرده و جمع دارایی‌های جاری و غیرجاری را به دست آورید.

فعالیت

تهیه و تنظیم بخش دارایی‌های ترازنامه

در شکل زیر نحوه ارائه مانده دارایی‌ها، در ترازنامه طبقه‌بندی شده (به شکل T) یک واحد تجاری ارائه گردیده است :

مؤسسه .....

ترازنامه

در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۶

دارایی‌ها	یادداشت	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰	بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه	یادداشت	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰
		ریال	ریال			ریال	ریال
دارایی‌های جاری:				بدهی‌های جاری:			
موجودی نقد		xxxx	xxxx				
سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت		xxxx	xxxx				
دریافتنی‌های تجاری و غیر تجاری		xxxx	xxxx				
موجودی مواد و کالا		xxxx	xxxx				
پیش‌پرداخت‌ها		xxxx	xxxx				
دارایی‌های نگهداری شده برای فروش		xxxx	xxxx				
جمع دارایی‌های جاری		xxxx	xxxx	جمع بدهی‌های جاری			
دارایی‌های غیر جاری:				بدهی‌های غیر جاری:			
دریافتنی‌های بلندمدت		xxxx	xxxx				
سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت		xxxx	xxxx				
سرمایه‌گذاری در املاک		xxxx	xxxx				
دارایی‌های نامشهود		xxxx	xxxx				
دارایی‌های ثابت مشهود		xxxx	xxxx	جمع بدهی‌های غیر جاری			
سایر دارایی‌ها		xxxx	xxxx	جمع بدهی‌ها			
جمع دارایی‌های غیر جاری		xxxx	xxxx	حقوق صاحبان سرمایه:			
				جمع حقوق صاحبان سرمایه			
				جمع بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه			
جمع دارایی‌ها		xxxx	xxxx				

کار عملی ۶

مانده‌های زیر مربوط به حساب‌های «مؤسسه سراوان» می‌باشد. بخش دارایی‌های ترازنامه طبقه‌بندی شده این مؤسسه را در پایان سال ۱۳۹۶ تهیه نمایید. (ارقام به ریال)

ردیف	نام حساب	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰
۱	استهلاک انباشته ماشین‌آلات	۱'۲۵۰'۰۰۰	-
۲	ماشین‌آلات	۹'۷۶۰'۱۰۰	۷'۳۵۰'۹۰۰
۳	تنخواه‌گردان	۷۵۰'۰۰۰	۵۳۰'۰۰۰
۴	بانک	۳۴۲'۱۹۵'۲۶۱	۲۲۰'۲۷۱'۰۵۰
۵	وام کارکنان - بلندمدت	۷۵'۲۶۰'۰۰۰	۴۲'۵۵۰'۰۰۰
۶	امتیاز تلفن	۵'۷۰۰'۰۰۰	۳'۵۰۰'۰۰۰
۷	اثاثه و منصوبات	۲۸۲'۷۹۰'۰۰۰	۱۶۴'۲۵۰'۰۰۰
۸	حساب‌های دریافتی تجاری	۲۶'۶۷۲'۰۰۰	۱۴'۵۵۳'۲۰۰
۹	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان	۹۲'۷۸۰'۲۰۰	۳۹'۹۹۹'۷۰۰
۱۰	سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت	۷۳'۰۰۰'۰۰۰	۵۱'۵۰۰'۰۰۰
۱۱	مساعده کارکنان	۱۵'۰۰۰'۰۰۰	۱۱'۱۷۰'۰۰۰
۱۲	ساختمان	۶۱۰'۰۰۰'۰۰۰	۵۸۹'۰۰۰'۰۰۰
۱۳	صندوق	۲'۵۵۰'۰۰۰	۱'۳۶۰'۰۰۰
۱۴	کالای ساخته شده	۱۱۰'۲۵۰'۰۰۰	۸۰'۱۲۲'۰۰۰
۱۵	استهلاک انباشته ساختمان	۶۰'۰۰۰'۰۰۰	۵۵'۹۰۰'۰۰۰
۱۶	کالای امانی دیگران نزد ما	۱۱۹'۷۰۰'۰۰۰	۱۷'۲۰۰'۰۰۰
۱۷	سپرده سرمایه‌گذاری ۵ ساله نزد بانک	۳۱۰'۰۰۰'۰۰۰	۱۹۰'۰۰۰'۰۰۰
۱۸	نرم‌افزار حسابداری	۱۳'۰۰۰'۰۰۰	-
۱۹	موجودی مواد اولیه	۹۱'۶۹۰'۲۰۰	۹۰'۲۷۰'۰۰۰
۲۰	حق امتیاز برق	۶'۲۰۰'۰۰۰	۶'۷۰۰'۰۰۰
۲۱	کالای در جریان ساخت	۱۷۵'۲۴۰'۰۵۰	۱۰۰'۹۵۲'۰۰۰
۲۲	وجوه در راه	۱۲'۰۰۰'۰۰۰	-
۲۳	سایر موجودی‌ها	۹۹'۷۲۰'۰۰۰	۶۲'۹۶۰'۰۰۰
۲۴	پیش دریافت فروش	۲۴۲'۱۲۰'۰۰۰	۱۹۱'۶۲۰'۰۰۰
۲۵	استهلاک انباشته اثاثه و منصوبات	۱۱'۲۶۰'۱۳۳	۷'۰۴۰'۰۰۰

در صرفه جویی آب مؤثر باش مصرف هوشمندانه آب

ماشین لباسشویی را
که از نوع کم مصرف
است وقتی کاملاً پر
است راه بیاندازید

از دوش کم مصرف
استفاده کنید

گیاهان را یا صبح
زود آب بدهید یا
بعد از غروب

وقتی مسواک می زنید
و یا دست و صورت را
با صابون می شوئید
شیر آب را ببندید

به جای شلنگ آب از
جارو استفاده کنید

در ۵ دقیقه یا کمتر
دوش بگیرید

فلش تانک توالت
خود را با نوع دوزمانه
عوض کنید

گیاهانی که آب کمتری
لازم دارند بکارید

وقتی مشغول تمیز
کردن ظروف و
قابلمه هستید شیر
آشپزخانه را ببندید

یا صرفه جویی کنید یا بی آب بمانید.

در مورد تأثیرات مخرب کم آبی در هریک از ابعاد زیر، با کمک هنرآموز خود در کلاس گفت و گو کنید:

۱ بعد اقتصادی : .....

.....

۲ بعد اجتماعی : .....

.....

فعالیت

ارزشیابی

ردیف	شاخص‌های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنجار		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث‌های گروهی و مسئولیت‌پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه‌گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف دارایی‌ها و انواع آن				
۷	تعریف دارایی‌های جاری و غیر جاری				
۸	توانایی تشخیص و تفکیک دارایی‌های جاری				
۹	توانایی تشخیص و تفکیک دارایی‌های غیر جاری				
۱۰	توانایی تهیه و تنظیم بخش دارایی‌های ترازنامه				

شایستگی غیر فنی

هنرجوی عزیز! به یاد داشته باشید برای اشتغال در حرفه حسابداری، در کنار تسلط بر مفاهیم و مطالب درسی و نرم افزارهای به روز این حرفه، کسب مهارت در زمینه‌های زیر بسیار لازم است:

■ پوشش و ظاهر مناسب این حرفه

■ گفتار و کردار مناسب این حرفه

از هنرآموز محترم خود بخواهید تا در مورد محیط کار حسابداری و مهارت‌های غیرفنی لازم برای موفقیت در آن، با شما صحبت کند.

بدهی‌ها

فعالیت

با کمک هنرآموز خود در مورد «بدهی» گفتگو کنید:

۱ چه تعریفی از «بدهی» در ذهن خود دارید؟

.....

۲ چند نمونه بدهی نام ببرید؟

.....

۳ در مورد ارتباط بدهی با دارایی و سرمایه توضیح دهید.

.....

در استانداردهای حسابداری، بدهی به شکل زیر تعریف می‌شود:

«بدهی» عبارت است از تعهد انتقال منافع اقتصادی توسط واحد تجاری، ناشی از معاملات یا سایر رویدادهای گذشته.

طبقه‌بندی بدهی‌ها

فعالیت

به نظر شما بدهی‌ها در ترازنامه بر چه اساسی طبقه‌بندی می‌شوند؟

مؤسسه‌ای در ابتدای مردادماه سال جاری اقدام به خرید یک دارایی ثابت به صورت نسیه نموده است. تاریخ سررسید این بدهی باید چه زمانی باشد تا جزء بدهی‌های جاری طبقه‌بندی شود؟

یک بدهی زمانی باید به عنوان «بدهی جاری» طبقه‌بندی شود که انتظار رود طی چرخه عملیاتی معمول واحد تجاری یا ظرف یکسال از تاریخ ترازنامه، هرکدام طولانی‌تر است، تسویه گردد.

اکنون به تشریح هر یک از بدهی‌ها می‌پردازیم :

پرداختنی‌های تجاری و غیر تجاری

«پرداختنی‌های تجاری و غیر تجاری» به ادعای اشخاصی غیر از مالک یا مالکان نسبت به دارایی‌های واحد تجاری بابت دریافت تسهیلات، خرید نسیه مواد و کالا یا سایر دارایی‌ها، یا خرید نسیه خدمات، اطلاق می‌شود. برای مقاصد گزارشگری مالی، پرداختنی‌های تجاری به جاری و غیرجاری طبقه‌بندی می‌شود. پرداختنی‌هایی که از فعالیت‌های اصلی واحد تجاری ناشی می‌شود، به عنوان «پرداختنی‌های تجاری» و بقیه تحت عنوان «پرداختنی‌های غیرتجاری» طبقه بندی می‌گردد. نمونه‌هایی از «پرداختنی‌های غیر تجاری» عبارت‌اند از : مالیات‌های تکلیفی، بیمه پرداختنی، حقوق پرداختنی

نمونه‌هایی از پرداختنی‌های تجاری را مثال بزنید.

مالیات پرداختنی

تحقیق کنید که مؤسسات تجاری طی یک دوره مالی ممکن است چه بدهی‌های مالیاتی به اداره امور مالیاتی داشته باشند ؟ (تحت چه عناوینی)

تعهدات مربوط به مالیات عملکرد مؤسسه، با توجه به اینکه ظرف یکسال از تاریخ ترازنامه پرداخت می‌شود، جزء بدهی‌های جاری طبقه‌بندی می‌گردد. لازم به ذکر است که صرفاً بدهی مؤسسه به اداره امور مالیاتی بابت عملکرد سالانه، به دلیل اهمیت آن، جزء سرفصل «مالیات پرداختنی» گزارش می‌شود و بقیه بدهی‌های مالیاتی مؤسسه تحت سرفصل «پرداختنی‌های تجاری و غیرتجاری» گزارش می‌گردد.

تسهیلات مالی

فعالیت

منظور از «تسهیلات» چیست ؟

آن بخش از تسهیلات مالی که باید ظرف یک سال از تاریخ ترازنامه یا طی یک چرخه عملیاتی، هر کدام طولانی تر است، پرداخت شود، جزء بدهی جاری طبقه بندی می شود.

ذخایر

نوعی بدهی است که زمان تسویه و یا تعیین مبلغ آن، همراه با ابهام قابل توجه است.

فعالیت

۱ نمونه ای از ذخایر را نام ببرید.

۲ تفاوت ذخایر با سایر بدهی ها را بیان کنید.

پیش دریافت ها

پیش دریافت ها مبالغی است که قبل از ارائه خدمت یا تحویل کالا، از مشتری وصول می شود و بیانگر تعهد شرکت جهت انتقال منافع اقتصادی در آینده است؛ مانند پیش دریافت درآمد و پیش دریافت فروش کالا.

بدهی های مرتبط با دارایی های نگهداری شده برای فروش

آن دسته از بدهی ها که به طور مستقیم در ارتباط با دارایی های نگهداری شده برای فروش ایجاد شده اند در سرفصل «بدهی های مرتبط با دارایی های نگهداری شده برای فروش» طبقه بندی می گردد. به عنوان مثال مؤسسه تجهیزاتی را جهت فروش در آینده نگهداری می کند. هرگونه بدهی در ارتباط با این تجهیزات، تحت عنوان فوق ثبت خواهد شد. مثالی دیگر: مؤسسه، ساختمانی را که از طریق تسهیلات بانکی تحصیل نموده است (و هنوز ساختمان مذکور در رهن بانک می باشد) به دلایلی، جهت فروش، استفاده از آن را متوقف می نماید. بدهی تسهیلات مربوط به این ساختمان، به سرفصل فوق منتقل می شود.

کار عملی ۷

با توجه به اطلاعات زیر جمع بدهی های جاری را مشخص کنید. (ارقام به ریال)

۱۵۲'۰۰۰'۰۰۰	حقوق پرداختنی	۳۰'۵۰۰'۰۰۰	بدهی بابت مالیات بر ارزش افزوده
۱۱۰'۹۰۰'۰۰۰	وام پرداختنی	۵۲'۰۰۰'۰۰۰	پیش پرداخت خرید مواد
۱۸۵'۹۰۰'۰۰۰	پیش پرداخت ها	۷۰'۵۰۰'۰۰۰	پیش دریافت فروش
۲۴۲'۰۰۰'۰۰۰	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان	۲۲۲'۰۰۰'۰۰۰	پرداختنی های تجاری

جدول زیر بخشی از ترازنامه «مؤسسه آباده» می باشد، موارد مجهول را مشخص کنید. (ارقام به میلیون ریال)

شرح	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰	درصد تغییرات
بدهی ها:			
بدهی جاری:			
پرداختنی تجاری	۱۳۵۰	۴۵۰	.....
پرداختنی غیر تجاری	۸۰	۵۰	.....
مالیات پرداختنی	۳۰	۲۰	.....
تسهیلات مالی	۱۰۰۰	۱۶۰۰	.....
ذخایر	۹۰	۸۰	.....
پیش دریافت ها	۱۸	۱۸	.....
بدهی های مرتبط با دارایی های نگهداری شده برای فروش	۱۵	۲۰	.....
جمع بدهی های جاری	.....	.....	.....

فعالیت

با توجه به اینکه نتیجه کار واحد حسابداری در ارائه گزارشات مالی خلاصه می شود، به نظر شما یک حسابدار، علاوه بر داشتن ویژگی های حرفه ای، چه خصوصیات شخصی دیگری باید داشته باشد؟ در مورد این موضوع گفتگو کنید.

– اعتماد به نفس

.....

.....

.....

بدهی‌های غیر جاری

تعهداتی که انتظار نمی‌رود ظرف یک سال از تاریخ ترازنامه یا یک چرخه عملیاتی تسویه شوند «بدهی غیرجاری» می‌باشند.

فعالیت

در کتب حسابداری جستجو نموده و تعریف دیگری از «بدهی‌های غیرجاری» ارائه نمایید.

بدهی‌های زیر تحت سرفصل بدهی‌های غیرجاری در ترازنامه افشا می‌شود :

- پرداختنی‌های بلند مدت
- تسهیلات مالی بلند مدت
- ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان

پرداختنی‌های بلند مدت

فعالیت

به نظر شما منظور از «پرداختنی بلند مدت» چیست ؟

آن بخش از حساب‌های پرداختنی یک مؤسسه که سررسید آن در دوره جاری یا آتی نمی‌باشد، جزء «پرداختنی‌های بلند مدت» طبقه‌بندی می‌شود. به عنوان مثال در تحصیل یک قطعه زمین برای مؤسسه، چکی به سررسید دو سال بعد صادر شده است، این بدهی تحت عنوان فوق نگهداری خواهد شد.

تسهیلات مالی بلند مدت

تسهیلات مالی از مهم‌ترین بدهی‌های واحد تجاری محسوب می‌شود. این بدهی بر جریان‌های نقدی آتی واحد تجاری تأثیر دارد. از این رو افشای اطلاعات مرتبط با آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

نکته

بخشی از تسهیلات بلند مدت که سررسید پرداخت آن در دوره جاری و آتی واقع شده است از حساب تسهیلات مالی بلند مدت خارج شده و به عنوان یک بدهی جاری شناسایی می‌گردد. (حصه جاری وام پرداختنی بلند مدت)

ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان

مانده مربوط به مزایای پایان خدمت کارکنان در حسابی تحت عنوان «ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان» نگهداری می‌شود. این مانده در پایان هر دوره مالی، در ترازنامه، جزء بدهی‌های غیرجاری گزارش می‌گردد.

۱ مؤسسه‌ای به صورت ماهانه درصدی از حقوق کارکنان خود را کسر و در حسابی پس‌انداز نموده است. طبق توافق، اصل و سودی معادل وجه مذکور، در پایان سنوات خدمت کارکنان، به ایشان پرداخت می‌شود. این سپرده تحت چه عنوانی طبقه‌بندی می‌گردد؟

۲ در جدول زیر مشخص کنید که هر بدهی در کدام طبقه گزارش می‌شود.

ردیف	عنوان بدهی	بدهی جاری	بدهی غیرجاری
۱	پیش دریافت فروش	✓	
۲	تسهیلات مالی		
۳	مالیات پرداختنی		
۴	اوراق قرضه پرداختنی بلند مدت		
۵	وام پرداختنی بلند مدت		
۶	سایر حساب‌های پرداختنی - مالیات بر ارزش افزوده		
۷	مالیات حقوق و دستمزد		
۸	حصه جاری وام بلند مدت پرداختنی		
۹	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان		
۱۰	.....		✓
۱۱	.....	✓	

تأثیر هر یک از رویدادهای زیر را طبق نمونه مشخص کنید. (+ : افزایش، - : کاهش)

ردیف	شرح	دارایی‌ها		بدهی‌ها	
		جاری	غیر جاری	جاری	غیر جاری
۱	پرداخت حساب‌های پرداختی از محل صندوق	-		-	
۲	وصول مطالبات مربوط به ارائه تسهیلات خدمات و واریز به حساب جاری				
۳	خرید یک دستگاه وانت به صورت تسهیلات				
۴	پرداخت وجه چک صادره از محل حساب جاری مؤسسه				
۵	خرید تسهیلات یک دستگاه گوشی تلفن همراه				
۶	سپرده گذاری ۳ ساله در بانک				
۷	دریافت وجه نقد بابت تحویل کالا در آینده				
۸	ایجاد تنخواه گردان از محل صندوق				
۹	تسلیم چکی به سررسید ۳ سال بعد بابت بدهی خرید وانت				
۱۰	پرداخت هزینه کارواش خودرو شخصی مالک از کارت بانکی مؤسسه				
۱۱	.....	+			
۱۲	.....		+	+	

شایستگی غیر فنی

هنرجوی عزیز، برداشت خود را از این عکس بنویسید.

.....

.....

.....

.....

تهیه و تنظیم بخش بدهی‌های ترازنامه

مؤسسه...

ترازنامه

در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۶

دارایی‌ها	یادداشت	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰	بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه	یادداشت	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰
		ریال	ریال			ریال	ریال
دارایی‌های جاری:				بدهی‌های جاری:			
موجودی نقد		xxxx	xxxx	پرداختنی‌های تجاری و غیرتجاری		xxxx	xxxx
سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت		xxxx	xxxx	مالیات پرداختنی		xxxx	xxxx
دریافتنی‌های تجاری و غیرتجاری		xxxx	xxxx	تسهیلات مالی		xxxx	xxxx
موجودی مواد و کالا		xxxx	xxxx	ذخایر		xxxx	xxxx
پیش پرداخت‌ها		xxxx	xxxx	پیش دریافت‌ها		xxxx	xxxx
دارایی‌های نگهداری شده برای فروش		xxxx	xxxx	بدهی‌های مرتبط با دارایی‌های نگهداری شده برای فروش		xxxx	xxxx
جمع دارایی‌های جاری		xxxx	xxxx	جمع بدهی‌های جاری		xxxx	xxxx
دارایی‌های غیرجاری:				بدهی‌های غیرجاری:			
دریافتنی‌های بلندمدت		xxxx	xxxx	پرداختنی‌های بلندمدت		xxxx	xxxx
سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت		xxxx	xxxx	تسهیلات مالی بلندمدت		xxxx	xxxx
سرمایه‌گذاری در املاک		xxxx	xxxx	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان		xxxx	xxxx
دارایی‌های نامشهود		xxxx	xxxx	جمع بدهی‌های غیرجاری		xxxx	xxxx
دارایی‌های ثابت مشهود		xxxx	xxxx	جمع بدهی‌ها		xxxx	xxxx
سایر دارایی‌ها		xxxx	xxxx	حقوق صاحبان سرمایه:		xxxx	xxxx
جمع دارایی‌های غیرجاری		xxxx	xxxx				
				جمع حقوق صاحبان سرمایه			
جمع دارایی‌ها				جمع بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه		xxxx	xxxx

کار عملی ۹

مبالغ زیر مربوط به حساب‌های «مؤسسه اراک» است. بخش بدهی‌های ترازنامه طبقه‌بندی شده مؤسسه را در پایان دوره مالی تهیه نمایید.

ردیف	نام حساب	مانده ۱۳۹۶/۱۲/۲۹	مانده ۱۳۹۵/۱۲/۳۰
۱	بدهی مرتبط با خرید ساختمان که مقرر شد ۲۶ ماه بعد پرداخت شود.	۱۲۲'۰۰۰'۰۰۰	-
۲	بیمه حقوق و دستمزد کارکنان	۲۵'۱۶۵'۷۵۰	-
۳	کالای امانی مؤسسه نزد دیگران	۷۸'۹۴۰'۰۰۰	۱۲۲'۰۰۰'۱۰۰
۴	مساعده کارکنان	۳۴'۲۵۰'۰۰۰	۱۴'۹۷۵'۰۰۰
۵	تسهیلات مربوط به ساختمان کنارگذاری شده برای فروش	۲۵۰'۰۰۰'۰۰۰	۳۹۰'۰۰۰'۰۰۰
۶	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان	۶۰۲'۴۰۰'۰۰۰	۵۰۲'۱۰'۴۰۰
۷	سود انباشته	۴۲'۰۰۰'۰۰۰	۳۱'۲۵۰'۰۰۰
۸	ذخیره تضمین محصولات	۷۱'۱۳۷'۵۰۰	۴۲'۷۵۰'۰۰۰
۹	بدهی به اداره امور مالیاتی بابت عملکرد مؤسسه	۱۱'۸۷۵'۰۰۰	۹'۷۵۸'۲۰۰
۱۰	وام پرداختنی که بازپرداخت آن از ۵ سال بعد آغاز می‌شود	۳'۴۱۵'۵۵۶'۰۰۰	۳'۴۱۵'۵۵۶'۰۰۰
۱۱	وام قرض‌الحسنه ۱ ساله	۳۱'۲۰۰'۰۰۰	-
۱۲	حقوق ماه قبل کارکنان که پرداخت نشده است.	۱۰۹'۴۱۶'۳۰۴	۹۱'۲۵۰'۱۰۰
۱۳	مالیات حقوق و دستمزد	۶۳'۱۲۵'۰۰۰	-
۱۴	پیش‌دریافت درآمد	۹۲'۰۰۰'۰۰۰	۷۵'۸۰۰'۰۰۰
۱۵	سپرده حسن انجام کار - نزد مؤسسه	۲۴'۶۴۸'۰۰۰	۱۱'۲۶۰'۰۰۰
۱۶	اسناد پرداختنی	۳۲'۶۰۰'۰۰۰	۱۲'۷۰۰'۰۰۰
۱۷	حساب‌های پرداختنی تجاری	۳۴۳'۲۳۷'۰۰۰	۲۵۲'۷۶۴'۰۰۰

ردیف	شاخص های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث های گروهی و مسئولیت پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف بدهی ها و انواع آن				
۷	تعریف بدهی های جاری و غیر جاری				
۸	توانایی تشخیص و تفکیک بدهی های جاری				
۹	توانایی تشخیص و تفکیک بدهی های غیر جاری				
۱۰	توانایی تهیه و تنظیم بخش بدهی های ترازنامه				

شایستگی غیر فنی

اندیشیدن را جدی بگیریم. آنچه که ما کم داریم، مردان و زنانی هستند که اندیشیدن را جدی گرفته باشند. بند زبان را ببندیم و بال اندیشه را بگشاییم. برای گفتن همیشه وقت هست، اما برای اندیشیدن ممکن است دیر شود.

محمود دولت آبادی

حقوق صاحبان سرمایه (سرمایه)

«سرمایه»، حقوق مالی مالک یا مالکان نسبت به دارایی‌های واحد تجاری می‌باشد که حاصل تفاضل بدهی‌ها از دارایی‌ها است.

حال به تشریح اجزای «حقوق صاحبان سرمایه» می‌پردازیم:

سرمایه

آورده نقدی و غیر نقدی مالک یا مالکان به مؤسسه تجاری را «سرمایه» می‌گویند.

به نظر شما تفاوت سرمایه با دارایی چیست؟

فعالیت

سود انباشته

«سود انباشته» بخشی از سود سال جاری و سود سال‌های قبل است که به دلایلی بین مالکان توزیع نشده یا تخصیص نیافته است.

در صورتی که زیان انباشته وجود داشته باشد، این مبلغ به صورت منفی در بخش حقوق صاحبان سرمایه در ترازنامه گزارش خواهد شد.

نکته

با توجه به آموخته‌های قبلی خود جواب سؤالات زیر را در جدول مربوط جاگذاری کنید:

- ۱ مبالغی است که قبل از ارائه خدمت یا تحویل کالا، از مشتری وصول می‌شود.
- ۲ محصول نهایی و اساسی صورت‌های مالی.
- ۳ دارایی‌هایی که موجودیت عینی ندارند: دارایی .....
- ۴ منابع اقتصادی متعلق به یک واحد تجاری، ناشی از رویدادهای گذشته که انتظار می‌رود دارای منافع آتی باشند.
- ۵ نوعی بدهی است که زمان تسویه و یا تعیین مبلغ آن، همراه با ابهام قابل توجه است.
- ۶ مازاد هزینه‌های یک مؤسسه بر درآمدهای آن.
- ۷ مازاد درآمد بر هزینه‌های یک مؤسسه.
- ۸ صورتی که نتیجه فعالیت‌های مالی واحد اقتصادی را طی یک دوره زمانی معین نشان می‌دهد: «صورت.....»
- ۹ تعهداتی که انتظار نمی‌رود ظرف یک سال از تاریخ ترازنامه یا یک چرخه عملیاتی تسویه شوند: «بدهی.....»
- ۱۰ حقوق مالی مالک یا مالکان نسبت به دارایی‌های واحد تجاری.
- ۱۱ وجوه نقد درون مؤسسه در حسابی به نام ..... نگهداری می‌شود.
- ۱۲ حقوق مالی اشخاصی غیر از مالک یا مالکان نسبت به دارایی‌های واحد تجاری.
- ۱۳ تسهیلات مالی دریافتی توسط مؤسسه از بانک‌ها و مؤسسات اعتباری.
- ۱۴ با توجه به مانده‌های زیر مانده «موجودی نقد» چند میلیون ریال است؟ (ارقام به ریال)
وجه نقد داخل مؤسسه ۳٬۵۰۰٬۰۰۰، وجوه نقد مسدود شده ۶٬۵۰۰٬۰۰۰، وجوه نزد تنخواه گردان ۴٬۰۰۰٬۰۰۰، موجودی مؤسسه نزد بانک‌ها ۲٬۵۰۰٬۰۰۰

									۱ ←
								۲ ←	۸ ↓
							۳ ←	۹ ↓	
						۴ ←	۱۰ ↓		
					۵ ←	۱۱ ↓			
				۶ ←	۱۲ ↓				
			۷ ←	۱۳ ↓					
		۱۴ ↓							
جوانی، برای کسانی که از ایمان و امید لبریزاند، ابدی است.									

تهیه و تنظیم بخش حقوق صاحبان سرمایه (سرمایه) ترازنامه

مؤسسه...

ترازنامه

در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۶

دارایی‌ها	یادداشت ۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰	بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه	یادداشت ۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰
ریال	ریال	ریال	ریال	ریال	ریال
دارایی‌های جاری:			بدهی‌های جاری:		
موجودی نقد	xxxx	xxxx	پرداختنی‌های تجاری و غیرتجاری	xxxx	xxxx
سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت	xxxx	xxxx	مالیات پرداختنی	xxxx	xxxx
دریافتنی‌های تجاری و غیرتجاری	xxxx	xxxx	تسهیلات مالی	xxxx	xxxx
موجودی مواد و کالا	xxxx	xxxx	ذخایر	xxxx	xxxx
پیش پرداخت‌ها	xxxx	xxxx	پیش دریافت‌ها	xxxx	xxxx
دارایی‌های نگهداری شده برای فروش	xxxx	xxxx	بدهی‌های مرتبط با دارایی‌های نگهداری شده برای فروش	xxxx	xxxx
جمع دارایی‌های جاری	xxxx	xxxx	جمع بدهی‌های جاری	xxxx	xxxx
دارایی‌های غیرجاری:			بدهی‌های غیرجاری:		
دریافتنی‌های بلندمدت	xxxx	xxxx	پرداختنی‌های بلندمدت	xxxx	xxxx
سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت	xxxx	xxxx	تسهیلات مالی بلندمدت	xxxx	xxxx
سرمایه‌گذاری در املاک	xxxx	xxxx	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان	xxxx	xxxx
دارایی‌های نامشهود	xxxx	xxxx	جمع بدهی‌های غیرجاری	xxxx	xxxx
دارایی‌های ثابت مشهود	xxxx	xxxx	جمع بدهی‌ها	xxxx	xxxx
سایر دارایی‌ها	xxxx	xxxx	حقوق صاحبان سرمایه:	xxxx	xxxx
جمع دارایی‌های غیرجاری	xxxx	xxxx	سرمایه	xxxx	xxxx
			سود انباشته	xxxx	xxxx
			جمع حقوق صاحبان سرمایه	xxxx	xxxx
جمع دارایی‌ها	xxxx	xxxx	جمع بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه	xxxx	xxxx

تحقیق کنید که کاربرد ستون «یادداشت» در صورت‌های مالی چیست؟

فعالیت

مثال: «مؤسسه اسلامشهر» در ابتدای سال ۱۳۹۵ تأسیس شده است. با توجه به مانده حساب‌های زیر که در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ از دفاتر حسابداری این مؤسسه استخراج شده است، ترازنامه طبقه‌بندی شده مؤسسه را در پایان دوره مالی تهیه می‌نماییم. (ارقام به ریال)

ردیف	شرح	مانده ۹۶/۱۲/۲۹	مانده ۹۵/۱۲/۳۰
۱	پیش‌پرداخت خرید کالا	۱۰۵۰۰۰۰۰۰۰۰	۳۰۰۵۰۰۰۰۰۰۰
۲	وجوه در راه	۲۷۰۵۴۲۰۰۰۰	۱۵۰۴۲۳۰۷۶۰
۳	ساختمان*	۱۰۹۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۹۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۴	استهلاک انباشته اثاثه و منصوبات	۳۰۰۲۶۰۰۱۱۲	۱۸۰۲۶۰۰۱۱۲
۵	حساب‌های پرداختی تجاری	۳۶۱۰۷۷۳۰۰۰۰۰	۲۹۴۰۷۶۹۰۰۰۰۰
۶	بدهی مالیات بر عملکرد	۴۷۰۵۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۵۰۱۴۲۰۰۰۰۰۰
۷	سپرده‌گذاری بلند مدت در بانک	۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۸	اسناد پرداختی	۱۳۴۰۷۵۰۰۰۰۰۰۰	۱۶۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۹	بانک	۹۳۵۳۰۵۰۸۲۰۰	۱۰۰۴۶۰۰۱۷۴۵۸
۱۰	ساختمان - اداری و تجاری**	۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۱۱	حق امتیاز برق	۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۸۰۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۱۲	اسناد تضمینی نزد دیگران	۲۵۰۷۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	—
۱۳	زمین	۷۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۱۴	صندوق	۵۲۰۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۱۰۶۲۵۰۷۰۰۰۰۰
۱۵	اوراق قرضه پرداختی بلندمدت	۲۳۹۰۹۰۲۰۱۲۰۰	۲۴۹۰۲۸۰۰۶۸۶
۱۶	اثاثه و منصوبات	۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۱۷	سپرده حسن انجام کار - نزد مؤسسه	۹۸۰۵۹۲۰۰۰۰۰۰۰	۶۴۰۵۰۶۰۲۰۰۰۰۰۰
۱۸	موجودی نقد مسدود شده	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۳۶۲۰۲۱۰۰۱۲۵
۱۹	تنخواه گردان	۳۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	—
۲۰	استهلاک انباشته نرم‌افزار حسابداری	۹۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۳۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۲۱	حقوق پرداختی	۴۹۸۰۹۷۵۰۰۰۰۰۰۰	۲۶۲۰۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۲۲	نرم‌افزار حسابداری	۱۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۲۳	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان	۵۰۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۵۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۲۴	استهلاک انباشته ساختمان	۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۲۵	ذخیره تضمین محصولات	۵۶۰۹۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۲۰۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۲۶	بدهی‌های مرتبط با دارایی‌های نگهداری شده برای فروش	۳۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۵۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۲۷	کالای ساخته شده	۲۵۸۰۹۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۴۱۰۵۶۲۰۰۰۰۰۰۰۰
۲۸	وام پرداختی بلند مدت	۱۰۲۰۷۰۸۴۱۰۷۶۸	۱۰۹۶۱۳۸۰۰۱۲۰
۲۹	سایر موجودی‌ها	۶۸۰۱۹۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۶۹۰۸۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۳۰	سرمایه	۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۳۱	سود انباشته	۶۶۲۰۳۵۲۰۴۰۰۰۰	۳۲۶۰۲۱۰۰۱۲۵
۳۲	سرمایه‌گذاری کوتاه مدت	۵۳۰۰۴۷۵۰۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۴۶۹۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۳۳	مواد اولیه و بسته‌بندی	۱۳۲۰۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۷۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۳۴	حق تألیف	۱۲۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	—
۳۵	پیش دریافت فروش	۱۱۰۰۵۰۰۰۰۴۲۰۰۰	۸۷۰۵۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۳۶	حساب‌های دریافتی	۲۳۸۰۵۰۲۰۰۰۰۰۰۰۰	۳۴۵۰۹۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۳۷	پیش پرداخت اجاره	۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۳۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۳۸	کالای در جریان ساخت	۸۷۰۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۸۰۰۵۰۰۰۰۲۰۰۰۰۰۰۰
۳۹	حصه جاری وام بلندمدت پرداختی	۳۸۲۰۲۰۵۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۵۲۰۶۹۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۴۰	حق بیمه پرداختی	۱۰۰۰۶۶۳۰۰۰۰۰۰۰۰	۹۵۰۶۸۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۴۱	سرقفلی محل کسب	۱۱۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۸۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
۴۲	استهلاک انباشته حق تألیف	۳۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	—
۴۳	ماشین آلات نگهداری شده برای فروش	۱۲۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۲۰۷۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

* سرمایه‌گذاری در ساختمان جهت منافع آتی.
** مورد استفاده در بخش اداری و تجاری.

حل مثال مؤسسه اسلامشهر: ترازنامه

مؤسسه اسلامشهر
ترازنامه
در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۶

ریال	ریال		
بدهی‌های جاری:			
۸۷۹'۴۵۷'۳۰۰	۱'۱۹۴'۷۵۳'۰۰۰	پرداختی‌های تجاری و غیر تجاری (۱۲)	
۲۵۱'۴۳'۰۰۰	۴۷'۵۰۰'۰۰۰	مالیات پرداختنی (۱۳)	
۴۵۲'۶۹۸'۰۰۰	۳۸۲'۰۵'۰۰۰	تسهیلات مالی (۱۴)	
۴۲۱'۰۰۰'۰۰۰	۵۶۹'۱۰'۰۰۰	ذخایر (۱۵)	
۸۷'۵۴'۰۰۰	۱۱۰'۵۰۰'۴۲۰	پیش‌دریافت‌ها (۱۶)	
۵۳'۰۰۰'۰۰۰	۳۱'۰۰۰'۰۰۰	بدهی‌های مرتبط با دارایی‌های نگهداری‌شده برای فروش (۱۷)	
۱'۵۳۸'۹۳۷'۲۰۰	۱'۸۲۳'۸۶۸'۴۲۰	جمع بدهی‌های جاری	
بدهی‌های غیر جاری:			
۲۳۹'۲۸۰'۶۸۶	۲۳۹'۹۰۰'۲۱۲۰	پرداختی‌های بلند مدت (۱۸)	
۱'۹۶۱'۳۸۰'۱۳۰	۱'۳۰۷'۸۴۱'۷۶۸	تسهیلات مالی بلند مدت (۱۹)	
۲۵۸'۰۰۰'۰۰۰	۵۰۳'۰۰۰'۰۰۰	ذخیره مرزای پایان خدمت کارکنان (۲۰)	
۲'۴۶۸'۶۶۰'۸۰۶	۱'۹۴۹'۷۳۳'۸۸۸	جمع بدهی‌های غیر جاری	
۴'۰۰۷'۵۹۸'۰۰۶	۳'۷۷۲'۶۱۲'۳۰۸	جمع بدهی‌ها	
حقوق صاحبان سرمایه:			
۴'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	۴'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	سرمایه (۲۱)	
۳۳۶'۲۱۰'۱۲۵	۶۶۳'۳۵۳'۴۰۰	سود انباشته (۲۲)	
۴'۳۲۶'۲۱۰'۱۲۵	۴'۶۶۲'۳۵۲'۴۰۰	جمع حقوق صاحبان سرمایه	
۸'۳۳۳'۸۰۸'۱۳۱	۸'۴۳۴'۹۶۴'۷۰۸	جمع بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه	

ریال	ریال		
دارایی‌های جاری:			
۱'۱۰۳'۰۶۶'۹۱۸	۱۰'۴۷۱'۴۷۸'۲۰	وجودی نقد (۱)*	
۵۰۰'۴۶۹'۰۰۰	۵۳۰'۴۷۵'۰۰۰	سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت (۲)	
۳۴۵'۹۸۰'۰۰۰	۲۳۸'۵۰۲'۰۰۰	دریافتی‌های تجاری و غیر تجاری (۳)	
۵۱۲'۶۶۲'۳۰۰	۵۴۷'۱۰۰'۰۰۰	موجودی مواد و کلا (۴)	
۳۸۰'۵۰۰'۰۰۰	۵۵۰'۰۰۰'۰۰۰	پیش‌پرداخت‌ها (۵)	
۴۲'۷۸۰'۰۰۰	۱۲۵'۰۰۰'۰۰۰	دارایی‌های نگهداری‌شده برای فروش (۶)	
۲'۷۸۵'۴۵۸'۱۱۸	۲'۹۹۳'۲۲۴'۸۲۰	جمع دارایی‌های جاری	
دارایی‌های غیر جاری:			
—	—	دریافتی‌های بلند مدت	
۴۰۰'۰۰۰'۰۰۰	۸۰۰'۰۰۰'۰۰۰	سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت (۷)	
۱'۹۵۰'۰۰۰'۰۰۰	۱'۹۵۰'۰۰۰'۰۰۰	سرمایه‌گذاری در املاک (۸)	
۲۵۴'۴۰۰'۰۰۰	۳۲۲'۰۰۰'۰۰۰	دارایی‌های نامشهود (۹)	
۲'۴۸۱'۷۳۹'۸۸۸	۲'۶۶۹'۷۳۹'۸۸۸	دارایی‌های ثابت مشهود (۱۰)	
۳'۶۲۱'۰۱۲۵	۱۰۰'۰۰۰'۰۰۰	سایر دارایی‌ها (۱۱)	
۵'۴۴۸'۱۳۵۰'۰۱۳	۵'۴۴۱'۲۳۹'۸۸۸	جمع دارایی‌های غیر جاری	
۸'۳۳۳'۸۰۸'۱۳۱	۸'۴۳۴'۹۶۴'۷۰۸	جمع دارایی‌ها	

محاسبات مربوط به ترازنامه طبقه بندی شده مؤسسه اسلامشهر:

دارایی های ثابت مشهود (۱۰)	۲'۲۶۹'۷۳۹'۸۸۸	۲'۴۸۱'۷۳۹'۸۸۸
زمین	۷۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰
ساختمان - اداری و تجاری	۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
استهلاک انباشته ساختمان	(۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰)	(۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰)
اثاث و منصوبات	۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
استهلاک انباشته اثاث و منصوبات	(۳۰۰۲۶۰'۱۱۲)	(۱۸'۲۶۰'۱۱۲)
سایر دارایی ها (۱۱)	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۳۶۲'۲۱۰'۱۲۵
پرداختنی های تجاری و غیرتجاری (۱۲)	۱'۱۹۴'۷۵۳'۰۰۰	۸۷۹'۴۵۷'۲۰۰
حساب های پرداختنی تجاری	۳۶۱'۷۷۳'۰۰۰	۲۹۴'۷۶۹'۰۰۰
حق بیمه پرداختنی	۱۰۰'۶۶۳'۰۰۰	۹۵'۶۸۲'۰۰۰
اسناد پرداختنی	۱۳۴'۷۵۰'۰۰۰	۱۶۲'۰۰۰'۰۰۰
حقوق پرداختنی	۴۹۸'۹۷۵'۰۰۰	۲۶۲'۵۰۰'۰۰۰
سپرده حسن انجام کار - نزد مؤسسه	۹۸'۵۹۲'۰۰۰	۶۴'۵۰۶'۲۰۰
مالیات پرداختنی (۱۳)	۴۷'۵۰۰'۰۰۰	۲۵'۱۴۲'۰۰۰
بدهی مالیات بر عملکرد	۴۷'۵۰۰'۰۰۰	۲۵'۱۴۲'۰۰۰
تسهیلات مالی (۱۴)	۳۸۲'۲۰۵'۰۰۰	۴۵۲'۶۹۸'۰۰۰
حصة جاری وام بلند مدت پرداختنی	۳۸۲'۲۰۵'۰۰۰	۴۵۲'۶۹۸'۰۰۰
ذخایر (۱۵)	۵۶'۹۱۰'۰۰۰	۴۲'۱۰۰'۰۰۰
ذخیره تضمین محصولات	۵۶'۹۱۰'۰۰۰	۴۲'۱۰۰'۰۰۰
پیش دریافت ها (۱۶)	۱۱۰'۵۰۰'۰۴۲	۸۷'۵۴۰'۰۰۰
پیش دریافت فروش	۱۱۰'۵۰۰'۰۴۲	۸۷'۵۴۰'۰۰۰
بدهی های مرتبط با دارایی های نگهداری شده برای فروش (۱۷)	۳۱۰'۰۰۰'۰۰۰	۵۲۰'۰۰۰'۰۰۰
پرداختنی های بلند مدت (۱۸)	۲۳۹'۹۰۲'۱۲۰	۲۴۹'۲۸۰'۶۸۶
اوراق قرضه پرداختنی بلند مدت	۲۳۹'۹۰۲'۱۲۰	۲۴۹'۲۸۰'۶۸۶
تسهیلات مالی بلند مدت (۱۹)	۱'۲۰۷'۸۴۱'۷۶۸	۱'۹۶۱'۳۸۰'۱۲۰
وام پرداختنی بلند مدت	۱'۲۰۷'۸۴۱'۷۶۸	۱'۹۶۱'۳۸۰'۱۲۰
ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان (۲۰)	۵۰۲'۰۰۰'۰۰۰	۲۵۸'۰۰۰'۰۰۰
سرمایه (۲۱)	۴۰۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	۴۰۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰
سود انباشته (۲۲)	۶۶۲'۳۵۲'۴۰۰	۳۲۶'۲۱۰'۱۲۵

نام حساب	مانده ۹۶/۱۲/۲۹	مانده ۹۵/۱۲/۳۰
موجودی نقد (۱)	۱'۰۴۷'۱۴۷'۸۲۰	۱'۱۰۳'۰۶۶'۹۱۸
صندوق	۵۲۳'۰۰۰'۰۰۰	۴۱۰'۶۲۵'۷۰۰
بانک	۹۳۵'۳۰۵'۸۲۰	۱'۰۴۶'۰۱۷'۴۵۸
تنخواه گردان	۳۲۰'۰۰۰'۰۰۰	—
وجوه در راه	۲۷'۵۴۲'۰۰۰	۱۵'۴۲۳'۷۶۰
سرمایه گذاری های کوتاه مدت (۲)	۵۳۰'۴۷۵'۰۰۰	۵۰۰'۴۶۹'۰۰۰
دریافتنی های تجاری و غیرتجاری (۳)	۲۳۸'۵۰۲'۰۰۰	۳۴۵'۹۸۰'۰۰۰
حساب های دریافتنی	۲۳۸'۵۰۲'۰۰۰	۳۴۵'۹۸۰'۰۰۰
موجودی مواد و کالا (۴)	۵۴۷'۱۰۰'۰۰۰	۵۱۲'۶۶۲'۲۰۰
مواد اولیه و بسته بندی	۱۳۲'۵۰۰'۰۰۰	۱۲۰'۷۵۰'۰۰۰
کالای در جریان ساخت	۸۷'۵۰۰'۰۰۰	۸۰'۵۰۰'۰۲۰
کالای ساخته شده	۲۵۸'۹۱۰'۰۰۰	۲۴۱'۵۶۲'۰۰۰
سایر موجودی ها	۶۸'۱۹۰'۰۰۰	۶۹'۸۵۰'۰۰۰
پیش پرداخت ها (۵)	۵۰۵'۰۰۰'۰۰۰	۳۸۰'۵۰۰'۰۰۰
پیش پرداخت اجاره	۴۰۰'۰۰۰'۰۰۰	۳۵۰'۰۰۰'۰۰۰
پیش پرداخت خرید کالا	۱۰۵'۰۰۰'۰۰۰	۳۰'۵۰۰'۰۰۰
دارایی های نگهداری شده برای فروش (۶)	۱۲۵'۰۰۰'۰۰۰	۴۲'۷۸۰'۰۰۰
ماشین آلات نگهداری شده برای فروش	۱۲۵'۰۰۰'۰۰۰	۴۲'۷۸۰'۰۰۰
سرمایه گذاری های بلند مدت (۷)	۸۰۰'۰۰۰'۰۰۰	۴۰۰'۰۰۰'۰۰۰
سرمایه گذاری در املاک (۸)	۱'۹۵۰'۰۰۰'۰۰۰	۱'۹۵۰'۰۰۰'۰۰۰
ساختمان	۱'۹۵۰'۰۰۰'۰۰۰	۱'۹۵۰'۰۰۰'۰۰۰
دارایی های نامشهود (۹)	۳۲۲'۰۰۰'۰۰۰	۲۵۴'۴۰۰'۰۰۰
حق تألیف	۱۲۸'۰۰۰'۰۰۰	—
استهلاک انباشته حق تألیف	(۳۲'۰۰۰'۰۰۰)	—
نرم افزار حسابداری	۱۸۰'۰۰۰'۰۰۰	۱۸۰'۰۰۰'۰۰۰
استهلاک انباشته نرم افزار حسابداری	(۹۶'۰۰۰'۰۰۰)	(۳۶'۰۰۰'۰۰۰)
سرقفلی محل کسب	۱۱۲'۰۰۰'۰۰۰	۸۲'۰۰۰'۰۰۰
حق امتیاز برق	۳۰'۰۰۰'۰۰۰	۲۸'۴۰۰'۰۰۰

کار عملی ۱۰

در سایت www.codal.IR از صورت‌های مالی دو مؤسسه، «ترازنامه» و «صورت سود و زیان» را تهیه و در کلاس آنها را بررسی و با یکدیگر مقایسه نمایید.

کار عملی ۱۱

«مؤسسه فیروزکوه» در سال ۱۳۹۶ تأسیس شده است. حسابدار این مؤسسه در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ ترازنامه زیر را برای مؤسسه تهیه نموده است. این ترازنامه دارای اشکالاتی است. با توجه به اطلاعات موجود، «ترازنامه طبقه‌بندی شده» مؤسسه رابه طور صحیح تهیه نمایید.

ترازنامه

مؤسسه فیروزکوه

برای دوره مالی منتهی به ۲۹ اسفند ۱۳۹۶

دارایی‌ها	یادداشت	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰	بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه	یادداشت	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰
ریال		ریال	ریال			ریال	ریال
دارایی‌های جاری:				بدهی‌های غیر جاری:			
موجودی نقد		۴۴۶'۷۲۵'۱۰۰		پرداختنی‌های بلندمدت			
سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت		۳۲۵'۰۰۰'۰۰۰		تسهیلات مالی بلندمدت			
دریافتنی‌های تجاری و غیر تجاری		۴۷۵'۲۰۰'۳۰۰		تسهیلات مالی			
دارایی‌های نامشهود		۲۲۹'۵۰۰'۰۰۰		جمع بدهی‌های غیر جاری			
مالیات پرداختنی		۱۲۷'۵۰۰'۰۰۰		بدهی‌های جاری:			
سایر دارایی‌ها		۰		پرداختنی‌های تجاری و غیر تجاری			
جمع دارایی‌های جاری		۱'۶۰۳'۹۲۵'۴۰۰		پیش پرداخت‌ها			
دارایی‌های غیر جاری:				ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان			
دریافتنی‌های بلندمدت		۳۰۰'۰۰۰'۰۰۰		ذخایر			
سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت		۱'۸۰۰'۰۰۰'۰۰۰		پیش دریافت‌ها			
سرمایه‌گذاری در املاک		۱۰۰'۰۰۰'۰۰۰		بدهی‌های مرتبط با دارایی‌های نگهداری شده			
موجودی مواد و کالا		۱'۵۹۲'۲۰۰'۰۰۰		برای فروش			
دارایی‌های ثابت مشهود		۲'۰۵۰'۰۰۰'۰۰۰		جمع بدهی‌های غیر جاری			
دارایی‌های نگهداری شده برای فروش		۰		جمع بدهی‌ها			
جمع دارایی‌های غیر جاری		۵'۸۴۲'۲۰۰'۰۰۰		حقوق صاحبان سرمایه:			
				سود انباشته			
				سرمایه			
				جمع حقوق صاحبان سرمایه			
جمع دارایی‌ها		۷'۴۴۶'۱۲۵'۴۰۰		جمع بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه			

ترازنامه طبقه‌بندی شده زیر مربوط به «مؤسسه بلوچستان» در پایان سال ۱۳۹۶ است. جاهای خالی را تکمیل کنید:

مؤسسه بلوچستان

ترازنامه

کلیه مبالغ درج شده به صدهزار ریال می‌باشد.

در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۶

دارایی‌ها	یادداشت	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰	بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه	یادداشت	۱۳۹۶/۱۲/۲۹	۱۳۹۵/۱۲/۳۰
دارایی‌های جاری:				بدهی‌های جاری:			
موجودی نقد		۱۱'۷۷۰	۸'۲۹۸	پرداختی‌های تجاری و غیر تجاری		۵'۱۷۰	۳'۸۷۰
سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت		۲۳'۰۰۰	۱۳'۹۰۵	مالیات پرداختنی		۱'۱۰۰	۹۰۰
دریافتنی‌های تجاری و غیر تجاری		۴۵'۳۲۰	۳۵'۰۱۰	تسهیلات مالی		۲۳'۱۰۰	.....
.....		۱۳'۰۹۰	۹'۴۵۰	ذخایر		۸'۲۵۰	۶'۱۷۵
پیش‌پرداخت‌ها		۱'۸۷۰	۱'۲۸۷	پیش‌دریافت‌ها		۱۰'۱۴۲	۷'۳۳۵
دارایی‌های نگهداری شده برای فروش		۱۷'۰۵۰	۱۱'۱۶۰	.....		۱'۹۸۰	۱'۳۵۰
جمع دارایی‌های جاری		۱۱۱'۱۰۰	.....	جمع بدهی‌های جاری		۴۹'۷۴۲	۳۷'۱۸۰
دارایی‌های غیر جاری:				بدهی‌های غیر جاری:			
.....		.....	۱۵'۹۴۰	پرداختنی‌های بلند مدت		.....	۱۲'۸۹۰
سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت		۲۱'۲۳۰	.....	تسهیلات مالی بلند مدت		۲۳'۳۲۰	۱۹'۹۰۰
سرمایه‌گذاری در املاک		۶'۶۰۰	۴'۹۵۰	جمع بدهی‌های غیر جاری		.....	۵۷'۰۹۰
دارایی‌های نامشهود		۲'۷۵۰	۲'۱۰۰	جمع بدهی‌ها		.....	۹۴'۲۷۰
.....		۱۴'۵۴۰	۱۱۵'۲۰۰	حقوق صاحبان سرمایه:			
سایر دارایی‌ها		.....	۲'۰۰۰	سرمایه		.....	.....
جمع دارایی‌های غیر جاری		۱۹۷'۳۴۰	.....	سود انباشته		۵۱'۴۰۳	۲۵'۰۶۰
جمع دارایی‌ها		۳۰۸'۴۴۰	.....	جمع حقوق صاحبان سرمایه		۳۰۸'۴۴۰	.....

سایر اطلاعات

- ۱ سرمایه سال ۱۳۹۶ به نسبت سال گذشته ۱۰٪ رشد داشته است.
- ۲ در سال ۱۳۹۵ دارایی‌های غیر جاری دو برابر دارایی‌های جاری می‌باشد.
- ۳ سایر دارایی‌های در سال ۱۳۹۶ به نسبت سال گذشته ۱۱٪ افزایش داشته است.

تحقیق کنید که اگر مؤسسه‌ای قصد دریافت تسهیلات (وام) از بانک را داشته باشد، معمولاً بانک چه گزارش‌های حسابداری را از مؤسسه می‌خواهد و از هر گزارش چه نتایج برداشت می‌کند؟ بررسی نمایید.

فعالیت

ردیف	شاخص های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث های گروهی و مسئولیت پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف حقوق صاحبان سرمایه				
۷	تعریف انواع حقوق صاحبان سرمایه				
۸	تعریف سود انباشته				
۹	توانایی تفکیک اجزای حقوق صاحبان سرمایه				
۱۰	توانایی تنظیم بخش حقوق صاحبان سرمایه ترازنامه				

در مورد «حساب‌های انتظامی» چه می‌دانید؟

حساب‌های انتظامی، حساب‌هایی آماری هستند که جهت نگهداری اطلاعات و ارقام مربوط به برخی اطلاعات غیر مالی کاربرد دارند و هدف از آنها ایجاد شفافیت هر چه بیشتر برای برخی از رویدادهای مالی در گذشته، حال و آینده می‌باشند. برای مثال: نگهداری اطلاعات مربوط به اسناد تضمینی شرکت نزد دیگران، که می‌تواند میزان برخی تعهدات ممکن در آینده را شفاف‌تر سازد.

بدهی‌های احتمالی

بدهی‌هایی که به دلیل قطعی نبودن و نداشتن سررسید مشخص، امکان شناسایی آنها وجود ندارد. از بدهی‌های احتمالی می‌توان «تضمین اسناد پرداختنی دیگران توسط مؤسسه» و «خسارات ناشی از محکومیت دعاوی» را نام برد.

لازم به ذکر است که اجزای هریک از حساب‌های مندرج در متن صورت‌های مالی و همچنین حساب‌های انتظامی و بدهی‌های احتمالی باید در «یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی» افشاء گردد. تشریح یادداشت‌های توضیحی در مقاطع تحصیلی بالاتر انجام خواهد شد.

کار عملی ۱۳

«مؤسسه رامسر» در سال ۱۳۹۶ تأسیس شده است. با توجه به مانده حساب‌های صفحه بعد که در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ از دفاتر حسابداری این مؤسسه استخراج شده است، ترازنامه طبقه‌بندی شده مؤسسه را در پایان سال ۱۳۹۶ تهیه نمایید. (ارقام به ریال)

ردیف	شرح	مانده ۹۶/۱۲/۲۹
۱	سپرده گذاری ۵ ساله در بانک	۳۲۰'۰۰۰'۰۰۰
۲	حساب های دریافتی	۵۹'۶۲۵'۵۰۰
۳	وجه در راه	۶'۸۸۵'۵۰۰
۴	سرمایه گذاری ۶ ماهه در بانک	۱۳۲'۶۱۸'۷۵۰
۵	ذخیره تضمین محصول	۱۴'۲۲۷'۵۰۰
۶	مساعده کارکنان	۲۷'۰۰۰'۰۰۰
۷	استهلاک انباشته ساختمان	۵۰'۰۰۰'۰۰۰
۸	ذخیره دستمزد ایام مرخصی	۹۵'۹۶۰'۸۴۸
۹	کالای ساخته شده	۶۴'۷۲۷'۵۰۰
۱۰	مالیات حقوق و دستمزد	۱۱'۸۷۵'۰۰۰
۱۱	پیش دریافت فروش	۲۷'۶۲۵'۱۰۵
۱۲	وام پرداختی بلندمدت	۴۸۷'۹۳۶'۷۰۷
۱۳	اسناد تضمینی دریافتی از کارکنان	۵۴'۰۰۰'۰۰۰
۱۴	امتیاز تلفن	۲۰'۰۰۰'۰۰۰
۱۵	پیش پرداخت خرید مواد اولیه	۲۶'۲۵۰'۰۰۰
۱۶	ملزومات	۱۷'۰۴۷'۵۰۰
۱۷	حصه بلندمدت وام کارکنان	۱۵۲'۸۸۲'۰۰۰
۱۸	پیش پرداخت بیمه	۱۰۰'۰۰۰'۰۰۰
۱۹	امتیاز برق	۱۲'۰۰۰'۰۰۰
۲۰	بانک	۱۴۲'۶۳۵'۸۵۵
۲۱	حقوق پرداختی	۱۲۴'۷۴۳'۷۵۰
۲۲	سپرده حسن انجام کار - نزد مؤسسه	۲۴'۶۴۸'۰۰۰
۲۳	صندوق	۱۳'۰۷۵'۰۰۰
۲۴	ساختمان	۸۰۰'۰۰۰'۰۰۰
۲۵	سرمایه	۱'۶۰۰'۰۰۰'۰۰۰
۲۶	موجودی نقد مسدود شده	۴۰'۰۰۰'۰۰۰
۲۷	پیش پرداخت خرید ماشین آلات	۲۰۰'۰۰۰'۰۰۰
۲۸	حساب های پرداختی تجاری	۲۷'۲۳۷'۰۰۰
۲۹	بیمه پرداختی	۲۵'۱۶۵'۷۵۰
۳۰	مواد اولیه مازادی که شرکت برای فروش نگهداری می کند.	۶'۲۵۰'۰۰۰
۳۱	حق اختراع	۳۲'۰۰۰'۰۰۰
۳۲	بدهی احتمالی ناشی از محکومیت در دادگاه	۷'۰۰۰'۰۰۰
۳۳	اسناد تسلیمی بابت تضمین قراردادهای	۶۰۰'۰۰۰'۰۰۰
۳۴	کالاهایی که هنوز مرحله تولید را تکمیل نکرده اند.	۳۷۳'۰۳۳'۰۵
۳۵	ماشین آلات کنارگذاری شده برای فروش	۷۴۰'۰۰۰'۰۰۰
۳۶	مواد اولیه موجود جهت تولید کالا	۳۳'۱۲۵'۰۰۰
۳۷	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان	۲۰۰'۸۰۰'۰۰۰

ردیف	شاخص های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث های گروهی و مسئولیت پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف حساب های انتظامی				
۷	تعریف بدهی های احتمالی				
۸	توانایی تشخیص و شناسایی حساب های انتظامی				
۹	توانایی تشخیص و شناسایی بدهی های احتمالی				
۱۰	توانایی تنظیم بخش حساب های انتظامی				

فکر کنید

با توجه به اینکه هر فرد در برابر خود و جامعه مسئولیت شهروندی دارد و باید پاسخگوی اعمال خود باشد، چه مسئولیت‌هایی بر دوش کمک حسابدار تهیه کننده صورت‌های مالی قرار دارد؟

.....

.....

.....

.....

فکر کنید

به نظر شما یک کمک حسابدار تهیه کننده صورت‌های مالی به عنوان یک شهروند چه تعهدات اخلاقی نسبت به کارفرما و جامعه دارد؟

.....

.....

.....

.....

ارزشیابی شایستگی تهیه و تنظیم ترازنامه

شرح کار:

- ۱ توانایی تفکیک مانده حساب‌ها به دارایی و بدهی و سرمایه
- ۲ توانایی تفکیک دارایی‌ها به جاری و غیرجاری
- ۳ کنترل محاسبات و مانده حساب‌های دارایی جاری (موجودی نقدی و پیش‌پرداخت‌ها)
- ۴ کنترل محاسبات و مانده موجودی کالا طبق فرم موجودی انبار
- ۵ کنترل محاسبات به دارایی‌های غیرجاری و طبقه‌بندی آن (مشهود و غیرمشهود)
- ۶ کنترل محاسبات مربوط به استهلاک انباشته دارایی‌های غیرجاری
- ۷ کنترل محاسبات مربوط به ارزش دفتری دارایی‌های غیرجاری
- ۸ توانایی تفکیک بدهی‌ها به جاری و غیرجاری
- ۹ کنترل محاسبات مربوط به انواع بدهی حساب جاری و طبقه‌بندی آن
- ۱۰ کنترل محاسبات مربوط به بدهی غیرجاری و طبقه‌بندی آن
- ۱۱ کنترل محاسبات مربوط به اقلام سرمایه و سرمایه پرداخت نموده
- ۱۲ تنظیم ترازنامه مؤسسه با توجه به استانداردهای حسابداری
- ۱۳ تهیه یادداشت‌های همراه مربوط به حساب‌های انتظامی

استاندارد عملکرد: تهیه و تنظیم ترازنامه بر طبق استانداردهای حسابداری و صورت‌های مالی نمونه براساس مستندات و مدارک مثبت

شاخص‌ها:

- ۱ تهیه بخش دارایی‌های ترازنامه
- ۲ تهیه بخش بدهی‌های ترازنامه
- ۳ تهیه بخش حقوق صاحبان سهام (سرمایه) ترازنامه
- ۴ تهیه بخش حساب‌های انتظامی

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط: اتاق کار، میز و صندلی، ملزومات اداری، کامپیوتر، پرینتر، مجموعه استانداردهای ایران، فرم صورت‌های مالی نمونه، مجموعه قوانین مالیات‌های مستقیم، ماشین حساب، حداقل ۴۲ عنوان حساب دفتر کل به مدت ۶۲ دقیقه

ابزار و تجهیزات: میز و صندلی، ملزومات اداری، نرم‌افزار مالی، نرم‌افزار اکسل، فرم صورت‌های مالی نمونه، مجموعه استانداردهای حسابداری، مجموعه قوانین مالیات‌های مستقیم

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	تهیه بخش دارایی‌های ترازنامه	۲	
۲	تهیه بخش بدهی‌های ترازنامه	۲	
۳	تهیه بخش حقوق صاحبان سهام (سرمایه) ترازنامه	۲	
۴	تهیه بخش حساب‌های انتظامی	۱	
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

پودمان ۴

بستن حساب‌های مالی

در پایان دوره مالی و پس از تهیه صورت‌های مالی زمان بستن حساب‌ها فرا می‌رسد. این اقدام از این نظر حائز اهمیت است که بدون بستن حساب‌ها، امکان ثبت مبادلات دوره مالی بعد و گزارش‌گیری صحیح فراهم نخواهد شد.

به پایان آمد این دفتر حکایت همچنان باقی   به صد دفتر نشاید گفت شرح حال مشتاقی
سعدی

مقدمه

- آیا می‌دانید مفهوم بستن حساب‌ها چیست؟
- تفاوت بین حساب‌های موقت با دائمی را می‌دانید؟
- منظور از تراز آزمایشی اختتامی چیست؟
- در دوره مالی جدید حساب‌ها چگونه افتتاح می‌شوند؟

استاندارد عملکرد

- صدور سند بستن حساب‌های موقت، دائمی و انتظامی
- صدور سند افتتاح حساب‌های دائمی و حساب‌های انتظامی

شایستگی‌های این پودمان

بخش اول

بستن حساب‌های موقت

بخش دوم

تهیه تراز آزمایشی اختتامی

بخش سوم

بستن حساب‌های دائمی

بخش چهارم

بستن حساب‌های انتظامی

بخش پنجم

افتتاح حساب‌های دائمی

فرایند بستن حساب‌ها در پایان هر دوره مالی یک گام مهم پس از تهیه صورت‌های مالی است، که بدون انجام این مرحله امکان ثبت فعالیت‌های مالی مؤسسه در دوره مالی بعد مقدور نیست. به این دلیل لازم است در پایان هر دوره مالی براساس «**فرض دوره مالی**» همچنین قوانین و مقررات مربوط به «**نحوه نگهداری دفاتر قانونی**» کلیه حساب‌ها بسته شوند.

فعالیت

مکالمه زیر که بین شما به عنوان حسابدار و مدیر واحد اقتصادی انجام شده است را تکمیل کنید.

مدیر : سلام، در حال انجام چه کاری هستید؟

شما : سلام، در حال بستن حساب‌ها هستیم.

مدیر : بستن حساب‌ها یعنی چی؟

شما : .....

.....

مدیر : خوب ما که در سال‌های آینده نیز قصد ادامه فعالیت داریم پس چه لزومی به بستن حساب‌ها است؟

شما : .....

.....

الف) مفهوم بستن حساب‌ها

منظور از بستن حساب‌ها، صفر کردن مانده آنهاست. هر حساب پس از مانده‌گیری ممکن است دارای مبلغی به عنوان مانده باشد. این مبلغ معمولاً در طرف موافق با ماهیت آن حساب است. برای مثال، مانده حساب‌های دارایی در طرف بدهکار و مانده حساب‌های درآمد در طرف بستانکار آن است و برای صفر کردن آنها لازم است آن حساب را معادل مبلغ مانده، در طرف مخالف با ماهیت، بدهکار یا بستانکار کنیم.

- ۱ آیا ممکن است در پایان دوره مالی برخی از حساب‌ها، مانده‌ای مخالف با ماهیت معمول خود داشته باشند؟ دلایل آن را بررسی کنید.
- ۲ با توجه به ماهیت حساب‌ها جدول زیر را کامل کنید.

ردیف	نام حساب	بدهکار	بستانکار
۱	بانک	✓	
۲	موجودی کالا		
۳	درآمد فروش کالا		
۴	استهلاک انباشته ساختمان		
۵	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان		
۶	برگشت از فروش و تخفیفات		
۷	تخفیفات نقدی خرید		
۸	هزینه حقوق و دستمزد		
۹	حصه جاری وام بلندمدت پرداختی		
۱۰	درآمد ارائه خدمات		
۱۱	ذخیره تضمین محصول		
۱۲	.....	✓	
۱۳	.....		✓

- ۳ در مورد ارتباط بین فرض دوره مالی و بستن حساب‌ها توضیح دهید.

ب) دلایل بستن حساب‌ها

۱ براساس فرض دوره مالی عمر واحدهای اقتصادی به دوره‌های مساوی تقسیم می‌شود، که به هر یک از این دوره‌ها یک «دوره مالی» می‌گویند. معمولاً هر دوره مالی از فروردین آن سال تا پایان اسفندماه همان سال به طول می‌انجامد و در پایان آن عده‌ای علاقه‌مندند حاصل عملکرد (سود یا زیان) یک سال گذشته واحد اقتصادی را قضاوت کنند، به همین دلیل صورت‌های مالی برای واحدهای اقتصادی تهیه می‌شود و پس از آن حساب‌هایی که بیانگر عملکرد واحد اقتصادی طی سال مالی بوده‌اند باید صفر شوند، تا از ابتدای دوره مالی بعد با مانده صفر و به‌منظور اندازه‌گیری عملکرد واحد اقتصادی در دوره مالی جدید شروع به تغییر کنند.

با توجه به مطالب فوق اولین دلیل بستن حساب‌ها را می‌توان صفر کردن دسته‌ای از حساب‌ها دانست که بیانگر عملکرد واحد اقتصادی طی یک دوره مالی معین و مشخص بوده‌اند و نیاز است از ابتدای دوره مالی بعد با مانده صفر شروع به تغییر کنند.

فعالیت

۱ کدام یک از حساب‌ها در محاسبه عملکرد واحد اقتصادی (خدماتی، بازرگانی) نقش دارند؟

.....

.....

۲ حسابدار مؤسسه‌ای در پایان سال ۱۳۹۵ اقدام به بستن حساب‌های مرتبط با عملکرد ننموده است، به نظر شما در ادامه فعالیت حسابداری و گزارشگری مؤسسه چه ایراداتی به وجود خواهد آمد؟

.....

.....

۲ بر اساس قوانین و مقررات مربوط به نحوه نگهداری دفاتر قانونی، که از سوی سازمان امور مالیاتی کشور در قالب یک آیین‌نامه تهیه و ابلاغ شده است، واحدهای اقتصادی ملزم هستند برای هر دوره مالی از دفاتر مالی جدید استفاده کنند. به همین دلیل، سایر حساب‌ها در دفاتر سال مالی جاری بسته می‌شوند تا به دفاتر سال مالی بعد منتقل شوند.

با توجه به توضیحات فوق دومین دلیل بستن حساب‌ها را می‌توان صفر کردن مانده برخی دیگر از حساب‌ها به منظور انتقال به دفاتر جدید در سال مالی بعد دانست.

فعالیت

۱ الزام واحدهای اقتصادی به نگهداری دفاتر قانونی جدید برای هر سال مالی بر اساس کدام آیین‌نامه است؟

.....

.....

۲ بخش‌هایی از این آیین‌نامه را که بیانگر الزام قانونی فوق‌الذکر است، پیدا کنید و بنویسید.

.....

.....

در ادامه مکالمه بین شما و مدیر :

مدیر: مفهوم بستن حساب‌ها را متوجه شدم ولی شما چگونه این کار را انجام می‌دهید؟

شما: برای این کار ما حساب‌ها را به دو دسته موقت و دائمی تقسیم می‌کنیم.

مدیر: به چه حساب‌هایی موقت و به چه حساب‌هایی دائمی می‌گویند؟

شما: .....

.....

.....

با توجه به دلایلی که برای بستن حساب‌ها برشمردیم، حساب‌ها را در پایان سال و پس از انجام اصلاحات و تعدیلات لازم به دو دسته زیر تقسیم‌بندی می‌کنیم:

۱ حساب‌های موقت (سود و زیانی)

۲ حساب‌های دائمی (ترازنامه‌ای)

۱ حساب‌های موقت

حساب‌هایی هستند که عمر آنها محدود به یک دوره مالی بوده و مانده آنها به دوره مالی بعد منتقل نمی‌شود، چرا که مانده این حساب‌ها گویای عملکرد (سود یا زیان) مؤسسه برای یک دوره مالی معین و مشخص است. برای مثال زمانی که گفته می‌شود **درآمد (فروش)** مؤسسه «خوزستان» در سال ۱۳۹۵ مبلغ ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال است، این مبلغ صرفاً نشان دهنده درآمد (فروش) مؤسسه «خوزستان» برای همان سال مالی است و برای اندازه‌گیری درآمد این مؤسسه در سال‌های قبل یا بعد باید به سراغ درآمدهای همان سال‌ها برویم. این موضوع در ارتباط با حساب‌های **هزینه** نیز صدق می‌کند چرا که هزینه‌های هر دوره مالی نیز مختص همان دوره مالی است.

در نتیجه: کلیه حساب‌های درآمدی و هزینه‌ای جزء حساب‌های موقت هستند.

۱ مطالب فوق با کدام یک از اصول یا مفروضات حسابداری در ارتباط است؟ توضیح دهید.

.....

.....

۲ از بین «شماره دانش‌آموزی»، «نام و نام‌خانوادگی» و «معدل» شما در پایه یازدهم، کدام یک از نظر

ماهیت، شبیه به حساب‌های موقت است؟ چرا؟

.....

.....

به طور خلاصه می‌توان گفت، مجموعه حساب‌های درآمد و هزینه، که به آنها حساب‌های سود و زیانی نیز گفته می‌شود را حساب‌های موقت می‌نامند. به عبارت دیگر کلیه اقلام تشکیل‌دهنده صورت سود و زیان جزء حساب‌های موقت طبقه‌بندی می‌گردند. این دسته از حساب‌ها در پایان دوره مالی صفر می‌گردند و به **حساب خلاصه سود و زیان** منتقل می‌شوند.
(دلیل اول در بستن حساب‌ها)

فعالیت

مشخص کنید ثبت هر یک از رویدادهای مالی زیر دارای چند حساب موقت است؟ آنها را نام ببرید.

ردیف	رویداد	تعداد حساب‌های موقت	نام حساب‌های موقت
۱	ثبت هزینه استهلاک	۱	هزینه استهلاک
۲	تجدید تنخواه		
۳	فروش کالا با ارزش افزوده (در روش ادواری)		
۴	واگذاری چک به بانک		
۵	برگشت چک واگذار شده به بانک و کسر هزینه کارمزد توسط بانک		
۶	محاسبه و ثبت استهلاک معدن		
۷	پرداخت حقوق		
۸	دریافت وجه فروش کالا پیش از انجام معامله		
۹	خرید رایانه برای کارکنان شرکت		
۱۰	ثبت هزینه حمل کالای خریداری شده		

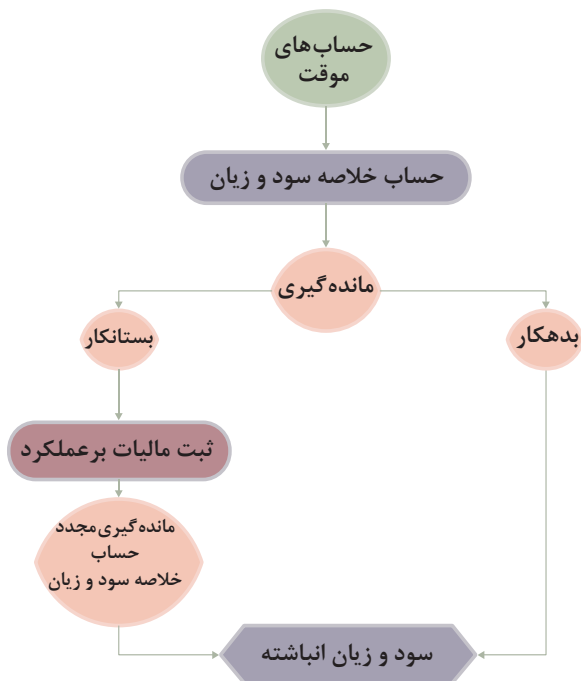
فعالیت

یک نمونه ثبت بنویسید که در طرف بدهکار و بستانکار آن از حساب‌های موقت استفاده شده باشد.

.....
.....

حساب خلاصه سود و زیان

حساب خلاصه سود و زیان یک حساب واسطه است، که در پایان دوره مالی ایجاد و حساب‌های موقت به آن بسته خواهند شد، سپس این حساب اگر پس از مانده‌گیری دارای مانده بستانکار باشد نشان‌دهنده سود خالص قبل از مالیات است که پس از ثبت مالیات و مانده‌گیری مجدد بیانگر سود خالص پس از کسر مالیات خواهد شد و در نهایت مانده حساب خلاصه سود و زیان به حساب سود و زیان انباشته منتقل می‌گردد. همچنین اگر پس از بستن حساب‌های موقت مانده حساب خلاصه سود و زیان بدهکار باشد نشان‌دهنده زیان خالص است و نیازی به ثبت مالیات نیست و مانده این حساب مستقیماً به حساب سود و زیان انباشته منتقل می‌گردد.

نکته

در نظر داشته باشید در این فصل، هدف آموزش چگونگی محاسبه مالیات نیست اما به دلیل اینکه مالیات بر عملکرد واحدهای اقتصادی در پایان دوره مالی و پس از بستن حساب‌های موقت ثبت می‌شود، پرداختن به این ثبت در این فصل اجتناب‌ناپذیر بوده است که در ادامه به صورت مشخص و مجزا از سایر ثبت‌ها نشان داده شده است.

فعالیت

مانده حساب خلاصه سود و زیان را پس از بستن حساب‌های موقت در کدام گزارش و با چه عنوانی می‌توان یافت؟

۲ حساب‌های دائمی (ترازنامه‌ای)

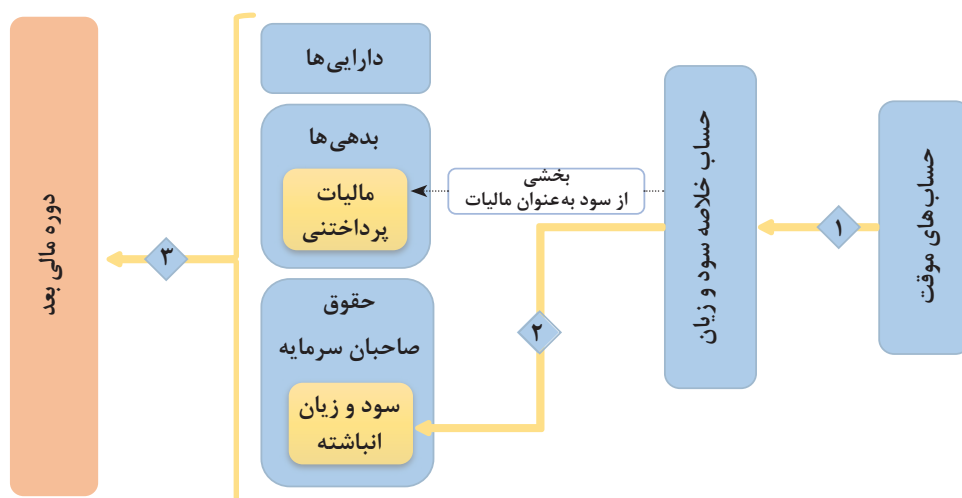
حساب‌هایی هستند که برخلاف حساب‌های موقت مانده آنها برای اندازه‌گیری عملکرد (سود یا زیان) استفاده نمی‌شود. عمر این حساب‌ها محدود به یک دوره مالی نیست و مانده آنها به دوره مالی بعد منتقل می‌گردد. حساب دارایی‌ها، بدهی‌ها، سرمایه، استهلاک‌های انباشته از جمله این حساب‌ها هستند، که می‌توان همگی

آنها را در ترازنامه نیز مشاهده نمود. این حساب‌ها در پایان دوره مالی به منظور انتقال به دفاتر جدید در سال مالی بعد، صفر می‌شوند. (دلیل دوم از بستن حساب‌ها)

فعالیت

کدام یک از حساب‌های زیر موقت و کدام یک دائمی هستند؟

ردیف	نام حساب	موقت	دائمی
۱	استهلاک انباشته ساختمان		✓
۲	سود و زیان انباشته		
۳	درآمد ارائه خدمات		
۴	سایر حساب‌های دریافتنی - ارزش افزوده		
۵	سرمایه		
۶	هزینه حقوق و دستمزد		
۷	خلاصه سود و زیان		
۸	پیش پرداخت هزینه بیمه		
۹	حق امتیازها		
۱۰	.....	✓	
۱۱	.....		✓

۱ به نظر شما ماهیت حساب خلاصه سود و زیان چیست؟

۲ در نمودار فوق، مرحله «۲» پس از ثبت مالیات انجام می‌گردد یا قبل از آن؟ توضیح دهید.

۳ در تصویر زیر کدام جهت نماها، عملکردی شبیه به حساب‌های دائم و کدام عملکردی شبیه به حساب‌های موقت دارند؟

بستن حساب‌های موقت

در ادامه به چگونگی صدور سند بستن حساب‌های موقت در مؤسساتی که دارای سرمایه ثابتی هستند خواهیم پرداخت، اما قبل از آن لازم است مؤسسات را از منظر نوع فعالیتی که انجام می‌دهند بررسی کنیم، این موضوع در نحوه بستن حساب‌های موقت مؤثر است. پیش‌تر خوانده‌اید که مؤسسات از نظر نوع فعالیت به سه دسته زیر تقسیم‌بندی می‌شوند:

■ خدماتی

■ بازرگانی

■ تولیدی

به این دلیل در ادامه، بستن حساب‌های موقت را در مؤسسات با نوع فعالیت‌های فوق بررسی خواهیم کرد.

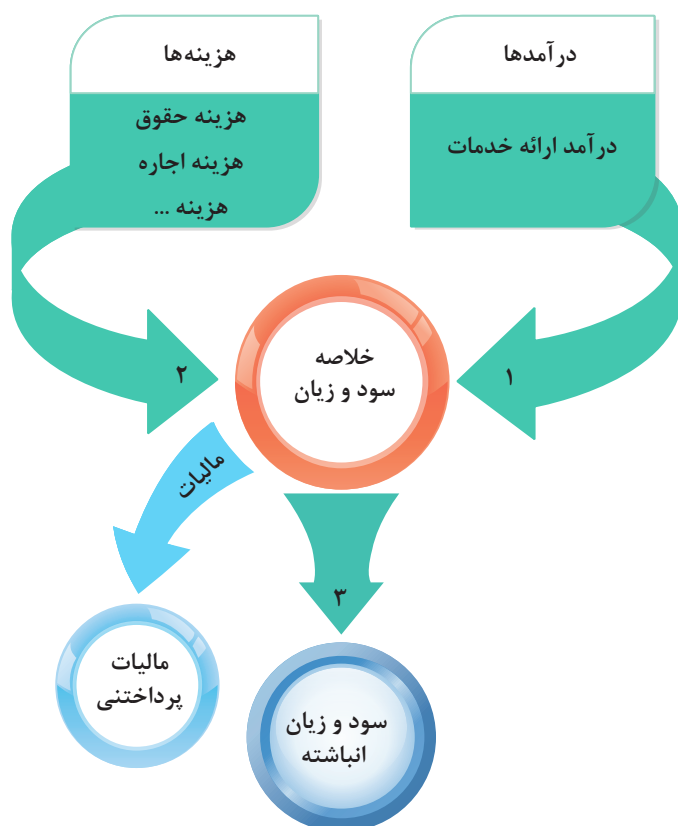
صدور سند بستن حساب‌های موقت در مؤسسات خدماتی

با توجه به نحوه کسب سود در مؤسسات خدماتی، به‌طور معمول در این نوع از مؤسسات، حساب‌های موقت شامل موارد زیر است:

■ درآمد ارائه خدمات

■ هزینه‌ها

فرایند بستن حساب‌های موقت مستلزم انجام ثبت حسابداری و انتقال به دفتر کل است. معمولاً عملیات بستن حساب‌های موقت، در واحدهای خدماتی و در پایان دوره مالی شامل سه مرحله است:

به نظر شما ترتیب بستن این حساب‌ها تأثیری در نتیجه حاصل شده دارد؟

۱ بستن حساب‌های درآمد

به‌طور معمول حساب‌های درآمد دارای مانده بستانکار هستند، به‌منظور صفر کردن مانده آنها کافی است، معادل مانده بستانکار خود بدهکار شده و حساب خلاصه سود و زیان معادل مجموع درآمدها (در صورتی که چند نوع درآمد داشته باشیم) بستانکار شود. این ثبت موجب انتقال درآمدها به طرف بستانکار حساب خلاصه سود و زیان می‌شود.

شماره سند:		مؤسسه....		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹		سند حسابداری		تعداد ضمائیم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		درآمد ارائه خدمات		xxx	
		خلاصه سود و زیان			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت بستن حساب درآمدها به حساب خلاصه سود و زیان					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۲ بستن حساب‌های هزینه

به‌طور معمول حساب‌های هزینه دارای مانده بدهکار هستند، به‌منظور صفر کردن مانده آنها کافی است، معادل مانده بدهکار خود بستانکار شده و حساب خلاصه سود و زیان معادل مجموع هزینه‌ها بدهکار شود. لازم به ذکر است با توجه به زیاد بودن حساب‌های هزینه لازم نیست برای هریک از این حساب‌ها یک ثبت مجزا انجام شود، می‌توان در قالب یک ثبت مرکب خلاصه سود و زیان را معادل مجموع هزینه‌ها بدهکار و هر یک از هزینه‌ها را مطابق ثبت زیر بستانکار کنیم.

شماره سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹ تاریخ سند:		مؤسسه .... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضامائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		xxx	
		هزینه اجاره			xxx
		هزینه حقوق			xxx
		هزینه ملزومات			xxx
		هزینه استهلاک			xxx
		هزینه آب و برق			xxx
		هزینه.....			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت بستن حساب‌های هزینه به حساب خلاصه سود و زیان					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

تعیین و ثبت مالیات بر عملکرد:

در این مرحله حساب خلاصه سود و زیان مانده‌گیری می‌شود، مانده بستانکار این حساب نشان‌دهنده سود خالص قبل مالیات است که در این حالت با ثبت زیر مالیات مربوط به عملکرد ثبت می‌شود و اگر مانده حساب خلاصه سود و زیان بدهکار باشد نشان‌دهنده زیان خالص است که در این حالت ثبتی بابت مالیات صورت نخواهد گرفت.

شماره سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹ تاریخ سند:		مؤسسه .... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضامائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		xxx	
		مالیات پرداختنی			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت ثبت مالیات عملکرد سال....					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۲ بستن حساب خلاصه سود و زیان: پس از بستن حساب‌های درآمد و هزینه همچنین ثبت مالیات بر عملکرد (در صورت لزوم)، مانده نهایی حساب خلاصه سود و زیان با ثبت زیر به حساب سود و زیان انباشته منتقل می‌گردد.

شماره سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹ تاریخ سند:		مؤسسه .... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		xxx	
		سود و زیان انباشته			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت انتقال مانده بستانکار حساب خلاصه سود و زیان به حساب سود و زیان انباشته					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

لازم به ذکر است اگر پس از بستن حساب‌های موقت مانده حساب خلاصه سود و زیان بدهکار باشد نشان‌دهنده زیان خالص است و ثبتی از بابت مالیات انجام نخواهد شد و مانده این حساب با ثبت زیر مستقیماً به حساب سود و زیان انباشته منتقل می‌گردد.

شماره سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹ تاریخ سند:		مؤسسه .... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		سود و زیان انباشته		xxx	
		خلاصه سود و زیان			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت انتقال مانده بدهکار حساب خلاصه سود و زیان به حساب سود و زیان انباشته					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

اطلاعات زیر مربوط به مؤسسه حقوقی «اصفهان» است که در ادامه ثبت‌های مربوط به بستن حساب‌های موقت آن را انجام خواهیم داد.

مؤسسه حقوقی اصفهان
ترازنامه آزمایشی اصلاح‌شده
۱۳۹۶/۱۲/۲۹

مانده حساب‌ها		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۵'۰۰۰'۰۰۰	بانک
	۳'۲۰۰'۰۰۰	حساب‌های دریافتنی
	۱'۰۰۰'۰۰۰	پیش‌پرداخت اجاره
	۲'۳۰۰'۰۰۰	اثاثه
۲۳۰'۰۰۰		استهلاک انباشته اثاثه
۱'۰۰۰'۰۰۰		حساب‌های پرداختنی
۵۰۰'۰۰۰		حقوق پرداختنی
۵۰۰'۰۰۰		پیش‌دریافت درآمد
۸'۵۰۰'۰۰۰		سرمایه
۲'۰۰۰'۰۰۰		درآمد ارائه خدمات
	۲۵۰'۰۰۰	هزینه اجاره
	۶۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق
	۲۳۰'۰۰۰	هزینه استهلاک اثاثه
	۱۵۰'۰۰۰	هزینه ملزومات
<u>۱۲'۷۳۰'۰۰۰</u>	<u>۱۲'۷۳۰'۰۰۰</u>	جمع

ثبت بستن حساب درآمد:

شماره سند: ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ تاریخ سند:		مؤسسه حقوقی اصفهان سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		درآمد ارائه خدمات		۲'۰۰۰'۰۰۰	
		خلاصه سود و زیان			۲'۰۰۰'۰۰۰
جمع: دو میلیون ریال					
شرح سند: بابت بستن حساب درآمد به حساب خلاصه سود و زیان					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

ثبت بستن حساب هزینه‌ها:

شماره سند: ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ تاریخ سند:		مؤسسه حقوقی اصفهان سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		۱'۲۳۰'۰۰۰	
		هزینه اجاره			۲۵۰'۰۰۰
		هزینه حقوق			۶۰۰'۰۰۰
		هزینه ملزومات			۱۵۰'۰۰۰
		هزینه استهلاک اثاثه			۲۳۰'۰۰۰
جمع: یک میلیون و دویست و سی هزار ریال					
شرح سند: بابت بستن حساب هزینه‌ها به حساب خلاصه سود و زیان					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

حساب خلاصه سود و زیان

۲'۰۰۰'۰۰۰	۱'۲۳۰'۰۰۰
۷۷۰'۰۰۰	

پس از بستن حساب‌های درآمد و هزینه لازم است در این مرحله مانده حساب خلاصه سود و زیان را محاسبه کنیم.

تعیین و ثبت مالیات بر عملکرد:

* نرخ مالیات بر عملکرد ۲۵ درصد فرض شود.

$$۷۷۰٬۰۰۰ \times ۲۵\% = ۱۹۲٬۵۰۰$$

شماره سند:		مؤسسه حقوقی اصفهان		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳۹۶/۱۲/۲۹		سند حسابداری		تعداد ضامئ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		۱۹۲٬۵۰۰	
		مالیات پرداختنی			۱۹۲٬۵۰۰
جمع: یکصد و نود و دو هزار و پانصد ریال					
شرح سند: بابت ثبت مالیات بر عملکرد سال ۱۳۹۶					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

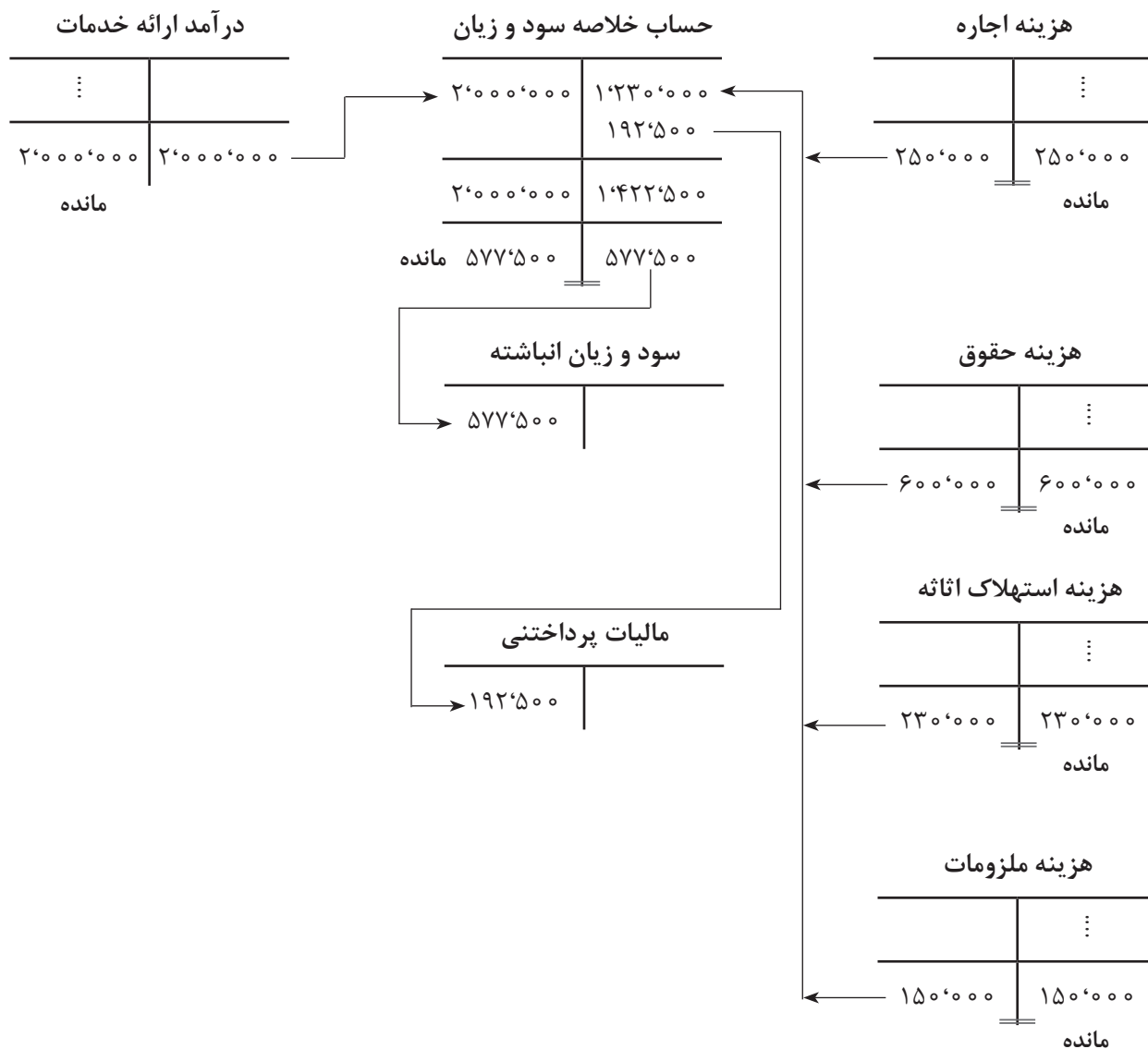
حساب خلاصه سود و زیان

۲٬۰۰۰٬۰۰۰	۱٬۲۳۰٬۰۰۰
	۱۹۲٬۵۰۰
۲٬۰۰۰٬۰۰۰	۱٬۴۲۲٬۵۰۰
۵۷۷٬۵۰۰	

بستن حساب خلاصه سود و زیان:

شماره سند:		مؤسسه حقوقی اصفهان		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳۹۶/۱۲/۲۹		سند حسابداری		تعداد ضامئ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		۵۷۷٬۵۰۰	
		سود و زیان انباشته			۵۷۷٬۵۰۰
جمع: پانصد و هفتاد و هفت هزار و پانصد ریال					
شرح سند: بابت انتقال مانده بستانکار حساب خلاصه سود و زیان به حساب سود و زیان انباشته					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

فرایند بستن حساب‌های موقت در مثال فوق در دفتر کل به ترتیب زیر خواهد بود.

کار عملی ۱

مؤسسه اردستان
تراز آزمایشی اصلاح شده
۱۳۹۶/۱۲/۲۹

مانده حساب‌ها		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۳'۸۰۰'۰۰۰	بانک
	۲'۰۰۰'۰۰۰	حساب‌های دریافتی
	۱'۰۸۰'۰۰۰	سایر حساب‌های دریافتی
	۴۲۰'۰۰۰	ملزومات
	۴'۰۰۰'۰۰۰	پیش‌پرداخت بیمه
	۱۳'۰۰۰'۰۰۰	تجهیزات
۳'۰۰۰'۰۰۰		استهلاک انباشته تجهیزات
	۲۵'۰۰۰'۰۰۰	ساختمان
۵'۰۰۰'۰۰۰		استهلاک انباشته ساختمان
	۳۲'۰۰۰'۰۰۰	زمین
۱'۸۰۰'۰۰۰		حساب‌های پرداختی
۳'۷۰۰'۰۰۰		سایر حساب‌های پرداختی
۵'۶۰۰'۰۰۰		وام پرداختی
۲'۰۰۰'۰۰۰		حقوق پرداختی
۶۰۰'۰۰۰		مالیات پرداختی
۲۴'۳۰۰'۰۰۰		پیش‌دریافت درآمد
۷'۰۰۰'۰۰۰		اسناد پرداختی بلندمدت
۳'۰۰۰'۰۰۰		سرمایه
۸۱۰'۰۰۰		سود و زیان انباشته
۲۵'۴۰۰'۰۰۰		درآمد خدمات فیلم‌برداری
۱۶'۰۰۰'۰۰۰		درآمد خدمات تدوین
	۶'۲۵۰'۰۰۰	هزینه حقوق
	۲'۷۵۰'۰۰۰	هزینه بیمه
	۱'۷۰۰'۰۰۰	هزینه آب و برق
	۱'۳۰۰'۰۰۰	هزینه عوارض و نوسازی
	۱'۶۰۰'۰۰۰	هزینه تبلیغات
	۳۱۰'۰۰۰	هزینه ملزومات
	۲'۰۰۰'۰۰۰	هزینه استهلاک تجهیزات
	۱'۰۰۰'۰۰۰	هزینه استهلاک ساختمان
۹۸'۲۱۰'۰۰۰	۹۸'۲۱۰'۰۰۰	جمع

اطلاعات زیر مربوط به مؤسسه «اردستان» است.

مطلوب است:

ثبت‌های مربوط به بستن حساب‌های موقت، تعیین و ثبت مالیات بر عملکرد (نرخ ۲۵٪ فرض شود)، بستن حساب خلاصه سود و زیان و انتقال کلیه عملیات فوق به دفتر کل

بستن حساب‌های موقت در مؤسسات بازرگانی

فعالیت‌های بازرگانی حوزه دیگری از نظر نوع فعالیت است که واحدهای اقتصادی می‌توانند در این حوزه نیز مشغول به فعالیت باشند، فروشگاه‌ها، عمده‌فروشان و خرده‌فروشان نمونه‌هایی از این واحدهای اقتصادی هستند که تعداد آنها در فضای اقتصادی کشور نیز قابل ملاحظه است.

فرایند بستن حساب‌ها در مؤسسات بازرگانی تاحدودی شبیه یک واحد خدماتی بوده و قدم‌هایی که در این فرایند طی می‌شود کاملاً یکسان است، اما با توجه به ماهیت فعالیت‌های بازرگانی، حساب‌های استفاده شده در این نوع واحدها با واحدهای خدماتی متفاوت است که در ادامه به آنها می‌پردازیم.

آیا یک واحد اقتصادی می‌تواند هم‌زمان به فعالیت خدماتی و بازرگانی اشتغال داشته باشد؟

فعالیت

سیستم‌های نگهداری موجودی کالا

یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در نحوه بستن حساب‌ها در واحدهای بازرگانی سیستم مورد استفاده برای حسابداری موجودی کالا است که عبارت‌اند از:

- سیستم ادواری موجودی کالا
- سیستم دائمی موجودی کالا

تفاوت سیستم نگهداری موجودی کالا در روش ادواری با دائمی در چیست؟

فعالیت

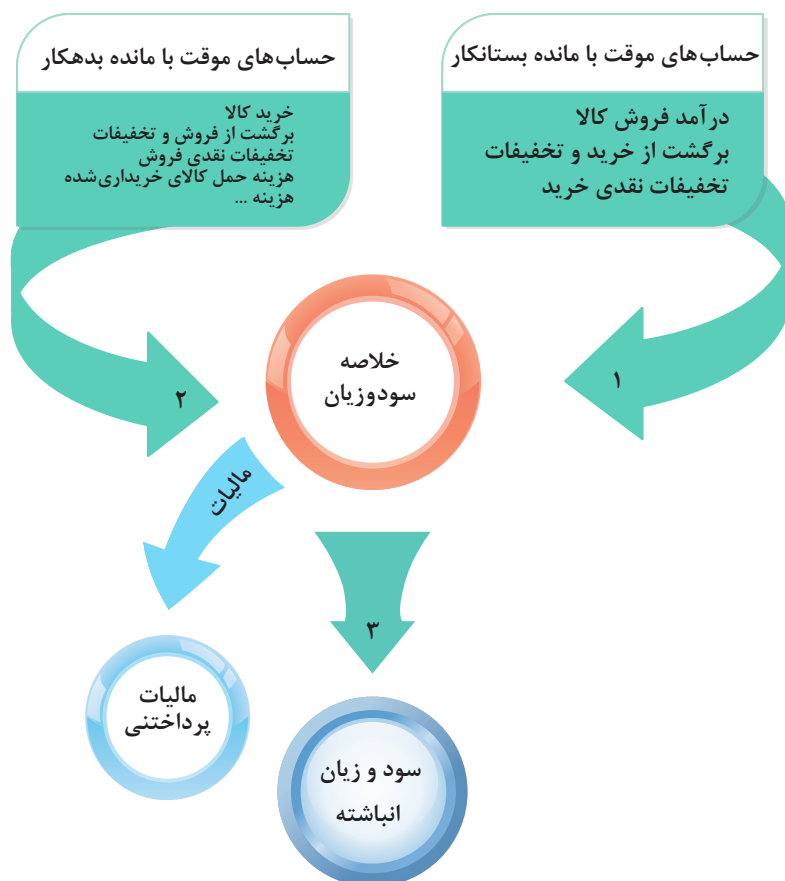
بستن حساب‌های موقت در سیستم ادواری موجودی کالا

با توجه به نحوه کسب سود در واحدهای بازرگانی، به‌طور معمول در این مؤسسات در صورتی که از سیستم ادواری موجودی کالا استفاده شود حساب‌های موقت شامل موارد زیر است:

- درآمد فروش کالا
- برگشت از فروش و تخفیفات

- تخفیفات نقدی فروش
- خرید کالا
- برگشت از خرید و تخفیفات
- تخفیفات نقدی خرید
- هزینه حمل کالای خریداری شده
- هزینه‌ها

فرایند بستن حساب‌های موقت مستلزم انجام ثبت حسابداری و انتقال به دفتر کل است معمولاً عملیات بستن حساب‌های موقت در واحدهای بازرگانی که از سیستم ادواری موجودی کالا استفاده می‌کنند در پایان دوره مالی شامل سه مرحله زیر است.

۱ بستن حساب‌های موقت با مانده بستانکار

در واحدهای اقتصادی با موضوع فعالیت بازرگانی، حساب‌های درآمد فروش کالا، برگشت از خرید و تخفیفات و تخفیفات نقدی خرید به‌طور معمول دارای مانده بستانکار هستند، برای بستن آنها کافی است هر یک را معادل مانده بستانکار خود، بدهکار کرده و در مقابل حساب خلاصه سود و زیان معادل جمع آنها بستانکار کنیم.

شماره سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹ تاریخ سند:		مؤسسه ..... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضامم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		درآمد فروش کالا		xxx	
		برگشت از خرید و تخفیفات		xxx	
		تخفیفات نقدی خرید		xxx	
		خلاصه سود و زیان			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت بستن حساب‌های موقت با مانده بستانکار به حساب خلاصه سود و زیان					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۲ بستن حساب‌های موقت با مانده بدهکار

در واحدهای اقتصادی با موضوع فعالیت بازرگانی، حساب‌های خرید کالا، برگشت از فروش و تخفیفات، تخفیفات نقدی فروش، هزینه حمل کالای خریداری شده و هزینه‌ها به‌طور معمول دارای مانده بدهکار هستند، برای بستن آنها کافی است هر یک را معادل مانده بدهکار خود بستانکار کرده و در مقابل حساب خلاصه سود و زیان معادل جمع آنها بدهکار گردد.

شماره سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹ تاریخ سند:		مؤسسه ..... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضامم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		xxx	
		خرید کالا			xxx
		برگشت از فروش و تخفیفات			xxx
		تخفیفات نقدی فروش			xxx
		هزینه حمل کالای خریداری شده			xxx
		هزینه حقوق و دستمزد			xxx
		هزینه تلفن			xxx
		هزینه تبلیغات			xxx
		هزینه			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت بستن حساب‌های موقت با مانده بدهکار به حساب خلاصه سود و زیان					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

ادامه فرایند بستن حساب‌ها دقیقاً مشابه بستن حساب‌ها در مؤسسات خدماتی است. پس از مانده‌گیری حساب خلاصه سود و زیان در صورت وجود سود خالص ثبت مالیات بر عملکرد به شکل زیر انجام خواهد شد. در صورت وجود زیان خالص نیازی به انجام این ثبت نیست.

تعیین و ثبت مالیات بر عملکرد:

شماره سند:		مؤسسه		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹		سند حسابداری		تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		xxx	
		مالیات پرداختنی			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت ثبت مالیات عملکرد سال ...					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۲ بستن حساب خلاصه سود و زیان:

شماره سند:		مؤسسه		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹		سند حسابداری		تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		xxx	
		سود و زیان انباشته			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت انتقال مانده حساب خلاصه سود و زیان به حساب سود و زیان انباشته					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

لازم به ذکر است در صورت وجود زیان خالص، ثبت فوق به صورت معکوس خواهد بود.

نکته

اگرچه تعریف قدیمی سواد، توانایی خواندن و نوشتن است، ولی امروزه توانایی خواندن و نوشتن تنها بخشی از تعریف سواد است و حتی داشتن مدارک و مدارج عالییه دانشگاهی نیز دلیل بر باسوادی افراد نیست. از نظر یونسکو در قرن حاضر افرادی که در ۶ حوزه زیر دارای سواد هستند افراد باسواد تلقی می‌شوند.

بازرگانی آبی
تراز آزمایشی اصلاح شده
۱۳۹۶/۱۲/۲۹

اطلاعات روبه‌رو مربوط به
تراز آزمایشی اصلاح شده
بازرگانی «آبی» است؛

مطلوب است:

ثبت بستن حساب‌های
موقت و انتقال به دفتر کل.

مانده حساب‌ها		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۹'۹۵۰'۰۰۰	بانک
	۲'۰۰۰'۰۰۰	حساب‌های دریافتنی
	۴'۳۰۰'۰۰۰	سایر حساب‌های دریافتنی
	۳'۰۰۰'۰۰۰	موجودی کالا
	۲۰۰'۰۰۰	ملزومات
	۱'۹۰۰'۰۰۰	اثاثه
۱۹۰'۰۰۰		استهلاک انباشته اثاثه
۵۰۰'۰۰۰		حساب‌های پرداختنی
۶'۳۰۰'۰۰۰		سایر حساب‌های پرداختنی
۱۴'۰۰۰'۰۰۰		سرمایه
۶۰۰'۰۰۰		سود و زیان انباشته
۱'۲۰۰'۰۰۰		خلاصه سود و زیان
۶۸'۷۰۰'۰۰۰		درآمد فروش کالا
	۲'۵۰۰'۰۰۰	برگشت از فروش و تخفیفات
	۱'۵۰۰'۰۰۰	تخفیفات نقدی فروش
	۴۵'۰۰۰'۰۰۰	خرید کالا
	۸'۰۰۰'۰۰۰	هزینه حمل کالای خریداری شده
۲'۵۰۰'۰۰۰		برگشت از خرید و تخفیفات
۲'۰۰۰'۰۰۰		تخفیفات نقدی خرید
	۶'۵۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق
	۱۹۰'۰۰۰	هزینه استهلاک اثاثه
	۲'۲۰۰'۰۰۰	هزینه ملزومات
	۳'۵۰۰'۰۰۰	هزینه تبلیغات
	۱'۰۰۰'۰۰۰	هزینه برق
	۴'۲۵۰'۰۰۰	سایر هزینه‌ها
۹۵'۹۹۰'۰۰۰	۹۵'۹۹۰'۰۰۰	جمع

کار عملی ۳

بازرگانی «قرمز» به خرید، فروش و تعمیر انواع تلفن همراه اشتغال دارد. مانده حساب‌های زیر بخشی از اطلاعات این بازرگانی پس از انجام اصلاحات و تعدیلات لازم است.

درآمد فروش کالا	۴۵'۰۰۰'۰۰۰	پیش پرداخت خرید	۳۰'۰۰۰'۰۰۰
درآمد تعمیرات	۱۵'۰۰۰'۰۰۰	تخفیفات نقدی خرید	۲'۰۰۰'۰۰۰
پیش دریافت فروش	۱۰'۰۰۰'۰۰۰	هزینه حمل کالای خریداری شده	۱۳'۰۰۰'۰۰۰
برگشت از فروش و تخفیفات	۲'۵۰۰'۰۰۰	هزینه اجاره	۵'۰۰۰'۰۰۰
خرید کالا	۳۵'۰۰۰'۰۰۰	هزینه بیمه	۲'۵۰۰'۰۰۰
هزینه حقوق	۵'۰۰۰'۰۰۰	موجودی کالا	۱۲'۰۰۰'۰۰۰
سرمایه	۲۵۰'۰۰۰'۰۰۰	خلاصه سود و زیان (بستانکار)	۲'۰۰۰'۰۰۰

مطلوب است:

ثبتهای مربوط به بستن حساب‌های موقت، تعیین و ثبت مالیات بر عملکرد (نرخ ۲۵٪)، بستن حساب خلاصه سود و زیان و انتقال کلیه عملیات فوق به دفتر کل.

فعالیت

مشخص نمایید که هر یک از اقلام زیر به صورت غیرمستقیم چه تأثیری بر سود و زیان انباشته دارند؟

ردیف	شرح	افزایش	کاهش
۱	تخفیفات نقدی فروش		✓
۲	برگشت از خرید و تخفیفات		
۳	خرید کالا		
۴	درآمد ارائه خدمات		
۵	هزینه حمل کالای خریداری شده		
۶	درآمد فروش کالا		
۷	موجودی کالای اول دوره		
۸	موجودی کالای پایان دوره		
۹	هزینه استهلاک		
۱۰	سایر درآمدها		

کار عملی ۴

با توجه به اطلاعات زیر مطلوب است، محاسبه میزان تغییر سود و زیان انباشته پس از بستن حساب‌های موقت، تعدیل موجودی کالا و انتقال مانده حساب خلاصه سود و زیان به سود و زیان انباشته با این فرض که پیش از این اقدامات، حساب سود و زیان انباشته دارای مانده‌ای بستانکار معادل ۱۲۰۰۰۰۰ ریال است. ■

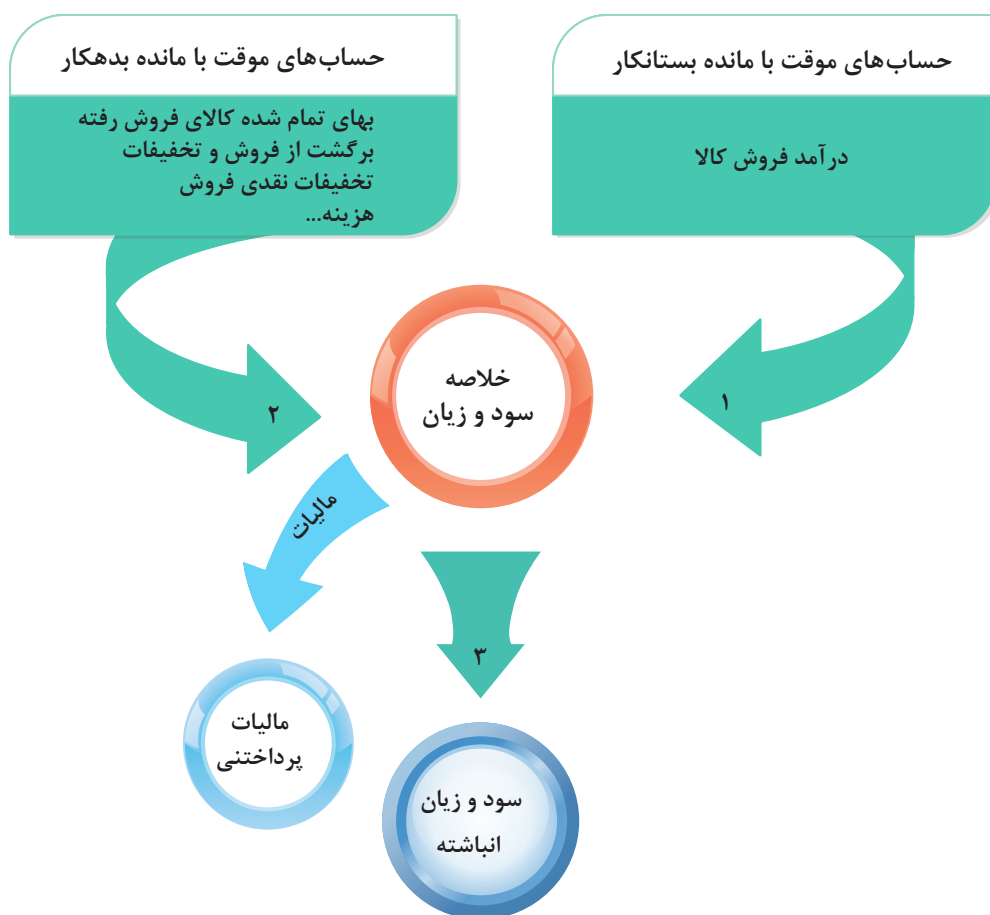
شرح	مبلغ
فروش خالص	۱۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال
تخفیفات نقدی فروش	۵۰۰۰۰۰۰ ریال
بهای تمام شده کالای آماده برای فروش	۸۰۰۰۰۰۰۰ ریال
موجودی کالای اول دوره	۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال
موجودی کالای پایان دوره	۴۰۰۰۰۰۰۰ ریال
هزینه حمل کالای خریداری شده	۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال
هزینه‌های عملیاتی	۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال
خالص درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی	۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال

بستن حساب‌های موقت در سیستم دائمی موجودی کالا

با توجه به نحوه کسب سود در واحدهای بازرگانی، به‌طور معمول در این مؤسسات در صورتی که از سیستم دائمی موجودی کالا استفاده شود حساب‌های موقت شامل موارد زیر است:

- درآمد فروش کالا
- برگشت از فروش و تخفیفات
- تخفیفات نقدی فروش
- بهای تمام شده کالای فروش رفته
- هزینه‌ها

فرایند بستن حساب‌های موقت مستلزم انجام ثبت حسابداری و انتقال به دفتر کل است معمولاً عملیات بستن حساب‌های موقت در واحدهای بازرگانی که از سیستم دائمی موجودی کالا استفاده می‌کنند در پایان دوره مالی شامل سه مرحله زیر است:

در سیستم دائمی، حساب موجودی کالا دائماً در حال به‌روز شدن است، به همین دلیل برخلاف روش ادواری، به انبارگردانی و به‌روز کردن حساب موجودی کالا نیازی نیست، اما در عمل به دلایلی همچون اشتباهات، سرقت کالا، فاسد شدن کالا و نظایر آن ممکن است اختلافاتی بین حساب موجودی کالا و مقادیر فیزیکی موجود در انبار به‌وجود آید به‌همین دلیل حتی در سیستم‌های دائمی نیز عملاً انبارگردانی صورت می‌گیرد تا اضافه یا کسر انبار مشخص و اصلاحات لازم صورت بگیرد.

نکته

۱ بستن حساب‌های موقت با مانده بستانکار

در روش دائمی، به دلیل استفاده از حساب موجودی کالا به جای حساب‌های خرید، برگشت از خرید و تخفیفات، تخفیفات نقدی خرید و هزینه حمل کالای خریداری شده، تنها حساب‌های بستانکار درآمد فروش کالا و یا سایر درآمدها است که با ثبت زیر به حساب خلاصه سود و زیان بسته می‌شود.

شماره سند:		مؤسسه		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹		سند حسابداری		تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		درآمد فروش کالا		xxx	
		سایر درآمدها		xxx	
		خلاصه سود و زیان			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت بستن حساب فروش کالا به حساب خلاصه سود و زیان					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۲ بستن حساب‌های موقت با مانده بدهکار

حساب بهای تمام شده کالای فروش رفته حسابی با ماهیت بدهکار است که در سیستم ثبت دائمی موجودی کالا در زمان ثبت فروش استفاده می‌شود. این حساب به همراه سایر حساب‌های موقت با ماهیت بدهکار به شرح ثبت زیر بسته می‌شوند.

شماره سند:		مؤسسه		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹		سند حسابداری		تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		xxx	
		بهای تمام شده کالای فروش رفته			xxx
		برگشت از فروش و تخفیفات			xxx
		تخفیفات نقدی فروش			xxx
		هزینه حقوق و دستمزد			xxx
		هزینه استهلاک....			xxx
		سایر هزینه‌ها			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت بستن حساب بهای تمام شده کالای فروش رفته و سایر حساب‌های موقت با مانده بدهکار					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

در نهایت و مشابه با فرایندهای قبلی پس از مانده گیری حساب خلاصه سود و زیان در صورت وجود سود خالص ثبت مالیات بر عملکرد انجام شود و سپس مانده نهایی حساب خلاصه سود و زیان به حساب سود و زیان انباشته منتقل می گردد.
تعیین و ثبت مالیات بر عملکرد:

شماره سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹ تاریخ سند:		مؤسسه ..... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		xxx	
		مالیات پرداختی			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت ثبت مالیات عملکرد سال					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۲ بستن حساب خلاصه سود و زیان:

شماره سند: ۱۳xx/۱۲/۲۹ تاریخ سند:		مؤسسه ..... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		xxx	
		سود و زیان انباشته			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت انتقال مانده بستانکار حساب خلاصه سود و زیان به حساب سود و زیان انباشته					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

کار عملی ۵

مانده برخی از حساب‌های بازرگانی «چادگان» که به فروش و ارائه خدمات نرم‌افزاری اشتغال دارد به شرح زیر است:

درآمد ارائه خدمات	۵٬۰۰۰٬۰۰۰	هزینه ملزومات	۱٬۰۰۰٬۰۰۰
درآمد فروش کالا	۴۵٬۰۰۰٬۰۰۰	سرمایه	۲۵۰٬۰۰۰٬۰۰۰
بهای تمام شده کالای فروش رفته	۳۰٬۰۰۰٬۰۰۰	هزینه استهلاک اثاثه	۳٬۵۰۰٬۰۰۰
هزینه حقوق	۱۰٬۰۰۰٬۰۰۰	پیش دریافت درآمد فروش کالا	۴٬۰۰۰٬۰۰۰
هزینه اجاره	۸٬۰۰۰٬۰۰۰	موجودی کالا	۱۴٬۰۰۰٬۰۰۰

مطلوب است:

ثبتهای مربوط به بستن حساب‌های موقت، حساب خلاصه سود و زیان و انتقال به دفتر کل

زمان برای محبت و احترام به پدر و مادر محدود است!
مراقب باشیم ...

کار عملی ۶

اطلاعات تراز آزمایشی اصلاح شده صفحه روبه‌رو مربوط به بازرگانی «گلچین» است:

بازرگانی گلچین
تراز آزمایشی اصلاح شده
۱۳۹۶/۱۲/۲۹

مانده حساب‌ها		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۲۵'۰۰۰'۰۰۰	بانک
	۳'۷۰۰'۰۰۰	حساب‌های دریافتی
	۴'۵۰۰'۰۰۰	سایر حساب‌های دریافتی
	۱۴'۰۰۰'۰۰۰	موجودی کالا
	۴'۰۰۰'۰۰۰	ملزومات
	۸'۰۰۰'۰۰۰	اثاثه
۳'۰۰۰'۰۰۰		استهلاک انباشته اثاثه
۲'۰۵۰'۰۰۰		حساب‌های پرداختی
۶'۲۰۰'۰۰۰		سایر حساب‌های پرداختی
۴۰'۰۰۰'۰۰۰		سرمایه
۴'۹۵۰'۰۰۰		سود و زیان انباشته
۷۰'۰۰۰'۰۰۰		درآمد فروش کالا
	۱'۳۰۰'۰۰۰	تخفیفات نقدی فروش
	۲'۳۰۰'۰۰۰	برگشت از فروش و تخفیفات
	۴۸'۰۰۰'۰۰۰	بهای تمام شده کالای فروش رفته
	۱۰'۰۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق
	۱'۶۰۰'۰۰۰	هزینه استهلاک اثاثه
	۸۰۰'۰۰۰	هزینه ملزومات
	۲'۰۰۰'۰۰۰	هزینه اجاره
	۱'۰۰۰'۰۰۰	سایر هزینه‌ها
۱۲۶'۲۰۰'۰۰۰	۱۲۶'۲۰۰'۰۰۰	جمع

مطلوب است: ثبت‌های مربوط به بستن حساب‌های موقت، تعیین و ثبت مالیات بر عملکرد (نرخ ۲۵٪ فرض شود)، بستن حساب خلاصه سود و زیان و انتقال کلیه عملیات فوق به دفتر کل

کار عملی ۷

فرایند بستن حساب‌های زیر را با رسم جهت نما و پرکردن کادرهای خالی کامل کنید. (در این کار عملی از مالیات صرف نظر شود).

درآمد فروش کالا		حساب خلاصه سود و زیان		برگشت از فروش و تخفیفات	
⋮				⋮	
۱۰٬۰۰۰٬۰۰۰				۵۰۰٬۰۰۰	
درآمد ارائه خدمات		حساب سود و زیان انباشته		هزینه اجاره	
⋮				⋮	
۵٬۰۰۰٬۰۰۰				۴٬۰۰۰٬۰۰۰	
		هزینه استهلاک		بهای تمام شده کالای فروش رفته	
			⋮		⋮
			۲۰۰٬۰۰۰		۷٬۰۰۰٬۰۰۰

بستن حساب‌ها در مؤسسات تولیدی

فرایند بستن حساب‌های موقت در مؤسسات تولیدی تا حدودی شبیه مؤسسات بازرگانی است و البته عناوین برخی از حساب‌ها نیز با توجه به نوع فعالیت آنها متفاوت است. بحث مفصل‌تر پیرامون این نوع مؤسسات را به مقاطع تحصیلی بالاتر واگذار می‌کنیم.

ردیف	شاخص‌های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث‌های گروهی و مسئولیت‌پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه‌گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف بستن حساب‌ها و بیان دلایل آن				
۷	تعریف حساب‌های موقت				
۸	تعریف حساب خلاصه سود و زیان				
۹	توانایی بستن حساب‌های موقت در واحدهای خدماتی				
۱۰	توانایی بستن حساب‌های موقت در واحدهای بازرگانی				

تراز آزمایشی اختتامی

فعالیت

چگونه از صحت فرایند بستن حساب‌های موقت می‌توان اطمینان کسب نمود؟

پس از بستن حساب‌های موقت و به منظور اطمینان از صحت انجام این فرایند، فهرستی از حساب‌های باقی‌مانده در دفتر کل تحت عنوان تراز آزمایشی اختتامی تهیه می‌شود. هدف از تهیه تراز آزمایشی اختتامی اثبات تساوی اقلام بدهکار و بستانکار مانده حساب‌های دائمی به منظور انتقال آنها به دوره مالی بعد است. امروزه احتمال رخ دادن چنین اشتباهاتی با وجود یک نرم‌افزار حسابداری به حداقل رسیده است.

مثال

به منظور آشنایی بیشتر شما با نحوه تهیه تراز آزمایشی اختتامی، این تراز را برای مثال مؤسسه حقوقی «اصفهان» که پیش‌تر حساب‌های موقت آن را نیز بسته‌ایم، در زیر تهیه نموده‌ایم.

مؤسسه حقوقی اصفهان

تراز آزمایشی اختتامی

۱۳۹۶/۱۲/۲۹

مانده حساب		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۵۰۰۰۰۰۰۰	بانک
	۳۰۲۰۰۰۰۰۰	حساب‌های دریافتی
	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	پیش پرداخت
	۲۰۳۰۰۰۰۰۰	اثاثه
۲۳۰۰۰۰۰		استهلاک انباشته اثاثه
۱۰۰۰۰۰۰۰۰		حساب‌های پرداختی
۵۰۰۰۰۰۰۰		حقوق پرداختنی
۱۹۲۰۵۰۰		مالیات پرداختنی
۵۰۰۰۰۰۰۰		پیش دریافت درآمد
۸۰۵۰۰۰۰۰۰		سرمایه
۵۷۷۰۵۰۰		سود و زیان انباشته
<u>۱۱۰۵۰۰۰۰۰۰</u>	<u>۱۱۰۵۰۰۰۰۰۰</u>	جمع

کار عملی ۸

تراز آزمایشی اختتامی را برای بازرگانی «آبی» (کار عملی شماره ۲) تهیه کنید.

کار عملی ۹

تراز آزمایشی اختتامی را برای بازرگانی «گلچین» (کار عملی شماره ۶) تهیه کنید.

کار عملی ۱۰

مؤسسه گلپایگان
تراز آزمایشی اصلاح شده
۱۳۹۶/۱۲/۲۹

با توجه به اطلاعات تراز آزمایشی
اصلاح شده مؤسسه تبلیغاتی
«گلپایگان»

مطلوب است:

بستن حساب‌های موقت و تهیه
تراز آزمایشی اختتامی

■ نرخ مالیات ۲۵ درصد فرض
شود.

مانده حساب		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۲۰٬۰۰۰٬۰۰۰	بانک
	۳۵٬۰۰۰٬۰۰۰	حساب‌های دریافتنی
	۶٬۰۰۰٬۰۰۰	سایر حساب‌های دریافتنی
	۳۳٬۰۰۰٬۰۰۰	اسناد دریافتنی
	۵٬۰۰۰٬۰۰۰	ملزومات
	۳٬۲۰۰٬۰۰۰	پیش پرداخت‌ها
	۲۴٬۰۰۰٬۰۰۰	اثاثه
۷٬۲۰۰٬۰۰۰		استهلاک انباشته اثاثه
	۹۰٬۰۰۰٬۰۰۰	ساختمان
۱۲٬۰۰۰٬۰۰۰		استهلاک انباشته ساختمان
۱۴٬۰۰۰٬۰۰۰		حساب‌های پرداختنی
۱۸٬۳۰۰٬۰۰۰		سایر حساب‌های پرداختنی
۶۶٬۷۰۰٬۰۰۰		اسناد پرداختنی
۴۵٬۰۰۰٬۰۰۰		سرمایه
۱۵٬۰۰۰٬۰۰۰		سود و زیان انباشته
۲۰۸٬۲۰۰٬۰۰۰		درآمد ارائه خدمات
	۱۱۴٬۰۰۰٬۰۰۰	هزینه اجاره
	۱۸٬۰۰۰٬۰۰۰	هزینه آگهی و تبلیغات
	۳٬۰۰۰٬۰۰۰	هزینه برق
	۱۶٬۰۰۰٬۰۰۰	هزینه حقوق
	۴٬۸۰۰٬۰۰۰	هزینه استهلاک اثاثه
	۶٬۰۰۰٬۰۰۰	هزینه استهلاک ساختمان
	۲٬۲۰۰٬۰۰۰	هزینه ملزومات
	۶٬۲۰۰٬۰۰۰	سایر هزینه‌ها
۳۸۶٬۴۰۰٬۰۰۰	۳۸۶٬۴۰۰٬۰۰۰	جمع

۱ اطلاعات زیر از تراز آزمایشی اصلاح شده مؤسسه «بوشهر» در پایان دوره مالی استخراج شده است

جمع ستون بدهکار و بستانکار ۳۲۰'۰۰۰'۰۰۰

مآزاد درآمدها بر هزینه‌ها ۶۰'۰۰۰'۰۰۰

جمع بدهی‌ها و سرمایه ۲۰۰'۰۰۰'۰۰۰

محاسبه کنید هزینه‌ها و دارایی‌ها، هر یک چه مبلغی هستند؟

۲ جمع ستون بستانکار تراز آزمایشی اصلاح شده ۶۴۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال است اگر دارایی‌ها ۴۰۰'۰۰۰'۰۰۰

ریال باشد جمع ستون بدهکار تراز آزمایشی اختتامی چه مبلغی است؟

ردیف	شاخص‌های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث‌های گروهی و مسئولیت‌پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه‌گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف تراز آزمایشی اختتامی				
۷	تعریف دلایل تهیه تراز آزمایشی اختتامی				
۸	توانایی تهیه تراز آزمایشی اختتامی				

حساب‌های دائمی

پس از بستن حساب‌های موقت، حساب‌های دارایی، بدهی و سرمایه در زمره حساب‌های باقی‌مانده در دفاتر هستند. این حساب‌ها را که حساب‌های دائمی (ترازنامه‌ای) نیز می‌نامند، از نظر طول عمر می‌توان برخلاف حساب‌های موقت دانست، به این معنی که مانده حساب‌های موقت برای یک دوره مالی مشخص معنادار هستند و در پایان دوره مالی صفر می‌شوند و اثری از مانده آنها در دوره مالی بعد نخواهد بود، درحالی‌که حساب‌های دائمی این‌گونه نبوده و مانده آنها از یک دوره مالی به دوره مالی بعد منتقل می‌شود. کلیه حساب‌های منعکس شده در ترازنامه حساب‌های دائمی هستند.

نمونه‌هایی از حساب‌های دائمی مانند موجودی نقد، حساب‌های دریافتی، سرمایه، پیش دریافت‌ها، حساب‌های پرداختنی، سود و زیان انباشته و... هستند که به دلیل وجود این حساب‌ها در ترازنامه بعضاً به آنها، حساب‌های ترازنامه‌ای نیز گفته می‌شود.

بستن حساب‌های دائمی

پس از بستن حساب‌های موقت، تهیه تراز آزمایشی اختتامی و اطمینان از صحت فرایند بستن حساب‌های موقت، اکنون حساب‌ها آماده ثبت مبادلات دوره مالی بعد است، اما بر طبق **آیین نامه نگهداری دفاتر قانونی** که توسط سازمان امور مالیاتی کشور تهیه و تنظیم شده است، مؤدیان مکلف‌اند برای هر سال مالی فقط از دفاتری که برای همان سال با رعایت قوانین و مقررات مربوطه ثبت شده است استفاده کنند، به عبارت دیگر مؤسسات ملزم هستند برای هر سال از دفاتر همان سال استفاده کنند، از این رو انتقال مانده حساب‌های دائمی از دفاتر یک سال به دفاتر سال بعد ضرورت پیدا می‌کند.

از آنجایی که در حسابداری معمولاً نمی‌توان هیچ رقمی را بدون آنکه متکی بر ثبت اولیه یا ثبت روزنامه باشد، در حساب‌های دفتر کل ثبت نمود، بهتر است به جای انتقال مستقیم مانده حساب‌های دائمی از دفاتر یک‌سال به سال بعد از دو حساب واسطه به نام‌های تراز اختتامی یا اختتامیه و حساب تراز افتتاحی یا افتتاحیه استفاده کنیم؛ لازم به ذکر است برخی از حسابداران بدون استفاده از این حساب‌های واسطه اقدام به بستن حساب‌ها می‌کند.

صدور سند بستن حساب‌های دائمی با استفاده از حساب تراز اختتامی

۱ کلیه حساب‌های دائمی با مانده بدهکار را که معمولاً دارایی‌ها هستند، را یکایک بستانکار کرده و در مقابل حساب تراز اختتامی را معادل جمع این حساب‌ها بدهکار می‌کنیم.

گردش بدهکار حساب تراز اختتامی، با جمع ستون ..... تراز آزمایشی ..... برابر است.

فعالیت

۲ کلیه حساب‌های دائمی با مانده بستانکار، که معمولاً بدهی‌ها، حقوق صاحبان سرمایه، حساب‌های کاهنده دارایی (استهلاک انباشته) هستند را یکایک بدهکار کرده و در مقابل حساب تراز اختتامی را معادل جمع این حساب‌ها بستانکار می‌کنیم.

پس از مراحل فوق به نظر شما حساب تراز اختتامی چه مانده‌ای خواهد داشت؟

فعالیت

با انتقال موارد فوق به دفتر کل، تمام حساب‌های دائمی بسته می‌شوند و طبیعی است حساب تراز اختتامی نیز به دلیل برابر بودن جمع حساب‌های دائمی بدهکار با جمع حساب‌های دائمی بستانکار خود به خود صفر می‌شود و مانده‌ای نخواهد داشت.

مؤسسه حقوقی اصفهان

تراز آزمایشی اختتامی

۱۳۹۶/۱۲/۲۹

مانده حساب‌ها		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۵٬۰۰۰٬۰۰۰	بانک
	۳٬۲۰۰٬۰۰۰	حساب‌های دریافتی
	۱٬۰۰۰٬۰۰۰	پیش پرداخت اجاره
	۲٬۳۰۰٬۰۰۰	اثاثه
۲۳۰٬۰۰۰		استهلاک انباشته اثاثه
۱٬۰۰۰٬۰۰۰		حساب‌های پرداختی
۵۰۰٬۰۰۰		حقوق پرداختی
۱۹۲٬۵۰۰		مالیات پرداختی
۵۰۰٬۰۰۰		پیش دریافت درآمد
۸٬۵۰۰٬۰۰۰		سرمایه
۵۷۲٬۵۰۰		سود و زیان انباشته
۱۱٬۵۰۰٬۰۰۰	۱۱٬۵۰۰٬۰۰۰	جمع

در ادامه مثال مؤسسه حقوقی «اصفهان»، پس از تهیه تراز آزمایشی اختتامی، اکنون اقدام به بستن حساب‌های دائمی می‌نماییم:

مثال

شماره سند:		مؤسسه حقوقی اصفهان		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳۹۶/ ۱۲ / ۲۹		سند حسابداری		تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		تراز اختتامی		۱۱'۵۰۰'۰۰۰	
		بانک			۵'۰۰۰'۰۰۰
		حساب‌های دریافتی			۳'۲۰۰'۰۰۰
		پیش پرداخت اجاره			۱'۰۰۰'۰۰۰
		اثاثه			۲'۳۰۰'۰۰۰
جمع: یازده میلیون و پانصد هزار ریال					
شرح سند: بابت بستن حساب‌های دارایی					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

شماره سند:		مؤسسه حقوقی اصفهان		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳۹۶/ ۱۲ / ۲۹		سند حسابداری		تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		استهلاک انباشته اثاثه		۲۳۰'۰۰۰	
		حساب‌های پرداختی			۱'۰۰۰'۰۰۰
		حقوق پرداختی			۵۰۰'۰۰۰
		مالیات پرداختی			۱۹۲'۵۰۰
		پیش دریافت درآمد			۵۰۰'۰۰۰
		سرمایه			۸'۵۰۰'۰۰۰
		سود و زیان انباشته			۵۷۷'۵۰۰
		تراز اختتامی			۱۱'۵۰۰'۰۰۰
جمع: یازده میلیون و پانصد هزار ریال					
شرح سند: بابت بستن حساب‌های دائمی با مانده بستانکار					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

حساب تراز اختتامی

۱۱,۵۰۰,۰۰۰	۱۱,۵۰۰,۰۰۰

کار عملی ۱۱

با توجه به اطلاعات بازرگانی «آبی» و تراز آزمایشی تهیه شده در کار عملی شماره ۸ مطلوب است انجام ثبت‌های مربوط به بستن حساب‌های دائمی.

کار عملی ۱۲

با توجه به اطلاعات بازرگانی «گلچین» و تراز آزمایشی تهیه شده در کار عملی شماره ۹ مطلوب است انجام ثبت‌های مربوط به بستن حساب‌های دائمی.

تراز آزمایشی اصلاح شده مؤسسه
«چهار باغ» به شرح زیر است:

مؤسسه چهارباغ
تراز آزمایشی اصلاح شده
۱۳۹۶/۱۲/۲۹

مطلوب است:

- ۱ بستن حساب‌های موقت
- ۲ تهیه تراز آزمایشی اختتامی
- ۳ بستن حساب‌های دائمی

مانده حساب‌ها		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۳٬۰۸۵٬۰۰۰	بانک
	۳٬۰۰۰٬۰۰۰	تنخواه گردان
	۲۱٬۵۷۰٬۰۰۰	حساب‌های دریافتی
	۹۸۰٬۰۰۰	سایر حساب‌های دریافتی
	۱٬۹۶۵٬۰۰۰	ملزومات
	۱۳٬۰۰۰٬۰۰۰	پیش پرداخت اجاره
	۶٬۰۰۰٬۰۰۰	نرم‌افزار رایانه‌ای
	۱۳٬۲۵۰٬۰۰۰	اثاثه
۱۰٬۶۰۰٬۰۰۰		استهلاک انباشته اثاثه
۱۹٬۵۷۰٬۰۰۰		حساب‌های پرداختی
۳٬۶۰۰٬۰۰۰		سایر حساب‌های پرداختی
۱٬۷۵۰٬۰۰۰		پیش دریافت درآمد
۱۷٬۵۰۰٬۰۰۰		اسناد پرداختی بلند مدت
۱۰٬۰۰۰٬۰۰۰		سرمایه
۱٬۸۴۰٬۰۰۰		سود و زیان انباشته
۴۰٬۷۶۵٬۰۰۰		درآمد ارائه خدمات
	۳۱٬۰۷۵٬۰۰۰	هزینه حقوق
	۳٬۵۰۰٬۰۰۰	هزینه اجاره
	۲٬۹۰۰٬۰۰۰	هزینه برق
	۲٬۶۵۰٬۰۰۰	هزینه استهلاک اثاثه
	۶۵۰٬۰۰۰	هزینه ملزومات
	۲۰۰۰۰٬۰۰۰	سایر هزینه‌ها
۱۰۵٬۶۲۵٬۰۰۰	۱۰۵٬۶۲۵٬۰۰۰	جمع

بازرگانی چهل ستون
تراز آزمایشی اصلاح شده
۱۳۹۶/۱۲/۲۹

تراز آزمایشی اصلاح شده بازرگانی
«چهل ستون» به شرح روبه‌رو
ارائه شده است:
■ نرخ مالیات بر عملکرد ۲۵ درصد
فرض شود.

مطلوب است:

- ۱ بستن حساب‌های موقت
- ۲ تهیه تراز آزمایشی اختتامی
- ۳ بستن حساب‌های دائمی

مانده حساب		نام حساب
بستانکار	بدهکار	
	۱۴۹۵۰'۰۰۰	بانک
	۲'۰۰۰'۰۰۰	حساب‌های دریافتنی
	۷'۲۰۰'۰۰۰	سایر حساب‌های دریافتنی
	۲۸'۸۰۰'۰۰۰	موجودی کالا
	۴'۰۰۰'۰۰۰	ملزومات
	۱۱'۰۰۰'۰۰۰	تجهیزات اداری
۳'۰۰۰'۰۰۰		استهلاک انباشته تجهیزات
۲'۲۰۰'۰۰۰		حساب‌های پرداختنی
۱۱'۸۰۰'۰۰۰		سایر حساب‌های پرداختنی
۲۵'۰۰۰'۰۰۰		سرمایه
۷'۳۵۰'۰۰۰		سود و زیان انباشته
۱۱۷'۲۰۰'۰۰۰		درآمد فروش کالا
	۱'۰۰۰'۰۰۰	برگشت از فروش و تخفیفات
	۵۰۰'۰۰۰	تخفیفات نقدی فروش
	۷۵'۷۰۰'۰۰۰	بهای تمام شده کالای فروش رفته
	۷'۰۰۰'۰۰۰	هزینه حقوق
	۵'۰۰۰'۰۰۰	هزینه اجاره
	۲'۵۰۰'۰۰۰	هزینه تبلیغات
	۲'۲۰۰'۰۰۰	هزینه استهلاک
	۴۰۰'۰۰۰	هزینه ملزومات
	۴۳'۰۰۰'۰۰۰	سایر هزینه‌ها
۱۶۶'۵۵۰'۰۰۰	۱۶۶'۵۵۰'۰۰۰	جمع

ردیف	شاخص های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث های گروهی و مسئولیت پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف حساب های دائمی				
۷	بیان ضرورت بستن حساب های دائمی				
۸	توانایی بستن حساب های دائمی				

به نظر شما اگر چک یا سفته‌ای به عنوان تضمین، دریافت و یا واگذار کنیم چگونه ثبت خواهیم کرد؟

حساب‌های انتظامی

تضمین کردن در بین واحدهای اقتصادی و حتی اشخاص حقیقی امری متداول است، که می‌تواند متکی به اسنادی مانند چک، سفته و یا ... نیز باشد. مانند نمونه‌های زیر:

■ تضمین حسن انجام کار

■ تضمین پرداخت بدهی

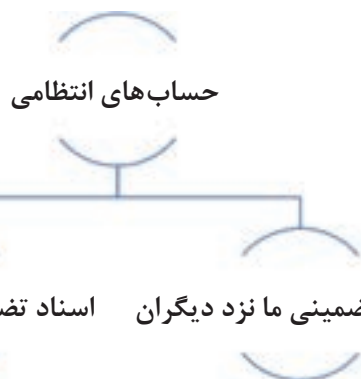

اسنادی را که به عنوان تضمین به دیگران واگذار یا از آنها دریافت می‌کنیم، به دلیل نداشتن بار مالی و تأثیرگذاری بر عناصر صورت‌های مالی نباید ثبت کرد، اما به دلیل اینکه از منظر آماری می‌تواند برای واحد اقتصادی حائز اهمیت باشد طی یک ثبت به بدهکار «حساب‌های انتظامی» و بستانکار «طرف حساب‌های انتظامی» منظور می‌کنیم، این دو حساب جنبه آماری داشته و همیشه در مقابل یکدیگر هستند و نشان‌دهنده میزان تضمین انجام شده برای دیگران و یا میزان تضمین اخذ شده از دیگران است. جزئیات این حساب‌ها در یادداشت‌های توضیحی همراه صورت‌های مالی افشا می‌شود.

فرض کنید در تاریخ ۱۳۶۹/۶/۲۶ مؤسسه صفاهان چکی به شماره ۳۰۳۰۳۰ به مبلغ ۱'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال را به عنوان تضمین حسن انجام کار به مؤسسه سپاهان تسلیم کند و ضمناً سفته‌ای از آقای حسینی که یکی از کارکنان شرکت است به مبلغ ۲۵۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال به عنوان تضمین دریافت کند از این بابت ثبت‌های زیر صادر خواهد شد:

شماره سند: ۱۳۹۶/ ۶ / ۲۶ تاریخ سند:		مؤسسه صفاهان سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضامم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		حساب‌های انتظامی		۱'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	
		طرف حساب‌های انتظامی			۱'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰
جمع: یک میلیارد ریال					
شرح سند: تسلیم چک شماره ۳۰۳۰۳۰ بابت تضمین به مؤسسه سپاهان					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

شماره سند: ۱۳۹۶/ ۶ / ۲۶ تاریخ سند:		مؤسسه صفاهان سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضامم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		حساب‌های انتظامی		۲۵۰'۰۰۰'۰۰۰	
		طرف حساب‌های انتظامی			۲۵۰'۰۰۰'۰۰۰
جمع: دویست و پنجاه میلیون ریال					
شرح سند: اخذ یک فقره سفته از آقای حسینی به عنوان تضمین					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

حال با توجه به مثال صفحه قبل این سؤال پیش می‌آید که در چنین شرایطی که ثبت حسابداری در زمان تضمین دادن و تضمین گرفتن مشابه به هم است واحد اقتصادی چگونه میزان تضمین داده شده را از میزان تضمین اخذ شده جدا خواهد کرد؟

اسناد تضمینی ما نزد دیگران   اسناد تضمینی دیگران نزد ما

با توجه به مطالب فوق معمولاً واحدهای اقتصادی برای تفکیک تضمین‌های داده شده از تضمین‌های گرفته شده این دو را به شرح ثبت‌های زیر از هم متمایز می‌کنند:

شماره سند: ۱۳۹۶/ ۶ / ۲۶ تاریخ سند:		مؤسسه صفهان سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		حساب‌های انتظامی - ما نزد دیگران		۱'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	
		طرف حساب‌های انتظامی			۱'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰
جمع: یک میلیارد ریال				۱'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	۱'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰
شرح سند: تسلیم چک شماره ۳۰۳۰۳۰ بابت تضمین به مؤسسه سپاهان					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

شماره سند: ۱۳۹۶/ ۶ / ۲۶ تاریخ سند:		مؤسسه صفهان سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		حساب‌های انتظامی - دیگران نزد ما		۲۵۰'۰۰۰'۰۰۰	
		طرف حساب‌های انتظامی			۲۵۰'۰۰۰'۰۰۰
جمع: دویست و پنجاه میلیون ریال				۲۵۰'۰۰۰'۰۰۰	۲۵۰'۰۰۰'۰۰۰
شرح سند: اخذ یک فقره سفته از آقای حسینی به عنوان تضمین					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

آیا به نظر شما نیاز است که هر دو حساب «حساب‌های انتظامی» و «طرف حساب‌های انتظامی» با معین‌های مشابه ثبت شوند؟

به‌عنوان یکی از آخرین مراحل در فرایند بستن حساب‌ها دو حساب «حساب‌های انتظامی» و «طرف حساب‌های انتظامی» را نیز باید به دوره مالی بعد منتقل کنیم. به این منظور کافی است با یک ثبت معکوس این دو حساب را صفر و مجدداً با انجام یک ثبت در ابتدای دوره مالی بعد ایجاد نماییم.

شماره سند: ۱۳۹۶/ ۱۲ / ۲۹ تاریخ سند: سند حسابداری					شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائم:
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		طرف حساب‌های انتظامی		xxx	
		حساب‌های انتظامی			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت بستن حساب‌های انتظامی و طرف حساب‌های انتظامی در پایان سال					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

به این دلیل حساب‌های انتظامی و طرف حساب‌های انتظامی همراه با سایر حساب‌های دائمی به تراز اختتامی بسته نشدند که، این دو حساب در تراز آزمایشی اختتامی نیز وجود نداشتند، هر چند که اگر این‌گونه نیز می‌شد در نتیجه عملیات تغییری ایجاد نمی‌کرد. چه بسا که برخی از واحدهای اقتصادی نیز در عمل حساب‌های انتظامی و طرف حساب‌های انتظامی را همراه با سایر حساب‌های دائمی در تراز آزمایشی آورده و سپس با حساب تراز اختتامی نیز این حساب‌ها را ببندند.

کار عملی ۱۵

آقای دانشور وامی به مبلغ ۳۰۰٬۰۰۰٬۰۰۰ ریال برای بازرگانی خود دریافت و از این بابت طبق مقررات معادل ۱۲۵٪ مبلغ وام چکی به‌عنوان تضمین تسلیم بانک نموده است مطلوب است: ثبت دریافت وام و تضمین انجام شده.

ردیف	شاخص‌های مورد ارزیابی	خود ارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث‌های گروهی و مسئولیت‌پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه‌گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف حساب‌های انتظامی				
۷	توانایی ثبت حساب‌های انتظامی				
۸	توانایی بستن حساب‌های انتظامی				

افتتاح حساب‌ها در ابتدای دوره مالی

همان‌طور که پیش‌تر گفتیم هدف از بستن حساب‌های دائم انتقال آنها به دفاتر جدید در سال مالی بعد است. به این منظور در ابتدای دوره مالی کلیه مانده حساب‌های دائم به دفاتر دوره مالی جدید منتقل می‌گردد، در زمان افتتاح حساب‌ها نیز معمولاً واحدهای اقتصادی از حساب واسطه‌ای به نام «تراز افتتاحی» استفاده می‌کنند.

صدور سند افتتاح حساب‌ها با استفاده از حساب تراز افتتاحی

۱ هر یک از حساب‌های دائمی که مانده بدهکار دارند (دارایی‌ها) با یک ثبت مرکب بدهکار و در مقابل تراز افتتاحی معادل جمع اقلام مزبور بستانکار می‌شود.

۲ هر یک از حساب‌های دائمی که مانده بستانکار دارند (حقوق صاحبان سرمایه، بدهی‌ها، ذخایر، استهلاک انباشته) با یک ثبت مرکب بستانکار و در مقابل تراز افتتاحی معادل جمع اقلام مزبور بدهکار می‌شود.

و در نهایت نیز حساب تراز افتتاحی به علت برابری دارایی‌ها با حاصل جمع بدهی‌ها و حقوق صاحبان سرمایه و سایر حساب‌های دائمی بستانکار مانده‌ای نخواهد داشت.

ضمناً حساب‌های انتظامی نیز که در پایان دوره مالی قبل با ثبتی معکوس بسته شده بودند در ابتدای دوره مالی جدید مجدداً در دفاتر ایجاد می‌شود.

مثال

در ادامه مثال مؤسسه حقوقی «اصفهان» حساب‌ها در سال مالی جدید با ثبت‌های زیر افتتاح می‌گردند.

شماره سند:		مؤسسه حقوقی اصفهان		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۱۳۹۷/۱/۱		سند حسابداری		تعداد ضامم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		بانک		۵'۰۰۰'۰۰۰	
		حساب‌های دریافتی		۳'۲۰۰'۰۰۰	
		پیش پرداخت اجاره		۱'۰۰۰'۰۰۰	
		اثاثه		۲'۳۰۰'۰۰۰	
		تراز افتتاحی			۱۱'۵۰۰'۰۰۰
جمع: یازده میلیون و پانصد هزار ریال					
شرح سند: بابت افتتاح حساب‌های دارایی					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

شماره سند: ۱۳۹۷/۱/۱ تاریخ سند:		مؤسسه حقوقی اصفهان سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضامائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		تراز افتتاحی		۱۱'۵۰۰'۰۰۰	
		استهلاک انباشته ائانه			۲۳۰'۰۰۰
		حساب‌های پرداختنی			۱'۰۰۰'۰۰۰
		حقوق پرداختنی			۵۰۰'۰۰۰
		مالیات پرداختنی			۱۹۲'۵۰۰
		پیش دریافت درآمد			۵۰۰'۰۰۰
		سرمایه			۸'۵۰۰'۰۰۰
		سود و زیان انباشته			۵۷۷,۵۰۰
جمع: یازده میلیون و پانصد هزار ریال					
شرح سند: بابت افتتاح حساب‌های بدهی و حقوق صاحبان سرمایه					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

کار عملی ۱۶

با استفاده از اطلاعات بازرگانی «آبی» و بستن حساب‌ها در کار عملی ۱۱ مطلوب است افتتاح حساب‌های دائمی.

کار عملی ۱۷

با استفاده از اطلاعات بازرگانی «گلچین» و بستن حساب‌ها در کار عملی ۱۲ مطلوب است افتتاح حساب‌های دائمی.

ردیف	شاخص های مورد ارزیابی	خود ارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث های گروهی و مسئولیت پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف ضرورت افتتاح حساب های دائمی				
۷	توانایی افتتاح حساب های دائمی				
۸	توانایی افتتاح حساب های انتظامی				

ارزشیابی شایستگی بستن حساب‌های مالی

شرح کار:

- ۱ کنترل محاسبات و جمع‌ها و مانده‌های حساب‌های موقت
- ۲ صدور سند حسابداری، بستن حساب‌های موقت
- ۳ تنظیم تراز آزمایشی اختتامی پس از بستن حساب‌های موقت
- ۴ انتقال نتایج حاصل از بستن حساب‌های موقت به حساب‌های دائمی
- ۵ صدور سند بستن حساب‌های دائمی و اختصاصی
- ۶ صدور سند بستن حساب‌های انتظامی
- ۷ صدور سند افتتاح حساب‌های دائمی در دفاتر دوره مالی بعد
- ۸ صدور سند افتتاح حساب‌های انتظامی در دفاتر دوره مالی بعد

استاندارد عملکرد: صدور سند بستن حساب‌های موقت، دائم و انتظامی، صدور سند افتتاح حساب‌های دائم و حساب‌های انتظامی

شاخص‌ها:

۱ بستن حساب‌های موقت	۲ تهیه تراز آزمایشی اختتامیه
۳ بستن حساب‌های دائم	۴ بستن حساب‌های انتظامی
۴ افتتاح حساب‌های دائم	

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط: میز و صندلی اداری، ملزومات اداری
 ابزار و تجهیزات: کامپیوتر، پرینتر، نرم‌افزار مالی، اتاق کار، ماشین حساب، نرم‌افزار اکسل.

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	بستن حساب‌های موقت	۱	
۲	تهیه تراز آزمایشی اختتامیه	۱	
۳	بستن حساب‌های دائم	۲	
۴	بستن حساب‌های انتظامی	۱	
۴	افتتاح حساب‌های دائم و انتظامی	۱	
شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش			۲
میانگین نمرات			*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

پودمان ۵

مالیات بر عملکرد

پرداخت مالیات در چارچوب یک نظام مالیاتی منصف و مطلوب از جمله مصادیق بلوغ فرهنگی ملت و دولتی است که عزم خود را برای گام نهادن در مسیر رشد و تعالی جزم کرده است. امروزه تقریباً در همه جای دنیا، شهروندان جوامع مختلف می‌دانند که چرا مالیات پرداخت می‌کنند و پذیرفته‌اند که اگر در زندگی روزمره خود خدمتی دریافت می‌کنند، باید هزینه‌اش را به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم پرداخت کنند. از این رو در ازای خدماتی که دریافت می‌کنند، مالیات خود را آگاهانه و با میل و رغبت پرداخت می‌کنند و به همین دلیل آگاهی از نحوه مصرف و توزیع این گونه درآمدها در بودجه کشور اهمیت دارد.

پرداخت نکردن مالیات در نهایت به ضرر خود شهروندان است و مانع اجرای برنامه‌های رفاهی دولت خواهد شد و افراد جامعه با علم به این موضوع، تلاش می‌کنند تا مالیاتی را که مکلف به پرداخت آن هستند به‌طور تمام و کمال پرداخت کنند. این موضوع، الزامات بسیاری دارد که از آن جمله اطلاع‌رسانی صحیح و دقیق در ارتباط با نحوه مصرف درآمدهای حاصل از پرداخت مالیات توسط شهروندان و همچنین پاسخ‌گویی دقیق دولت به مطالبات مردم است.

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ

خداوند برای هر که بخواهد روزی را گسترش می‌دهد و (یا) تنگ می‌گرداند. و (مردم) به زندگی دنیا دل خوش اند، در حالی که زندگی دنیا در (برابر زندگی) آخرت جزء یک کامیابی (موقت و اندک) نیست.

(آیه ۲۶ سوره رعد)

مقدمه

- مستندات سود و زیان قبل از مالیات چیست؟
- درآمد مشمول مالیات و معافیت‌های مالیات چیست؟
- مالیات بر درآمد مشاغل چیست و چگونه تعیین می‌شود؟
- مالیات پرداختنی چیست و چگونه ثبت می‌شود؟
- شماره اقتصادی چیست و چگونه اخذ می‌گردد؟
- اظهارنامه مالیاتی چیست و چگونه تکمیل می‌گردد؟

استاندارد عملکرد

تعیین مالیات پرداختنی براساس قوانین مالیاتی و قانون مالیات‌های مستقیم با استفاده از مدارک و اسناد مثبت و محاسبه مالیات بر درآمد مشاغل و معافیت‌ها مطابق قانون مالیات‌های مستقیم و توانایی تکمیل و ارسال اظهارنامه مالیاتی

شایستگی‌های این پودمان

بخش اول
کنترل مستندات سود و زیان قبل از مالیات

بخش دوم
تعیین درآمدهای مشمول مالیات و معافیت‌ها

بخش سوم
محاسبه مالیات بر درآمد مشاغل

بخش چهارم
محاسبه و ثبت مالیات پرداختنی

بخش پنجم
نحوه اخذ شماره اقتصادی

بخش ششم
تکمیل و ارسال اظهارنامه مالیاتی

مستندات تعیین سود و زیان

مهم‌ترین سندی که برای تعیین سود و زیان عملکرد سالانه واحدهای تجاری برای تعیین مالیات بردرآمد مورد استفاده قرار می‌گیرد، صورت سود و زیان می‌باشد. صورت سود و زیان، خلاصه چگونگی کسب درآمدها و هزینه‌ها از طریق فعالیت‌های عملیاتی و غیرعملیاتی را نشان می‌دهد که معمولاً در یک فصل یا سال مالی است.

مفهوم سود

فعالیت

سود و زیان چگونه محاسبه می‌گردد؟

.....

.....

.....

سود یک نوع فایده مالی است و هنگامی اتفاق می‌افتد که جمع درآمدهای مؤسسه از جمع هزینه‌هایی که برای کسب آن درآمدها متحمل شده بیشتر باشد. سود متعلق به مالک یا مالکان است و آنها هستند که تصمیم می‌گیرند آیا سود به‌دست آمده را مجدداً در کسب و کار هزینه کنند یا خیر.

عناصر تشکیل‌دهنده سود و زیان قبل از مالیات

فعالیت

سود و زیان قبل و بعد از مالیات چه تفاوتی باهم دارند؟ بحث کنید.

.....

.....

.....

۱ درآمدهای عملیاتی

عبارت است از افزایش در حقوق صاحبان سرمایه که از فعالیت‌های اصلی و مستمر واحد تجاری ناشی شده باشد، به‌جز موارد مرتبط با آورده صاحبان سرمایه.

۱ درآمدهای عملیاتی شامل چه مواردی است؟

..... (الف)

..... (ب)

(ج) درآمد ناشی از استفاده دیگران از دارایی‌های واحد تجاری

۲ برای استفاده دیگران از دارایی‌های واحد تجاری که موجب درآمدهای عملیاتی می‌شود چند نمونه

مثال ذکر کنید؟

.....

.....

.....

۲ هزینه‌های عملیاتی

هزینه‌هایی هستند که مرتبط با درآمدهای عملیاتی و ناشی از فعالیت‌های اصلی و مستمر است.

سود (زیان) عملیاتی: سود (زیان) عملیاتی نتیجه خالص فعالیت‌های اصلی و مستمر است.

هزینه‌های عملیاتی - درآمدهای عملیاتی = سود (زیان) عملیاتی

کار عملی ۱

سود (زیان) عملیاتی جدول زیر را کامل کنید.

ردیف	سود (زیان) عملیاتی	هزینه‌های عملیاتی	درآمدهای عملیاتی
۱	۸'۰۰۰'۰۰۰	۴'۰۰۰'۰۰۰	.....
۲	۳'۰۰۰'۰۰۰	.....	۷'۵۰۰'۰۰۰
۳	۵'۵۰۰'۰۰۰	۱'۰۰۰'۰۰۰	.....
۴	.....	۶'۵۰۰'۰۰۰	۴'۲۰۰'۰۰۰
۵	.....	۲'۴۰۰'۰۰۰	۲'۴۰۰'۰۰۰
۶	.....	۱'۰۰۰'۰۰۰	۰
۷	.....	۴'۰۰۰'۰۰۰	۳۰'۰۰۰'۰۰۰

درآمدها و هزینه‌های غیر عملیاتی

فعالیت

تفاوت بین سود و زیان عملیاتی و غیرعملیاتی چیست؟

.....

.....

درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی نتیجه فعالیت‌های عادی است که از عملیات اصلی و مستمر واحد تجاری ناشی نمی‌شود.

درآمد مالی و سود سهام، سود سپرده بانکی، هزینه تأمین مالی، سود یا زیان فروش دارایی‌های ثابت مشهود و سرمایه‌گذاری‌ها، نمونه‌هایی از درآمدها و هزینه‌های غیر عملیاتی است.

مشمولین و غیرمشمولین پرداخت مالیات

فعالیت

تحقیق کنید بین شخصیت حقیقی و حقوقی چه تفاوت‌هایی وجود دارد؟

.....

.....

.....

الف) مشمولین پرداخت مالیات

- ۱ کلیه مالکین اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی نسبت به اموال یا املاک خود واقع در ایران.
- ۲ هر شخص حقیقی ایرانی مقیم ایران نسبت به کلیه درآمدهایی که در ایران یا خارج از ایران تحصیل می‌نماید.
- ۳ هر شخص حقیقی ایرانی مقیم خارج از ایران نسبت به کلیه درآمدهایی که در ایران تحصیل می‌کند.
- ۴ هر شخص حقوقی ایرانی نسبت به کلیه درآمدهایی که در ایران یا خارج از ایران تحصیل می‌نماید.
- ۵ هر شخص غیرایرانی (اعم از حقیقی یا حقوقی) نسبت به درآمدهایی که در ایران تحصیل می‌نماید و همچنین نسبت به درآمدهایی که بابت واگذاری امتیازات یا سایر حقوق خود و یا دادن تعلیمات و کمک‌های فنی و یا واگذاری فیلم‌های سینمایی (که به عنوان بها یا حق نمایش یا هر عنوان دیگر عاید آنها می‌گردد) از ایران تحصیل می‌کند.

ب) غیرمشمولین پرداخت مالیات

- ۱ وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی.
- ۲ دستگاه‌هایی که بودجه آنها به وسیله دولت تأمین می‌شود.
- ۳ شهرداری‌ها.
- ۴ بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی دارای مجوز معافیت از طرف حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری.

کار عملی ۲

کدام یک از اشخاص زیر از مشمولین و غیرمشمولین مالیات بر درآمد می باشند.

ردیف	مشخصات	مشمول مالیات	غیرمشمول مالیات
۱	شرکت های تعاونی تولید	✓	
۲	فروشگاه های زنجیره ای		
۳	سازمان جهاد کشاورزی		
۴	شرکت برق منطقه ای		
۵	بنیاد شهید انقلاب اسلامی		
۶	وزارت آموزش و پرورش		
۷	واحدهای صنفی		
۸	شرکت های سهامی		
۹	جهاد دانشگاهی		
۱۰	کمیته امداد امام خمینی		
۱۱	.....	✓	
۱۲	.....		✓

مالیات

توسعه و آبادانی کشور

ردیف	شاخص های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث های گروهی و مسئولیت پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف سود و زیان قبل و بعد از مالیات				
۷	تعریف مشمولین پرداخت مالیات				
۸	تعریف درآمد مشمول مالیات				
۹	توانایی انتقال سود و زیان قبل از مالیات				
۱۰	توانایی محاسبه درآمد مشمول مالیات				

مالیات‌ها به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ انواع آنها را بیان کنید.

.....

.....

.....

.....

مالیاتی است که از درآمد اشخاص حقیقی و حقوقی براساس نرخ‌های مقرر در همان سال دریافت می‌شود و دارای انواع مختلفی است. برخی از مالیات‌ها به شرح زیر است:

ردیف	انواع مالیات بر درآمد	توضیح
۱	مالیات بر درآمد املاک	مالیاتی است که از درآمد شخص حقیقی یا حقوقی ناشی از واگذاری حقوق خود نسبت به املاک واقع در ایران پس از کسر معافیت مقرر اخذ می‌شود.
۲	مالیات بر درآمد کشاورزی	درآمد حاصل از کلیه فعالیت‌های کشاورزی، دامپروری، دامداری، پرورش ماهی و زنبور عسل و پرورش طیور، صیادی و ماهی‌گیری، نوغان‌داری، احیای مراتع و جنگل‌ها، باغات اشجار از هر قبیل و نخیلات از پرداخت مالیات معاف است.
۳	مالیات بر درآمد حقوق	درآمدی که شخص حقیقی در خدمت شخص دیگر (اعم از حقیقی یا حقوقی) در قبال تسلیم نیروی کار خود بابت اشتغال در ایران برحسب مدت یا کار انجام یافته به‌طور نقد یا غیرنقد تحصیل می‌کند مشمول مالیات بر درآمد حقوق است.
۴	مالیات بر درآمد مشاغل	مالیاتی است که از درآمد شخص حقیقی که از طریق اشتغال به مشاغل یا به عناوین دیگر غیر از موارد مذکور در سایر فصل‌های قانون مالیات‌ها در ایران تحصیل می‌شود پس از کسر معافیت‌های مقرر وصول می‌گردد.
۵	مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی	مالیاتی است که از جمع درآمد شرکت‌ها و درآمد ناشی از فعالیت‌های انتفاعی سایر اشخاص حقوقی که از منابع مختلف در ایران یا خارج از ایران تحصیل می‌شود.
۶	مالیات بر درآمد اتفاقی	مالیاتی است که از درآمد نقدی و یا غیرنقدی که شخص حقیقی یا حقوقی به‌صورت بلاعوض و یا از طریق معاملات محاباتی و یا به عنوان جایزه یا هر عنوان دیگر از این قبیل تحصیل می‌کند.

معاملات محاباتی چیست؟ تحقیق کنید.

.....

.....

.....

.....

مالیات بر درآمد مشاغل

براساس قانون مالیات‌های مستقیم، درآمدی که شخص حقیقی از طریق اشتغال به مشاغل یا به عناوین دیگر غیر از موارد مذکور در سایر فصل‌های این قانون در ایران تحصیل کند، پس از کسر معافیت‌های مقرر در قانون، مشمول مالیات بر درآمد مشاغل می‌باشد.

کسبه، اصناف، صاحبان حرف، صاحبان کارخانه‌ها و کارگاه‌های تولیدی و سایر افرادی که به‌صورت شخص حقیقی بابت درآمد حاصل از اشتغال به مشاغل آزاد و به‌طور انفرادی یا مشارکت مدنی فعالیت دارند یا به عناوین دیگری در ایران درآمدی تحصیل کنند، مشمول مالیات بر درآمد مشاغل هستند.

مشارکت مدنی چیست؟

.....

.....

.....

.....

مأخذ محاسبه درآمد مشمول مالیات

۱ تحقیق کنید هزینه‌های قابل قبول مالیاتی چیست؟

.....

.....

.....

۲ مؤدیان مالیاتی چه اشخاصی هستند؟

.....

.....

براساس قانون مالیات‌های مستقیم، درآمد مشمول مالیات عبارت است از:
کل درآمد فروش کالا و خدمات به اضافه سایر درآمدهای آنان که مشمول مالیات فصول دیگر شناخته نشده باشد، **منهای هزینه‌ها و استهلاکات** طبق مقررات فصل هزینه‌های قابل قبول و استهلاکات.

$$(\text{استهلاکات} + \text{هزینه قابل قبول}) - (\text{سایر درآمدها} + \text{فروش کالا و خدمات}) = \text{درآمد مشمول مالیات}$$

مثال

اطلاعات مالی به دست آمده از دفاتر قانونی مؤسسه «شازند» نشان‌دهنده مبالغ زیر می‌باشد.

فروش خالص کالا	۱۰٬۰۰۰٬۰۰۰ ریال
سایر درآمدها	۲۲٬۰۰۰٬۰۰۰ ریال
هزینه‌های عمومی قابل قبول	۱۲٬۰۰۰٬۰۰۰ ریال
هزینه استهلاکات قابل قبول	۵٬۰۰۰٬۰۰۰ ریال

مطلوب است:

محاسبه سود و زیان قبل از مالیات (درآمد مشمول مالیات)

پاسخ:

$$\begin{aligned} \text{جمع فروش و درآمد} &= ۱۰٬۰۰۰٬۰۰۰ + ۲۲٬۰۰۰٬۰۰۰ = ۳۲٬۰۰۰٬۰۰۰ \\ \text{جمع هزینه‌ها و استهلاکات} &= ۱۲٬۰۰۰٬۰۰۰ + ۵٬۰۰۰٬۰۰۰ = ۱۷٬۰۰۰٬۰۰۰ \\ \text{سود و زیان قبل از مالیات (درآمد مشمول مالیات)} &= ۳۲٬۰۰۰٬۰۰۰ - ۱۷٬۰۰۰٬۰۰۰ = ۱۵٬۰۰۰٬۰۰۰ \end{aligned}$$

کار عملی ۳

مبالغ جدول زیر را محاسبه و کامل کنید.

سال	جمع فروش خالص	جمع درآمد	جمع هزینه‌های قابل قبول	جمع استهلاکات قابل قبول	درآمد مشمول مالیات
۱۳۹۲		۸٬۰۰۰٬۰۰۰	۱۵٬۰۰۰٬۰۰۰	۸٬۰۰۰٬۰۰۰	۱۷٬۰۰۰٬۰۰۰
۱۳۹۳	۳۳٬۰۰۰٬۰۰۰	۰		۰	۲۵٬۰۰۰٬۰۰۰
۱۳۹۴	۱۵٬۰۰۰٬۰۰۰	۹٬۰۰۰٬۰۰۰	۱۶٬۰۰۰٬۰۰۰	۹٬۰۰۰٬۰۰۰	
۱۳۹۵	۴۳٬۰۰۰٬۰۰۰		۱۲٬۰۰۰٬۰۰۰	۶٬۰۰۰٬۰۰۰	۳۳٬۰۰۰٬۰۰۰
۱۳۹۶	۱۲٬۵۰۰٬۰۰۰	۲٬۵۰۰٬۰۰۰	۲٬۷۰۰٬۰۰۰		۰

کار عملی ۴

فروشگاه «کاشان» سود خالص سالانه خود را در موعد مقرر به اداره امور مالیاتی به مبلغ ۴۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال ابراز کرده است.
در صورتی که مبلغ ۲۵۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال از هزینه‌های فروشگاه مورد قبول اداره امور مالیاتی قرار نگیرد، درآمد مشمول مالیات فروشگاه را محاسبه کنید.

کار عملی ۵

مؤسسه بازرگانی «اراک» درآمد مشمول مالیات عملکرد خود را در مهلت قانونی با اظهار مبلغ ۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال سود تسلیم اداره امور مالیاتی نموده است.
مأمور تشخیص مالیات دفاتر و اسناد و مدارک را رسیدگی و مبلغ ۱۲۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال از هزینه‌ها را به علت عدم مطابقت با مقررات فصل هزینه‌های قابل قبول مردود نموده است.
مطلوب است: محاسبه درآمد مشمول مالیات مؤسسه.

گروه‌بندی مشاغل بر مبنای حجم و یا نوع فعالیت

براساس قانون مالیات‌های مستقیم صاحبان مشاغل موظفاند دفاتر و اسناد و مدارک را براساس قانون، با رعایت اصول و ضوابط مرتبط، برای تشخیص درآمد مشمول مالیات، نگهداری و اظهارنامه مالیاتی خود را براساس آنها تنظیم کنند.

فعالیت

تفاوت بین برگ تشخیص و برگ قطعی مالیات بر درآمد چیست؟

جدول گروه‌بندی مشاغل براساس حجم فعالیت

گروه	شرح	تکالیف
اول	مجموع مبلغ درآمد فروش کالا و خدمات سال قبل یا ده برابر درآمد مشمول مالیات قطعی شده طبق آخرین برگ مالیات قطعی عملکرد سال ۱۳۹۱ و بعد که تا تاریخ پایان دی ماه سال قبل از شروع سال مالیاتی ابلاغ شده باشد، هر کدام بیشتر از مبلغ سی میلیارد ریال باشد.	نگهداری دفاتر روزنامه و کل یا سایر دفاتر حسب مورد، دستی یا ماشینی متکی به اسناد و مدارک.
	اشخاص ذیل فارغ از حجم فعالیت از لحاظ انجام تکالیف جزء مؤدیان گروه اول محسوب می‌شوند. ۱ دارندگان کارت بازرگانی (واردکننده و صادرکننده). ۲ صاحبان کارخانه‌ها و واحدهای تولیدی و بهره‌برداران معادن دارای جواز تأسیس و پروانه بهره‌برداری از وزارتخانه‌های ذی‌ربط. ۳ صاحب هتل‌های سه ستاره و بالاتر. ۴ صاحبان بیمارستان‌ها، زایشگاه‌ها و کلینیک‌های تخصصی. ۵ صاحبان مشاغل صرافی. ۶ فروشگاه‌های زنجیره‌ای دارای مجوز فعالیت از وزارتخانه‌های ذی‌ربط.	مؤدیان برای ثبت و پلمپ دفتر روزنامه و کل در سال اول باید حداکثر تا ۳۰ روز پس از شروع فعالیت و در سنوات آتی باید قبل از شروع سال مالیاتی به سامانه جامع ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری مراجعه و درخواست خود جهت دریافت دفاتر را ثبت و مراحل لازم را براساس دستورالعمل موجود در سامانه مذکور طی نمایند.
دوم	مجموع مبلغ درآمد فروش کالا و خدمات سال قبل یا ده برابر درآمد مشمول مالیات قطعی شده طبق آخرین برگ مالیات قطعی عملکرد سال ۱۳۹۱ و بعد که تا تاریخ پایان دی ماه سال قبل از شروع سال مالیاتی ابلاغ شده باشد، هر کدام بیشتر از مبلغ ده میلیارد و کمتر از سی میلیارد ریال باشد.	نگهداری اسناد و مدارک معاملات از قبیل اسناد درآمدی فروش کالا یا ارائه خدمات و سایر درآمدها و اسناد خرید کالا، خدمات و دارایی و سایر اسناد هزینه‌های انجام شده به تفکیک و به ترتیب تاریخ وقوع هریک از رویدادهای مالی برای هر سال مالیاتی و تنظیم صورت درآمد و هزینه ماهیانه و سالانه خود در چارچوب فرم‌های زیر: صورت درآمد و هزینه ماهیانه مؤدیان گروه دوم و صورت درآمد و هزینه سالانه مؤدیان گروه دوم.
سوم	مؤدیانی که در گروه‌های اول و دوم قرار نمی‌گیرند، جزء گروه سوم محسوب می‌شوند.	نگهداری اسناد و مدارک مربوط به معاملات خود از قبیل اسناد درآمدی فروش کالا یا ارائه خدمات و سایر درآمدها و اسناد خرید کالا و خدمات و نیز اسناد هزینه انجام شده برای هر سال مالیاتی و تنظیم خلاصه درآمد و هزینه در چارچوب فرم خلاصه درآمد و هزینه سالانه گروه سوم.

نکات مهم:

- ۱ در مواردی که مؤدی صرفاً به ارائه خدمات اشتغال دارد، ۵۰٪ مبالغ فوق‌الذکر ملاک عمل است.
- ۲ در مشارکت مدنی جمع مبلغ درآمد فروش کالا و خدمات و یا درآمد مشمول مالیات قطعی شده کلیه شرکا ملاک عمل می‌باشد.
- ۳ مجموع مبلغ درآمد فروش کالا و خدمات سال قبل براساس فعالیت مؤدی در سال قبل می‌باشد.
- ۴ مؤدیان مالیاتی که در هر گروه قرار می‌گیرند تا سه سال بعد از نظر انجام تکالیف قانونی در طبقات پایین‌تر قرار نخواهند گرفت.
- ۵ در دو سال اول شروع فعالیت صاحبان مشاغل به استثناء مؤدیانی که براساس نوع فعالیت در گروه اول قرار می‌گیرند، انتخاب گروه و انجام تکالیف قانونی مربوط به انتخاب مؤدی خواهد بود.
- ۶ صاحبان مشاغلی که در گروه‌های دوم یا سوم قرار می‌گیرند می‌توانند در هر سال مالیاتی نسبت به انجام تکالیف گروه بالاتر اقدام نمایند. در این صورت مکلف به رعایت مقررات مربوط خواهند بود.

ارائه نکردن دفاتر یا حساب سود و زیان و تسلیم نکردن ترازنامه موجب تعلق جریمه‌ای معادل ۲۰٪ مالیات برای هریک از موارد مذکور خواهد شد.

نکته

کار عملی ۶

براساس قانون مالیات‌های مستقیم هریک از مشاغل جدول زیر از نظر حجم و نوع فعالیت در کدام گروه قرار می‌گیرند.

ردیف	نوع شغل	زمینه فعالیت	فروش - درآمد سالانه	گروه
۱	تعمیرگاه اتومبیل	خدماتی	۲۰'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	اول
۲	کلینیک	خدماتی	۵۰'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	.....
۳	تراشکاری	تولیدی	۹'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	.....
۴	میوه فروشی	تجاری	۱۸'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	.....
۵	آرایشگاه	خدماتی	۹۵۰'۰۰۰'۰۰۰	.....
۶	مشاورین املاک	خدماتی	۱۶'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	.....
۷	خواروبار فروشی و سوپرمارکت	تجاری	۳۲'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	.....
۸	نمایشگاه اتومبیل	خدماتی - تجاری	۱۸'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	.....
۹	هتل ۴ ستاره	خدماتی	۱'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	.....
۱۰	موبایل فروشی و تعمیرات	خدماتی - تجاری	۵'۵۰۰'۰۰۰'۰۰۰	.....
۱۱	مؤسسه حسابداری	خدماتی	۳'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	.....

نحوه تعیین در آمد مشمول مالیات مؤدیان

براساس قانون مالیات‌های مستقیم در آمد مشمول مالیات اشخاص حقیقی که مکلف به تسلیم اظهارنامه مالیاتی می‌باشند، به استناد اظهارنامه مالیاتی مؤدی که با رعایت مقررات مربوط، تنظیم و ارائه شده و مورد پذیرش قرار گرفته باشد خواهد بود. سازمان امور مالیاتی کشور می‌تواند، اظهارنامه‌های مالیاتی دریافتی را بدون رسیدگی قبول کند و تعدادی از آنها را براساس معیارها و شاخص‌های تعیین شده و یا به‌طور نمونه، انتخاب و برابر مقررات رسیدگی کند.

فعالیت

در خصوص هر یک از موارد زیر تحقیق کنید؟

۱) در صورتی که مؤدی از ارائه اظهارنامه مالیاتی در مهلت مقرر خودداری کند.

.....

۲) نحوه اعتراض مؤدی به مالیات تشخیصی چگونه است؟

.....

وظایف مؤدیان مالیات بر درآمد مشاغل

۱) طبق قانون مالیات‌های مستقیم صاحبان مشاغل مکلف‌اند ظرف **چهار ماه** از تاریخ شروع فعالیت، مراتب را کتباً به اداره امور مالیاتی محل اعلام و نسبت به تشکیل پرونده اقدام نمایند. عدم انجام تکلیف فوق در مهلت مقرر، مشمول جریمه‌ای معادل **ده درصد (۱۰٪)** مالیات قطعی و نیز موجب محرومیت از کلیه تسهیلات و معافیت‌های مالیاتی تا تاریخ شناسایی توسط اداره امور مالیاتی خواهد بود.

۲) صاحبان مشاغل مکلف‌اند هر گونه تغییرات از جمله انحلال، تعطیلی فعالیت، تغییر نام، تغییر شغل، تغییر نشانی و... را حداکثر ظرف مدت **دو ماه** از تاریخ انجام یا وقوع تغییرات، به اداره امور مالیاتی اعلام کنند.

۳) براساس قانون مالیات‌های مستقیم مؤدیان مکلف‌اند **اظهارنامه مالیاتی** مربوط به فعالیت‌های شغلی خود را در یک سال مالیاتی برای هر واحد شغلی یا برای هر محل جداگانه طبق نمونه‌ای که به‌وسیله سازمان امور مالیاتی کشور تهیه خواهد شد، تنظیم و **تا آخر خرداد ماه سال بعد** به اداره امور مالیاتی محل شغل خود تسلیم کنند و مالیات متعلق را به نرخ ماده (۱۳۱) قانون پرداخت نمایند.

نرخ محاسبه مالیات بر درآمد مشاغل (اشخاص حقیقی) به شرح زیر است:

ماده ۱۳۱ قانون مالیات‌های مستقیم

تا میزان پانصد میلیون (۵۰۰'۰۰۰'۰۰۰) ریال درآمد مشمول مالیات سالانه	نرخ پانزده درصد (۱۵٪)
نسبت به مازاد پانصد میلیون (۵۰۰'۰۰۰'۰۰۰) ریال تا میزان یک میلیارد (۱'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰) ریال درآمد مشمول مالیات سالانه	نرخ بیست درصد (۲۰٪)
نسبت به مازاد یک میلیارد (۱'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰) ریال درآمد مشمول مالیات سالانه	نرخ بیست و پنج درصد (۲۵٪)

مهلت رسیدگی به اظهارنامه مالیاتی

براساس قانون مالیات‌های مستقیم اداره امور مالیاتی مکلف است اظهارنامه مؤدیان مالیات بر درآمد را در مورد هر منبع که در موعد قانونی تسلیم شده است، حداکثر ظرف یک سال از تاریخ انقضای مهلت مقرر برای تسلیم اظهارنامه رسیدگی نماید.

در صورتی که ظرف مدت مذکور برگ تشخیص درآمد صادر نکنند و یا تا سه ماه پس از انقضای یک سال فوق‌الذکر، برگ تشخیص درآمد مذکور را به مؤدی ابلاغ نکنند، اظهارنامه مؤدی قطعی تلقی می‌شود.

معافیت مالیاتی چیست؟

معافیت مالیاتی، به آن بخش از درآمدها گفته می‌شود که طبق قانون مالیات‌های مستقیم، از پرداخت مالیات معاف است.

فعالیت‌های معاف از مالیات را با کمک هنرآموز خود فهرست کنید.

فعالیت

معافیت مالیاتی سالانه مشاغل

طبق قانون مالیات‌های مستقیم درآمد سالانه مشمول مالیات مؤدیانی که اظهارنامه مالیاتی خود را طبق مقررات در موعد مقرر تسلیم کرده‌اند، تا میزان معافیت موضوع ماده (۸۴) این قانون از پرداخت مالیات معاف است و مازاد آن به نرخ‌های مذکور در ماده (۱۳۱) مشمول مالیات خواهد بود. شرط استفاده از معافیت فوق تسلیم اظهارنامه مالیاتی است.

ماده ۸۴ قانون مالیات‌های مستقیم:

میزان معافیت مالیات بر درآمد سالانه مشمول مالیات حقوق از یک یا چند منبع، هر ساله در قانون بودجه سنواتی مشخص می‌شود.

تبصره ۱: در مشارکت‌های مدنی اعم از اختیاری و اجباری (قهری)، شرکا حداکثر از دو معافیت استفاده خواهند کرد و مبلغ معافیت به‌طور مساوی بین آنان تقسیم می‌شود و باقیمانده سهم هر شریک، جداگانه مشمول مالیات خواهد بود.

شرکایی که با هم رابطه زوجیت دارند از لحاظ استفاده از معافیت در حکم یک شریک تلقی می‌شوند و معافیت مقرر به زوج اعطا می‌گردد.

تبصره ۲: در صورتی که هر شخص حقیقی دارای بیش از یک واحد شغلی باشد، مجموع درآمد واحدهای شغلی وی با کسر فقط یک معافیت موضوع این ماده مشمول مالیات به نرخ‌های مذکور در ماده (۱۳۱) این قانون می‌شود.

سایر معافیت‌های مالیاتی مشاغل

تفاوت بین معافیت مالیاتی و مالیات با نرخ صفر چیست؟

فعالیت

.....

.....

سایر معافیت‌های مالیاتی مشاغل به صورت خلاصه براساس جدول زیر است.

ردیف	شرح معافیت	ماده قانونی
۱	وجوه پرداختی بابت انواع بیمه‌های عمر و زندگی و از طرف مؤسسات بیمه که به موجب قراردادهای منعقد شده عاید ذی نفع می‌شود از پرداخت مالیات معاف است.	۱۳۶
۲	هزینه‌های درمانی پرداختی بابت معالجه خود یا همسر و اولاد و پدر و مادر و برادر و خواهر تحت تکفل، همچنین حق بیمه پرداختی هر شخص حقیقی به مؤسسات بیمه ایرانی بابت انواع بیمه‌های عمر و زندگی و بیمه‌های درمانی در یک سال مالیاتی از درآمد مشمول مالیات مؤدی کسر می‌گردد.	۱۳۷
۳	کمک‌ها و هدایای دریافتی نقدی و غیرنقدی و همچنین حق عضویت اعضای مجامع حرفه‌ای، احزاب و انجمن‌ها و تشکلات غیردولتی که دارای مجوز از مراجع ذی ربط باشند و وجوهی که به موجب قانون و مقررات مربوط از درآمد یا حق الزحمه اعضای آنها کسر و به حساب مجامع مزبور واریز می‌شود، با نرخ صفر محاسبه می‌شود.	بند (ی) ۱۳۹
۴	فعالیت‌های انتشاراتی و مطبوعاتی و قرآنی (دارای مجوز از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و دستگاه‌های ذی ربط)، فرهنگی و هنری که به موجب مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انجام می‌شوند، با نرخ صفر محاسبه می‌شود.	بند (ل) ۱۳۹
۵	درآمد کارگاه‌های فرش دستباف و صنایع دستی و شرکت‌های تعاونی و اتحادیه‌های تولیدی مربوطه از پرداخت مالیات معاف است.	۱۴۲
۶	سودهای دریافتی زیر تحت هر عنوان از پرداخت مالیات معاف است. ۱ سود متعلق به سپرده‌های مربوط به کسور بازنشستگی و پس‌انداز کارمندان و کارگران نزد بانک‌های ایرانی. ۲ سود یا جوایز متعلق به حساب‌های پس‌انداز و سپرده‌های مختلف نزد بانک‌های ایرانی یا مؤسسات اعتباری غیربانکی مجاز. ۳ سود و جوایز متعلق به اوراق مشارکت.	۱۴۵

۱ شرایط استفاده از معافیت‌های مالیاتی و احتساب مالیات با نرخ صفر درصد چیست؟

.....

.....

۲ بین معافیت و بخشودگی مالیاتی چه تفاوتی وجود دارد؟

.....

.....

باتوجه به معافیت‌های قانونی مشاغل، جدول زیر را کامل کنید.

ردیف	نوع مشارکت	تعداد نفرات	نحوه مشارکت	جمع میزان معافیت سالانه ماده ۸۴
۱	پدر و فرزند	۲	اختیاری	۲ برابر سالانه
۲	پدر و فرزندان	۳	اختیاری	.....
۳	برادران و خواهران	۴	اختیاری	.....
۴	زن و شوهر	۲	اختیاری	.....
۵	سایر افراد	۳	اجباری	.....
۶	وراث صاحب مؤسسه	۱۰	اجباری	.....

مثال

درآمد مشمول مالیات فروشگاه لوازم خانگی «دلیجان» در سال ۱۳۹۷ معادل ۹۵۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال است.

مطلوب است: محاسبه مالیات صاحب فروشگاه.

پاسخ:

درآمد مشمول مالیات پس از کسر معافیت سال ۹۷ $۹۵۰،۰۰۰،۰۰۰ - ۲۱۶،۰۰۰،۰۰۰ = ۷۳۴،۰۰۰،۰۰۰$

محاسبه براساس نرخ مالیات بر درآمد مشاغل ماده ۱۳۱ ق م م:

$$۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰ \times ۱۵\% = ۷۵،۰۰۰،۰۰۰$$

مالیات تاسقف ۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰

$$۲۳۴،۰۰۰،۰۰۰ \times ۲۰\% = ۴۶،۸۰۰،۰۰۰$$

مالیات مازاد ۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰

$$۷۵،۰۰۰،۰۰۰ + ۴۶،۸۰۰،۰۰۰ = ۱۲۱،۸۰۰،۰۰۰$$

جمع کل مالیات

کار عملی ۸

اطلاعات زیر مربوط به تعدادی از مشاغل خدماتی است، با توجه به اطلاعات داده شده جدول زیر را محاسبه و کامل کنید.

ردیف	نوع شغل	جمع درآمد مشمول مالیات	معافیت (ماده ۸۴) سال جاری	جمع درآمد پس از کسر معافیت	مالیات براساس ماده ۱۳۱ ق.م.م
۱	تعمیرگاه خودرو	۷۵۰'۰۰۰'۰۰۰	.....	.....	.....
۲	آرایشگاه مردانه	۴۸۰'۰۰۰'۰۰۰	.....	.....	.....
۳	آرایشگاه زنانه	۷۱۰'۰۰۰'۰۰۰	.....	.....	.....
۴	مشاور املاک	۱'۳۰۰'۰۰۰'۰۰۰	.....	.....	.....
۵	باطری سازی	۲۱۴'۵۰۰'۰۰۰	.....	.....	.....

کار عملی ۹

اطلاعات زیر در پایان سال جاری از تعمیرگاه رادیو و تلویزیون «نادر» به دست آمده است.

درآمد سالانه	۷۶۵'۰۰۰'۰۰۰ ریال
هزینه های عمومی تعمیرگاه	۹۵'۰۰۰'۰۰۰ ریال
هزینه استهلاک قابل قبول	۲۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال
هزینه های درمانی همسر صاحب تعمیرگاه	۱۴'۰۰۰'۰۰۰ ریال

مطلوب است:

محاسبه مالیات عملکرد سال جاری در صورتی که کل هزینه ها مورد قبول اداره مالیاتی قرار گیرد.

کار عملی ۱۰

اطلاعات مالی به دست آمده از دفاتر قانونی فروشگاه لوازم بهداشتی آرایشی «ثنا» نشان دهنده مبالغ زیر می باشد.

سود ناخالص سالانه	۸۸۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال
هزینه استهلاک و سایر هزینه ها	۱۰۵'۰۰۰'۰۰۰ ریال

مطلوب است:

محاسبه مالیات عملکرد صاحب فروشگاه

کار عملی ۱۱

«نیم» و «دینا» شرکای واحد صنفی لوازم خانگی «فراهان» هستند، سود خالص به دست آمده از دفاتر قانونی این فروشگاه در پایان سال جاری برای محاسبه مالیات ۱۵۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال است.

مطلوب است :

محاسبه مالیات عملکرد هریک از شرکا در صورتی که به نسبت مساوی در سود و زیان شریک باشند.

کار عملی ۱۲

گالری مبل «مهباد» اظهارنامه، عملکرد سال جاری خود را در مهلت قانونی با اعلام مبلغ ۸۸۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال سود خالص به اداره امور مالیاتی ذی ربط تسلیم نموده است، از سود ابرازی فوق مبلغ ۴۸۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال آن سود حاصل از فروش و حق واگذاری ملک است.

مطلوب است :

محاسبه درآمد مشمول مالیات و مالیات سال جاری صاحب گالری

کار عملی ۱۳

فروشگاه کاشی و سرامیک «یزد» با تسلیم اظهارنامه، عملکرد سال جاری در مهلت قانونی مبلغ ۶۵۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال سود ابراز کرده است و دفاتر فروشگاه مورد قبول مأمور مالیاتی قرار گرفته است. این فروشگاه در عملکرد سال گذشته مبلغ ۲۶۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال زیان احراز شده از طریق رسیدگی به دفاتر داشته است.

مطلوب است:

محاسبه درآمد مشمول مالیات و مالیات صاحب فروشگاه

ردیف	شاخص‌های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث‌های گروهی و مسئولیت‌پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه‌گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف مالیات بر درآمد مشاغل				
۷	تعریف انواع معافیت‌های مالیاتی				
۸	توانایی تعیین میزان معافیت‌های مالیاتی				
۹	توانایی تعیین میزان مالیات مشاغل				
۱۰	توانایی محاسبه مالیات بر درآمد مشاغل				

مالیات پرداختنی

در پایان سال مالی، در صورتی که نتیجه عملیات مالی نشان دهنده سود باشد باید اقدام به محاسبه مالیات بر درآمد نمود.

در هنگام محاسبه مالیات بر درآمد، آن بخش از درآمدهایی که معاف از مالیات بوده و یا مالیات آنها قبلاً به طور مقطوع پرداخت شده، از سود ابرازی کنار گذاشته می شود.

بعد از انجام تعدیلات، در صورت وجود سود و درآمد مشمول مالیات، با اعمال نرخ های مربوطه طبق قوانین مالیاتی، مالیات بر درآمد محاسبه می شود.

فعالیت

تفاوت بین مالیات تشخیصی و مالیات ابرازی عملکرد چیست؟

.....

.....

مالیات پرداختنی

در پایان دوره مالی، بخشی از سود مشمول مالیات را بر مبنای قوانین مالیاتی تحت عنوان مالیات بر درآمد، محاسبه می کنند و در حسابداری به نام «مالیات پرداختنی» منظور می کنند. این حساب بیانگر بدهی مؤسسه به دولت بوده که در گروه بدهی های جاری طبقه بندی می شود.

محاسبه مالیات پرداختنی

پس از محاسبه درآمد مشمول مالیات، براساس نرخ های قانونی، میزان مالیات محاسبه می شود.

کار عملی ۱۴

با توجه به جدول زیر درآمد مشمول مالیات و مالیات پرداختنی را محاسبه کنید.

ردیف	سود (زیان) ابرازی	درآمدهای معاف	درآمد مشمول مالیات ابرازی	نرخ مالیات	مالیات پرداختنی
۱	۲۰۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	۲۵۰'۰۰۰'۰۰۰	۱'۷۵۰'۰۰۰'۰۰۰	٪۲۵	۴۳۷'۵۰۰'۰۰۰
۲	۱۳۰'۰۰۰'۰۰۰'۰۰۰	۴۰'۰۰۰'۰۰۰	.....	٪۲۰	.....
۳	۴۲۰'۰۰۰'۰۰۰	۰	.....	٪۱۵	.....
۴	۵۷۰'۰۰۰'۰۰۰	۵۷۰'۰۰۰'۰۰۰	.....	٪۲۵	.....
۵	۳۷۰'۰۰۰'۰۰۰	۲۲۰'۰۰۰'۰۰۰	.....	٪۰	.....
۶	۶۶۰'۰۰۰'۰۰۰	۳۰'۰۰۰'۰۰۰	.....	٪۵	.....
۷	(۷۲۰'۰۰۰'۰۰۰)	۲۵۰'۰۰۰'۰۰۰	.....	٪۲۵	.....

ثبت‌های مربوط به مالیات پرداختنی

۱ شناسایی و برآورد مالیات بر درآمد در پایان سال

شماره سند: تاریخ سند: ۱/۱۲/۲۹ ×		مؤسسه ... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضامئ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		xx	
		مالیات پرداختنی			xx
جمع:					
شرح سند: محاسبه و برآورد مالیات					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۲ پرداخت مالیات طبق اظهارنامه

شماره سند: X۲/۳/۳۰		مؤسسه ...		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند:		سند حسابداری		تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		مالیات پرداختنی		xx	
		موجودی نقد			xx
جمع:					
شرح سند: پرداخت مالیات طبق اظهارنامه					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۳ دریافت برگ مالیات

دریافت برگه مالیات ممکن است به یکی از دو حالت زیر باشد:

۱-۳ برگ تشخیص مالیات: در صورتی که اظهارنامه ارسالی مورد تأیید امور مالیاتی قرار نگیرد برگ تشخیص مالیات صادر می شود که براساس قانون قابل اعتراض و تجدیدنظر خواهد بود.

۲-۳ برگ قطعی مالیات: در صورت تأیید اظهارنامه و یا پس از اعتراض به مالیات تشخیصی و رسیدگی مجدد، برگ قطعی مالیات صادر می شود.

مبلغ پرداختی به اداره امور مالیاتی چون برآورد شده می باشد لذا تعیین مقدار دقیق آن پس از رسیدگی کارشناس مالیاتی مشخص و طی برگ قطعی مالیات به مؤسسه ابلاغ می شود که ممکن است با مبلغ پرداختی مغایرت داشته باشد.

الف) اضافه مالیات پرداختی نسبت به برگ قطعی مالیات

در صورتی که مبلغ مالیات پرداختی طبق اظهارنامه بیشتر از مالیات قطعی باشد، مبلغ اضافه پرداختی به عنوان طلب از اداره امور مالیاتی شناسایی می گردد و به صورت زیر ثبت می شود.

شماره سند: X۲/۳/۳۰		مؤسسه ...		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند:		سند حسابداری		تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		سایر حساب های دریافتی - اداره امور مالیاتی		xx	
		سود و زیان انباشته			xx
جمع:					
شرح سند: شناسایی طلب از اداره امور مالیاتی					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

ب) کسر مالیات پرداختی نسبت به برگ قطعی مالیات
در صورتی که مبلغ مالیات پرداختی طبق اظهارنامه کمتر از مالیات قطعی باشد، مبلغ کسری، پرداخت می‌گردد و به صورت زیر ثبت می‌شود:

شماره سند: تاریخ سند:		مؤسسه ... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		سود و زیان انباشته		xx	
		موجودی نقد			xx
جمع:					
شرح سند: پرداخت کسری مالیات					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

ج) برابری مالیات پرداختی نسبت به برگ قطعی مالیات

چنانچه برگ تشخیص و برگ قطعی بیانگر پذیرفته شدن مالیات ابرازی مؤسسه باشد، ثبتی انجام نمی‌شود.

مثال :

■ درآمد مشمول مالیات فروشگاه «محلات» پس از کسر معافیت در سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۵۰۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال است.

مبلغ مالیات را محاسبه و ثبت کنید.

$$۵۰۰'۰۰۰'۰۰۰ \times ۱۵\% = ۷۵'۰۰۰'۰۰۰ \quad \text{نرخ ماده ۱۳۱ و مالیات سال ۱۳۹۶}$$

شماره سند: تاریخ سند: ۱۳۹۶/۱۲/۲۹		فروشگاه محلات سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خلاصه سود و زیان		۷۵'۰۰۰'۰۰۰	
		مالیات پرداختنی			۷۵'۰۰۰'۰۰۰
جمع: هفتاد و پنج میلیون ریال					
شرح سند: محاسبه و برآورد مالیات سال ۱۳۹۶					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۲ در تاریخ ۱۳۹۷/۳/۳۰ مبلغ فوق همراه اظهارنامه مالیاتی پرداخت شد.

شماره سند: تاریخ سند: ۱۳۹۷/۳/۳۰		فروشگاه محلات سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		مالیات پرداختنی		۷۵'۰۰۰'۰۰۰	
		موجودی نقد			۷۵'۰۰۰'۰۰۰
جمع: هفتاد و پنج میلیون ریال					
شرح سند: پرداخت مالیات سال ۱۳۹۶ طبق اظهارنامه					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۳ براساس برگ تشخیص مالیات صادره توسط اداره امور مالیاتی، در تاریخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۰ مالیات عملکرد سال ۱۳۹۶ به مبلغ ۸۲'۰۰۰'۰۰۰ ریال تعیین گردید که مورد قبول واقع شد.

کسری مالیات پرداختی سال ۱۳۹۶ $۸۲'۰۰۰'۰۰۰ - ۷۵'۰۰۰'۰۰۰ = ۷'۰۰۰'۰۰۰$

شماره سند: تاریخ سند: ۱۳۹۷/۱۱/۲۰		فروشگاه محلات سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		سود و زیان انباشته		۷'۰۰۰'۰۰۰	
		مالیات پرداختنی			۷'۰۰۰'۰۰۰
جمع: هفت میلیون ریال					
شرح سند: ثبت کسری مابه‌التفاوت مالیات سال ۱۳۹۶					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۴ در تاریخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۹ درآمد مشمول مالیات فروشگاه «محلات» پس از کسر معافیت براساس دفاتر مبلغ ۴۰۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال می‌باشد.

نرخ ماده ۱۳۱ و مالیات سال ۱۳۹۷ $۴۰۰،۰۰۰،۰۰۰ \times ۱۵\% = ۶۰،۰۰۰،۰۰۰$

شماره سند: تاریخ سند: ۱۳۹۷/۱۲/۲۹		فروشگاه محلات سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		سود و زیان انباشته		۶۰،۰۰۰،۰۰۰	
		مالیات پرداختنی			۶۰،۰۰۰،۰۰۰
جمع: هفت میلیون ریال					
شرح سند: محاسبه و برآورد مالیات سال ۱۳۹۶					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

کار عملی ۱۵

بنگاه عمده‌فروشی پوشاک «ساوه» در ابتدای سال ۱۳۹۶ تأسیس گردید. با توجه به اطلاعات استخراج شده از دفاتر این بنگاه محاسبات و ثبت‌های لازم را انجام دهید.

در تاریخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ سود مشمول مالیات این عمده‌فروشی قبل از کسر معافیت، مبلغ ۴۸۶،۰۰۰،۰۰۰ ریال است که ۱۸۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال آن معافیت سال مربوط لحاظ شود.

شماره سند: تاریخ سند:		بنگاه عمده‌فروشی ساوه سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
جمع:					
شرح سند:					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

در تاریخ ۱۳۹۷/۳/۳۱ ارسال اظهارنامه مالیاتی و پرداخت مالیات تعیین شده.

شماره سند: تاریخ سند:		بنگاه عمده فروشی ساوه سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
جمع:					
شرح سند:					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

در تاریخ ۱۳۹۷/۷/۲۰ برگ تشخیص مالیات ارسالی از اداره امور مالیاتی بالغ بر ۵۶,۵۰۰,۰۰۰ ریال است و مقرر گردید در موعد مقرر نسبت به برگه تشخیص اعتراض صورت بگیرد ولی مابه التفاوت در همین تاریخ پرداخت شود.

شماره سند: تاریخ سند:		بنگاه عمده فروشی ساوه سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
جمع:					
شرح سند:					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

در تاریخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۵ پیرو اعتراض به برگ تشخیص مالیات، مبلغ اعلام شده در اظهارنامه پذیرفته شد همچنین معادل ۲٪ کل مالیات نیز بابت جایزه خوش حسابی منظور گردید.

شماره سند: تاریخ سند:		بنگاه عمده فروشی ساوه سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
جمع:					
شرح سند:					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

در تاریخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۹ درآمد مشمول مالیات قبل از کسر معافیت براساس دفاتر بنگاه عمده فروشی «ساوه» ۵۶۰'۰۰۰'۰۰۰ ریال است که ۲۱۶'۰۰۰'۰۰۰ ریال آن معافیت سال مربوطه لحاظ شود.

شماره سند: تاریخ سند:		بنگاه عمده فروشی ساوه سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
جمع:					
شرح سند:					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

در تاریخ ۱۳۹۸/۳/۳۱ ارسال اظهارنامه مالیاتی و پرداخت مالیات تعیین شده پس از کسر مطالبات از اداره امور مالیاتی.

شماره سند: تاریخ سند:		بنگاه عمده‌فروشی ساوه سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
جمع:					
شرح سند:					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

ردیف	شاخص‌های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث‌های گروهی و مسئولیت‌پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه‌گیری صحیح و مستندسازی				
۶	تعریف مالیات پرداختنی				
۷	تعریف اضافه و کسر مالیات پرداختی				
۸	توانایی محاسبه و ثبت مالیات پرداختنی				
۹	توانایی ثبت پرداخت مالیات بر درآمد با اظهارنامه				
۱۰	توانایی ثبت اضافه و کسر مالیات پرداختی نسبت به برگ قطعی مالیات				

فعالیت

آیا همه فعالان اقتصادی دارای شماره اقتصادی هستند؟

شماره اقتصادی یک کد منحصر به فرد و معرف شخصیت و هویت اقتصادی است که حسب مورد به فعالان اقتصادی اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی از سوی سازمان امور مالیاتی داده می شود. شماره اقتصادی در اصطلاح با نام «کد اقتصادی» شناخته می شود که پس از طی مراحل توسط سازمان امور مالیاتی برای اشخاص صادر می گردد.

اشخاص مکلف به ثبت نام و اخذ شماره اقتصادی

اشخاص حقوقی و حقیقی: اشخاص حقوقی که به امر توزیع هر نوع کالا و کارهای خدماتی، تولیدی، مونتاژ و واردات و صادرات اشتغال دارند، همچنین کلیه اشخاص حقیقی که در امور فوق الذکر فعالیت دارند و دارای مجوز کسب و کار از مراجع مربوط، یا دارای محلی برای فعالیت تجاری هستند، صلاحیت دریافت کد اقتصادی را دارند.

اشخاص حقیقی که از لحاظ مالیاتی واحدهای شغلی متعدد و مستقلی دارند، طبق مقررات مکلفاند برای هر محل شغلی، شماره اقتصادی جداگانه دریافت کنند. همچنین برای مشاغل مشارکتی نیز یک شماره اقتصادی صادر می شود.

فعالیت

چه کسانی مشمول دریافت شماره اقتصادی نیستند؟

.....

.....

.....

نحوه ثبت نام و درخواست کد اقتصادی

۱ اشخاص حقیقی و حقوقی مکلف هستند با مراجعه به سامانه ثبت نام مؤدیان و تخصیص شماره اقتصادی به نشانی «www.tax.gov.ir» مراجعه و نسبت به ثبت نام و درخواست شماره اقتصادی اقدام نمایند.

مراحل ثبت نام الکترونیکی برای دریافت کد اقتصادی

با مراجعه به سایت سازمان امور مالیاتی کشور در مورد هریک از مراحل ثبت نام الکترونیکی تحقیق کنید.

فعالیت

تکالیف دارندگان کد اقتصادی

با مراجعه به کتاب همراه هنرجو خلاصه ای از تکالیف دارندگان کد اقتصادی را بیان کنید.

فعالیت

مراحل انجام ثبت نام الکترونیکی مؤدیان حقیقی در سامانه الکترونیکی جهت اخذ شماره اقتصادی

کار عملی ۱۶

با مراجعه به سایت «سازمان امور مالیاتی» کشور به نشانی www.tax.gov.ir مراحل ثبت نام الکترونیکی دریافت شماره اقتصادی را به صورت عملی تجربه کنید.

موارد ابطال شماره اقتصادی

- ۱ فوت اشخاص حقیقی.
- ۲ اعلام اشخاص حقیقی مبنی بر خاتمه فعالیت اقتصادی.
- ۳ انحلال اشخاص حقوقی ثبت شده و لغو مجوز فعالیت.
- ۴ صدور حکم مراجع قضایی مبنی بر ابطال شماره اقتصادی.

جرائم

انجام ندادن هریک از تکالیف مرتبط با شماره اقتصادی و درج نشدن در صورت حساب‌ها طبق قانون، مشمول جریمه‌هایی به شرح زیر است.

ردیف	شرح تخلف	نرخ جریمه	مأخذ محاسبه جریمه
۱	عدم صدور صورت حساب فروش کالا یا ارائه خدمات	۲٪	مبلغ مورد معامله
۲	عدم درج شماره اقتصادی خود	۲٪	مبلغ مورد معامله
۳	عدم درج شماره اقتصادی طرف معامله	۲٪	مبلغ مورد معامله
۴	استفاده از شماره اقتصادی خود برای معاملات دیگران	۲٪	مبلغ مورد معامله
۵	استفاده از شماره اقتصادی دیگران برای معاملات خود	۲٪	مبلغ مورد معامله
۶	عدم ارائه فهرست معاملات انجام شده به سازمان طبق روش‌های تعیین شده	۱٪	مبلغ معاملاتی که فهرست آنها ارائه نشده است.

در صورت انجام تخلفات موضوع ردیف‌های یک الی سه جدول فوق‌الذکر در هر معامله، جریمه قابل محاسبه و مطالبه حداکثر معادل ۲٪ مبلغ همان معامله خواهد بود.

در صورتی که اشخاص، کد رهگیری ثبت نام الکترونیکی، شماره اقتصادی یا نام کاربری و یا کلمه عبور ثبت نام خود را فراموش کنند چه مراحل را باید انجام دهند؟

فعالیت

نام کاربری و کلمه عبور ویژه ثبت نام شماره اقتصادی کاملاً محرمانه است.

نکته

نام کاربری و کلمه عبور ویژه ثبت نام شماره اقتصادی کاملاً محرمانه است و مؤدی نباید آن را در اختیار دیگران قرار دهد.
در غیر این صورت هرگونه مسئولیت و عواقب احتمالی ناشی از سوءاستفاده از آن به عهده شخص مؤدی است.

اظهارنامه مالیاتی

فعالیت

دلیل پلمپ دفاتر قانونی را بیان کنید.

.....

.....

.....

اظهارنامه مالیاتی

فرمی است که به منظور اظهار درآمدها، هزینه‌ها، دارایی‌ها، بدهی‌ها، سرمایه، معافیت‌ها، درآمد مشمول مالیات، بخشودگی مالیاتی و همچنین اطلاعات هویتی و مکانی، مطابق نمونه‌هایی که توسط سازمان امور مالیاتی ارائه می‌گردد، تنظیم می‌شود.

فعالیت

سال مالیاتی اشخاص حقیقی و حقوقی چگونه است؟

.....

.....

.....

اظهارنامه مالیاتی شامل چه کسانی می‌شود؟

همه افراد دارای کسب و کار و صاحبان مشاغل و بنگاه‌های اقتصادی موظف هستند که در سال مالیاتی، اقدام به تهیه و تنظیم اظهارنامه مالیاتی نموده و آن را به سازمان امور مالیاتی ارسال نمایند.

فعالیت

چه اشخاصی مشمول ارائه اظهارنامه مالیاتی هستند؟

.....

.....

.....

ارسال به موقع و دقیق اسناد، علاوه بر اینکه از علی‌الرأس شدن مالیات فرد جلوگیری می‌کند، می‌تواند برخی معافیت‌ها و تخفیف‌های مالیاتی هم برای شخص به همراه داشته باشد.

مالیات علی‌الرأس چیست؟

فعالیت

.....

.....

.....

روش ارسال اظهارنامه

مؤدیان مالیاتی مکلفاند اظهارنامه خود را برای هر سال مالیاتی در موعد مقرر قانونی از طریق درگاه‌های الکترونیکی سازمان امور مالیاتی تسلیم کنند. سازمان امور مالیاتی می‌تواند در مواردی که مقتضی بداند تسلیم اظهارنامه‌های غیرالکترونیکی را بپذیرد.

تسلیم اظهارنامه به صورت غیرالکترونیکی در چه صورتی قابل قبول است؟

فعالیت

.....

.....

.....

انواع اظهارنامه مالیاتی و مواعد قانونی تسلیم آنها

جدول زیر را کامل کنید.

فعالیت

ردیف	شرح	موعد تسلیم اظهارنامه	ماده قانونی
۱	مالیات بر درآمد مشاغل	تا آخر خرداد ماه سال بعد	ماده ۱۰۰ ق.م.م
۲	مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی	چهارماه پس از پایان سال مالی	ماده ۱۱۰ ق.م.م
۳	مالیات سرقفلی		
۴	مالیات بر ارث		
۵	مالیات بر درآمد اجاره املاک		
۶	مالیات ارزش افزوده		

۱ عدم ارسال اظهارنامه مالیاتی توسط اشخاص حقیقی چه عواقبی خواهد داشت؟

.....

.....

.....

۲ نقش دفاتر قانونی در تسلیم اظهارنامه مالیاتی چیست؟

.....

.....

.....

اظهارنامه الکترونیکی عملکرد اشخاص حقیقی

در راستای توسعه خدمات الکترونیکی جهت خود اظهاری مؤدیان مالیاتی، پس از ثبت نام الکترونیکی در سامانه شماره اقتصادی، می بایست نرم افزار اظهارنامه مالیاتی را از سایت سازمان امور مالیاتی کشور به آدرس «www.tax.gov.ir» دانلود و پس از تکمیل اقدام به ارسال نمایند.

کار عملی ۱۷

با مراجعه به سایت سازمان امور مالیاتی کشور به نشانی «www.tax.gov.ir» مراحل ثبت و ارسال اظهارنامه الکترونیکی اشخاص حقیقی گروه اول و دوم و سوم مشمولین ماده ۹۵ قانون مالیات های مستقیم را به صورت عملی تجربه کنید.

صدور قبض مالیاتی مؤدیان

مؤدیان حقیقی می توانند هنگام ارسال اطلاعات اظهارنامه خود، از طریق نرم افزار، اقدام به درخواست صدور قبض مالیاتی نموده، که از طریق لیست **قبوض الکترونیکی مرتبط با اظهارنامه قابل رؤیت و پس از چاپ قبض مالیاتی می توانند از طریق بانک یا سامانه پرداخت الکترونیکی مالیات اقدام به پرداخت نمایند.**

بررسی کنید جرایم عدم ارسال اظهارنامه مالیاتی برای اشخاص حقیقی به چه میزانی است؟

.....

.....

.....

اعتیاد به کار

اعتیاد به کار یا اعتیاد شغلی نوعی اعتیاد رفتاری است که در آن فرد به شغل خویش معتاد می‌شود. اعتیاد به کار از جمله اعتیادهایی است که در نگاه جامعه عموماً تصویر منفی ندارد و حتی گاهی به عنوان صفتی مثبت و مورد احترام برای افراد در نظر گرفته می‌شود. امروزه دیگر معتاد به کار بودن صرفاً به معنای معتاد به شغل بودن نیست، بلکه معتاد بودن به هر نوع اشتغال و فعالیت است. حتی معتاد بودن به ورزش، معتاد بودن به فعالیت‌های هنری و معتاد بودن به موسیقی نیز، در نظر بسیاری از روانشناسان، در همین گروه قرار می‌گیرند.

اعتیاد به کار یک الگوی رفتاری است که در هر کسی و در هر موقعیتی ممکن است روی دهد. برخی از عوارض اعتیاد به کار عبارت است از:

عوارض با نشانه‌های فیزیولوژیک مانند سردرد، خستگی، سوءهاضمه و تیک‌های عصبی عوارض روانی و رفتاری مانند زود از کوره در رفتن، بی‌خوابی، فراموش کاری و خستگی

روش‌های درمان اعتیاد به کار

برای درمان اعتیاد به کار و مقابله با آن و همچنین ایجاد عادات سالم در زندگی، راه کارهای متعددی وجود دارد. اما قبل از هر چیز، فرد باید بپذیرد که اعتیاد به کار یک مشکل واقعی است و باید درمان شود. پذیرش این مشکل مهم‌ترین گام در درمان آن است.

برخی از روش‌های درمان اعتیاد به کار عبارت است از:

- ۱ یاد بگیرد که به موقع کار را تعطیل کند.
- ۲ به خودتان استراحت بدهید.
- ۳ طرز فکر تان را تغییر بدهید.
- ۴ به طور جدی برای درمان اعتیاد به کار اقدام کنید.
- ۵ کار خود را به منزل نبرید.
- ۶ بین کار و زندگی تان مرزهایی تعیین کنید.

نقش تکنولوژی را در پدیده اعتیاد به کار چگونه ارزیابی می‌کنید؟

بحث کنید

ردیف	شاخص های مورد ارزشیابی	خودارزیابی هنرجو		نظر هنرآموز	
		موفق	ناموفق	موفق	ناموفق
۱	حضور به موقع در کلاس درس و کارگاه آموزشی و رعایت نظم و انضباط				
۲	همراه داشتن وسایل آموزشی شخصی (کتاب، دفتر، ماشین حساب و...)				
۳	شرکت فعال در بحث های گروهی و مسئولیت پذیری و درستکاری				
۴	پاسخ صحیح به سؤالات مطرح شده در کلاس و استدلال آن				
۵	ارائه نتیجه گیری صحیح و مستندسازی				
۶	شماره اقتصادی و اظهارنامه مالیاتی چیست؟				
۷	توانایی پیش ثبت نام شماره اقتصادی اشخاص حقیقی				
۸	توانایی انجام فرایند دریافت ثبت نام و دریافت کد رهگیری				
۹	توانایی تکمیل اظهارنامه مالیاتی اشخاص حقیقی				
۱۰	توانایی ارسال الکترونیکی اظهارنامه مالیاتی و دریافت کد رهگیری				

ارزشیابی شایستگی مالیات بر عملکرد

شرح کار:

- ۱ کنترل مستندات سود و زیان و محاسبه درآمد مشمول مالیات
- ۲ محاسبه مالیات بر درآمد مشاغل و معافیت‌های قانونی
- ۳ تعیین و توانایی ثبت مالیات پرداختنی
- ۴ تهیه شماره اقتصادی و تکمیل اظهارنامه مالیاتی

استاندارد عملکرد: ثبت مالیات پرداختنی براساس قوانین مالیاتی و قانون مالیات‌های مستقیم با استفاده از مدارک و اسناد مثبت و محاسبه مالیات بر درآمد مشاغل و اظهارنامه مالیاتی

شاخص‌ها:

- ۱ کنترل مستندات
- ۲ محاسبه مالیات بر درآمد مشاغل
- ۳ محاسبه و ثبت مالیات پرداختنی
- ۴ شماره اقتصادی و اظهارنامه مالیاتی

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط: میز و صندلی - ماشین حساب - نرم‌افزار - کامپیوتر - پرینتر - نرم‌افزار وزارت دارایی - قانون مالیات‌های مستقیم - نرم‌افزار ادارات مالیات مبنی بر ثبت مالیات‌های مکسوره

حداقل محاسبه مالیات مشاغل ۵ مورد حداکثر ۳۰ دقیقه در شرایط مختلف

ابزار و تجهیزات: میز و صندلی اداری - ملزومات اداری - ماشین حساب - کامپیوتر - پرینتر - نرم‌افزار مرتبط به وزارت دارایی - قانون مالیات‌های مستقیم - نرم‌افزار حسابداری و مالی - اینترنت

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	کنترل مستندات سود و زیان و تعیین درآمد مشمول مالیات	۱	
۲	محاسبه مالیات بر درآمد و تعیین معافیت‌های قانونی	۲	
۳	محاسبه و ثبت مالیات پرداختنی	۱	
۴	تهیه شماره اقتصادی و تکمیل اظهارنامه مالیاتی	۱	
شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش		۲	
میانگین نمرات			*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

فهرست منابع

- ۱ بزرگ اصل، موسی، حسابداری میانه (۱) صورت‌های مالی جلد اول، چاپ یازدهم، سازمان حسابرسی، تهران، ۱۳۹۴.
- ۲ پورحیدری، امید، راهنمای به کارگیری استاندارد حسابداری شماره ۱۷ دارایی‌های نامشهود، چاپ هفتم، سازمان حسابرسی، تهران، ۱۳۹۵.
- ۳ حسابرسی خرید و فروش، وزارت آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، کد ۲۱۰۲۵۴، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۶.
- ۴ صفرزاده، محمدحسین، راهنمای به کارگیری استانداردهای بین‌المللی حسابداری شماره ۱ و ۷: نحوه ارائه صورت‌های مالی، چاپ سوم، سازمان حسابرسی، تهران، ۱۳۹۵.
- ۵ علی مدد، مصطفی، ملک‌آرائی، نظام‌الدین، اصول حسابداری، نشریه شماره ۷۸، جلد اول، چاپ بیست و نهم، سازمان حسابرسی، تهران، ۱۳۸۹.

- ۶ کمیته تدوین استانداردهای حسابداری، استانداردهای حسابداری، نشریه شماره ۱۶۰، سازمان حسابرسی، تهران، ۱۳۹۴.
- ۷ همتی، حسن، اصول حسابداری (۱)، چاپ سوم، انتشارات ترمه، تهران، ۱۳۹۱.
- ۸ مدرس، احمد، شوروژی، محمدرضا، راهنمای به کارگیری استاندارد حسابداری شماره ۳ درآمد عملیاتی، سازمان حسابرسی، تهران، ۱۳۹۵.
- ۹ همتی، حسن، کاظمی، حسین، حسابداری مالی، چاپ سوم، انتشارات ترمه، تهران، ۱۳۹۳.
- ۱۰ مجموعه قوانین مالیات‌های مستقیم، سازمان امور مالیاتی کشور (www.intamedia.ir)
- ۱۱ سایت سازمان امور مالیاتی کشور (www.tax.gov.ir)

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی جهت ایفای نقش خطیر خود در اجرای سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران، مشارکت معلمان را به‌عنوان یک سیاست اجرایی مهم دنبال می‌کند. برای تحقق این امر در اقدامی نوآورانه سامانه تعاملی بر خط اعتبارسنجی کتاب‌های درسی راه‌اندازی شد تا با دریافت نظرات معلمان درباره کتاب‌های درسی نونگاشت، کتاب‌های درسی را در اولین سال چاپ، با کمترین اشکال به دانش‌آموزان و معلمان ارجمند تقدیم نماید. در انجام مطلوب این فرایند، همکاران گروه تحلیل محتوای آموزشی و پرورشی استان‌ها، گروه‌های آموزشی و دبیرخانه راهبری دروس و مدیریت محترم پروژه آقای محسن باهو نقش سازنده‌ای را بر عهده داشتند. ضمن ارج نهادن به تلاش تمامی این همکاران، اسامی دبیران و هنرآموزانی که تلاش مضاعفی را در این زمینه داشته و با ارائه نظرات خود سازمان را در بهبود محتوای این کتاب یاری کرده‌اند به شرح زیر اعلام می‌شود.

اسامی دبیران و هنرآموزان شرکت‌کننده در اعتبارسنجی کتاب تهیه و تنظیم صورت‌های مالی - کد ۲۱۲۲۵۴

ردیف	نام و نام خانوادگی	استان محل خدمت	ردیف	نام و نام خانوادگی	استان محل خدمت
۱	لیلی معافی	کرمان	۱۹	عرفان سلکانی	شهر تهران
۲	اعظم رضوی زاده	شهرستان های تهران	۲۰	علی اصغر خسروی	سیستان و بلوچستان
۳	مهرداد بهاروند	لرستان	۲۱	علی جعفری	خراسان جنوبی
۴	زهرا مصطفوی	بوشهر	۲۲	جلیل سن سبلی	گلستان
۵	اکرم کاظم پور	قزوین	۲۳	علی اصغر فرج زاده	آذربایجان شرقی
۶	آزیتا مرشد کفاشان	آذربایجان غربی	۲۴	لیلا پاکدل	فارس
۷	رضا سالاری فرد	کرمان	۲۵	مرجان عبدی	همدان
۸	معصومه پارسا فر	شهرستان های تهران	۲۶	فرح السادات سابعی	همدان
۹	زهرا سلیمی	اردبیل	۲۷	فخرالدین شکوری	آذربایجان شرقی
۱۰	اکرم ملک حسینی	مرکزی	۲۸	فریبا زمانی	اردبیل
۱۱	سلمان ریشه‌ری	بوشهر	۲۹	آذر مصلاهی	قزوین
۱۲	پریزاد نژاد بهبهانی	خوزستان	۳۰	مرضیه مهدیان پور	بوشهر
۱۳	کورس بشیری	ایلام	۳۱	حبیب اله نظری	کهگیلویه و بویراحمد
۱۴	مریم زارع دار	البرز	۳۲	حمیرا کرجی	کردستان
۱۵	الهه ارجمند	قم	۳۳	مریم تختی پور	شهر تهران
۱۶	سید ابوالفضل موسوی	خراسان رضوی	۳۴	نقی کاظمی	مازندران
۱۷	لیلا علوی	خراسان رضوی	۳۵	افشین ایمانی	کرمانشاه
۱۸	کانی مرادی	کرمانشاه	۳۶	مرضیه محمدی	اصفهان